

Reformacijski pastoralno-obrazovni centar Zagreb

**Zbirka kratkih članaka s temama iz reformirane i
anglikanske teologije**

Iz skolastičkog reformiranog i anglikanskog perioda (2010.-2017.)

Jasmin Koso

Zagreb, ožujak 2018

Sadržaj

Sadržaj	1
Što jedan početnik treba znati o reformiranoj vjeroispovijesti (i protestantima općenito)	5
Evandjelje i soteriologija	8
Od čega nas to Isus spašava?	8
Jesmo li spašeni samo po vjeri ili trebamo i djela?	10
Simul justus et peccator (u isto vrijeme pravednik i grešnik)	14
Krist kao Otkupitelj	17
Najveća priča	23
Opravdanje i posvećenje: koje su razlike?	27
Sveto pismo i propovijedanje	29
Služba Riječi Božje	29
Služba Riječi Božje 1. dio	29
Služba Riječi Božje 2. dio	30
Crkvena predaja čuva dignitet Svetog pisma	32
Kako znati koje je tumačenje Pisma ispravno?	33
Moralni zakon i milost	35

Deset zapovijedi – koji je izvoran način njihova numeriranja?	35
Evandeoska poslušnost (i Mojsijev Savez).....	41
Sreća.....	46
Na strani kojih grešnika i carinika stoji Isus?	48
Božja suverenost.....	49
O traženju Božje volje	49
Kako donosimo životne izbore i odluke? Zašto se odlučujemo za Boga?	51
Stablo života	55
Stablo spoznaje dobra i zla (1. dio) – Slobodna volja.....	57
Stablo spoznaje dobra i zla (2. dio) – Savez djela.....	59
Kakva je Božja ljubav?	62
Sakramenti.....	64
Kako reformirani kršćani gledaju na sakramente?.....	64
Kakav je učinak sakramenta krštenja?.....	66
Zašto krštavamo i zašto krštavamo našu djecu?	69
Što se u Euharistiji događa s kruhom i vinom?.....	76
Bez sakramenata nema ni protestantizma.....	78
Ekleziologija i upravljanje crkvom	82
Značajke Crkve: Crkva je jedna	82
Starješine i nadglednici.....	85
Pastoralni ustroj novozavjetne i rane Crkve	85
Zašto biskupi?.....	88

Rana Crkva i helenizam	90
Što je to Calvin zamjerao anabaptistima?.....	94
Teme reformiranog katoličanstva	97
Reformirano katoličanstvo.....	97
Zašto rimokatolici odaju počast tijelima mrtvih svetaca?	100
O Blaženoj Djevici Mariji.....	103
Četiri razloga zašto Djevica Marija zaslužuje više pažnje među protestantima.....	105
O čistilištu	107
Smijemo li ljude nazivati očevima? – Ispravno razumijevanje Matej 23, 8-10.....	109
Da li je opravdano korištenje naziva svećenik?.....	113
Apologetika i razno	115
Kratki odgovor na kritiku reformiranog učenja u pentekosnom časopisu “Duhovno vrelo”	115
Vječna sigurnost – odgovor na kritiku u pentekosnom časopisu “Duhovno vrelo”	119
Osobine kršćanskih i kvazikršćanskih sekti.....	124
Kako prepoznati kult ili sljedbu	127
Čine li čovjeka duh, duša i tijelo ili duša i tijelo?	131
O pogreškama u “mitu o probuđenju”	134
Propovijedanje Evanđelja ili “duhovno ratovanje”?	137
“Hyper Grace” – Može li vjera egzistirati bez pokajanja i poslušnosti?	139

Zašto Jehovini svjedoci, mormoni, razni netrinitarijanci i slični nisu kršćani?	142
Traženje informacija na internetu – kako prepoznati radi li se doista o kršćanstvu?	146
Protestanti i (Rimo)Katolici – u čemu je razlika?	151
Kako i zašto su rasli papinski zahtjevi za vlašću?	155
Liturgija i međusobna zamjenjivost spolova – by Peter J. Leithart.....	160
Povijest protestantizma.....	162
Tko su protestanti?.....	162
Da li je u Ženevi vladala teokracija?	164

Što jedan početnik treba znati o reformiranoj vjeroispovijesti (i protestantima općenito)

Reformirani više od svih drugih kršćanskih vjeroispovijesti ističu činjenicu da postoji jedan sveti, savršeni, suvereni i svemogući Bog – Gospodar svega vidljivoga i nevidljivoga. U njegovoj ruci je svačiji život i smrt, on je sve predodredio, svime suvereno upravlja i njegovoj volji se nitko ne može oduprijeti.

Čovjek je nesposoban da spozna i shvati Boga, osim ako mu se Bog ne objavi (onoliko koliko nam želi objaviti) na čovjeku razumljiv način.

Bog je Trojstven onako kako to ispovijeda Nicejsko-Carigradsko i druga ekumenska Vjeronanja.

Bog je stvorio sve što postoji uključujući i čovjeka. Bog je stvorio čovjeka dobrim i slobodnim, da tako odražava i pronosi Božju slavu. No čovjek je propustio ispuniti taj zadatak jer je svojom slobodnom voljom i odlukom (po Božjem predznanju i dopuštenju) odbio poslušati Boga i tako upao u grijeh i pobunu. Od tada čovjek više nema pravu slobodu izbora jer po naravi teži ka zlu i pobuni protiv Boga. To stanje grešnosti i pobune u kojem se čovječanstvo nalazi nazivamo iskonskim ili "istočnim" grijehom.

Reformirani više od svih drugih kršćanskih vjeroispovijesti pogled drže uperenim u jednog Gospodina i Spasitelja Isusa Krista.

On je radi našega spasenja sišao s nebesa, utjelovio se po Mariji Djevici i postao čovjekom, mučen pod Poncijem Pilatom, umro i treći dan uskrsnuo, ponovno će doći u slavi suditi žive i mrtve.

Njegova žrtva na križu je savršena i dovoljna otkupnina za otkupljenje cijeloga čovječanstva kojoj se ništa ne može i ne treba nadodati.

Isus Krist je potpun Bog i potpun čovjek onako kako to ispovijeda Kalcedonsko i druga ekumenska Vjeronanja.

Isus Krist je jedini bio rođen bez iskonskog grijeha, te je i živio bezgrešnim životom. On nije zaslužio da bude osuđen i umre na križu. No dobrovoljno se odlučio za osudu i smrt na križu i tako platio kaznu za grijeh ljudski.

Svaki čovjek se rađa kao grešnik i pobunjenik protiv Boga.

U tom stanju svaki čovjek je odvojen od Boga i zaslužio Božju osudu. Zato svim ljudima trebamo svjedočiti poruku o otkupljenju po Kristovoj žrtvi na križu. Tu poruku nazivamo porukom Evanđelja. To zovemo i izvanjski poziv.

Tu poruka o otkupljenju se može ispravno razumjeti samo ako ju i shvatimo kao osobnu potrebu za otkupljenjem; odnosno, ako shvatimo strahotu vlastite odvojenosti od Boga i Božje osude zbog pobune i grijeha.

Međutim, u stanju grijeha u kojem se čovječanstvo nalazi, niti jedan čovjek nije u stanju da se ispravno obrati k Bogu, osim ako po Duhu Svetom ne primi i unutarnji poziv koji se još naziva nanovorođenje ili obraćenje. Kada čovjek primi taj unutarnji poziv njegova narav se mijenja i on se okreće prema Bogu. On spoznaje da je grešan, zao i krivac u Božjim očima, te moli Boga za oprostjenje. Tada osobno shvaća i prihvaća da je Isus Krista umro na križu za njega, te po vjeri u Isusa Krista biva opravdan pred Bogom, odnosno prima Božje oprostjenje.

To da je nečija vjera zaista istinska i autentična očituje se životom u poslušnosti iz zahvalnosti prema Gospodinu i Spasitelju Isusu Kristu. Kršćanin i dalje griješi ali Bog ga kroz djelovanje Duha Svetoga i poslušnost Božjoj riječi svakim danom sve više mijenja.

Za reformirane Sveto pismo ima najviši autoritet u Crkvi, ono je nepogrešiva pisana Božja riječ (Božja posebna objava čovječanstvu).

Vjerovanja, vjeroispovijesti, katekizmi i općenito tradicija imaju ulogu da podrže Pismo; da provjerimo kako su ga drugi kršćani kroz povijest razumijevali i tumačili, te se tako zaštitimo od proizvoljnih i subjektivnih interpretacija. Vjeroispovijesti i katekizmi nam također služe da izrazimo ono što kao Crkva, na osnovu Pisma, zajednički vjerujemo, kao i za podučavanje u temeljnim istinama kršćanske vjere.

Tako Pismo ima najviši autoritet, pa onda Crkva, pa onda pojedinac u svom privatnom tumačenju.

Premda Rimski crkva sebe službeno naziva Katoličkom crkvom, mi ne smatramo da je pojam "katoličko" ekskluzivno vezan uz Rimsku crkvu. Pojam katoličko zapravo označava opću kršćansku vjeru jednom predanu svetima; vjeru koja se propovijeda na svim mjestima, u svim vremenima, te ljudima svih rasa i staleža. Taj pojam razlikuje kršćansku vjeru kakva se oduvijek propovijedala od raznih sektaških heretičkih vjerovanja.

Vjerujemo da je prema takvoj definiciji reformirana vjeroispovijest duboko i iskonski katolička jer prije svega želimo slijediti nauk Svetog pisma, pa zatim Vjerovanja kako su definirana na ekumenskim saborima, uzor crkvenih otaca i drevne liturgije itd.

Vjeroispovijest se naziva i reformiranom jer vjerujemo da ljudi nisu nepogrešivi i kad vjera zastrani treba ju reformirati prema spomenutom uzoru.

Za reformirane Crkva je od velike važnosti.

Izvan granica Crkve, koja je Tijelo Kristovo i Kristova prisutnost na zemlji, nema oprostjenja grijeha, nema spasenja, ni nade.

Crkva je prije svega duhovno zajedništvo svih vjernika, no to zajedništvo nužno ima i fizičku vidljivu dimenziju. Kroz tu fizičku dimenziju poučava se Božja riječ i štiti nauk kršćanske vjere, te ispravlja vjernike kroz disciplinu Crkve.

Kroz fizičku dimenziju Crkve propovijeda se Evanđelje i dijele sakramenti. Sakramenti su fizički i vidljivi znaci kroz koje se (zajedno s propovijedanjem Evanđelja) Božja milost duhovno i nevidljivo širi, te djeluje na čovjeka. Dva su sakramenta koje je Gospodin ostavio svojoj Crkvi i zapovjedio da ih se obdržava; krštenje i Gospodnja večera.

Vidljiva fizička manifestacija Crkva je istodobno iste svete i savršene naravi kao i ona nevidljiva duhovna, a istodobno je i grešna i nedovršena jer se sastoji od grešnih ljudi.

Samo Bog zna tko su doista njegove ovce, a vidljivoj Crkvi se nužno nalazi oboje, i kukolj i žito", i obraćeni i neobraćeni ljudi. No samo obraćeni ljudi su opravdani Krvlju Isusa Krista, dok oni neobraćeni uživaju u privremenim blagoslovima.

Prema obećanjima i blagoslovima koji proizlaze iz Saveza milosti između Boga i njegovog izabranog naroda, Crkva se sastoji od vjernika i njihove djece. U Crkvu se ulazi krštenjem kao znakom inicijacije Novoga Saveza. Vjernici donose svoju djecu na krštenje, dok oni koji Crkvi pristupaju izvana, krštenju pristupaju svojom vlastitom odlukom vjere.

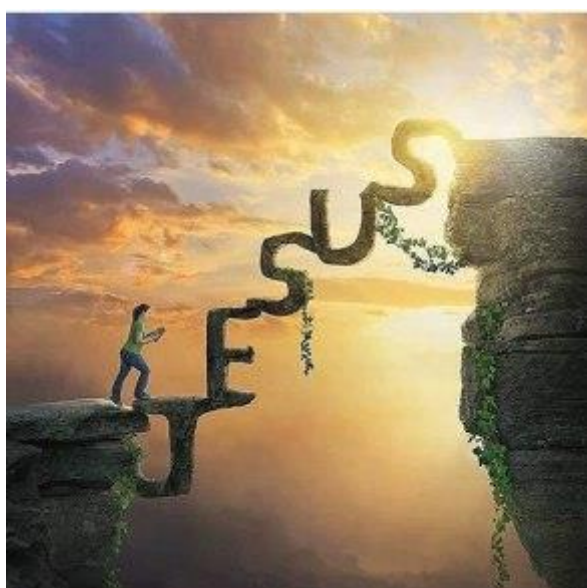
U Crkvi samo pravilno pozvani, prepoznati i rukopoloženi službenici mogu s autoritetom poučavati Božju riječ i kršćanski nauk, te dijeliti svete sakramente.

Jasmin Koso, travanj 2014.

Evandjelje i soteriologija

Od čega nas to Isus spašava?

Gledano iz perspektive klasičnog reformiranog učenja

Isus je najvažnija figura u cjelokupnoj ljudskoj povijesti

On je Bog u tijelu (Ivan 1, 1.14; Kološanima 2, 9), fizički je uskrsnuo od mrtvih (Ivan 2, 19-21), On je Gospodin (Luka 24, 34) i Spasitelj (Djela 5, 30- 32). On je došao kako bi umro za grešnike (Rim 5, 8) i izbavio ljude od Božjeg pravednog gnjeva koji je nad nama.

Jeste li grešnik?

Pitam vas, jeste li grešnik? Jeste li ikada lagali, krali, žudjeli, željeli, ili bili nepravedno ljuti na nekoga? Ako je tako, onda ste prekršili Zakon Božji. Bog je rekao: „Ne ukradi; ne laži, nemoj imati drugih bogova uz mene, ne ubij itd.“ (Izlazak 20). On nam je dao standard pravednosti i ako si

prekršio bilo koju od Božjih zapovijedi onda nisi ispunio taj standard te se nalaziš pod neizbježnom Božjom osudom. Kada umreš, suočiti ćeš se s Njim, a na Sudnjem danu On će kazniti sve grešnike.

Ako vam se ne sviđa ovo učenje, onda bacite Bibliju i okrenite se od Krista, jer to je poruka Božje riječi – da je Isus došao umrijeti za grešnike, da ih spasi od gnjeva koji dolazi.

Isus je onaj koji vam je potreban. On sam. Ne tvoja djela (Rimljanima 3, 10-12; Izaija 64, 6.). Ne tvoja iskrenost. Ne tvoja dobrotu. Nemate ništa za ponuditi Boga osim svoje grešnosti. Samo po ljubavi i milosti Božjoj, koja se nalazi u Isusu i Njegovu žrtvi, možete biti oslobođeni od pravednog Božjeg gnjeva nad svima koji su prekršili Njegov Zakon. Isus te spašava od Boga.

Božji gnjev na Sudnjem danu je nad grešnicima

Na Sudnjem danu Bog će suditi svim ljudima za njihove grijehove protiv Njega. On će suditi svima koji su lagali, krali, varali, žudjeli, nisu poštovali svoje roditelje i sl. On će to učiniti jer je svet i pravedan. Bog mora kazniti grešnika. Bog ne može i neće ignorirati osobu koja je prekršila Njegov pravedni Zakon. Zakon je odraz Božjeg karaktera. Stoga, prekršiti Božji Zakon znači uvrijediti Boga i negirati svetost Njegova karaktera. No Bog će suditi i obraniti svetost svog karaktera.

Biblija kaže da su svi „sagriješili i potrebna im je slava Božja“ (Rimljanima 3, 23). To znači da su vaši grijesi izazvali razdor između vas i Boga (Izaija 59, 2), a rezultat je smrt (Rimljanima 6,23) i gnjev (Efežanima 2, 3). Jedini način da budete spašeni od Božje srdžbe jest da budete spašeni po vjeri u Krista (Efežanima 2, 8-9.; Rimljanima 5, 1). Morate vjerovati u ono što je Isus učinio na križu za oproštenje vaših grijeha, i ne treba se uzdati ni u što drugo, čak ni vlastitu iskrenost ili djela. Isus i samo Isus je Onaj koji nas može odvratiti od pravedne Božje osude nad grešnicima.

Evandjelje

Evandjelje (Radosna vijest) je da je Isus umro za grešnike na križu, bio pokopan i uskrsnuo od mrtvih (1 Korinćanima 15, 1-4). Njegova smrt je bila žrtva koja odvraća Božji gnjev (1 Ivanova 2, 2). To je jedini način da budemo spašeni..

Isus je onaj koji je umro za grijeh svijeta (1 Ivanova 2, 2). On je jedini put do Boga Oca (Ivan 14, 6). On sam nam otkriva Boga (Matej 11, 27). On ima svu vlast na nebu i na zemlji (Matej 28, 18). Samo po Njemu možemo biti spašeni od Božjeg gnjeva (Efežanima 2, 3). On vam može oprostiti vaše grijeh (Luka 5, 20; Matej 9, 2.). On može ukloniti krivnju koja pritišće vašu dušu. Isus vas može osloboditi od ropstva grijehu koji zasljepljuje vaše oči, slabi dušu i donosi vam očaj. On to može jer je odnio grijeh u svom tijelu na križu (1 Petrova 2,24), da oni koji vjeruju u Njega budu spašeni.

Ako niste kršćanin, a želite biti se osloboditi od pravedne Božje osude nad vama zbog grijeha protiv Njega, onda dođite Onome koji je umro za grijeh svijeta. Dođite Onome koji je umro za grešnike (Matej 11, 28). Obratite se od grijeha. Vjerujte i pouzdajte se u Isusa. Primite Isusa koji je Bog u tijelu, koji je umro i uskrsnuo od mrtvih (1 Korinćanima 15, 1-4.) kao svog Gospodina i Spasitelja. Zamolite Isusa da vam oprost i vaše grijeha. Primite Krista (Ivan 1, 12). Samo On vas može oprati i očistiti od vaših grijeha i samo Isus vas može izbaviti od pravedne osude svetog i beskonačnog Boga. Molite se Isusu. Tražite Ga. Zamolite ga da vas spasi i on će to učiniti.

Želim napomenuti, da vas „Isus mormonizma“ (đavlov brat), „Isus Jehovinih svjedoka“ (anđeo učinjen čovjekom), „Isus New Age-a“ (čovjek usklađen s božanskom svijesti) itd., ne može spasiti od vaših grijeha. Vjera je dobra onoliko koliko i osoba u koju smo ju položili – Isusa Biblije. Isus je Bog u tijelu, Kreator. Bog je Trojstvo, a Isus je druga osoba Trojstva.

Ako ste molili i zamolili Isusa da vas oslobodi od vaših grijeha i spasiti od Božje srdžbe, željeli bismo to doznati. Stoga vas molimo da nam to javite na: info@rechurchzg.eu.

Autor: [Matt Slick](#)

Izvornik: <https://carm.org/christianity/answers-seekers/what-does-jesus-save-us>

Preveo, priredio i prilagodio: *Jasmin Koso*

Jesmo li spašeni samo po vjeri ili trebamo i djela?

Najcjelovitije biblijsko razumijevanje spasenja(1) čovjeka

Rimokatolici često spominju kako Biblija nikada ne govori da smo spašeni samo po vjeri, te da se izraz „samo vjera“ pojavljuje samo jednom u Jakovu, gdje se kaže da nismo spašeni samo po vjeri. Ako je tome tako, zašto onda protestanti kažu da smo opravdani samo po vjeri, a ne po djelima? Tome je tako budući da Biblija uči da smo opravdani samo po vjeri, a ne po djelima. U nastavku je nekoliko redaka o spasenju(2) vjerom. Molimo da

zapazite da se vjera i djela nalaze u suprotnosti. Drugim riječima, mi smo spašeni po vjeri „ne po djelima“ i „bez djela“ itd. Stvar je u tome da postoje samo dvije opcije. Ili smo spašeni samo po vjeri, ili tome nije tako. Budući da imamo vjeru i djela (kao koncept i u praksi), onda smo spašeni ili samo po vjeri, ili po vjeri i djelima. Ne postoje druge opcije.

Ukoliko vidimo da Pismo isključuje djela, u bilo kojem obliku, kao sredstvo našeg spasenja, onda je logično da smo spašeni samo po vjeri. Bacimo pogled na ono što Biblija govori o vjeri i djelima. Nakon toga ćemo se uhvatiti u koštac s onim što Jakov kaže vezano uz moto „samo vjera“.

Rimljanima 3, 28-30: „Smatramo zaista da se čovjek opravdava vjerom bez djelâ Zakona. Ili je Bog samo Bog Židovâ? Nije li i poganâ? Da, i poganâ. Jer jedan je Bog: on će opravdati obrezane zbog vjere i neobrezane po vjeri.“

Rimljanima 4, 5-6: „Onomu tko ne radi, a vjeruje u Onoga koji opravdava bezbožnika, vjera se uračunava u pravednost, kao što i David blaženim proglašuje čovjeka kojemu Bog uračunava pravednost bez djelâ...“

Rimljanima 5, 1: „Opravdani dakle vjerom, u miru smo s Bogom po Gospodinu našem Isusu Kristu.“

Rimljanima 9, 30-32a: „Što ćemo dakle reći? Da pogani koji nisu tražili pravednosti stekoše pravednost, pravednost po vjeri. Izrael pak koji je tražio neki zakon pravednosti, nije do zakona dopro. Zašto? Jer nije tražio po vjeri, nego kao po djelima.“

Rimljanima 10, 4: „Jer dovršetak je Zakona Krist – na opravdanje svakomu tko vjeruje.“

Rimljanima 11, 6: „Ako pak po milosti, nije po djelima; inače milost nije više milost!“

Galaćanima 2, 16: „Ali znamo: čovjek se ne opravdava po djelima Zakona, nego vjerom u Isusa Krista. Zato i mi u Krista Isusa povjеровасмо da se opravdamo po vjeri u Krista, a ne po djelima Zakona jer se po djelima Zakona nitko neće opravdati.“

Galaćanima 2, 21: „ Ne dokidam milosti Božje! Doista, ako je opravdanje po Zakonu, onda je Krist uzalud umro.“

Galaćanima 3, 5-6: „Onaj dakle koji vam daje Duha i čini među vama silna djela, čini li to zbog djela Zakona ili zbog vjere u Poruku? Tako 'Abraham povjерова Bogu i uračuna mu se u pravednost.'“

Galaćanima 3, 24: „Tako nam je Zakon bio nadzirateljem sve do Krista da se po vjeri opravdamo.“

Efežanima 2, 8-10: „Ta milošću ste spašeni po vjeri! I to ne po sebi! Božji je to dar! Ne po djelima, da se ne bi tko hvastao. Njegovo smo djelo, stvoreni u Kristu Isusu za dobra djela, koja Bog unaprijed pripravi da u njima živimo.“

Filipljanima 2, 9: „...i u njemu se nađem – ne svojom pravednošću, onom od Zakona, nego pravednošću po vjeri u Krista, onom od Boga, na vjeri utemeljenoj...“

I drugdje...

Ponovimo, djela/zakon su u više navrata suprotstavljeni vjeri, te možemo reći da se ne opravdamo po djelima ni na koji način. Dakle, mi u ispravan odnos s Bogom stupamo, ne po vjeri i našim djelima, već samo po vjeri.

Jakov 2, 24 – „ne samo po vjeri“

Biblija nas jasno uči da smo spašeni (opravdani) po vjeri u Krista i ono što je On učinio na križu. To je vjera koja nas sama spašava. Međutim, ne možemo se zaustaviti na ovome bez rješavanja onoga što Jakov kaže u svojoj poslanici, redak 2, 24 „Gledajte: čovjek se opravdava djelima, a ne samom vjerom.“

Nema proturječja. Sve što trebate učiniti je pogledati na kontekst. Jakovljeva poslanica u 2. poglavlju ima 26 redaka. Redci 1-7 nas poučavaju da ne smijemo iskazivati pristranost. Redci 8-13 su komentari na Zakon.

Redci 14-26 su o odnosu između vjere i djela. Jakov počinje ovaj dio koristeći se primjerom nekoga tko rekne da ima vjeru, ali nema djela: „Što koristi, braćo moja, ako tko rekne da ima vjeru, a djela nema? Može li ga vjera spasiti?“ (2, 14). Drugim riječima, Jakov se osvrće na pitanje „mrtve vjere“ – vjere koja nije ništa više od verbalnog izjave ili javne ispovijedi intelektualnog stava, a nije iskrena iz srca. Takva vjera je prazna od života i djelovanja. Jakov počinje s lošim primjerom i time pokazuje kakva je prazna vjera (2, 15-17), samo riječi bez djelovanja. Tada pokazuje da se takva vrsta vjere nimalo ne razlikuje od vjere demona (2, 19). Konačno, daje primjere žive vjere kod koje dijela slijede riječi. Djela slijede istinsku vjeru i pred našim bližnjima, a ne pred Bogom (*op. prev.* kojem to nije potrebno), svjedoče da se doista radi o autentičnoj vjeri. Jakov piše o Abrahamu i Rahabi kao primjeru ljudi koji su svjedočili svoju vjeru vlastitim djelima.

Ukratko, Jakov ispituje dvije vrste vjere; onu koja dovodi do pobožnih djela i onu kod koje takav učinak izostaje. Jedna je istinita, a druga je lažna. Jedna je mrtva, a druga živa; dakle, vjera bez djela je jalova (2, 20). No Jakov nije u suprotnosti s prethodno citiranim redcima koji govore o spasenju/opravljanju samo po vjeri.

Isto tako, primijetite da je Jakov zapravo citira iste redke koje i Pavao citira u Rimljanima 4, 3, među mnoštvom stihova koji se bave opravdanjem vjerom. Jakov u 2, 23 kaže; „te se ispunilo Pismo koje veli: *Povjerovala Abraham Bogu i uračuna mu se u pravednost* pa prijatelj Božji posta.“ Ukoliko je Jakov pokušavao poučavati kontradiktorne doktrine o vjeri i djelima u odnosu na druge novozavjetne pisce, onda se ne bi koristilo Abrahamom kao primjerom. Dakle, možemo vidjeti da je opravdanje samo po vjeri, a da je Jakov govorio o lažnoj vjeri – vjeri koja nije prava – kada je rekao da nismo opravdani samo po vjeri.

Dodatak: Što je rješenje?

Reformacijsko razumijevanje opravdanja samo po vjeri i spasenja samo Božjom milošću je najautentičnije i najpotpunije biblijsko razumijevanje Evanđelja – Božje Radosne vijesti o spasenju čovjeka. To je uravnotežen način gledanja koji uključuje opravdanje od grijeha, sigurnost vlastitog spasenja, potrebu posvećenja cijelog ljudskog bića i proslavljenja vjernika na koncu ovoga života. Onaj tko doista zaslužuje nazivati se protestantom će to ustrajno tvrditi i naviještati.

Ovo istodobno ne isključuje da i u različitim kršćanskim tradicijama (rimokatolici, pravoslavni, arminijanci i drugi), mada se u njima poučava da se po pitanju spasenja treba oslanjati i na vlastita djela, ipak može biti spašenih. U njima mogu postojati vjernici koji Božjom suverenom voljom i providnošću bivaju opravdani i spašeni, no samo milošću Božjom po vjeri. Tamo gdje se Biblija čita i ispovijedaju temeljna kršćanska vjerovanja, postoji i mogućnost da pod utjecajem Duha Svetog dođe do iskrenog pokajanja, shvaćanja vlastite grešnosti i nemoći, te pouzdanja samo u žrtvu Isusa Krista. Svim ljudima je za spasenje potrebno pokajanje i vjera u Gospodina Isusa Krista.

Oni koji se u pogledu spasenja pouzdaju u vlastita djela, poslušnost Božjem Zakonu i raznim pravilima, nalaze se pod svojevrsnim „prokletstvom Zakona“; „Doista, koji su god od djelâ Zakona, pod prokletstvom su. Ta pisano je: Proklet tko se god ne drži i tko ne vrši svega što je napisano u Knjizi Zakona. A da se pred Bogom nitko ne opravdava Zakonom, očito je jer: Pravednik će od vjere živjeti.“ (*Galaćanima 3, 10-11*)

Rješenje je odreći se stava da se spasiti možemo po vjeri i vlastitim djelima, obdržavanjem Zakona i propisa ili vlastitim naporima, te povjerenje staviti samo u Krista i njegovu žrtvu na križu.

Biti u Kristu znači da je osoba umrla s Kristom, te je zato umrla i Zakonu (Rimljanima 7,4). Stoga nije obvezna obdržavati Zakon u svrhu vlastitog spasenja(3). Svoje spasenju ne može dodati nikakva djela, a ukoliko to pokuša naći će se pod „prokletstvom Zakona“.

Vjeruj samo u Isusa Krista u pogledu oprostjenja vlastitih grijeha. Ako ne, onda si još uvijek pod Zakonom i obvezan da ga cijelog izvršiš kako bi bio spašen (Galaćanima 3, 10; Jakov 2, 10)).

Autor osnovnog članka: Matt Slick

<https://carm.org/are-we-saved-faith-alone-or-do-we-need-works-too>

Preveo, priredio i dopunio: Jasmin Koso, prosinac 2016.

Dodatan izvor:

<https://carm.org/roman-catholics-still-under-law-lost>

(1) (op. prev.) Od čega trebamo biti spašeni? Trebamo biti spašeni od Božjeg gnjeva i osude, te vječne propasti cijelog našeg bića, od ispraznosti, otuđenosti i odvojenosti od Boga. Sve zbog naše pale grešne naravi, grijeha, pobune, neposluha, pokvarenosti i zloće. O ljudskoj iskvarenosti svjedoči nam Biblija, ali i priroda, svakodnevni život i stanje u svijetu, te naša vlastita zloća. (Ivan 3, 36; Rimljanima 1, 18; Efežanima 5, 6; Kološanima 3, 6; 1 Petrova 1, 18).

(2) (op. Prev) Autor ovog teksta pojmove opravdanje i spasenje koristi kao međusobno zamjenjive bez daljnjeg pojašnjavanja, mada nemaju potpuno isto značenje...

Opravdanje znači da vjerniku, koji je inače u sebi grešan i nepravedan, po pokajanju i vjeri u Isusa Krista, biva uračunata Kristova pravednost kao njegova vlastita. Grešnik biva proglašen pravednim u Božjim očima samo zbog Krista. Krist je u cijelosti platio kaznu umjesto njega i grijesi mu bivaju oprošteni samo zbog Kristove žrtve na križu.

Stoga biti opravdan istodobno znači i biti spašen od Božjeg gnjeva i osude. Dakle, spašeni bivamo trenutno kad se iskreno pokajemo i povjerujemo u Isusa Krista. Sigurnost da smo spašeni je nešto u što smo pozvani vjerovati i steći na našem vjerničkom putu. Sigurnost spasenja dolazi objektivno od pouzdanja samo u Kristovu otkupiteljsku žrtvu na križu i subjektivno (manje pouzdano) od promatranja plodova života provedenog u vjeri i pouzdanju.

No pojam spasenje istodobno označava i proces (Filipljanima 2, 12-13 i drugdje). To je proces u kojem, kroz opravdanje, posvećenje (rast u osobnoj svetosti, ljubavi, poslušnosti i služenju Bogu) i proslavljenje (koje će se zbiti na kraju ovog života), Bog spašava cijeli naš život i biće.

Naša djela posvećenja nikada nisu savršena i bez grijeha. Spasenje vjernika je u cijelosti Božje suvereno djelo i Bog će ga sigurno dovršiti (Rimljanima 8, 30; 1 Korinćanima 1, 8-9; 1 Petrova 5, 10). One koje je opravdao Bog će sigurno i spasiti. Spašeni bivamo isključivo po milosti kroz vjeru, Ne zbog naših djela, već u cijelosti zbog Kristove otkupiteljske žrtve na križu (Luka 17, 10).

(3) Božji moralni zakon nastojimo poštovati jer to Bog od nas traži, iz zahvalnosti, ljubavi i poštovanja prema Bogu, jer su u njemu sadržana načela Božjeg Kraljevstva, kao i upute za ispunjen i blagoslovljen život. No ne iz razloga da bi bili/ostali spašeni.

Simul justus et peccator (u isto vrijeme pravednik i grešnik)

Povodom Dana reformacije 2015. godine

Onomu tko ne radi, a vjeruje u Onoga koji opravdava bezbožnika, vjera se uračunava u pravednost... Poslanica Rimljanima 4, 5

Kako kršćanin treba vidjeti sama sebe na ovome svijetu? Odgovor glasi: *Simul justus et peccator* – u isto vrijeme kao pravedna i grešnika”. Ova Lutherova formula sumira suštinu reformacijskog pogleda na opravdanje grešnika.

Što točno znači formula *simul justus et peccator*?

Naše opravdanje je forenzičko. Forenzičko opravdanje pak znači da smo u Kristu proglašeni pravednima. Odnosno, da nam Bog ubraja, uračunava ili imputira Kristovu pravednost u našu osobnu korist. Kristova

pravednost pripisuje se otkupljenim pojedincima, bez njihove osobne zasluge. Vjernici bivaju proglašeni pravednima u Kristu. Ne radi se dakle o našoj osobnoj već o Kristovoj pravednosti.

Vjericima se pripisuje Kristova pravednost i uračunava kao njihova vlastita. No ta pravednost se ne “ulijeva” u nas tako da bi mi postali pravedni sami po sebi bez Krista. Ona nas ne čini pravednima u nama samima ili po našoj naravi. Mi se ubrajamo kao pravedni u Božjim očima samo zbog Krista. Pravedni sami po sebi, odnosno u našoj naravi, ćemo postati tek po našem proslavljenju (glorifikaciji po uskrsnuću), kada Krist preobrazi naša tijela tako da budu zapečaćena u pravednosti.

Opravdavajuća pravednost u kojoj sada uživamo je uvijek i neraskidivo povezana s osobom Isusa Krista. Imputacija ove Kristove pravednosti je jedini način na koji čovjek može biti prihvatljiv Bogu. Tijekom cijelog svog sadašnjeg života, kršćanin ili kršćanka su krivi u sebi samima, ali istodobno pravedni i dragocjeni u Kristu.

Tridentski sabor (trajao od 1545. do 1563. godine) nam otkriva duboko protivljenje Rimske crkve Lutherovom učenju *simul justus et peccator*. Rimska crkva je tvrdila da pojam *opravdanje*¹ označava stvaranje čovjeka pravednim u njegovoj vlastitoj osobi, odnosno naravi. Rimokatolički teolozi su se pitali: Kako Bog može proglasiti čovjeka pravednim osim ako nije doista postao sam po sebi pravedan? Oni su dakle smatrali da čovjek mora biti nanovo rođen (obnovljen ili transformiran) kako bi mogao biti u pravom položaju pred Bogom. Ili drugim riječima, da je čovjekova osobna pravednost sastavni dio opravdanja pred Bogom i uvjet (ili razlog) Božjeg prihvaćanja. U ovakvom sustavu

razmišljanja čovjek ne može imati pravu sigurnost da je opravdan pred Bogom jer ne može biti siguran da li ga je Duh Sveti učinio dovoljno pravednim (u sebi) da može biti prihvaćen od Boga. *Jer dovršetak je Zakona Krist – na opravdanje svakomu tko vjeruje.* Poslanica Rimljanima 10, 4 Na taj način postajemo pravedni u Božjim očima samo kroz vjeru, bez djela Zakona. Mi smo *simul justus et peccator*.

Martin Luther je međutim ispravno prepoznao da čak i u stanju nanovo rođenja, to jest i tijekom *posvećenja*², mada posjeduje i volju kojom teži ka poslušnosti Bogu, vjernik još uvijek živi u svijetu i počinja grijeh. Stoga Lutherovo učenje nije pokušaj redefiniranja grijeha kako bi ga se učinilo manjim problemom nego što doista jest.³ Umjesto toga, ovdje se radi o priznanju dvije realnosti; oprostjenja i prihvaćenosti kršćanina od strane Boga, te činjenice da kršćanin i dalje griješi (a onaj koji griješi nije pravednik po sebi, već grešnik). Luther opisuje ovo stanje kršćanina između nanovo rođenja i konačnog proslavljenja kao u isto vrijeme pravednog (ili opravdanog) i grešnog (ili grešnika).

Takvo stanje se neće promijeniti do kraja vjernikova života. U čovjeku samom po sebi, prije ili nakon nanovo rođenja, nema ničega što bi bilo razlog Božjeg oprostjenja i prihvaćanja. Umjesto toga, vjernik se uvijek mora osloniti na dovršeno Kristovo djelo po kojem je prihvaćen kod Boga.

Vjernik nije proglašen pravednim na temelju vlastitih zasluga, već na temelju Kristove zasluge. Kad se po vjeri sjedini s Kristom, vjerniku biva uračunata Kristova pravednost po kojoj može s pouzdanjem vjerovati u Božje oprostjenje i prihvaćanje (a Kristu pravednom su uračunati vjernikovi grijesi). Stoga vjernik nema razloga za nesigurnost i strah od Božje osude. Vjernik treba uvijek gledati u dovršeno Kristovo djelo na križu i čuti Božju izjavu: "Prihvaćen si po Kristu!". Zbog opravdanja vjerom vjernik se ne treba plašiti Božjeg odbacivanja zbog grijeha koji je i dalje prisutan u njegovom ili njezinom životu. Bog ne gleda na grijeh u vjernikovu životu drugačije osim kroz Kristovo djelo na križu. Napetost između vjernikova trenutnog i proslavljenog stanja je riješena kroz Kristovo utjelovljenje, raspeće i uskrsnuće za život svijeta. Plod takve autentične opravdavajuće vjere je rast u zahvalnoj poslušnosti i posvećenju.

Priredio: Jasmin Koso, listopad 2015.

Bibliografija:

<http://www.monergism.com/thethreshold/articles/onsite/simuljustus.html>
<http://www.ligonier.org/blog/simul-justus-et-peccator/>

1) Taj teološki pojam je zapravo bio u središtu neslaganja između reformatora i rimokatoličke strane. Svi ljudi se rađaju grešni po naravi, te griješe i nose krivicu pred pravednim Bogom. (Ps 51, 7 i Rim 3, 23). Pitanje je kako čovjek može zadobiti Božje oprostjenje? Kako Bog ipak prihvaća grešnog čovjeka? Koja je u tome uloga Isusa Krista? (napr. Rim 5, 1)

Prema reformacijskom razumijevanju Svetog pisma, čovjek biva opravdan i prihvaćen pred Bogom samo zbog savršenog i potpunog Kristova djela otkupljenja izvršenog na križu. To opravdanje se prima samo po vjeri. Proces rasta u osobnoj poslušnosti i pravednosti (vidi pod 2) dolazi nakon opravdanja i Božjeg prihvaćanja. I opravdavajuća vjera i taj proces rasta djelo su Duha Svetoga, uz pomoć Svetog pisma (Božje riječi) i sakramenata.

Prema rimokatoličkom shvaćanju opravdanje uključuje i Kristovo djelo na križu i postajanje vjernika pravednim po sebi. Razlog za Božje oprostjenje i prihvaćanje leži i u Kristu i u vjerniku samom.

2) Značenje ovog pojama je dvojako. On označava da su vjernici već sveti u Kristu, zbog Krista i za Krista (napr. 1 Kor 1, 30), ali i proces rasta vjernika prema osobnoj svetosti i pravednosti (napr. 1 Sol 5, 23).

3) Ispravan kontekst za shvaćanje ove formule jest čovjek koji zna da Bogu duguje poslušnost, ili želi i nastoji biti poslušan Bogu, ali spoznaje da je grešan i da i dalje griješi. On žali zbog toga i plaši se za svoju vječnu sudbinu. No utjehu i oslobođenje pronalazi u Kristu, kroz kojega mu Bog oprašta, ljubi ga, prihvaća, te ohrabruje i vodi u posvećenju.

Krist kao Otkupitelj

Što je to otkupljenje? Od čega i kako nas je to Isus otkupio? Kome je platio tu otkupninu?

Preuzeto sa: <http://www.theflashpack.co.uk/blog/christselfierio/>

Jer ni Sin Čovječji nije došao da bude služen, nego da služi i život svoj dade kao otkupninu za mnoge. (Marko 10, 45).

Naša župa imenom je posvećena Kristu Otkupitelju, odnosno Isusu Kristu kao Presvetom Otkupitelju. Stoga je pojam otkupljenja od posebne važnosti za našu župu.

Koncept otkupljenja od središnje je važnosti i za reformiranu teologiju, odnosno teologiju saveza, za koju vjerujemo da vjerno odražava biblijsku istinu o Bogu, čovjeku i spasenju.

No otkupljenje je od središnje važnosti i za apostola Pavla koji ovaj pojam u različitim inačicama i kontekstu u svojim Poslasticama spominje zaista mnogo puta (1) , kao i za pisce Evanđelja (2) i drugih novozavjetnih knjiga (3).

Tako je otkupljenje od presudne važnosti za cijelo kršćanstvo, te konačno za cijelo čovječanstvo i sva stvorenja.

U Novom zavjetu Isusovo ime nije direktno navedeno uz naslov Otkupitelj (mada je jasno da se redci u Rimljanima 12, 26 odnose na Njega), no jasno je kako je On taj koji izvršava djelo otkupljenja ljudi, pa je prema tome Otkupitelj. Valja zapaziti i da se u starozavjetnom kontekstu konačnim apsolutnim Otkupiteljem ljudi smatra isključivo Bog (4).

Iz biblijske perspektive je jasno da je Otkupitelj ljudi sam Bog, a iz novozavjetne perspektive postaje više nego jasno da je taj Otkupitelj Gospodin Isus Krist. No nameće nekoliko pitanja:

1. Što je to otkupljenje?
2. Od čega i kako nas je to Isus otkupio?
3. Kome je platio tu otkupninu?

Što je otkupljenje?

Otkupiti znači platiti cijenu za nekoga, nešto, ili u ime nekog duga. Otkupninom tako može biti oslobođena osoba koja je zatočena. U Starome zavjetu otkupljenje se spominje na nekoliko načina. Spomenimo dva koji su nam sada važni:

-U Starome zavjetu su za određenu cijenu mogli biti otkupljeni robovi ili sunarodnjaci koji bi upali u dužničko ropstvo, kao i njihova imovina (5).

-Nadalje, svi prvorođenci od ljudi i životinja pripadali su Gospodu i također su trebali biti otkupljeni. Zašto? Kao podsjetnik kako je Bog oslobodio Izraelce od ropstva u Egiptu (6). Ovaj starozavjetni princip se do današnjeg dana odražava u židovskom običaju otkupa sina prvorođenca srebrnim novčićima (7).

Od čega to svi ljudi trebaju biti otkupljeni?

Bog je čovjeka izvorno stvorio dobrim i pravednim. Mogao je uživati u prisnom odnosu sa svojim Stvoriteljem. No čovjek je izabrao biti neposlušan. Zbog toga se svaki čovjek po naravi rađa kao pobunjenik, u ropstvu grijeha i sklon činiti zlo. Kao takav, odvojen je od Boga i smisla života, te pod Božjom osudom i prokletstvom. U ovakvom čovjekovom stanju, zbog kojega trpi i cijelo Božje stvorenje, leži razlog za svo zlo i nesreću na ovom svijetu (8).

Stoga svaki čovjek treba otkupljenje koje je u Isusu Kristu:

- da bi nam Bog milostivo oprostio naše grijeha (Efežanima 1, 7);
- od prokletstva Zakona, odnosno naše nesposobnosti da budemo poslušni Božjem Zakonu i Božje osude (Galaćanima 3, 13);
- da bi nam se po žrtvi Isusa Krista Bog smilovao i oprostio nam, te učinio svojim sinovima i kćerima (Galaćanima 4, 5);
- da bi bio pomiren s Bogom (Rimljanima 3, 25);
- da bi u uskrsnuću bilo otkupljeno i naše slabo smrtno tijelo, odnosno da bi uskrsnuli novim neraspadljivim i proslavljenim tijelom (Rimljanima 8, 23, 1 Korinćanima 15, 42);
- od ispraznog načina života (1 Petrova 1, 18);
- da ne bismo robovali ljudima, odnosno da bismo imali životnu sigurnost i integritet koji dolaze od našeg pouzdanja u Boga (1 Korinćanima 7, 23);
- da bismo bili zauvijek sigurni u Božje oprostjenje te imali vječni život (Hebrejima 9, 15) itd.

Kako je Gospodin Isus Krist izvršio djelo otkupljenja?

Izvršio ga je tako što je On Jedinorođeni Sin Božji, druga osoba Svetog Trojstva postao čovjekom, na sebe uzeo ljudsku narav i tijelo, te istovremeno kao Bog Sin (koji je jedini dostojan da bude Otkupitelj svih ljudi) i Čovjek (savršeni predstavnik ljudskog roda) bio u potpunosti poslušan Bogu Ocu sve do smrti na križu. Tako je On koji je bio nevin u potpunosti platio cijenu za naše grijeha umjesto nas (9).

Gospodin Isus Krist nas je otkupio tako što je sam sebe predao (1 Tim 2, 6, Tit 2, 14); bio raspet (Galaćanima 3, 13); prolio svoju krv (Rimljanima 3, 25; Efežanima 1, 17); i umro za nas (Matej 20, 28; Marko 10, 45; Hebrejima 9, 15).

Sada nam preostaje pitanje kome je platio tu cijenu?

Tijekom povijesti Crkve (10) bila su prisutna mišljenja da je Isus Krist tu cijenu platio Sotoni. Budući da je "Eon (knez) ovoga svijeta" (11), on ima neko legalno pravo na ljude koji su sagriješili i pali iz izvornog stanja pravednosti u ropstvo grijehu. Isus Krist je stoga svojim životom trebao Sotoni platiti cijenu za slobodu ljudi (ili ga je nekako prevario svojom smrću tako da je Sotona uzeo vlast nad Kristovim bezgrešnim božanskim životom na koji nije imao pravo).

Sličnu sliku možemo vidjeti u Narnijskim kronikama C. S. Lewisa (Lav, vještica i ormar) gdje se prikazuje kako lav Aslan (koji predstavlja Krista) žrtvovavši svoj život plaća cijenu bijeloj vještici (koja očito predstavlja Sotonu), i to tako što je nasjela na varku i uzela Aslanov život.

Mada je dimenzija Krista kao osloboditelja i pobjednika nad grijehom, zlom, strahom i smrću važna i biblijski osnovana (12), s nečim ovakvim ne treba ići predaleko i ne treba vući direktne paralele s plaćanjem otkupnine. Sotona je i sam pobunjenik i bezakonik koji se nalazi pod Božjim prokletstvom i osudom, te nema pravog temelja za tvrdnju da on može polagati bilo kakvo "legalno pravo" na vlast nad ljudima. Sotona je nazvan "knezom ovoga svijeta" zbog toga što ljudi po svojoj grešnoj pokvarenoj naravi zapravo služe njemu i njegovim zlim namjerama, a on njima manipulira.

No pravi apsolutni Gospodar cijelog stvorenja i onaj koji ima posljednju riječ je samo Bog. Sotona može učiniti samo onoliko koliko mu Bog dozvoli (13). Stoga nehotično davanje previše vlasti i moći Sotoni (koje on zapravo nema i ne može imati) može naštetiti ispravnom poimanju Božje suverenosti, a time i našem pouzdanju u Boga, kao i cjelokupnom poimanju našeg odnosa s Bogom i spasenja. Razmišljanje da bi Bog nešto dugovao Sotoni za spasenje ljudi, ili da bi se trebao poslužiti nekom varkom, potpuno je bespredmetno.

Iz svjedočanstva Svetog pisma je jasno kome je Isus Krist platio cijenu za naše otkupljenje.

Otkupnina se daje Bogu: *Ta nitko sebe ne može otkupiti ni za se dati Bogu otkupninu: životu je cijena previsoka, i nikada je neće platiti tko želi živjeti do vijeka i ne vidjeti jamu grobnu.* (Psalam 49, 8-10). Otkupljenje služi da nas opravda pred Bogom i s Njim pomiri: *Svi su zaista sagriješili i potrebna im je slava Božja; opravdani su besplatno, njegovom milošću po otkupljenju u Kristu Isusu. Njega je Bog izložio da krvlju svojom bude Pomirilište po vjeri.* (Rimljanima 3, 23-25).

Isus Krist je svojim otkupom posrednik između Boga i ljudi (a ne između Boga i Sotone): *Jer jedan je Bog, jedan je i posrednik između Boga i ljudi, čovjek – Krist Isus, koji sebe samoga daje kao otkup za sve.* (1 Timoteju 2, 5-6).

Na početku Poslanice Rimljanima stoji da je Bog, zbog toga jer ga nisu priznali kao Boga i dali mu slavu i čast, ljude izručio ropstvu grijeha. Prema tome, prvi i osnovni čovjekov problem jest to što nije priznao i štovao Boga kao Boga, što se pobunio i otpao od Boga, zato je Bog izručio čovječanstvo ropstvu grijeha:

Jer premda upoznaše Boga, ne iskazaše mu kao Bogu ni slavu ni zahvalnost...Zato ih je Bog po pohotama srdaca njihovih predao nečistoći te sami obeščašćuju svoja tijela... I kako nisu smatrali vrijednim držati se spoznaje Boga, predade ih Bog nevaljanu umu te čine što ne dolikuje. (Rimljanima 1, 21.24.28).

Bog je onaj koji je ljude prepustio njihovoj vlastitoj zloći, odnosno ropstvu grijehu (a ne da Sotona ima neko legalno pravo na vlast nad ljudima).

Slikovit način govora o križu kao otkupnini zapravo je srodan govoru o križu kao žrtvi, zadovoljštini ili plaćenju kazni za grijeh ljude. Ovdje je riječ o različitim vidovima istog spasenja, a ne nekoj bitno drugačijoj realnosti. Sve ove slike upućuju na istu realnost, Isusa Krista koji je svojom smrću na križu ispunio zahtjev Božje pravednosti koji mora kazniti neposlušnost i zloću (14).

U Starome zavjetu čovjek je žrtve za svoje grijeh (žrtve paljenice, pričesnice i okajnice) trebao prinostiti samome Bogu (15). Shvaćanje otkupljenja kao plaćanja cijene Sotoni nije kompatibilno s križem kao žrtvom jedinome Bogu (16).

Već smo naveli da svi prvorodenci u Starome zavjetu pripadaju samome Bogu i trebaju biti otkupljeni od Boga u znak sjećanja na način kako je Gospodin oslobodio Izraelce iz egipatskog ropstva. Isus Krist je taj istinski Provrođenac koji je prinio sebe Bogu Ocu za otkupljenja nas mnoge braće i sestara (17).

Iz svega je jasno da mi imamo velik dug i to prema samome Bogu, te da je jedini koji može otkupiti naš dug također Bog. Onaj tko nas spašava od Božje osude i kazne zapravo je sam Bog.

Nakon čovjekova pada u grijeh i pobunu, te nemogućnosti da bude poslušan, Božji način postupanja prema Božjem izabranom narodu je uvijek na osnovu milosti, milosrđa i ljubavi. U skladu s vječnim naumom Trojedinog Boga, Bog Otac šalje Boga Sina koji je dragovoljno sišao među nas ljude, na sebe uzeo ljudsku narav i tijelo (utjelovio se i postao čovjekom), živio životom savršene poslušnosti, te nevin položio svoj život, da otkupi svakoga tko u njega vjeruje (18).

Bog Duh Sveti budi, raspiruje i održava tu vjeru u onima koji su prema otajstvenom Božjem vječnom naumu predodređeni za spasenje (19).

S ovim u vezi valja još spomenuti da ima i onih koji smatraju da Bog prilikom djela otkupljenja nije imao u vidu nikoga posebnog. Tako se može dogoditi da budu otkupljeni svi ljudi ili nitko, ovisno o tome hoće li povjerovati ili neće. Dakle, može se dogoditi da je Isus Krist zapravo uzalud umro jer Bog u potpunosti ovisi o odgovoru grešnog čovjeka. No Sveto pismo nam otkriva da niti ovo nije istina i jasno nam pokazuje da je Bog u svome otajstvu izabranja točno imao u vidu one na koje će Kristova žrtva imati praktične posljedice (20).

Otkupljeni smo besplatno po vjeri. No za kraj se možemo pitati i kakva je prava vjera? Prava vjera je ona koja aktivno djeluje iz ljubavi (21). Žrtva Isusa Krista oslobađa nas dakle od Božjeg gnjeva i osuda, te ropstva i prokletstva grijeha. Budući da smo otkupljeni i plaćeni predragocjenom krvlju Isusa Krista, znamo da time ne pripadamo sebi već njemu, te trebamo živjeti u ljubavi, radosti, miru, velikodušnosti, uslužnosti, dobroti, vjernosti, blagosti i uzdržljivosti, na Božju slavu (22).

Jasmin Koso, o trećoj nedjelji u srpnju 2015. godine

- (1) (Rimljanima 3, 24; 8, 23; 11, 26; 1 Korinćanima 1, 30; 6, 20; 7, 23; Galaćanima 3, 13; 4, 5; Efežanima 1, 7; 1, 14; 4, 30; Kološanima 1, 14; 1 Tim 2, 6; Titu 2, 14).
- (2) (Matej 20, 28; Marko 10, 45; Luka 1, 68; 2, 38; 21, 28; 24, 21).
- (3) (Djela 7, 35; Hebrejima 9, 12; 9, 15; 1 Petrova 1, 18; 2 Petrova 2, 1; Otkrivenje 1,5; 5, 9; 14, 3-4 – tako je u našem prijevodu Kršćanske sadašnjosti. U nekim redcima se u različitim prijevodima koriste različite riječi poput otkupitelj, izbavitelj, osloboditelj).
- (4) (Pnz 15, 15; Psalam 19, 15; Ps 78, 35; Luka 1, 68 i drugdje).
- (5) (Lev 25, 47-49 i drugdje).
- (6) (Izlazak 13, 1-16 i drugdje).
- (7) (Br 18, 16).
- (8) (Psalam 51, 7; Rimljanima 3, 12; 3, 23; 8, 19-21).
- (9) (Filipljanima 2, 6-8; 2 Korinćanima 5, 21 i drugdje).
- (10) Počevši od Origena, preko Grgura Velikog, Rufina iz Akvileje i dalje.
- (11) (Efežanima 2, 2).
- (12) (1 Korinćanima 15, 54-57; Kološanima 2, 15, Hebrejima 2, 14-15 i drugdje).
- (13) (Job 1, 12; Luka 22, 31).
- (14) (Izaija 53, 4-7).
- (15) (Postanak 8, 20; Izlazak 20, 24; Levitski zakonik 4, 1; 4, 20 i dalje).
- (16) (1 Korinćanima 5, 7 i drugdje).
- (17) (Luka 2, 7.23; Rimljanima 8, 29; Kološanima 1, 15.18; Hebrejima 1, 6; 12, 23; Otkrivenje 1, 5).
- (18) (Ivan 3, 16-17; 10, 17-18, Rimljanima 5, 18-19).
- (19) (Rimljanima 8, 23; Efežanima 1, 13-14; 4, 30).
- (20) (Djela apostolska 13, 48; Rimljanima 8, 29-30; 9, 14 -24; Efežanima 1, 4 -14).
- (21) (Galaćanima 5, 6).

(22) (Galaćanima 5, 22-23; 1 Korinćanima 6, 19-20; Tit 2, 14; 1 Petrova 1, 17-18).

Najveća priča

ikad ispričana... I posve istinita.

U početku bijaše Riječ i Riječ bijaše

*u Boga
i Riječ bijaše Bog.
Ona bijaše u početku u Boga.
Sve postade po njoj
i bez nje ne postade ništa.
I Riječ tijelom postade
i nastani se među nama
i vidjesmo slavu njegovu
– slavu koju ima kao Jedinorođenac
od Oca – pun milosti i istine. (Iv1)*

No vratimo se na početak Svetog pisma...

U početku stvori Bog nebo i zemlju... I reče Bog: (Post 1)

Na tvoju zapovijed sve postade: beskrajno prostranstvo svemira, galaksije, sunce, planete na svojim putanjama, te ova krhka zemlja, naš otočni dom...” (Euharistijska molitva)

***Na svoju sliku stvori Bog čovjeka,
na sliku Božju on ga stvori,
muško i žensko stvori ih.*** (Post 1)

...Iz praiskonskih počela stvorio si ljudski rod i blagoslovio nas umom, razumom i vještinom. Postavio si nas upraviteljima svega stvorenoga, no mi smo se okrenuli protiv tebe i iznevjerili tvoje povjerenje, štoviše, okrenuli se jedan protiv drugog...

No Bog je imao plan...

Iz ljubavi je odlučio kroz svoga Jedinorođenog Sina pomiriti svijet sa sobom i milostivo spasiti svoje izabranike.

Jer Bog je u Kristu svijet sa sobom pomirio ne ubrajajući im opačina njihovih i polažući u nas riječ pomirenja. (2 Kor 5)

Uistinu, Bog je tako ljubio svijet

te je dao svoga Sina Jedinorođenca

da nijedan koji u njega vjeruje

ne propadne,

nego da ima život vječni. (Iv 3)

...u ljubavi nas predodredi za posinstvo,

za sebe,

po Isusu Kristu,

dobrohotnošću svoje volje... (Ef 1)

Jer plaća je grijeha smrt, a dar Božji jest život vječni u Kristu Isusu, Gospodinu našem. (Rim 6)

Na koji način je Bog odlučio pomiriti svijet sa sobom?

...Svojom Krvlju nas je pomirio.

Svojim ranama nas je izliječio...

Za naše grijehе probodoše njega, za opačine naše njega satriješe. Na njega pade kazna – radi našeg mira, njegove nas rane iscijeliše. (Iz 53)

Svi su zaista sagriješili i potrebna im je slava Božja; opravdani su besplatno, njegovom milošću po otkupljenju u Kristu Isusu. Njega je Bog izložio da krvlju svojom bude Pomirilište po vjeri. (Rim 3)

Djelujući u povijesti, Bog milostivo izabire obitelji. Obitelji poput, Noine;

Ali je Noa našao milost u očima Jahvinim. (Post 6)

Abrahamove, Izakove i Jakovljeve.

Boga je obećao Abrahamu;

Velik ću narod od tebe učiniti,

blagoslovit ću te,

ime ću ti uzveličati,

i sam ćeš biti blagoslov.

Blagoslivljat ću one koji te

blagoslivljali budu,

koji te budu kleli, njih ću proklinjati;

sva plemena na zemlji

tobom će se blagoslivljati. (Post 12)

»Pogledaj na nebo i zvijezde prebroj ako ih možeš prebrojiti.« A onda doda: »Toliko će biti tvoje potomstvo.« Abram povjerova Jahvi, i on mu to uračuna u pravednost.(Post 15)

Prema obećanju, Bog izabire Abrahamovo potomstvo kao Božji narod;

Nije vas Jahve odabrao i prihvatio zato što biste vi bili brojniji od svih naroda – vi ste zapravo najmanji – nego zato što vas Jahve ljubi i drži zakletvu kojom se zakleo vašim ocima. (Pnz 7)

U Novom Zavjetu Bog svom narodu priključuje vjernike širom svijeta. Svi su Abrahamovo duhovno potomstvo po vjeri.

Pođite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeci ih čuvati sve što sam vam zapovjedio! (Mt 28)

Bog izabire i vjerne pojedince, poput Davida, kralja po Božjem srcu.

Bog je Davidu obećao;

I kad se ispune tvoji dani i ti počineš kod svojih otaca, podići ću tvoga potomka nakon tebe, koji će se roditi od tvoga tijela, i utvrdit ću njegovo kraljevstvo. On će sagraditi dom imenu mojem, a ja ću utvrditi njegovo prijestolje zauvijek... Tvoja će kuća i tvoje kraljevstvo trajati dovijeka preda mnom, tvoje će prijestolje čvrsto stajati završavajući. (2 Sam 7)

Isus je izabrao i svoje apostole i učenike;

***Ne izabraste vi mene,
nego ja izabrah vas
i postavih vas
da idete i rod donosite
i rod vaš da ostane
te vam Otac dadne
što ga god zaištete u moje ime. (Iv 15)***

Sigurno se pitate: Gdje sam ja u cijeloj priči? Je li Bog izabrao i mene?
Bog izabrao vas ako se vi odlučite za njega!

Jer ako ustima ispovijedaš da je Isus Gospodin, i srcem vjeruješ da ga je Bog uskrisio od mrtvih, bit ćeš spašen. (Rim10)

Jer za Boga se možemo odlučiti samo ako se on već prije odlučio za nas...

***U ovom je ljubav:
ne da smo mi ljubili Boga,
nego – on je ljubio nas
i poslao Sina svoga
kao pomirnicu za grijeh naše...***

Mi ljubimo

jer on nas prije uzljubi. (1 Iv 4)

Jer vama je dana milost: »za Krista«, ne samo u njega vjerovati nego za njega i trpjeti...(Fil 1)

Svi koje mi daje Otac

doći će k meni,

i onoga tko dođe k meni

neću izbaciti...

Nitko ne može doći k meni

**ako ga ne povuče Otac koji me posla;
i ja ću ga uskrisiti u posljednji dan. (Iv 6)**

**»Zaista, zaista, kažem ti:
tko se ne rodi nanovo, odozgor,
ne može vidjeti kraljevstva Božjega!« (Iv 3)**

Što dakle trebaš činiti?

Kao prvo, trebaš znati da se nitko se ne može spasiti svojim pravednim djelima!

Ta milošću ste spašeni po vjeri! I to ne po sebi! Božji je to dar! Ne po djelima, da se ne bi tko hvastao. Njegovo smo djelo, stvoreni u Kristu Isusu za dobra djela, koja Bog unaprijed pripravi da u njima živimo. (Ef 2)

Ali kad se pojavila dobrostivost i čovjekoljublje Spasitelja našega, Boga, on nas spasi ne po djelima što ih u pravednosti mi učinismo, nego po svojem milosrđu: kupelji novoga rođenja i obnavljanja po Duhu Svetom, koga bogato izli na nas po Isusu Kristu, Spasitelju našem, da opravdani njegovom milošću budemo, po nadi, baštinici života vječnoga. (Tit 3)

Trebaš se iskreno pokajati zbog svojih grijeha i vjerovati u Gospodina Isusa Krista!

**A carinik, stojeći izdaleka, ne usudi se ni očiju podignuti k nebu, nego se udaraše u prsa govoreći:
'Bože, milostiv budi meni grešniku! (Lk 18)
Opravdani dakle vjerom, u miru smo s Bogom po Gospodinu našem Isusu Kristu.(Rim 5)**

To je vrlo dobra vijest! Zapravo najbolja koju ste ikad čuli!

**Zaista, zaista, kažem vam: tko vjeruje, ima život vječni. (Iv 6)
To napisah vama koji vjerujete u ime Sina Božjega da znate da imate život vječni. (1 Iv 5)**

Stoga, ugradi se u mjesnu crkvu... Biti vjernik znači biti dio zajednice koja zajedno sluša Božju riječ, moli i zahvaljuje Bogu!

Bijahu postojani u nauku apostolskom, u zajedništvu, lomljenju kruha i molitvama.(Dj 2)

Bog nam daje novi život poslušnosti!

**Dakle, je li tko u Kristu, nov je stvor. Staro uminu, novo, gle, nastalo! (2 Kor 5)
Da, nekoć bijaste tama, a sada ste svjetlost u Gospodinu: kao djeca svjetlosti hodite – plod je svjetlosti svaka dobrota, pravednost i istina – i odlučite se za ono što je milo Gospodinu. (Ef 5)**

Svjedoči ovu Radosnu vijest svim ljudima!

Tako je pisano: Kako li su ljupke noge onih koji donose blagovijest dobra. (Rim 10)

Priredio: Jasmin Koso

Opravdanje i posvećenje: koje su razlike?

Razumjeti razliku između opravdanja i posvećenja može biti važno kao i razumjeti razliku između spasenja i osude. Pravilno razumjeti razliku između ta dva pojma je od vrle važnosti. Kada razumijete koja je, možete povući liniju u pijesku i reći, "To je ono što spašava. To nije ono što spašava." Opravdanje je Božje djelo gdje je pravednost Isusa uračunata grešniku, tako da je grešnik proglašen pravednim od Boga pred zakonom (Rim. 4:3; 5:1,9; Gal. 2:16; 3:11). Pravednost nije zaslužena ili rezervirana nikakvim naporima (djelima) spašenih. Opravdanje je

momentalna pojava koja rezultira vječnim životom. Ono je bazirano cjelokupno i samo na Isusovoj žrtvi na križu (1 Pet. 2:24) i prima se samo po vjeri (Ef. 2:8-9). Nikakva djela nisu potrebna da bi se zaradilo opravdanje. Drugačije, to nije dar (Rim. 6:23). Zato, mi smo opravdani vjerom (Rim. 5:1). Posvećenje, s druge strane, obuhvaća djela osobe. Ali još uvijek je to Božji rad u vjerniku da proizvede osobnost bližu Bogu i život u osobi koja je već opravdana (Fil. 2:13). Posvećenje nije momentalno jer nije djelo Boga samoga. Opravdana osoba je aktivno upletena u predavanje Božjoj volji, odupiranje grijehu, traženju svetosti, i radeći na tome da bude više uz Boga (Gal. 5:22-23). Značajno, posvećenje nema utjecaj na opravdanje. Ovo ostaje, čak i ako mi ne živimo savršen život, još uvijek smo opravdani. Opravdanje je legitimna izjava koja je momentalna, posvećenje je proces. Opravdanje dolazi izvana, od Boga, posvećenje dolazi od Boga unutar nas po djelima Duha Svetoga u koordinaciji po Bibliji. Drugim riječima, mi pridonosimo posvećenju kroz naša djela. U suprotnosti, mi ne pridonosimo našem opravdanju kroz naša djela.

Da li to znači da oni koji su opravdani milošću mogu griješiti koliko god žele?

Rimljanima 6:1-2 kaže, "Što ćemo reći dakle? Hoćemo li nastaviti griješiti, da se poveća milost? Nipošto. Kako ćemo mi, koji smo mrtvi grijehu živjeti više u njemu? 1 Sol. 4:7 kaže, "Bog nas je pozvao ne za svrhu nečistoće, već posvećenja." Biblija nas uči da trebamo živjeti svetim životima i izbjegavati grijeh (Kol. 1:5-11). Samo zato što smo spašeni i vječno opravdani pred Bogom (Ivan 10:28), to nije isprika da nastavimo grijehom iz kojeg smo spašeni. Naravno, svi griješimo (1 Ivan 1:8). Ali rat između spašenih i njihovog grijeha se nastavlja (Rim. 7:14-20) i neće biti završen sve do povratka Isusa kada ćemo biti oslobođeni od ovoga smrtnoga tijela (Rim. 7:24). Nastaviti griješiti iskorištavajući Božju milost kao ispriku kasnije je gaženje krvi Kristove kao nečiste (Heb. 10:29) i

otkrivenje osobne grešne, nespašene prirodu (1 Ivan 2:4; 2:19). (Drugi stihovi vrijedni provjere su: Heb. 12:14; 1 Pet. 1:14-16; i 1 Pet. 2:21-22.)

Što kultovi čine sa opravdanjem i posvećenjem?

Kultovi uredno zamagljuje značenje dvaju termina i krivo prilagođuju istinu naučenu iz Božje Riječi. Rezultat je “teologija pravednih djela”, zaslužujući svoje spasenje koje samo vodi u osudu. To je zato što djelima zakona nijedno tijelo ne može biti opravdano (Gal. 2:16). Čovjek ne može pridonijeti svojem spasenju (Gal. 5:1-8). Zbog toga što je čovjek grešan, čak i najbolja njegova djela ostaju nečista pred Bogom (Izaija 64, 6). Stoga, opravdati osobu pred Bogom, može jedino biti Božje djelo

(Gal. 2:20). Tipično, u kult teologijama, osoba nije opravdana (predstavljena pravedna u Božjim očima) sve do posljednjeg dana suda kada su njezina djela odvagnuta i nagrada je dana ili se našla vrijedna mjesta sa Bogom. Zato, osoba sa tom krivom teologijom ne može izjaviti 1 Ivanovu 5:13 kao svoju izjavu koja kaže, “ Ove stvari sam napisao vama koji vjerujete u imenu Sina Božjega; da možete znati da imate vječni život, i da možete vjerovati u imenu Sina

Božjega.” U kontekstu, “Ove stvari” upućuju na Boga koji ljubi, biti poslušan Njemu, vjerovati u Krista, i vječni život u Isusu. Stoga, 1 Ivanova 5:13 može biti uzeta i razmatrana kao test. Ako vjeruješ i činiš prave stvari, tada ćeš znati imaš li vječni život. Mogu li kultisti znati imaju li vječni život? Ne. Ne mogu. Ali kršćani mogu. Ljudi u kultovima ne razumiju razliku između opravdanja i posvećenja. Stoga, moraju ovisiti o kooperativnim snagama sa Bogom da im se njihovi grijesi oprost, što je potrebno, kombinirajući prljava ljudska djela (Izaija 64:6) sa svetim djelom Boga. To se ne miješa. Ne može. Stoga, spasenje je po milosti kroz samu vjeru. Vjerovati bilo što drugo je promašiti spasenje..

Izvor; www.carm.org; kršćanstvo.net

Sveto pismo i propovijedanje

Služba Riječi Božje

Služba Riječi Božje 1. dio

Moć i vlast Crkve

Prorok koji je usnio san neka samo pripovijeda svoj san, a u koga je riječ moja, neka po istini objavljuje riječ moju!" "Što je zajedničko slami i žitu? – riječ je Jahvina. (Jr 23, 28)

Da, usne svećenikove treba da čuvaju znanje, a iz njegovih usta treba tražiti Zakon: ta on je glasnik Jahve nad Vojskama. (Mal 2, 7)

Pođite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeci ih čuvati sve što sam vam zapovjedio!" "I evo, ja sam s vama u sve dane – do svršetka svijeta." (Mt 28, 19-20)

„Kako to? Zar nema nikakve crkvene moći? Mnogi neuki ljudi, koje pre svega želimo da poučimo, iznenađeni su ovom primedbom. Odgovaramo da zaista priznajemo moć crkve, ali onakvu kakvu spominje apostol Pavle, koja joj je data da uči, a ne da uništava. A oni koji je i te kako koriste, ne smatraju se ničim višim od „sluge Hristove i pristavi tajna Božijeh“. Lako se može definisati nazivom služba Božjoj reči... ; sve dostojanstvo i vlast, koje je Sveto pismo pripisalo kako prorocima i sveštenicima starog Zakona, tako i apostolima i njihovim naslednicima, nije dato njima lično, već službi koja im je namenjena, ili jasnije Božjoj reči, na čije su širenje pozvani...Bog je hteo da se Mojsije, koji je bio prvi prorok sluša. A što je on zapovedao ili čak samo najavljavao, osim onoga što mu je Gospod rekao? Drugo nije mogao....Nijedan od proroka nije usta otvorio, a da nije prethodno dobio reč od Boga...Šta bi moglo izaći iz njihovih zagađenih i nezrelih usta sem glupih ili prljavih stvari da su govorili svojim rečima? Ali kad su usta postala sredstvo Svetog Duha bila su čista i sveta...U stvari, imamo lep opis kod Jezekija koji nam pokazuje kakva je sve služba proroka: „sine čovečji, (kaže Gospod) postavih te stražarem domu Izrailjevu, da slušaš riječi iz mojih usta i opominješ ih od mene“. Kad mu naš Gospodin naređuje da sluša reči iz njegovih usta, ne zabranjuje li mu da sam nešto izmišlja?

Pređimo sad na apostole koji uživaju čast više lepih naziva. „Vi ste so zemlji; vi ste vidjelo svijetu“ „ko vas sluša, mene sluša...“što god svežete na zemlji, biće svezano na nebu, i što god razdriješite na zemlji biće razdriješeno na nebu“. Ali po njihovom nazivu koliko im je dozvoljeno u službi; oni treba da budu „apostoli“, koji ne brbljaju što im padne na pamet, već verno prenose poruku onoga koji ih je poslao. Hrist im je govorio: „kao što Otac posla mene i ja šaljem vas“...

Pošto je Isus Hrist večiti i jedini savetnik Oca, i uvek je bio u krilu Oca, pošto je od Oca dobio naredbu, imao je sva blaga znanja i premudrosti u sebi. Iz tog izvora crpili su svi proroci ono što su ikad učili od nebeskog učenja...Ili, ako je kome milije, drugim rečima rečeno: Bog se nikada nije javio ljudima do preko Sina, to jest samom svojom premudročću, Svetlošču i Istinom....A kada se najzad javila u telu, objavila nam je puninu ustima sve što o Bogu može ljudski duh razumeti i sve što o njemu treba misliti. Apostol svakako nije podrazumevao neku prostačku stvar kad je rekao: „Bog koji je negda

mnogo puta i različnijem načinom govorio ocevima preko proroka, govori i nama u posljedak dana ovijeh preko sina“ (Heb 1). Kako on kaže, od sad Bog neće više govoriti kao ranije preko jednih i drugih i neće dodavati proročanstvo na proročanstvo ni otkrovenje na otkrovenje, već je ispunio sve savršenstvo učenja u svom sinu, pa treba da znamo da je to posljednje i večno svedočanstvo koje ćemo od njega dobiti.

To je razlog što sve ovo vreme Novog zaveta od kako se Isus Hrist pojavio s propovedanjem svog Jevanđelja i sve do Strašnog suda naznačeno nam je (kao što smo već spomenuli) da je „posljednje vreme...posljednji čas“ i da zadovoljni savršenstvom učenja Isusa Hrista naučimo kako ne treba da pravimo neko novo, niti prihvatimo neko koje su ljudi smislili. I zato Otac, ne bez razloga, šaljući nam svog Sina kao posebnu povlasaticu proizveo ga je u Mudraca i Učitelja naređujući da slušamo njega, a ne ijednog od ljudi.. Preporučio nam je njegovo učenje u malo reči kad je rekao: „...njega poslušajte“. Ali u to malo reči ima više snage i značaja no što izgleda, pošto vredi kao da nam je oduzeo i opozvao učenje svih ljudi i zaustavio nas na svom jedinom sinu, naredio nam da od njega preuzmemo sve učenje o spasu, samo od njega zavisimo, da budemo ukorenjeni samu u njemu, ukratko (kao što reč kaže): samo njega da slušamo... Treba, kažem opet, samo Hrist jedini da govori, a svi da čute i samo Hrist da se sluša, a svima ostalima da se okrenu leđa. Njegovo je da govori, kao onaj u koga je moć.“ (Jean Calvin “Nauk hrišćanske vere” 537-540. str.)

Za reformatore snaga i vlast Crkve, ako se ispravno shvaća, leži u službi Božje riječi. To praktično znači da ta snaga i vlast ne leži u samim pastorima, već u njihovoj službi. Zapravo, ona ne leži ni u samoj službi, već u Riječi koju služe. Njihova moć da zapovijedaju, te njihova jedina ovlast da poučavaju se nalazi u Riječi, odnosno u tome što oni djeluju u Kristovo ime.

Jean Calvin taj autoritet službe Riječi ne temelji (samo) na nadahnuću Svetog pisma, to jest na argumentu da je Sveto pismo, budući da Bog kroz njega govori, Božja riječ koja ima vrhovni autoritet. Glavni Calvinov argument je zapravo kristološki. Krist je savršena mudrost i objava Božja, on je proniknuo sve Očeve tajne. Krist je izvor iz kojeg su starozavjetni pisci crpili sve svoje znanje o Bogu. Kada je postao čovjekom, On sam je bio konačni i savršeni svjedok o Ocu. Stoga je Kristovo naučavanje savršeno. Nemoguće ga je nadići i kriminalno je domišljati nešto novo. „Neka Krist govori, a svi neka šute!“.

Apostoli su morali naučavati samo i točno ono što su primili od Krista. Svaki novi naraštaj mora primiti taj nauk, vjerno čuvati i predati dalje netaknut. Stoga, duhovno oružje crkve jest Riječ Božja, Kristovo naučavanje. U služenju i podjeljivanju ove doktrine, jest jedina prava moć Crkve. Tako Calvin kaže: „po njoj se, s povjerenjem, upuštaju u sve, primoravaju svu snagu, slavu i dostojanstvo svijeta da se podvrgnu njezinom veličanstvu i da joj budu poslušni, vladaju nad svime od najvećeg do najnižeg, izgrađuju kuću Kristovu, obaraju Sotonino kraljevstvo, hrane ovce, istrebljuju vukove, potiču i poučavaju poučljive, kore, prekoravaju i pobijaju buntovne i tvrdoglave, otpuštaju, vežu, te konačno, bacaju munje-ali čineći sve to u Riječi Božjoj.“

Stoji istina da Bog vodi svoju Crkvu svojim Duhom koji je Duh objave, istine, mudrosti i svjetlosti. No Duh Sveti nikad ne djeluje neovisno od Riječi. Budući da je Kristov Duh on je i Duh Kristove Riječi. Tako i obećanje „upućivat će vas u svu istinu“ u nastavku govori: „On će mene proslavljati jer će od mogega uzimati i navješćivati vama“ (Iv 16, 14). Duh uvodi Crkvu u spoznaju Kristove volje tako što ju uvodi u spoznaju Riječi- izričite Kristove volje. Izričita Kristova volja, koja je uvijek jedno s voljom Očevom, jest jedina vlast po kojoj i pod kojom Crkva treba živjeti. Crkva jest Crkvom utoliko koliko ne navješćuje ništa drugo doli Kristove riječi. U tom slučaju treba slušati glas Crkve.

Služba Riječi Božje 2. dio

Propovijedanje Riječi Božje

„I pošto se pomoliše, potrese se mjesto gdje bijahu sabrani, i svi se napuniše Duha Svetoga te stanu navješćivati riječ Božju smjelo.“ (Dj 4, 31)

“...a mi ćemo se posvetiti molitvi i posluživanju Riječi.” (Dj 6, 4)

„propovijedaj Riječ, uporan budi – bilo to zgodno ili nezgodno – uvjeravaj, prijeti, zapovijedaj sa svom strpljivošću i poukom.” (2. Tim 4, 2)

Najvažniji dio službe pastora jest naviještanje Božje Riječi, a to znači poučavati, opominjati, poticati i prekoračiti, i javno i privatno. Reformatori su pridavali veliku važnost propovijedanju, a razlog nije bio obrazovni ili sociološki, već teološki. Propovijedanje za njih nije bilo neko propagandno sredstvo, niti su ga smatrali najučinkovitijim načinom obrazovanja zajednice. Pravi razlog važnosti koju su reformatori pridavali propovijedanju se nalazi u biblijskom konceptu Božje Riječi.

Izraz Riječ Božja vrlo lako postane frazom ili sloganom vrlo slabog i nesigurnog značenja, no za reformatore je on imao ogromno, svježe, živo i snažno značenje. Riječ Božja znači Riječ koju sam Bog izgovara. Riječ Božja je ta koja je stvorila svemir. Bog je progovorio i pozvao u postojanje ono čega nije bilo. Svojom Riječju Bog je susreo čovjeka. Riječ Božja jest sinonim za Sina Božjega koji se utjelovio, postao čovjekom, te živio među ljudima kao živa i savršena objava Božje vječne volje čovjeku. Riječ Božja je bila i kreativni govor Riječi koja je tijelom postala. Njegove Riječi su vratile Lazara od mrtvih ponovno u život, njegove Riječi daju život svijetu, njegove Riječi čiste i njegove Riječi će suditi ljudima u posljednji dan.

No čitajući Djela apostolska i poslanice reformatori su uvidjeli da se i propovijedanje apostole i evangelizatora također nazivalo riječju Božjom ili negdje riječju Gospodnjom. Stoga, reformatori su zaključili da sve te izraze- evanđelje, propovijedanje ili riječ Božja valja smatrati sinonimima. No zbog čega je riječ apostola i evangelizatora bila riječ Božja? Njihova riječ je bila riječ Božja utoliko koliko je bila vjerno tumačenje bivstva i djelovanja Riječi Božje-Isusa Krista, i s druge strane, ona je kao takva bila nastavkom djelovanja Riječi Božje-Isusa Krista, i to tako daje on sam Božja Riječ- Isus Krist, kroz njih nastavio djelovati. Sva silina i moć nije počivala u apostolima, već u samoj Riječi Božjoj. Stoga, nije samo apostolsko naviještanje evanđelja bilo Riječju Božjom, već je evanđelje Riječ Božja kod svakoga tko ga vjerno naviješta. Neophodan uvjet za to uvijek je taj da propovjednici ne “izlažu vlastite snove i maštarije, već da vjerno prenose ono što su i sami primili“.

U Svetome pismu, kao i u propovijedanju koje vjerno tumači Sveto pismo govori sam Bog, objavljujući svoje postojanje, svoju svrhu, svoju volju, iznosi naum otkupljenja čovjeka kao svog stvorenja, kao grešnika potrebitog otkupljenja. Zapravo, Bog ne govori čovjeku (nadahnuto i normativno) osim po svetopisamskom naviještaju. Iz tog razloga reformatori su propovijedanje smatrali najvažnijim dijelom pastorske službe.

Propovjednik nije Bog, on je poslanik, poslan od Boga. Propovjednik sam po sebi nije ništa. Sav njegov autoritet nalazi se u njegovoj poslaničkoj službi, to jest, da ga je Bog poslao propovijedati, i da propovijeda samo ono što mu je Bog u Svetome pismu zapovjedio propovijedati. Međutim, kada su ta dva uvjeta ispunjena onda je evanđelje koje on propovijeda zaista Riječ Božja, i ono kao takvo zahtijeva potpunu poslušnost od strane njega samoga i zajednice vjernika u cjelini.

Jasmin Koso

Bibliografija: Thomas H. L. Parker "Jean Calvin" 88, 89. 133, 134. str.

Crkvena predaja čuva dignitet Svetog pisma

Reformatori su naglašavali da je samo Sveto pismo nepogrešiva Božja riječ, te da vrijedi samo ona crkvena predaja koja je održiva u svjetlu Pisma.

Ovaj ispravan stav reformatora danas mnogi koriste kao opravdanje za negativan stav spram cjelokupne crkvene predaje ili čak njezino potpuno odbacivanje, kao i afirmiranje individualističkog pristupa tumačenju Pisma.

Vezano uz ovo treba primijetiti sljedeće: Bog se pobrinuo da novozavjetna Crkva od početaka primi i razumije svu objavu potrebnu da bi doista mogla biti Crkva Božja. Nadalje je sve stvar kontinuiteta i produbljivanja spoznaje. Crkva je primljeno s najvećom pažnjom prosljeđivala dalje.

Istina je da Crkva nije nepogrešiva, ali ona nikada ne može potpuno ili trajno zabludjeti.

To nas vodi do sljedećega:

Ukoliko držiš da si ti u pravu a svi ostali u krivu, odnosno da si na osnovu Pisma shvatio nešto suprotno od onoga što su uvijek tvrdili i tvrde svi drugi (ili velika većina), onda si vjerojatno ti (ili tvoja grupa) u krivu a ne svi ostali.

Ukoliko misliš da si otkrio nešto novo što nije nitko drugi prije tebe, vjerojatno nisi. Neke teme eventualno možeš produbiti i na njih baciti novo svjetlo. No tijekom povijesti se stalno ponavljaju vrlo slične ideje i rasprave, samo u različitim varijacijama.

Ukoliko smatraš da naučavaš nešto što se prije naučavalo a onda iskvarilo, moraš moći točno reći kada, gdje i koji ljudi su to naučavali.

Isto tako, ako želiš dokazati da je neko učenje krivo moraš moći pokazati kada, gdje i od kojih ljudi se to iskrivljavanje dogodilo, i da li se tome tko protivio, ili što se naučavalo prije toga.

Tako Sveto pismo nadzire crkvenu predaju i samu Crkvu, ali i crkvena predaja čuva dignitet Pisma tako da kontrolira i korigira naša (individualna) tumačenja.

Pored tumačenja samog Svetog pisma, upravo to je bio pristup kojim su se reformatori služili kako bi dokazali da ne osmišljavaju neku „novu vjeru“ već reformiraju onu izvornu kršćansku. Upravo su reformatori vrlo dobro poznavali i proučavali učenja crkvenih otaca i učitelja.

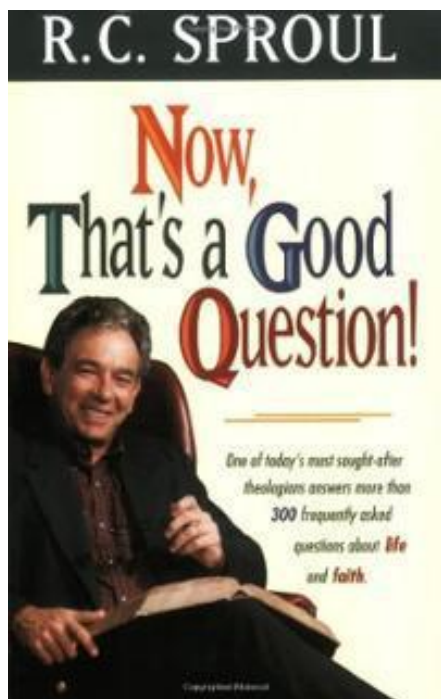
Jasmin Koso, siječanj 2016.

Kako znati koje je tumačenje Pisma ispravno?

Uzorom neka ti budu zdrave riječi koje si od mene čuo u vjeri i ljubavi u Kristu Isusu. Lijepi poklad čuvaj po Duhu Svetom koji prebiva u nama. (2. Tim 1, 13-14)

Ti se dakle, dijete moje, jačaj milošću u Kristu Isusu i što si od mene po mnogim svjedocima čuo, to predaj vjernim ljudima koji će biti podobni i druge poučiti. (2. Tim 2, 1-2)

Ti, naprotiv, ostani u onome u čemu si poučen i čemu si vjeru dao, svjestan od koga si sve poučeni da od malena poznaješ Sveta pisma koja su vrsna učiniti te mudrim tebi na spasenje po vjeri, vjeri u Kristu Isusu. (2. Tim 3, 14-15)

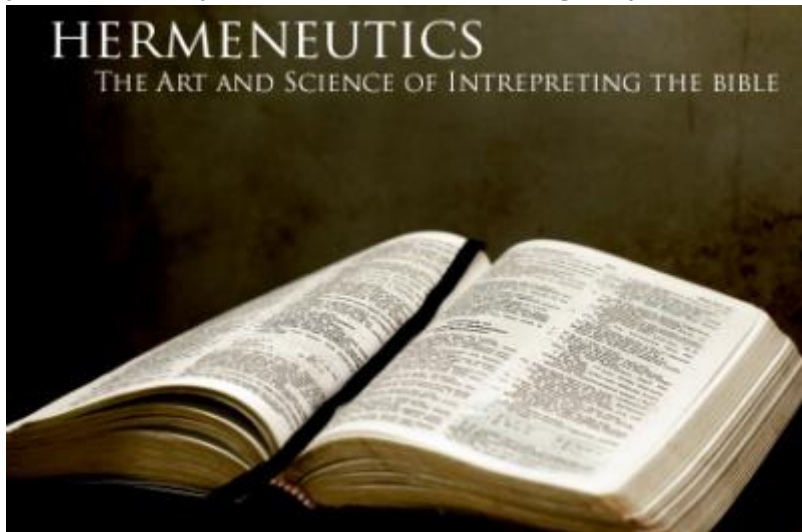
Danas smo kao vjernici često suočeni s pitanjima poput: „Postoji toliko različitih tumačenja onoga što Biblija zapravo uči. Kako da znamo koje je krivo a koje pravo?“ Često nam takva pitanja postavljaju drugi, a ako smo iskreni i ozbiljno shvaćamo Božju riječ te želimo znati što ona zaista naučava, često si ih postavljamo i sami. Kako nam u ovakvim pitanjima mogu pomoći riječi apostola Pavla upućene njegovom učeniku Timoteju?

Mada nas kao vjernike Duh Sveti vodi u razumijevanju Svetog pisma, kršćani se često ne slažu oko onoga što Biblija zapravo naučava. To je tako iz nekoliko razloga... Prvo, svi ljudi, pa i najveći umovi skloni su napraviti pogreške u elementarnoj logici. Drugo, svi ljudi su limitirani u svojoj percepciji i iskustvu pa smo skloni napraviti i empirijske pogreške. Nitko od nas nije u stanju savršeno obujmiti sve podatke koje nam iznosi Sveto pismo. Treći razlog zbog kojega se ne slažemo u tumačenju Svetog pisma su naše vlastite predrasude. Često jednostavno ne želimo prihvatiti i vjerovati ono što nas Pismo uči, već mu želimo nametnuti svoje vlastite stavove. Najvažniji razlog zašto

se ne slažemo, mada nas Duh Sveti uvodi u svaku istinu, jest naša grešnost. Nitko od nas nije potpuno predan i poslušan vodstvu Duha u tumačenju Pisma.

Naravno, naša grešnost i toliko različitih interpretacija Svetog pisma nas ne treba pokolebati u uvjerenju da je ono Božja riječ. Razlike u interpretaciji i naša subjektivnost imaju vrlo malo ili nimalo veze s tim uvjerenjem. Ustav je i dalje temeljni zakon jedne zemlje iako može postojati više različitih interpretacija. No ustvrdivši da je Sveto pismo Božja riječ, riješili smo samo polovicu problema. Tim više moramo ozbiljno nastojati da saznamo što nas Pismo uistinu uči. Sada smo došli do mjesta gdje nam riječi apostola Pavla mogu zaista pomoći!

Što ćemo učiniti ako se u dva liječnika međusobno ne slažu u pogledu dijagnoze i načina kako treba liječiti našu bolest ? Prvo što trebamo učiniti jest da odemo kod trećeg stručnjaka i zatražimo njegovo mišljenje. Zatim ćemo pomno provjeriti obrazovanje, iskustvo i kredibilitet svakog od liječnika i onda odlučiti kome možemo najviše vjerovati. U tome trebamo biti vrlo pažljivi jer se radi o našem zdravlju i životu. Koliko više trebamo biti pažljivi kada se radi o vječnim istinama koje nam donosi Božja riječ? Na isti način kao u navedenom primjeru ne trebamo olako vjerovati svakoj interpretaciji Svetog pisma, već se trebamo vrlo pažljivo zapitati tko je ta osoba koja nam iznosi interpretaciju? Kakav je njezin kredibilitet i obrazovanje?

Koliko je ta osoba posvetila vremena ozbiljnom discipliniranom studiranju Svetog pisma? Tada ćemo moći reći da znamo od koga smo sve poučeni i da ćemo ostati u onome u čemu smo poučeni, kao što je to mogao i Timotej.

Naravno da svaki čovjek ima i više nego pravo samostalno čitati i proučavati Sveto pismo, no time imamo i veliku odgovornost da ga interpretiramo ispravno. Pravo da sami čitamo Sveto pismo nam ne daje i slobodu da ga interpretiramo kako želimo. Trebamo imati na umu da mada može postojati mnogo različitih primjena Svetog pisma u životu, ipak postoji samo jedno ispravno tumačenje. Ja sam osobno svjestan svojih ograničenja kada je tumačenje Pisma u pitanju i rado ću se konzultirati s onima koji mi mogu biti uzori zdrave riječi, koji su me podobni poučiti. Kada se konzultiramo s onime što su naučavali veliki umovi u kršćanskoj povijesti, vidjet ćemo velik stupanj slaganja među njima u mnogim važnim pitanjima, i to će nam dati dodatnu sigurnost da hodimo po istini Božje riječi.

Jasmin Koso

Bibliografija:

R. C. Sproul *Now, That's a Good Question*

R. C. Sproul *Essential truths of the Christian faith*

Moralni zakon i milost

Deset zapovijedi – koji je izvoran način njihova numeriranja?

Štetni aspekti rimokatoličke prakse numeriranja Dekaloga

Izvor: <https://lifehopeandtruth.com>

Jedna od (po meni) bitnih razlika između većine protestanta i rimokatolika jest numeracija Deset zapovijedi ili Dekaloga.

Razlika

Naime, kod većine protestanata (reformirani, anglikanci), a i kršćana reformacijske baštine (ukoliko spominju Dekalog kao bitan) prve dvije zapovijedi glase ovako:

Prolog i prva zapovijed: Ja sam Gospodin Bog tvoj, koji sam te izveo iz zemlje egipatske, iz kuće ropstva. **Nemoj imati drugih Bogova uz mene.**

Druga zapovijed: **Ne pravi sebi lika ni obličja bilo čega što je gore na nebu, ili dolje na zemlji, ili u vodama pod zemljom. Ne klanjaj im se niti im služi.**

Kod rimokatolika i, nažalost, luterana*, prve dvije zapovijedi glase ovako:

*Prva zapovijed: **Ja sam Gospodin Bog tvoj: Nemoj imati drugih bogova uz mene.***

Po ovoj numeraciji se zapovijed „Ne pravi sebi lika ni obličja bilo čega što je gore na nebu, ili dolje na zemlji, ili u vodama pod zemljom. Ne klanjaj im se niti im služi“ tretira samo kao pojašnjenje prve zapovijedi i najčešće se potpuno izostavlja iz teksta.

*Druga zapovijed: **Ne izusti imena Gospodina Boga svoga uzalud.***

Reformiranima i anglikancima je ovo treća zapovijed.

Da bi imali deset zapovijedi, kako pojam Dekalog i nalaže, kod rimokatolika i luterana je deseta zapovijed podijeljena u dvije:

*Deveta zapovijed: **Ne poželi tuđega ženidbenog druga.***

*Deseta zapovijed: **Ne poželi nikakve tuđe stvari .***

Kod Luthera, deveta zapovijed glasi: **Ne poželi kuće bližnjega svoga.** Deseta glasi: **Ne poželi žene bližnjega svoga; ni sluge njegovu, ni vola njegovu, ni magarca njegovu, ni išta što je bližnjega tvoga.** Kod reformiranih i anglikanaca je to oboje **deseta zapovijed** jer se odnosi na suštinski jednu te istu zapovijed: **Ne poželi ništa što je tuđe.**

Izvorno numeriranje

Mnogi rimokatolici se vjerojatno pitaju nešto poput: „ Zašto su protestanti izmijenili uvriježeni tekst Dekaloga?“ Međutim, odgovor glasi da nisu protestanti ti koji su izmijenili izvorni raspored (pa i tekst) Dekaloga, već se rimokatolici služe onim izmijenjenim. Protestanti se služe onom starijom izvornom numeracijom.

Način na koji protestanti numeriraju Dekalog bio je uvriježen već u prvim stoljećima kršćanstva, te kod crkvenih otaca, a i danas je uvriježen i u istočnim-pravoslavnim crkvama. Takav „protestantski“ način numeriranja Dekaloga bio je uobičajen sve do Augustina koji je počeo koristiti način numeriranja kakav se nakon toga uvriježio u zapadnoj rimskoj crkvi.

Division of the Ten Commandments by religion/denomination

Commandment	Jewish (Talmudic)*	Anglican, Reformed, and other Christian	Orthodox and other Christian	Roman Catholic, Lutheran**
I am the Lord your God	1	preface	1	1
You shall have no other gods before me		1		
You shall not make for yourself an idol	2	2	2	
Do not take the name of the Lord in vain	3	3	3	2
Remember the Sabbath and keep it holy	4	4	4	3
Honor your father and mother	5	5	5	4
You shall not kill/murder†	6	6	6	5
You shall not commit adultery	7	7	7	6
You shall not steal††	8	8	8	7
You shall not bear false witness against your neighbor	9	9	9	8
You shall not covet‡ your neighbor's wife	10	10	10	9
You shall not covet‡ anything that belongs to your neighbor				10

Izvor: <http://www.sundaysoftware.com/ten/number.htm>

Jean Calvin o tome piše u Institucijama sljedeće: „.... Međutim, Gospod nas u prvoj Tablici uči pobožnosti i vjeri da bismo slavili njegovo veličanstvo. U drugoj naređuje kako treba, zbog straha od njega, da vladamo zajedno.... U pogledu broja zapovijesti ne postoji sumnja, tim prije što je Gospod svojom riječi isključio bilo kakvu proturječnost, rasprava se može odnositi samo na podjelu. Oni koji ih toliko dijele da na prvoj Tablici ima tri zapovijesti, a sedam na drugoj, brišu zapovijest o slikama iz broja drugih, ili je stavljaju pod prvu, a Gospod je stavio kao posebnu zapovijest. Osim toga, nepromišljeno dijele u dvije tablice deset zapovijest da ne poželimo dobra bližnjeg svog. Još jedan razlog upućuje na pobijanje: za njihovu podjelu prvobitna crkva nije znala, kao što ćemo dalje vidjeti... Što se mene tiče, pošto ne mogu držati drugačijim deset riječi, koje Mojsije spominje, do za deset pravila (osim ako budem uvjeren u suprotno očiglednim razlogom), tim prije što mi se čini da ih možemo redom na prste nabrojati, neka oni misle što hoće, a ja ću slijediti ono što mi izgleda najvjerojatnije... Ovu podjelu je dao Origen bez teškoća, kao opće usvojeno u njegovo vrijeme; sveti Augustin je također odobrava u trećoj knjizi *ad Bonifacium*. Istina je i da na drugom mjestu kaže da mu se prva podjela (op. a. onakva kakva je danas uvriježena u rimskoj crkvi) više dopada. Ali razlog je suviše površan: kad bi se samo tri zapovijesti stavile u prvu Tablicu, to bi predstavljalo Sveto Trojstvo, mada na tom istom mjestu ne krije da mu se uostalom naša podjela više dopada. Drugi pak od Svetih Otaca se slaže s našim mišljenjem, pisac nezavršenih komentara uz Svetog Mateja.“ (Žan Kalvin *Nauk hrišćanske vere*, str. 117-118.)

Kao što vidimo numeriranje Dekaloga kako to većina protestanata čini je izvorno kršćansko, potpunije odražava Biblijski tekst i njegove namjere, te ne izbjegava bitnu Božju zapovijed o zabrani štovanja idola.

Dekalog je dakle izvorno od početaka kršćanstva raspoređen ovako:

Prva Tablica Dekaloga posvećena ispravnom štovanju Boga

Bog je izgovorio sve ove Riječi:

Prolog i prva zapovijed: Ja sam Gospodin, Bog tvoj, koji sam te izveo iz zemlje egipatske, iz kuće ropstva. Nemoj imati drugih bogova uz mene.

Druga zapovijed: Ne pravi sebi lika ni obličja bilo čega što je gore na nebu, ili dolje na zemlji, ili u vodama pod zemljom. Ne klanjaj im se niti im služi. Jer ja, Gospodin, Bog tvoj, Bog sam ljubomoran. Kažnjavam grijeh otaca – onih koji me mrze – na djeci do trećeg i četvrtog koljena, a iskazujem milosrđe tisućama koji me ljube i vrše moje zapovijedi.

Treća zapovijed: Ne uzimaj uzalud imena Gospodina, Boga svoga, jer Gospodin ne oprašta onome koji uzalud izgovara ime njegovo.

Četvrta zapovijed: Sjeti se da svetkuješ dan odmora. Šest dana radi i obavljaj sav svoj posao. A sedmoga je dana Gospodnji, počinak posvećen Gospodinu, Bogu tvojemu. Tada nikakva posla nemoj raditi: ni ti, ni sin tvoj, ni kći tvoja, ni sluga tvoj, ni sluškinja tvoja, ni živina tvoja, niti došljak koji se nađe unutar tvojih vrata. Ta i Gospodin je šest dana stvarao nebo, zemlju i more i sve što je u njima, a sedmoga je dana počينو. Stoga je Gospodin blagoslovio i posvetio dan sabat.

Druga Tablica Dekaloga posvećena ispravnom odnosu prema bližnjem

Peta zapovijed: Poštuj oca svoga i majku svoju da imadneš dug život na zemlji koju ti da Gospodin, Bog tvoj.

Šesta zapovijed: Ne ubij!

Sedma zapovijed: Ne učini preljuba!

Osma zapovijed: Ne ukradi!

Deveta zapovijed: Ne svjedoči lažno na bližnjega svoga!

Deseta zapovijed (svodi se na zajednički nazivnik „ne poželi išta što je bližnjega tvoga“): Ne poželi kuće bližnjega svoga! Ne poželi žene bližnjega svoga; ni sluge njegova, ni sluškinje njegove, ni vola njegova, ni magarca njegova, niti išta što je od bližnjega tvoga!

(Izlazak 20, 1-17 i 5, Ponovljeni zakon 5, 6-21).

Štetna praksa

Rimokatolički način numeriranja Dekaloga smatram u bitnom štetnim iz najmanje dva razloga.

Prvo, zato što ne slijedi i ne naglašava zapovijed koju sama Biblija očigledno želi naglasiti. A to je zapovijed: „*Ne pravi sebi lika ni obličja bilo čega što je gore na nebu, ili dolje na zemlji, ili u vodama pod zemljom. Ne klanjaj im se niti im služi. Jer ja, Jahve, Bog tvoj, Bog sam ljubomoran. Kažnjavam grijeh otaca – onih koji me mrze – na djeci do trećeg i četvrtog koljena, a iskazujem milosrđe tisućama koji me ljube i vrše moje zapovijedi.*“

Drugo (a povezano s prvim), ne ističe već kao da izbjegava zabranu onoga što je ljudima od najranijih vremena velik kamen spoticanja, a to je idolopoklonstvo. Idolopoklonstvo je nešto na što se ljudi lako spotiču. Spotiču se kroz pogrešan odnos spram slika i kipova od koje u svome neznanju i danas štiju kao idole, očekujući od njih čudotvorne moći i klanjajući im se kao samome Bogu. Do idolatrije dolazi i u prenesenom značenju, kroz pretjeranu sklonost materijalizmu, konzumerizmu, karijeri, novcu, dodvoravanju i sličnom.

Badava rimokatolički teolozi (u teoriji) naglašavaju da su slike i kipovi samo predmet poštovanja i u svrhu podsjećanja(2), kada je praksa vjerničkog puka sasvim drugačija. Puk nosi razne kvazikršćanske amajlije za sreću jer će im tako valjda Bog biti više na pomoći. Pobožno i pokorno kleči pred raznim relikvijama, te kipovima svetaca, Marije i Isusa, cjeliva ih i očekuje vidjeti suze, krv, ozdravljenje ili neko drugo čudo. Hodočaste u ista stara svetišta poganskim bogovima (u našim krajevima, na primjer, božici Mokoš), sada zaogrnutima u kršćansko ruho i posvećenima Bogorodici ili nekom svecu. Dakle, uvelike čine upravo ono što zapovijed štovanja idola, koja se (možda prigodno namjerno) propušta naglasiti i poučiti, zabranjuje.

Važnost umjerenosti

Osobno se ne protivim (mada valja naglasiti da se Jean Calvin, a potom i reformirana tradicija, to čine, *Nauk hrišćanske vere*, str. 121-128.) svakom prisustvu slika ili likova u crkvi. Radikalno inzistiranje na uklanjanju svake slike ili kipa nas također može odvesti u druge štetne krajnosti. Protivim se ikonoklazmu jer jedna od svrha ikona jest poučiti vjernike da su oni sami najljepša ikona Božja, pozvani na stalno posvećenje, kako bi što bolje, čistije i savršenije odražavali sliku Božju na koju su stvoreni. I sam Isus je utjelovljeni Bog, te je time pokazao da Bog ono vidljivo i materijalno posvećuje, voli i koristi kao i ono duhovno. Osim toga, na bogoslužju su nam kao oruđe i inspiracija nužno potrebna i materijalna sredstva.

Tako je Židovima na Sinaju bilo zapovijeđeno napraviti zavjetni kovčeg i na njega staviti Pomirlište sa zlatnim kerubinima na svakom kraju (Izlazak 25, 18-20), ni Prebivalište s izvezenim anđeoskim slikama na zavjesama nije bilo smatrano idolopoklonstvom (Izlazak 36, 35-38). Mojsije je bilo zapovijeđeno da napravi mjedenu zmiju i stavio je na stup, tako da je svatko tko pogleda u nju mogao živjeti (Brojevi 21, 8-9.). Ta mjedena zmija je predstavljala nagoviještaj žrtve Isusa Krista na križu (Ivan 3, 14). Dakle, biti zagledan u nju nije se razmatralo kao idolopoklonstvo. Možemo još spomenuti i urese Salomonovog hrama, dvora i prijestolja (1 Kraljevima 6, 18-35; 7, 25; 10, 19-20)

Zaključak

No s prisutnošću slika i kipova treba biti iznimno oprezan i ne valja pretjerivati, a vjernike treba oštro i jasno poučiti da od njih valja odijeliti svako praznovjerje, kao i diviniziranje, štovanje i klanjanje koje pripada samo Bogu. Vjernike valja poučiti da se i pouzdanje u znanje, vještinu, novac, rad, materijalno blagostanje, oslanjanje na ljude (Psalam 33, 16-17) i slično, također mogu lako razviti u oblik idolopoklonstva.

Dakle, vjernicima treba biti naročito istaknuto ono što je loša i zabranjena praksa. Zato je vrlo važno, umjesto da ju se izbjegava, dati primjereno mjesto biblijskoj zapovijedi „**Ne pravi sebi lika ni obličja bilo čega što je gore na nebu, ili dolje na zemlji, ili u vodama pod zemljom. Ne klanjaj im se niti im služi**“.

Jasmin Koso, siječanj 2017.

(1) Numeracija Deset zapovijedi koju je Luther poznao bila je ona Rimske crkve. Luther se u svoje vrijeme vjerojatno nije dalje bavio ovim problemom već je samo preuzeo numeraciju kakvu je najbolje poznao (vidi: Martin Luther, *Veliki i Mali katekizam*). Tako su i Luteranske evangeličke crkve u svojoj tradiciji naslijedile ovakvu numeraciju

(2) Zapovijed zabrane štovanja idola se ipak nalazi u Katekizmu Katoličke crkve pod stavkom 2084. u odjeljku koji govori o Deset zapovijedi.

Linkovi-dodatna bibliografija:

<http://www.goarch.org/ourfaith/ourfaith7115>

<http://www.antiochian.org/ten-commandments>

<http://lutheranreformation.blogspot.hr/2010/02/numbering-ten-commandments.html>

<http://forums.catholic.com/showthread.php?t=969109>

http://catholicbridge.com/catholic/10_commandments.php

Evandeoska poslušnost (i Mojsijev Savez)

13. nedjelja kroz godinu A

Ps 13; Post 22, 1-14; Rim 6, 12-23; Mt10, 40-42

Apostol Pavao nam u današnjem čitanju iz Poslanice Rimljanima poručuje da nismo pod Zakonom, nego pod milošću. Što ove Pavlove riječi zapravo znače? I kako se one odražavaju na našu kršćansku poslušnost? Da li je Pavao htio reći da se Božji Zakon uopće ne odnosi na nas kršćane? Što mi uopće kao Crkva i narod Novog saveza učimo i imamo reći o Zakonu?

Da bismo to mogli razumjeti najprije trebamo malo raščistiti pojam Božjeg Saveza. Što je to savez? Savez je sporazum dvije ili više , u ovom slučaju Boga i čovjeka. Svaki savez ima svoja obećanja, te svoje zahtjeve i odredbe. Savez je nešto uzajamno i

stoga sve strane trebaju ispuniti svoje obaveze. Dakle, po definiciji nema Saveza bez uzajamnog obećanja i bez uzajamnog obvezivanja.

Bog je takav Savez sklopio sa Abrahamom. Božje obećanje bilo je da će Abrahamovo potomstvo silno umnožiti i da će im dati Obećanu zemlju u nasljedstvo. Abrahamova obaveza prema Bogu je bila poslušnost iz vjere. Dakle život vjere i poslušnosti. Na Abrahamovom primjeru vidimo da poslušnost Bogu nije izuzeta iz vjere, već je dapače njezin sastavni dio.

S obzirom na način Božjeg ophođenja s ljudima mi razlikujemo dvije vrste Saveza. To su: Savez djela i Savez milosti. Savez djela, naziva se još i Savez s Adamom jer se odnosi na sporazum koji je Bog sklopio s Adamom. Bog je Adamu obećao vječni život uz uvjet potpune i bezuvjetne poslušnosti, kazna za neposluh bila je smrt. Naš predak Adam nije ispoštovao odredbe tog Saveza... I u svijet su ušli grijeh i smrt. Savez milosti je sporazum koji Bog sklapa s Adamovim potomcima na temelju svog milosrđa i milosti, te spašava one koji sami nisu u stanju ispoštovati Božje odredbe. U njemu Krist Jamči i Posreduje za ljude koji ne mogu zadovoljiti standarde Božje pravednosti.

Savez milosti (kao način Božjeg ophođenja s ljudima) preslika je mnogo većeg “nebeskog Saveza” koji nazivamo Savez spasenja. U Savezu spasenja Bog Otac sklopio je u vječnosti sporazum sa svojim Sinom. Sin se obavezao da će biti Jamac, Posrednik i Glava grešnim ljudima, a Otac se obavezao da će k Sinu privući sve za koje je Sin umro. Sin se također obavezao da će izabrani živjeti život vjere i poslušnosti, te da neće izgubiti niti jednoga kojeg mu Otac dade. Kao što vidimo, u Savezu spasenja postoje obostrane odgovornosti. Tako je i u Savezu milosti. Bog Otac po djelovanju Duha Svetoga privlači i budi vjeru u grešniku, Sin za njega Jamči i Posreduje, vjernik se obavezuje živjeti životom vjere i poslušnosti, odnosno poslušnosti iz vjere.

Kod odnosa između Boga i Abrahama lako je uočiti da je to bio Savez milosti. Tome doprinose i novozavjetni tekstovi koji Abrahamu navode kao pozitivan primjer spasenja po vjeri. Abraham je povjerovao Bogu i sve što je činio je iz vjere. Međutim, kada govorimo o razumijevanju Božjeg Saveza s Mojsijem stvari stoje bitno drugačije. Ako ih pitate da li je taj Savez bio Savez djela ili Savez milosti, mnogi kršćani će odgovoriti: Savez djela. Tome doprinose i mnogi novozavjetni tekstovi, poput ovoga “Niste pod Zakonom, nego pod milošću”, gdje se čini kao da Zakon ima negativan prizvuk.

Međutim, na umu trebamo imati činjenicu da su ti tekstovi nastali u okviru borbe evanđeoskih učitelja sa sasvim određenom vrstom protivnika i lažnih učitelja koje možemo nazvati judaizanti. Oni su naučavali da kršćani iz poganstva, ukoliko žele biti spašeni, pored Evanđelja moraju držati ritualne i građanske odredbe Izraela. To učenje se naziva legalizam-ono naučava da nam za opravdanje nije dovoljan Kristova žrtva na križu već se moramo i držati odredaba Zakona.

No ispravno i objektivno razumijevanje Saveza s Mojsijem (i Zakona) važno je za ispravno razumijevanje naše evanđeoske poslušnosti. Tvrdim da Božji Savez s Abrahamom i Savez s Mojsijem suštinski nisu nimalo različiti. Naš Bog nije Bog koji se predomišlja, koji je retrogradan, koji s čovjekom postupa malo ovako, pa malo onako. Naš Bog je Bog koji suvereno, odlučno i kontinuirano razvija povijest prema naprijed! Tvrdim da je, nakon Adamovog pada, svaki Božji sporazum s čovjekom bio na osnovu milosti. Tvrdim da je Božji savez s Mojsijem također bio Savez milosti. On je imao određeni ton Saveza djela, i to zbog svojih osobitih naglasaka o kojima ćemo malo kasnije više govoriti, no suštinski on je bio čista milost. Neki o Svetom pismu imaju percepciju kao da je Stari Zavjet knjiga Zakona, a Novi Zavjet knjiga milost... Međutim, Stari Zavjet je prepun Božje milosti!

Dakle, zašto je Savez s Mojsijem Savez milosti? Zato što jednostavno jest! Najprije je Bog, bez ikakvih prethodnih zasluga, izbavio Izraelski narod iz Egipta. A zašto ih je izbavio? Izbavio ih je upravo na temelju obećanja koje se zakleo njihovu praocu Abrahamu, na temelju obećanja Saveza milosti koji je s njim sklopio. U pustinji je Bog od Hebreja spašenih iz Egipta stvorio čvrstu naciju Izrael. I onda kao takvi, kao izabrani narod već izbavljen iz Egipta, primili su kao znak tog Saveza zakon zapisan Božjim prstom na pločama od kamena i obavezu da ga poštuju.

Dakle, Božji Savez je mnogo veći koncept, dolazi prije, prevazilazi zakon i ima prednost nad zakonom!

Onaj tko to dobro razumije neće nikada upasti u zamku legalizma s jedne ili samo nominalnog kršćanstva s druge strane. Rekli smo da svaki Savez po definiciji ima svoje zahtjeve i odredbe. Zakon je jednostavno skup odredbi i produžetak Saveza. Zakon je kućni red ili uputstvo za Božju obitelj, koji smo primili od Boga koji nas je već prihvatio po milosti. Zakon je u konačnici izraz Božjeg karaktera, kakav on zaista jest. On je etika utemeljena na Božjem karakteru. Spomenuli smo da Bog povijest spasenja razvija u kontinuitetu, a ne retrogradno. Svaki novi Savez koji je Bog sklopio s ljudima otkriva nam više tome kakav je Bog i kakvi su njegovi planovi. Također, spomenuli smo da je Savez s Mojsijem imao neke svoje osobite naglaske u odnosu na druge Saveze u Svetom pismu. Savez s Mojsijem ima i barem nekoliko prednosti u odnosu na Božji Savez s Abrahamom.

Kao prvo, Bog je ovdje izvanjski sažeo svoju volju za čovjeka zapisavši je svojim prstom na kamene ploče. To definitivno nije prvi put da je Bog ljudima otkrio svoj moralni Zakon, no prvi put ga je izvanjski sažeo i predao Izraelu. I Bog je kroz to formirao Izrael u naciju. U Abrahamovo vrijeme Bog je djelovao kroz obitelj, a sada Bog svoj rad pomiče s nivoa obitelji na naciju. To je definitivno korak naprijed. Kroz ta pravila kojih se Izrael trebao pridržavati, kroz njihovu borbu s neprijateljima, kroz solidarnost i zajedništvo Bog je Izraelce konsolidirao u jaku naciju. I kad se to dogodilo proroci su odmah počeli naviještati Novi Savez. Pomicanje Božjeg djela na višu fazu: s obitelji na naciju, a s nacije na višenacionalnu Crkvu.

Drugo, Izrael je sada imao detaljna uputstva koja su se odnosila na svako područje života. Sva područja života bila su dodirnuti zakonom i ako je netko prije imao bilo kakve sumnje o tome što je grijeh, sada je većina tih nedoumica bila riješena. Izraelci vođeni Mojsijem stekli su mnogo bolji uvid u Božju slavu, moć i snagu nego svi prije njih. Kroz taj Savez mi bolje upoznajemo tko je doista Bog i što doista znači njegovo ime (Mojsije je upoznao Božje ime).

Treće, Savez s Mojsijem imao je mnogo veći kapacitet da čovjeka dovede do poniznosti. Čovjekov prirodni instinkt jest da slavi Boga na način koji čovjeku najviše odgovara. No Bog želi da ga slavimo na njegov način. Boga trebamo ne samo slaviti, već ga trebamo slaviti na Božji način, moramo se podložiti njegovoj volji.

I četvrto, kroz Savez s Mojsije dobivamo puniju sliku Božje Svetosti. Tako dok čitamo Levitski zakonik do izražaja stalno dolaze dvije teme: to su posvećenje i pomirenje. Posvećenje znači da smo izdvojeni od svijeta da bismo štovali Boga, a pomirenje znači uvjet nužan za ulazak u zajedništvo s Bogom. Da bi ušli u štovanje Boga mi moramo biti izdvojeni od svega što je grešno. Pomireni trebamo biti zato što je Bog svet, a mi nismo. Bog je u svoj svojoj svetosti prebivao među djecom Izraela, prebivao je u njihovu središtu, i to je zahtijevalo da poštuju sve vrste opterećujućih pravila.

Dakle, da kratko sažmemo i ispravno razumijemo ulogu Zakona u životu vjernika, bilo u Starom ili Novom Zavjetu: Zakon je podveden pod mnogo veći i temeljniji okvir Saveza. Zakon je produžetak Saveza. Iznosi zahtjeve, uvjete i odredbe Saveza. Tko to dobro razumije bit će zaštićen od legalizma i nominalizma.

U 7. poglavlju PNZ, u 8. retku, Gospod jasno potvrđuje da da je u Savez s Izraelom ušao ne zbog neke kvalitete u njima već zato što ih je ljubi!

“Jer ti si narod koji je posvećen Gospodinu, Bogu svojemu. Tebe je izabrao Gospodin, Bog tvoj, između svih naroda na zemlji, da budeš narod koji pripada samo njemu. Nije vam se Gospodin obratio i izabrao vas zato što bi vas bilo više nego drugih naroda- jer vi ste najmanji od svih naroda-nego zato što vas Gospodin ljubi i drži zakletvu kojom se zakleo vašim ocima.” (PNZ 7, 6-8)

To o Božjoj ljubavi ne piše u redcima Novog Zavjeta, već u Mojsijevu zakonu!

Također, u PNZ 9. poglavlje, povodom prelaska Izraelaca preko Jordana i prije nego što je podsjetio Izraelce na njihov neposluh u dane kad je primio Deset zapovijedi, Mojsije kaže:

“Ne misli kad ih Gospodin, Bog tvoj, otjera ispred tebe ovako: Zbog moje pravde dovede me Gospodin, da primim u posjed tu zemlju! Gospodin otjera te narode ispred tebe zbog njihova nevaljalstva. Ne ideš zbog svoje pravde i zbog poštenja svoj srca primiti u posjed njihovu zemlju, nego Gospodin, Bog tvoj, tjera te narode ispred tebe zbog njihova nevaljalstva i zato da ispuni obećanje koje se Gospodin zakleo tvojim ocima: Abrahamu, Izaku i Jakovu.” (PNZ 9, 4-5)

I to nije napisao Pavao, nego Mojsije!

U Savezu s Mojsijem postoje neki osobiti naglasci, ali nema suštinske razlike između tog i Novog Saveza. U Mojsijevom kao i u Novom Savezu navode se blagoslovi vezani uz poslušnost, te posljedice i ukor vezano uz neposlušnost prema Bogu.

Pavao se u svojim Poslanicama (posebno u Galaćanima i Rimljanima) ne svađa s Mojsijem, već s krivim učiteljima-judaizantima. On zapravo potvrđuje Mojsija i Zakon. Pavlov prigovor krivim učiteljima je: Vi niste nikada zaista razumjeli zakon i vi niste nikada zaista razumjeli razlog zašto je zakon kreiran. I vi ste u potpunosti propustili shvatiti što Pismo kaže kako se Bog odnosi prema ljudima i kako ih prihvaća.

Ono što Pavao želi reći jest:

“Savez koji je od Boga potvrđen nije dokinut Zakonom, koji je postao poslije četiri stotine i trideset godina, tako da bi dokinuo obećanje. Jer ako je baština od zakona, onda nije od obećanja, a Abrahamu je Bog iskazao svoju milost obećanjem... Je li dakle Zakon protivan Božjim obećanjima? Bože sačuvaj! Jer kad bi bio dan Zakon, tako da bi mogao život davati zaista bi od Zakona bila pravda. Ali je Pismo sve zatvorilo u grijeh da se onima koji vjeruju obećanje da po vjeri u Isusa Krista.” (Gal 3, 17-18.21-22)

Zakon vas može opravdati jedino ako ste savršeni. Ako netko misli da može ispuniti Zakon neka slobodno pokuša! No mi toj osobi možemo reći: “Priatelju, nećeš uspjeti, zato što već jesi grešnik!” Nitko od nas ne može u potpunosti ispuniti Zakon. Isus Krist je jedini koji je savršeno ispunio zakon da mi možemo biti opravdani po vjeri na temelju njegove poslušnosti. To je ono što nam Bog milostivo i širokogrudno nudi!

Kao što možemo vidjeti, Pavlov argument nije Zakon je loš a milost je dobra, ili Zakon je loš, a vjera je dobra-kao što kršćani ponekad imaju percepciju. Pavao nije protiv samog Zakona. On jednostavno tvrdi da se Zakonom nitko ne može opravdati pred Bogom. Međutim, ako razumijemo funkciju Zakona unutar našeg zajedništva s Bogom(koje je po vjeri), ako razumijemo da zakon nije ni osmišljen da čovjek da pravednost i život, tada ne trebamo bježati od njega (u nekom strahu da svaka poslušnost Zakonu predstavlja legalizam). I oni koji s gnušanjem bježe od zakona isto kao i oni koji ga nameću kao uvjet opravdanja pred Bogom zapravo pokazuju da nisu nikada stvarno razumjeli njegovu funkciju. Paradoksalno, ali moguće je istovremeno biti legalist u mentalitetu (koji potpuno krivo razumije Božji zakon) i samo nominalni kršćanin (koji onda bježi od poslušnosti Bogu).

Ono što mi učimo o odnosu Božjeg naroda prema Zakonu i što Novozavjetna etika kaže jest:

“Zakon i dalje nastavlja biti standard poslušnosti, ali zakon sam po sebi nije sposoban proizvesti poslušnost. Samo Duh Sveti je u stanju proizvesti poslušnost. I Duh Sveti proizvodi u nama tu poslušnost svojim milostivim djelovanjem. Instrument te poslušnosti je naša vjera. Po vjeri mi pokazujemo plodove poslušnosti u čuvanju Zakona.”

Pavao nam poručuje: Zakon nije sposoban dati život. Samo Duh Sveti to može učiniti u skladu sa svojom milošću, a instrument koji je Bog za to izabrao je vjera. Naša poslušnost je produkt-plod djelovanja koje Duh Sveti izvodi u nama, a ne njegov uzrok ili uvjet.

Da, mi nismo pod Zakonom: A) u smislu da smo opravdani samo vjerom u Krista; B) u smislu da nam Zakon ne može dati život, niti sam proizvesti poslušnost; i C) u smislu da smo slobodni od ceremonijalnih propisa čija je svrha bila

da ukažu na savršeno pomirenje ispunjeno u Kristu.

No to nikako ne znači da kršćani nemaju ili ne trebaju imati nikakve veze s Božjim moralnim standardima:

“Što dakle? Zar ćemo grijешiti kad nismo pod Zakonom, nego pod milošću? Bože sačuvaj!”

Jasmin Koso, srpanj 2011.

bibliografija:

članak "The Mosaic Covenant"

http://www.fpcjackson.org/resources/apologetics/covenant%20theology%20&%20justification/lignons_covtheology/08.htm

Sreća

„Ne želi kuće svog bližnjega! Ne želi žene svog bližnjega, ni njegova sluge, ni njegove sluškinje, ni njegova vola, ni njegova magarca, ni igdje išta što pripada tvojemu bližnjemu.“ (Izl 20, 17- Deseta Božja zapovijed)

Postavlja se pitanje zašto se događa da poželimo dobro svojega bližnjeg? Ili drugim riječima, zašto osjećamo zavist prema bližnjem? U ostalom, od kuda razna zlodjela? Kako biti slobodan od takvih težnji koje nas zarobljavaju i čine veliku štetu?

Kad govore o tome što je ljudska sreća, psiholozi ovaj pojam dijele na hedonističku i eudajmonističku sreću.* Hedonistička sreća predstavlja čisto tjelesno-materijalni užitek, kao što je onaj u jelu, piću i slično. No to nije dovoljno da bi čovjek bio zaista sretan.

Eudajmonistička sreća predstavlja ono dublje unutarnje zadovoljstvo koje proizlazi iz ljudskih interesa, rada, odnosa, ispravnog postupanja itd. Psiholozi također smatraju da najvažniji segment eudajmonističke sreće jest prihvaćanje

sebe, odnosno zadovoljstvo time što sam ja upravo ja. To je polazište i za svaki drugi segment eudajmonističke sreće. To temeljno unutarnje zadovoljstvo često nastojimo postići kroz stjecanje materijalnih dobara, položaja i statusa u društvu.

Stoga vjerujem da je nezadovoljstvo samim sobom dubinski razlog za zavist, pa i brojna zlodjela. Ne prihvaćamo sami sebe i nismo zadovoljni onim što imamo, te mislimo da nam je za sreću potrebno ono što pripada našem bližnjem. Apostol Jakov piše: *“Odakle ratovi i rasprave među vama? Odakle? Zar ne od vaših pohlepa koje se bore u vašim udovima? Želite, a nemate pa ubijate. Zavidite, a ne možete postići pa se borite i vojujete. Nemate jer ne molite.”* (Jk 4, 1.2)

No kada se objektivno sagledamo, i nemamo mnogo razloga za zadovoljstvo samim sobom. Zadovoljstvo koje polazi od sposobnosti pozitivnog razmišljanja i stava o sebi, može biti prilično subjektivno i krhko. Psalmist kaže: *“Pamet i srce čovječje ponor su duboki”* (Ps 64). Ako smo iskreni prema sebi uvidjet ćemo brojne tamne i loše strane svoje naravi. Gospod nas je stvorio na svoju sliku, stvorio nas je dobrima, ali se zbog čovjekova pada ta slika iskvarila. Odvojeni smo od Boga koji je naše ishodište. Od tuda proizlazi sve naše nezadovoljstvo, gorčina i frustracija. Pa kako onda biti zadovoljan samim sobom? Kako se onda osloboditi zle zavisti, tim prije što ja zapravo i jesam iskvarena osoba?

Istinsko zadovoljstvo samim sobom može proizaći iz privilegije da, unatoč mome padu, Bog i dalje želi biti moj Otac. Moj nebeski Otac učinio mi je beskrajnu milost i čast time što je poslao svog Jedinorođenog Sina Isusa Krista da položi svoj život za moje iskupljenje. Bog me je stvorio za svrhovit život, stvorio je baš mene, želja mu je bila da postojim baš takav jedinstveni ja. On, izvor svakog istinskog dobra, brine za mene i daje mi sve što trebam, vodi me i usmjerava na životnom putu. Kroz vjeru u Krista, Bog obnavlja svoju sliku u meni, i zaista je zadovoljan sa mnom. Ovo je ujedno razlog

zbog kojeg nemam potrebe zavidjeti svome bližnjem na bilo kojem njegovom dobru, a moje djelovanje može proizlaziti iz onoga što ja iznutra već jesam.

Jasmin Koso, 2010.

**Eudajmonizam i hedonizam izvorno dolaze iz etičkih teorija antičke Grčke.*

Na strani kojih grešnika i carinika stoji Isus?

Na strani kojih grešnika i carinika stoji Isus? Ukratko: na strani onih koji se pokaju i uzvjeruju. On ženi preljubnici kaže: «Ni ja te neću osuditi. Idi, i odsad više ne griješi!». Zakej carinik stupio je pred njega i rekao: «Gospodine, pola svog imanja dajem siromasima; i ako sam koga prevario vraćam četverostruko.» Jednom drugom cariniku Isus reče: «'Pođi za mnom!' On ustade i pođe za njim.» A treći carinik se udario u prsa i molio : «Bože, budi milostiv meni grešniku!» I taj je otišao opravdan kući...

Isus ne stoji na strani onih grešnika koji kažu: «Ja sebe i svoje ponašanje smatram dobrim, a ti Bože, izvoli promijeniti svoje moralne zakone.»

Isus se družio s grešnicima i carinicima ne bi li im približio Božju ljubav i oprostjenje. Približavao im se s ljubavlju, ali nikad nije odobravao grijeh. Želio je da se i farizeji osvjedoče u vlastitu grešnost. Hvalio je grešnike smatrajući da oni mogu postati potencijalno svjesniji svoga stanja i prije se obratiti nego samopravedni farizeji.

A što sa samopravednim i nepokajanim grešnicima i carinicima? Isus ne hvali takve, ne pravi ih dobrim likovima, a Božja osuda ostaje na njima.

Jasmin Koso, 2011.

Božja suverenost

O traženju Božje volje

Kad su suočeni s određenim odlukama i životnim izborima, mnogi kršćani se pitaju: “Što je Božja volja?” Čak i kada (napokon) donesu neku odluku, često imaju osjećaj da su nekako “promašili” Božju volju i da je On sada nezadovoljan, pogotovo ako posljedice njihovih odluka ne izgledaju uspješno ili nisu ugodne. Vjerujem da je takvo poimanje Božje volje (i takva slika o Bogu) pogrešno. Takvo traženje Božje volje ne pridonosi sigurnosti i pouzdanju u

životu i odnosu s Bogom, već, upravo suprotno, pojačava našu nesigurnost i neodlučnost. Ono što na to mogu kazati jest da, u apsolutnom smislu, ne možete promašiti Božju volju čak i da odlučite prekriveni katranom i perjem protrčati središtem grada (no ovom izjavom ne preporučujem da to učinite). Nemoguće je promašiti apsolutnu Božju volju. Moguće je da ne postupimo u skladu s voljom naših roditelja, prijatelja itd. Oni su naime ljudi i nisu svemogućí. No Bog nije kao čovjek, On suvereno vlada cijelim stvorenjem i ništa se ne događa mimo njegove volje – plana, predznanja ili dozvole.

Bit vjere i jest pouzdanje da je sve što se događa u skladu s voljom dobrog Boga i da se ništa mimo nje ne može desiti.: “...budi volja Tvoja, kako na nebu, tako i na zemlji”. Naravno, ostaje pitanje da li je odluka da prekriveni katranom i perjem protrčimo središtem grada bila razborita i kako se ona uklapa u Božje planove. No tajnoviti su putovi Božji...

Ono u čemu možemo promašiti jest da ne postupamo na Bogu ugodan način. Bog je naime i Zakonodavac, te ima i volju koja nas poučava kakvi postupci su ispravni i Njemu ugodni. Mi ne postupamo na Bogu ugodan način onda kada činimo ono za što Bog (kroz Pismo) jasno kaže da ne smijemo činiti i kada nismo motivirani željom da On bude uzvišen. U tom smislu, svaki čovjek će “kusati kašu koju je zakuhao”, odgovorni smo za posljedice naših postupaka.

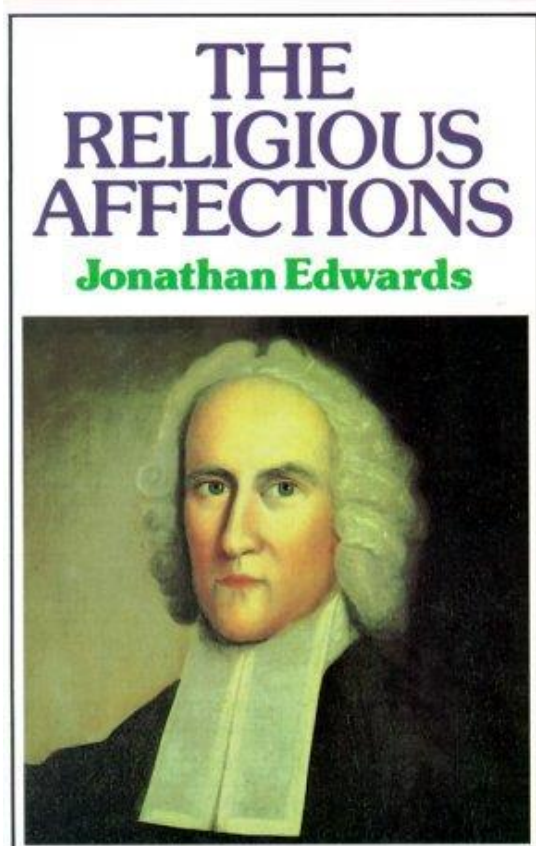
Ono na što nas Bog sigurno poziva jest tražimo mir i sigurnost u našim odlukama, pouzdajući se u Njega i vjerujući da je dobar. Bog želi da prihvaćamo Njegovu volju za naš život. Valja se moliti da On usmjerava našu volju i odluke kako bi bile Njemu ugodne, na Božju slavu, te mudre i razborite: “Ne uvedi nas u napast nego izbavi nas od zla”.

Kada smo suočeni s izborom, na kraju smo uvijek mi ti koji moramo donijeti odluku, Bog to neće učiniti umjesto nas.

.

Jasmin Koso, lipanj 2015.

Kako donosimo životne izbore i odluke? Zašto se odlučujemo za Boga?

Odnos volje i osjećaja u klasičnoj reformacijskoj misli

Kako odlučujemo, odnosno kako donosimo izbore u životu? U potrazi za odgovorom na ovo pitanje razmotriti ćemo, u sažetom obliku, što su o ovoj temi zaključili veliki mislioci poput Aristotela, Tome Akvinskog, te Martina Luthera i drugih reformatora.

Posebnu je zanimljivo razmotriti razmišljanja [puritanskih](#) teologa jer oni su se mnogo bavili temom odnosa ljudske volje, odluka i osjećaja. Poteškoća u razumijevanju ove teme leži u tome što mi danas u svakodnevnom govoru uglavnom koristimo samo izraz *osjećaj* ili *emocija*. Dok ta riječ nije bila skoro uopće korištena sve do 19. stoljeća, mi njome danas opisujemo čitav spektar različitih stanja ljudske prirode, što može biti izvor zabune.

U vrijeme reformacije, a posebno puritanskog pokreta, korišteno je više izraza koji su opisivali različita čovjekova stanja. **Oni su tako razlikovali *afekcije* (nagnuća, naklonosti, najdublje motive), *strasti* (osjećanja)**

sentimente (raspoloženja) i *apetite* (tjelesne reakcije poput gladi, žeđi, umora i sličnog). Taj smisao za različita stanja se u našem današnjem načinu govora gotovo izgubio.

Mnogi kažu da se u srcu Lutherove reformacije nalazio povratak Augustinu i njegovu pogledu na čovječanstvo, te odbacivanje gledišta Tome Akvinskog koje se zapravo temeljilo na Aristotelovom učenju. Aristotelova misao je mnogo stoljeća predstavljala okosnicu europskog načina razmišljanja, te su i mnoge nove znanstvene spoznaje zapravo došle u sukob s ustaljenim aristotelijanskim uvjerenjima (na primjer, to se dogodilo Galileu). Znanstvene činjenice su morale sebi prokrciti put kroz mnoge Aristotelove pogreške.

Kod Aristotela su izvanjski čin i unutarnja motivacija bili podjednako važni. Izvanjski čin je u stvari bio važniji od unutarnje motivacije, jer je smatrao da čin može stvoriti naviku koja će kroz vrijeme proizvesti i unutarnju motivaciju.

Prema Aristotelu i Tomi, volja sama sebe pokreće i najčistija je kad nije korumpirana od strane raznih afekcija. Toma je prepoznavao da je čovjekova volja oštećena grijehom, ali je vjerovao da ju Božja milost obnavlja tako da ima slobodu izabrati Boga. Na taj način mi surađujemo s Bogom u našem

spasenju U tom gledanju ljubav prema Bogu je čin volje i zato si čovjek može pripisivati određene zasluge.

Suprotno od toga, u **Augustinovom i Lutherovom gledištu afekcije su primarne. Volja samo slijedi gdje ju ljubav vodi. Drugim riječima, mi uvijek izabiremo ono što volimo ili ono što nalazimo kao najpoželjnije.** Bivamo dakle opravdani kad izaberemo Boga, a izabiremo ga zato što ga volimo. No mi ga volimo samo zato što je On prvi volio nas i zato što nam se otkriva kao onaj žuđeni (1 Iv 4,19). Augustin je smatrao da mi djelujemo kroz svoju volju, no da je **naša volja u cijelosti pod ropstvom grijeha.** Luther je smatrao da je čovjek po svojoj prirodi nesposoban priznati Boga kao Boga, već sam želi biti Bog. Prema Augustinu, volja je slobodna u smislu da mehanizam radi. Mi i dalje donosimo odluke. No volja je pristrana zbog grijeha. Volja je poput vage koja radi ispravno, ali ima veliki uteg na jednoj strani pa se uvijek naginje u tom smjeru. Volja djeluje učinkovito u smjeru koji naše afekcije doživljavaju kao dobro i poželjno. Problem je u tome što je grijeh pokvario naš doživljaj dobra. **No Bog preotima naše afekcije, a time i našu volju.**

Augustin je tvrdio da je **Duh Sveti izvor ljubavi koja oblikuje odgovor vjernika.** Drugim riječima, Bog nam otkriva svoju ljubav i slavu po Duhu Svetom, a to otkrivenje preotima naše srce i time preoblikuje našu volju. Volja je zarobljena samoljubljem koje prkosi Bogu. Ta zarobljenost može biti prevladana u izabranima samo kroz regenerirajuće otkrivenje Božje ljubavi i dobrote.(1). To je vrlo radikalna način gledanja na grijeh. Za razliku od Tome i Aristotela, Augustin i Luther smatraju da izvanjski pobožan čin može u stvari biti grešan ukoliko je motiviran samoljubljem, što je uvijek slučaj ako čovjekove afekcije nisu regenerirane djelovanjem Duha Svetoga: *Svaki je put čovjeku pravedan u vlastitim očima, a Jahve ispituje srca* (Izreke 21, 2). Luther kaže: " Mi ne postajemo pravedni čineći pravedna djela, već pravednici čine pravedna djela. Dakle, Augustinov i Lutherov smjer je iznutra prema van. Izvanjski čin postaje istinski dobar samo kad "unutarnji čovjek" biva obnovljen od strane Duha Svetog otkrivenjem Božje ljubavi (Luka 6, 43-45).

Da sažmemo teologiju Augustina, Luthera, Thomasa Cranmera i drugih: **"Ono što srce voli, volja bira a um opravdava."**(2)

Neki od ranih puritanaca su, u određenoj mjeri, bili oblikovani Aristotelovom misli, pa su snažan naglasak stavljali na volju, navike i duhovnu disciplinu. No kasniji puritanci su mnogo više oblikovani Augustinom i reformatorima pa veći naglasak stavljaju na prosvjetljenje srca od strane Duha Svetoga koje nam otkriva Kristovu slavu.

Richard Baxter je ljubav smatrao gospodarem svim žudnji duše, a užitek (ili zadovoljstvo) najmoćnijom zapovijedajućom afekcijom i krajem svih drugih žudnji. John Owen je rekao da su afekcije u duši kao kormilo na brodu. Ukoliko kormilo drže vješte ruke, one brod mogu okrenuti kako im drago.

William Fenner naglašava kako su Aristotel i mnogi kršćanski mislioci odbijali prihvatiti afekcije kao pokretača ljudske volje jer im se činilo da to čovjeka izjednačava sa životinjom. No on konstatira činjenicu da su ljudi, vođeni svojim afekcijama, u stanju napraviti i najveću pomutnju ili sramotu. Drugim riječima, afekcije nisu samo životinjske strasti koje trebaju biti podložne volji. One su integrirane s voljom.

Charles Hambrick-Stowe zaključuje da je puritanizam afektivan isto koliko je i razuman. On navodi riječi puritanca Thomasa Shepada: "Vidio sam Boga razumom i nisam bio zadivljen. Vidio sam Boga samog i bio sam impresioniran Njime."

Jonathan Edwards nam nudi možda najjasnije izlaganje o puritanskom način gledanja spram ljudskih afekcija u djelu *O slobodi volje*. **Edwards tvrdi kako volja nije neovisna. Ona je integralno povezana s razumijevanjem i afekcijama. Konkretno, naša djela nastaju iz afekcija. Mi uvijek činimo ono što želimo.**

Zbog grijeha su naše afekcije dezorijentirane i ne žele činiti ono što je ispravno. Mi ne griješimo zbog prirodne nužnosti. Mi ne griješimo ni protiv svoje volje, odnosno prisilno. Mi griješimo zato jer volja uvijek prati osjećaje, a naše afekcije su pobrkane. Stoga su sloboda volje i naše ropstvo grijehu u potpunosti kompatibilni.

To je u biti Augustinov pogled na čovječanstvo. Razlika je (što u biti uopće nije razlika) samo u tome što će Augustin reći: "Mi uvijek biramo ono što volimo", a Edwards će reći: "Mi uvijek činimo ono što želimo.

Naš um i afekcije su u dinamičnom suodnosu, utječući jedno na drugo. Afekcije su pod utjecajem uma u smislu da želimo ono što percipiramo kao poželjno. No um opravdava ono za čim naše afekcije žude. Mi potiskujemo istinu zbog naše zloće (Rim 1,18). Um i afekcije zajedno usmjeravaju volju. No u konačnici afekcije imaju posljednju riječ.

Kao što smo već spomenuli, puritanci su za (prolazne) osjećaje poput ljutnje, veselja, uzbuđenosti i sličnog koristili izraz *strasti*. Strasti se razlikuju od afekcija. **Afekcije su naši najdublji i temeljni motivi (ljubav, žudnje, nade, strahovi i drugo).** Naše afekcije određuju što ćemo smatrati dobrim, te time i poželjnim, a što ćemo smatrati zlom koje treba izbjegavati. Afekcije dakle usmjeravaju naše strasti i volju.

Naše strasti su rezultat naših afekcija i okolnosti u kojima se nalazimo. Na primjer, ako žudimo (afekcija) za odobravanjem od strane drugih ljudi i naš rad bude prihvaćen s pohvalama biti ćemo sretni (strast). No ako rad ne bude dobro prihvaćen (promjena okolnosti) osjećati ćemo se tužno. Afekcija je u oba slučaja ista (žudnja za odobravanjem), ali pod različitim okolnostima proizvodi različite osjećaje.

Puritanci su gajili određeni oprez spram strasti zbog njihove tendencije da nas odmaknu od Boga. Isto tako, bili su zabrinuti i oko toga da ljudi ne bi trebali biti pod vlašću svojih apetita. Smatrali su da uz samokontrolu naše afekcije mogu nadvladati naše apetite.(3)

Augustin je međutim smatrao da kad je nečija ljubav ispravno usmjerena i osjećaji koje ona uključuje moraju biti dobri. To možemo iskusiti kroz cijeli spektar osjećaja – strah i želju, tugu i veselje – ali ako je njihova ljubav ispravo usmjerena svi oni su ispravni.

Da rezimiramo. Izraz osjećaji ili emocije nije dovoljan da opiše sva stanja ljudske prirode. Afekcije su naši najdublji i temeljni motivi poput ljubavi, žudnje, nade, strahova i sl. Slažemo se s kršćanskim misliocima poput Augustina, Luthera, Edwardsa i drugih da su afekcije pokretači ljudske volje, a time i odluka. Mi uvijek izabiremo ono što volimo ili ono što nalazimo kao najpoželjnije. Drugim riječima, naša djela nastaju iz afekcija i mi uvijek činimo ono što želimo. Čovjekova volja je u potpunosti su zarobljena grijehom. Čovjek je po svojoj prirodi nesposoban priznati Boga kao Boga, već sam želi biti Bog. No Bog nam otkriva svoju ljubav i slavu po Duhu Svetom, preotima naše afekcije, a time i našu volju. Čovjekova zarobljenost grijehom biva prevladana u zabranama samo kroz obnavljajuće

otkrivenje Božje ljubavi i dobrote. To je u potpunosti djelo Božje milosti i milosrđa.

Priredio: Jasmin Koso, ožujak 2015.

Bibliografija:

[Članci Tima Chestera o afekcijama u kršćanstvu](#)

(1) [Ronald N. Frost, 'Aristotle's Ethics: The Real Reason for Luther's Reformation?', TrinJ 18:2, Fall 1997](#)

(2) Ashley Null, 'Foreword,' *Our Common Prayer: A Field Guide to the Book of Common Prayer*, Winfield Bevins, Simeon Press, 2013, 13.

(3) Keith Condie, 'The Puritans, Theological Anthropology and Emotions,' in *True Feelings: The Emotions in the Christian Life and Ministry*, ed. Michael P. Jensen, IVP, 2012.

Charles E. Hambrick-Stowe *The Practice of Piety: Puritan Devotional Disciplines in Seventeenth-Century New England*, Published for the Omohundro Institute of Early American History and Culture, Williamsburg, Virginia, Paperback, 1986.

Thomas Dixon, *From Passions to Emotions: The Creation of a Secular Psychological Category*, CUP, 2003.

Stablo života

Tada Jahve, Bog, učini te iz zemlje nikoše svakovrsna stabla – pogledu zamamljiva a dobra za hranu – i stablo života, nasred vrta, i stablo spoznaje dobra i zla. (Postanak 2:9).

U knjizi Postanka, od prvog do trećeg poglavlja, kroz govor o stvaranju i pada, postavlja se temelj za cjelokupnu povijest otkupljenja. Stoga ne trebamo biti iznenađeni kada se teme koje su načete u tim poglavljima opetovano ponavljaju.

Stablo života je jedna takva tema koja se predstavlja u Knjizi Postanka 2, 9 i zatim razvija diljem Staroga Zavjeta, te ispunja u Novom Zavjetu.

Prije nego što nešto više kažemo konkretno o Stablu života, razmotrimo neke od načina kako Biblija razumijeva stabla općenito. Stabla se u Svetom pismu često koriste kao simbol života, posebice života koji se može smatrati ispunjenim. Plodnost pravednih ljudi je, na primjer, usporediva sa stablom ispunjenim životom¹, a ispunjen život i dostojanstvo povezani su s pravednošću.² Štoviše, Stari zavjet stabla koristi i kao metaforu za život koji dolazi od Boga, pogotovo kroz sliku drveća koje ostaje vječno zeleno u uvjetima sušne klime na Bliskom Istoku, te na taj način, u određenom smislu, “vječno živi”.³

S obzirom na te realnosti, lako je uočiti zašto je Gospodin odlučio da Adama i Evu opskrbljuje životom” pomoću Drveta života, za vrijeme dok su živjeli u Edenskom vrtu.⁴ Očigledno, besmrtnost je bila dar svakome tko je redovito jeo plod s ovoga stabla⁵ i, kao što je jedan komentator zapazio, Stablo života je također rano sredstvo sakramentalne komunikacije između Boga i njegova naroda. Stablo je fizički način provođenja duhovne transakcije, što je sama bit sakramenta. Sve dok su Adam i Eva jeli sa stabla imali su život, a imali su pristup stablu stoga jer su prije pada u grijeh bili u ispravnom odnosu s Bogom. Dok su se pouzdavali u Njegovu mudrost i bili poslušni Njegovoj zapovijedi da ne jedu od zabranjenog ploda, naši prvi roditelji mogli su jesti slobodno od stabla koje daje život.⁶ Njihovo povjerenje u Božja obećanja, očitovano u jedenju plodova s dozvoljenog stabla, a ne sa zabranjenog, osiguravalo im je mjesto u Edenu, a time i život blaženstva .

Naravno, znamo da Adam i Eva nisu uspjeli, te da je njima i njihovim potomcima zabranjeno jesti sa Stabla života.⁷ Bivajući odsječeni od Gospodnje prisutnosti i Njegova životvornog stabla, njihovo djelo uronilo je sve nas u tamu i smrt, a svi ljudi od tog dana pokušavaju naći svoj put natrag u Eden.

Pouka

Protjerivanje Adama i Eve iz Rajskog vrta bilo je doista grozno, ali Božja milost je vidljiva čak i u ovoj kazni. Za Božji narod smrt znači oslobođenje od zala ovog svijeta, kao što bi vječni život u ovom palom stvorenju također značio vječnu bol. Smrt će biti konačno poražena kad se Krist vrati, ali do tada, čak i užas smrti je, paradoksalno, milosni dar kršćanina. Dok smrt, samo po sebi, nije nešto dobro, Bog je koristi da oslobodi svoj narod od daljnje boli .

Preveo: Jasmin Koso

Izvornik: www.ligonier.org

¹Izreke 11, 30.

[2](#) 21, 21

[3](#) Jeremija 17, 7-8.

[4](#) Postanak 2,9.

[5](#) 3, 22.

[6](#) 2,16-17 ; 3, 22-24.

[7](#) 3:24.

Stablo spoznaje dobra i zla (1. dio) – Slobodna volja

I Jahve, Bog, zasadi vrt na istoku, u Edenu, i u nj smjesti čovjeka koga je napravio. Tada Jahve, Bog, učini te iz zemlje nikoše svakovrsna stabla – pogledu zamamljiva a dobra za hranu – i stablo života, nasred vrta, i stablo spoznaje dobra i zla....

Jahve, Bog, zapovjedi čovjeku: »Sa svakoga stabla u vrtu slobodno jedi, ali sa stabla spoznaje dobra i zla da nisi jeo! U onaj dan u koji s njega okusiš, zacijelo ćeš umrijeti!« Postanak 2, 8-9. 16.17

Među najuvrženijim zabludama među evanđeoskim kršćanima jest ona da je Bog «stablo spoznaje dobra i zla» u Edenski vrt smjestio [zbog čovjekove slobode izbora, odnosno zbog njegove «slobodne volje»](#).

Mada su Adam i Eva doista bili jedini ljudi koji su zaista imali slobodnu volju (stoga jer još nisu upali u grijeh), te su mogli birati i izabrali, smatram da je potpuno neutemeljeno tvrditi da je sloboda izbora bila osnovni razlog za postojanje «stabla spoznaje dobra i zla». Sloboda ljudskog izbora nije središnje pitanje kojim se Bog bavi.

Nekim ljudima se sve u Bibliji vrti oko čovjeka i njegove «slobodne volje». Umalo pa bi mogli tvrditi da i sam Bog postoji zbog njihove «slobodne volje».

Božja riječ kaže: «Gospodin je Duh, a gdje je Duh Gospodnji, ondje je sloboda» (2 Kor 3, 17). Najviša razina slobode koju su Adam i Eva (kao i svaki čovjek) mogli ikada imati bila je da uživaju u savršenstvu i čistoći Edenskog vrta, te potpunoj odsutnosti grijeha. To je zaista bila prava sloboda! Mogli su slobodno jesti sa svakoga stabla u vrtu, osim sa stabla spoznaje dobra i zla. Imali su više nego dovoljno izbora... Ubrati plod sa zabranjenog drveta nije moglo značiti izraz slobode, već jedino neposluš prema Bogu i smrt! Počiniti grijeh nikada ne može biti put do slobode, već jedino način upadanja u ropstvo!

Ima onih koji tvrde da bi bez mogućnosti da uberu plod sa «stabla spoznaje dobra i zla» Edenski vrt za Adama i Evu bio zatočeništvo.¹ Za takve će i dolazak Kraljevstva Božjeg u njegovoj punini, kada više neće biti moguće sagriješiti, zasigurno biti neizdrživ napad na «slobodu volje». Za njih je današnji svijet u kojem grijeha ima na izbor, vjerojatno najviši izraz slobode, a ne ljudske zarobljenosti kao što zapravo jest.. Kada se Isusu bude moralo podložiti svako koljeno oni će vikati: «Nemoj Gospodine, nemoj! Pazi na slobodu volje!»!

Gospodin je Adamu rekao: «...sa stabla spoznaje dobra i zla da nisi jeo! U onaj dan u koji s njega okusiš, zacijelo ćeš umrijeti!» Dakle, rekao mu je: «Nemoj!», a ne: «Biraj!». U samom tekstu ne možemo naći ništa o slobodi izbora. To je bila Gospodnja zapovijed! Zapovijed je bila data u namjeri da ju čovjek poslušati i spasi život! Kada roditelj djetetu kaže: «Nemoj ići na cestu!», on time ne misli: «Neka izabere hoće ili ići na cestu ili neće..». Roditelj doista ne želi da dijete ide na cestu! On time želi svome djetetu sačuvati život! Kada nam Gospodin kaže: «Nemoj nešto činiti!», On to doista i misli, ne govori to radi naše slobode izbora.

Reći Adamu i Evi da imaju slobodu izbora poslušati Boga ili ne, u stvari je isto što i reći: «Zar vam je Bog rekao da ne smijete jesti ni s jednog drveta u vrtu?... Ne, nećete umrijeti! Nego, zna Bog: onog

dana kad budete s njega jeli, otvorit će vam se oči, i vi ćete biti kao bogovi koji razlučuju dobro i zlo.» Takva «sloboda izbora» je zapravo bila đavolska prevara koja ih je odvela u pad, ropstvo i smrt.

Takvo krivo učenje vodi i do krivog razumijevanja uloge kršćanina u društvu. Svakako je istina da svim ljudima trebamo pružiti i ljubav, razumijevanje i pažnju. No ljudi nisu slobodni birati jer su robovi grijeha.² Birati između činjenja dobra i zla niti nije izbor koji predstavlja slobodu. Stoga, zadatak kršćanina nije da ljudima pruži takvu slobodu izbora – hoće li biti poslušni Bogu ili živjeti u grijehu – nego da ljudima pomogne da se osvjedoče u vlastitu grešnost, ropstvo i propast, da ih vodi prema vjeri i pokajanju, ne bili se utekli Kristovom spasonosnom križu kao svojoj jedinjoj nadi.

Kršćanin mora afirmirati Božji moralni Zakon kao dobra i poželjan za sve ljude.³ Mora istodobno afirmirati Božju pravednost i milost. U jednoj ruci mora nositi Božji Zakon, a u drugoj poruku Božje milosti. Kada nas Zakon osvjedoči u vlastitu grešnost, palost i nedostatnost, trebamo pribjeći Kristu kao našem jedinom spasu.

Ako nema Božjeg Zakona, nema ni osvjedočenosti u vlastitu grešnost, ako nema osvjedočenosti u vlastitu grešnost nema niti potrebe za križem, ako nema križa nema ni stvarnog obraćenja i spasenja.

U drugom dijelu ćemo govoriti o stvarnom značaju «stabla spoznaje dobra i zla».

Jasmin Koso, siječanj 2014.4

¹ Tako Goran Punda u 27. broju časopisa «Duhovno vrelo», u članku *Pod Kristovim stijegom protiv grešnika*, smatrajući da je u redu da djeca kršćana budu izložena različitim informacijama, mišljenjima, i vrijednostima, piše: «Istinska sloboda predmnijeva izbor. Stoga je i Bog stavio pred Adama i Evu, uz drvo života, i drvo spoznaje dobra i zla, naravno, uz jasne upute i upozorenja. Ali mogućnost izbora je za naše roditelje bila neupitna. Da nije bilo tako, čovječanstvo bi i dalje živjelo u raj – zatočeno.»

² Stoga je još promašenije afirmirati današnju «slobodu izbora» uspoređujući je s Edenskim vrtom. Osim toga, ono što se dogodilo u Edenskom vrtu bila je tragedija za cijeli ljudski rod, a ne podvig koji bi trebao služiti kao presedan za govor o «slobodi izbora».

³ Naime, [antinomianizam](#) je hereza koja često dolazi «u paketu» sa zabudama u vezi «slobodne volje». Starozavjetni obredi ispunili su svoju svrhu u Isusu Kristu, a društveni propisi i kazne koji su se odnosili na starozavjetnu Crkvu – Izrael, prošli su proširenjem Crkve Božje na sve narode (baš kao što mnogi propisi koji su vrijedili u bivšoj državi, gube svoju svrhu uspostavom nove). No Božji moralni Zakon i dalje stoji kao dobar i poželjan za sve ljude u svim vremenima.

Stablo spoznaje dobra i zla (2. dio) – Savez djela

Jahve, Bog, uzme čovjeka i postavi ga u edenski vrt da ga obrađuje i čuva. Jahve, Bog, zapovjedi čovjeku: »Sa svakoga stabla u vrtu slobodno jedi, ali sa stabla spoznaje dobra i zla da nisi jeo! U onaj dan u koji s njega okusiš, zacijelo ćeš umrijeti!«. (Postanak 2, 15-17)

Žena odgovori zmiji: »Plodove sa stabala u vrtu smijemo jesti. Samo za plod stabla što je nasred vrta rekao je Bog: 'Da ga niste jeli! I ne dirajte u nj, da ne umrete!'« (3, 2-3)

I načini Jahve, Bog, čovjeku i njegovoj ženi odjeću od krzna pa ih odjenu. (3, 21)

Westminstersko ispovijedanje vjere je jedan od najboljih sveobuhvatnih prikaza biblijskoga učenja. U drugom retku sedmog poglavlja Westminsterskog ispovijedanja vjere stoji:

“Prvi Savez koji je Bog sklopio s čovjekom bio je Savez djela¹ po kojemu je Adamu i njegovu potomstvu obećan život uz uvjet savršene osobne poslušnosti”.

Tom izjavom Westminstersko vjeroispovijedanje sažima Savez djela koji je Bog sklopio s Adamom i njegovim potomstvom.

Savez djela

Stanje u kojem se Adam nalazio prije svoga pada, dok je boravio u Edenskom vrtu, nam pomaže razumjeti Savez djela. Nakon što je stvorio Adama, Bog ga je smjestio Edenski vrt da ga štiti i održava. Bog je s njim, kao predstavnikom čovječanstva, sklopio Savez – bio je to Savez djela.² Živeći u vrtu, Adam je trebao proći razdoblje provjere. Naime, Gospodin je Adama stvorio dobrim³, tako da je u tom trenutku bio u pravom odnosu s Bogom. No ipak, ta izvorna Adamova dobrotu ne znači da je bio i u najboljem mogućem odnosu s Bogom. Kroz poslušnost Božjoj zapovijedi, Adam je imao priliku da tu Božju sliku na koju je stvoren⁴ odražava još dublje i savršenije. Da je do kraja slijedio Božju zapovijed, on bi za sebe i sve svoje potomke stekao vječnu puninu pravednosti.⁵ Adam je stvoren kao dobar, ali s mogućnošću da se to stanje promijeni. Imao je dvije mogućnosti, da prođe razdoblje provjere i postigne puninu odnosa s Bogom ili da izgubi Božju naklonost. Adam je bio u stanju do kraja održati ili raskinuti Savez djela. Adam i Eva su se trebali suzdržati samo od jedne stvari – jedenja plodova sa stabla spoznaje dobra i zla! Nama je danas nemoguće znati koliko dugo su naši praroditelji odolijevali da ne prekrše ovu zapovijed. To je moglo trajati nekoliko sati ili čak godinama. **Da su se suzdržali od kušanja njegovih plodova, pokazali bi svoje povjerenje i ljubav prema Bogu.**

Kroz poslušnost Krista kao “drugog Adama”, znamo da bi Adam zaslužio vječni život u Božjoj nazočnosti (sadržan u Stablu života) samo da se do kraja suzdržao od jedenja zabranjenog ploda. No Adam nije održao Savez i time je izgubio blagoslov vječnog života, uzrokujući tako prokletstvo i pad sveg stvorenja.

Prije nego što su pojeli zabranjeni plod. Adam i Eva su imali osnovno znanje o dobru i zlu. Bili sasvim dovoljno upućeni u to da je poslušnost prema Bogu dobra, a neposlušnost zla. Jedenje sa stabla spoznaje dobra i zla ih nije iznova uvelo u ovo znanje, već im je dalo iskustvenu spoznaju zla i osobnu percepciju zloće.

Zmija ih nije kušala tek pukim poznavanjem dobra i zla, već im je rekla da će biti “poput bogova”. Drugim riječima, oni su bili u iskušenju da postanu “poput Svevišnjeg” – nezavisne individue iznad svakog Zakona. Napast je za Adama i Evu bila sadržana u tome da zaniječú dostatnost Božjih zapovijedi, te postanu autonomni pojedinci, koji mogu slobodno jesti od zabranjenog ploda jer nisu podložni nikakvom višem autoritetu. **Adam i Eva su bili kušani da pomisle da jesu, i trebaju biti, osobe neovisne od Boga, koje same sebi predstavljaju najviši zakon.**

Ideja da možemo biti neovisni o Bogu ili mu se usprotiviti “šakom uperenom u nebo”, te proći bez teških posljedica, je besramna laž! Mi nemamo pravo dovoditi u pitanje Božju riječ kada nam govori što je dobro, a što loše.

Sotona nije u potpunosti lagao Evi... Svjesnost o strahotama grijeha zaista ih je učinila na neki način bližima Božjem poznavanju svih stvari. Međutim, kako to inače čini, zmija Evi nije rekla cijelu istinu. Nije joj rekla da će čovjek, zajedno s osobnim iskustvom zla, razviti i sklonost ka izopačenosti. Štoviše, tvrdnjom da smrt neće pratiti njihov prijestup, laž je bila još veća i tragičnija!⁶

Iznošenje poluistina koje laž čine još podlijom i opasnijom je u naravi našeg neprijatelja.⁷ **On uživa dovesti u pitanje Božju istinitost i dobrotu, baš kao što je to učinio s Evom, naglašavajući ono što je Bog zabranio, umjesto ono što je dozvolio.**⁸ Njegova taktika se nije promijenila i trebamo biti svjesni njegova zavoda.

Stoga trebamo vjerovati u ono što nam Bog otkriva u svojoj Riječi. Trebamo mu zaista vjerovati kada kaže da je dobar i da nikada ne laže.⁹ **Nemojmo dopustiti da nas naše vlastito “znanje” i iskustvo dovode do nepovjerenja prema Bogu. Sve Božje zapovijedi su doista dobre i važne.** Razmotrimo područja našeg života u kojima ne živimo u skladu s Božjom Riječi. Pokajmo se i pokažimo da doista vjerujemo Bogu, tako što ćemo hodati s Njim u poslušnosti.

Sagriješivši, Adam i Eva su bili prokleti teškoćama u radu¹⁰, teškoćama pri porodu i smrću.¹¹ Bili su odvojeni od Stabla života.¹² No fizička smrt nije odmah nastupila. Bog je ponovno iskazao milosrđe Adamu i Evi, odgodivši dolazak smrti (da bi imali priliku prispjeti do pokajanja) i ubivši životinju da bi ih odjenuo.¹³ Taj događaj ukazuje na dan kada će Sin Božji umrijeti, da bi grešni ljudi mogli biti odjeveni u Kristovu pravednost.

Dva Saveza

Odmah nakon Adamova pada, Bog je počeo velikodušno raditi na tome da pomiri svijet sa sobom.

Naš Stvoritelj se prema ljudima odnosi u okviru dva glavna Saveza: Saveza djela i Saveza milosti. Gospodin je ustanovio Savez djela s Adamom i njegovim potomcima, a kad je Adam prekršio uvjete ovog Saveza, Bog je inicirao Savez milosti¹⁴ u kojem je obećao da će otkupiti svoj narod.

Savez djela ne znači da je milost bila potpuno odsutna iz odnosa koji je Gospodin ima s Adamom. Sam Božji čin stvaranja predstavlja milost jer Bogu nije bilo potrebno da stvori čovječanstvo. Milost u Savezu djela očituje se i u stvaranju žene kao pomoćnice muškarcu.¹⁵ S druge strane, Savez milosti ne poriče da su dobra djela važna i neophodna. Bog ustanovljuje Savez milosti sa svojim narodom na temelju toga što je Krist – “drugi Adam” – u potpunosti ispunio odredbe Saveza djela umjesto njih.¹⁶

Važno je primijetiti da je čovječanstvo i danas vezano Savezom djela. Bog i dalje od svih ljudi traži savršenu poslušnost. Njegovi zahtjevi se nisu promijenili i nemamo izlike za neposlušnost. Pali ljudi ne mogu održati takvu poslušnost, niti zaslužiti svoje spasenje. Stoga se svi rađamo pod Božjom osudom.¹⁷ Bog pale ljude otkupljuje isključivo dobrohotnošću svoje volje.

Budući da ne možemo biti doista poslušni Bogu, moramo iskreno vjerovati savršenu Kristovu poslušnost koja nas jedina može spasiti. **Oni koji su, po vjeri otkupljeni u Kristu trenutno se nalaze u položaju sličnom Adamovom¹⁸; u mogućnosti su izabrati između dobra i zla. Kako Duh Sveti djeluje u njihovim životima, oni će s vremenom biti sve osjetljiviji na grijeh, te skloniji sve bržem pokajanju i činjenju dobra.**

Bog čini mnogo više od toga da nam oprašta kroz Isusa Krista. Svatko do nas se može osvrnuti na periode kad smo teško grijehili protiv Boga. No Bog djeluje usred naših grijeha i propusta da bi iznjedrio dobro iz zloga, svjetlost iz naše tame. On koristi naše iskreno pokajanje, našu žalost i patnju da učini dobre stvari za Kraljevstvo. **Stoga nemojmo odbaciti Božju velikodušnu milost¹⁹ ili misliti da je Božje oprostjenje “prekratko” da pokrije sve naše neuspjehe.²⁰**

Priredio: Jasmin Koso, siječanj 2014.

Na osnovu: R. C. Sproul [The Forbbiden Fruit](#); [Covenant of Works 1](#); [Covenant of Works 2](#)

1 Savez je sporazum dvije ili više strana, u ovom slučaju Boga i čovjeka. Svaki savez ima svoja obećanja, te svoje zahtjeve i odredbe. Savez je nešto uzajamno i stoga sve strane trebaju ispuniti svoje obaveze. Dakle, po definiciji nema Saveza bez uzajamnog obećanja i bez uzajamnog obvezivanja.

2 Postanak 2, 15-17.

3 Postanak 1, 31.

4 r. 27.

5 Rimljanima 5, 12-21.

6 Postanak 3, 4-5.

7 Ivan 8, 44.

8 Postanak 3, 1.

9 Brojevi 23, 19.

10 Postanak 3, 17-18.

11 r. 19.

12 r. 22-24.

13 r. 21.

14 Savez milosti je sporazum koji Bog sklapa s Adamovim potomcima na temelju svog milosrđa i milosti, te spašava one koji sami nisu u stanju ispoštovati Božje odredbe. U njemu Krist jamči i posreduje za ljude koji ne mogu zadovoljiti standarde Božje pravednosti. Primjer Saveza milosti jest Božji odnos s Noom, Abrahamom itd. Božje obećanje bilo je da će Abrahamovo potomstvo silno umnožiti i da će im dati Obećanu zemlju u nasljedstvo. Abrahamova obaveza prema Bogu je bila poslušnost iz vjere. Dakle život vjere i poslušnosti. Na Abrahamovom primjeru vidimo da poslušnost Bogu nije izuzeta iz vjere, već je dapače njezin sastavni dio.

15 Postanak 2, 18-25.

16 Rimljanima 5, 12-21.

17 Rimljanima 1, 21; 3, 23.

18 U ovom prelaznom periodu. Sve do Kristovog povratka, uskrsnuća tijela i konačnog proslavljenja, odnosno očitovanja Božje slave na njima.

19 Rimljanima 2, 4.

20 Rimljanima 5, 20.

Kakva je Božja ljubav?

Pitamo li se ponekad kakva je Božja ljubav? Dobro je težiti ka tome da bolje upoznamo Božju ljubav jer od Boga kao Stvoritelja ishodi sva ljubav, jer bez njega uopće ne možemo razumjeti što je ljubav i njegova ljubav bi nam trebala biti uzor u svakoj našoj težnji ka ljubavi.

Ovdje neću govoriti direktno o tome što je to zapravo ljubav, o definiciji ljubavi. Govoriti ću o nekim karakteristikama Božje ljubavi, o tome kako Bog ljubi. Možda će nam to pomoći da si odgovorimo i na pitanje što je to uopće ljubav.

Brojne su karakteristike Božje ljubavi. Evo nekoliko po meni najvažnijih:

Božja ljubav je slobodna u izboru.

„U ljubavi nas je unaprijed odredio po Isusu Kristu za svoje sinovstvo, po slobodnoj odluci svoje volje.“ (Ef 1, 5)

Da bi ljubav zaista bila ljubav ona mora biti slobodna u izboru. Moramo biti slobodni da nekoga volimo ili ne volimo. Ne možemo nekoga voljeti zato jer moramo.

Istina je da Bog voli sve ljude, kako one zle tako i dobre (Mt 5, 45), u smislu da im daje život i brine za njih. Međutim, kada ljudi kažu da Bog voli sve ljude pri tome često zapravo misle kako on mora voljeti sve ljude na isti način. Optužuju ga da u protivnom on nije ljubav itd. Time, recimo to tako, ograničavaju Boga u njegovo slobodi.

(Ef 1, 5; Mal 1, 3; Rim 9, 13)

Božja ljubav je bezuvjetna i nezaslužena.

„A Bog pokazuje svoju ljubav prema nama tako što Krist, kad smo bili još grešnici, umre za nas.“ (Rim 5, 8)

„U tom je ljubav; ne da smo mi ljubili Boga, nego je on ljubio nas i poslao svojega Sina kao žrtvu pomirnicu za naše grijeh.“ (1. Iv 4, 10)

Bog se stara i uzdržava na životu grešne ljude koji mu tu ljubav ni sa čim ne uzvraćaju. Uzdržava na životu čak i one koji ga psuju, ne vjeruju ili čak otvoreno mrze (Ps 17, 14).

Međutim, još je važnije da je Bog iz takve ljubavi odlučio spasiti svoj izabrani narod. One koje je po slobodnoj odluci svoje volje izabrao da budu dio njegova naroda ljubio je prije nego što su mu oni tu ljubav mogli uzvratiti ili učiniti bilo što drugo. Iz te ljubavi Bog nije poštedio niti svog Jedinorođenog Sina.

(Ef 2, 4.5; 1. Iv 4,10.19; Rim 5, 8)

Božja ljubav je neraskidiva i nikada ne prestaje.

„Doista sam uvjeren da nas ni smrt, ni život, ni anđeli, ni poglavarstva, ni sadašnjost, ni budućnost, ni sila, ni visina, ni dubina, ni drugo kakvo stvorenje ne može rastaviti od Božje ljubavi koja je u Kristu Isusu, Gospodinu našem.“ (Rim 8, 38.39)

Ljubav koju Bog kroz Isusa Krista gaji prema svome narodu toliko je snažna da ne postoji išta što bi nas moglo rastaviti od nje. Zato možemo bez straha hoditi kroz ovaj život. Božja ljubav je vječna, prelazi sve prepreke i nikada ne prestaje.
(Rim 8, 34-39; 1. Kor 13, 8)

Božja ljubav čezne za odgovorom i zajedništvom s onima koje ljubi.

„Ili mislite da uzalud Pismo govori: Ljubomorno čezne za duhom što ga nastani u nama?“ (Jk 4, 5)

Mada nije uvjetovana našim uzvraćanjem, Božja ljubav nije neka „hladna“ ljubav s visine. To nije ljubav nekog udaljenog Boga, već ljubav koja se raduje i čezne za odgovorom, vjernošću, bliskošću i zajedništvom s onima koje ljubi. Bog je u svojoj ljubavi silno privržen i snažno angažiran prema onima koje voli. Zbog te ljubavi Sin Božji nije ostao na nebeskim visinama, već je došao među nas u ovaj grešni svijet ispunjen patnjom, te je i sam patio i umro za nas. Bog svoju ljubav često kvalificira čak i kao Božansku ljubomoru, a odnos sa svojim narodom kao odnos zaručnika i zaručnice.

(Jk 4, 5; 2. Kor 11, 2; Hoš 2, 21-22; Otk 19, 7)

Božja ljubav nadilazi svaku našu spoznaju.

„Usrdno molim da biste mogli razumjeti sa svima svetima koja je širina i dužina, i visina i dubina; i spoznati Kristovu ljubav koja nadilazi svaku spoznaju, da budete ispunjeni svom Božjom puninom.“ (Ef 3, 18)

Koliko god da naučimo o Božjoj ljubavi, koliko god je upoznali ili osjetili, nikada je nećemo moći potpuno razumjeti i upoznati. Uvijek ponovno ćemo shvatiti da nas Bog voli još mnogo više nego što osjećamo.

(Ef 3, 18; Rim 11, 33-36)

Jasmin Koso, 2010.

Sakramenti

Kako reformirani kršćani gledaju na sakramente?

Reformirano i Episkoparno (Anglikansko) poimanje sakramenata

Ove dvije tradicije poštuju dva sakramenta: to su krštenje i Gospodnju večera. Sakramenti su vidljivi i sveti znaci i pečati koje je Bog uspostavio da bi nam se njihovom upotrebom jasnije objelodanila i zapečatila obećanja iz Evanđelja (Heidelberški katekizam). Ova dva sakramenta uspostavljena su osobno od Gospodina Isusa Krista i koriste materijalne elemente koji ukazuju na Evanđelje, odnosno na oproštenje grijeha koje primamo po Isusu Krstu. Također, svaki od ova dva sakramenta poput jeke odražavaju starozavjetnu praksu ili obred.

U svome razumijevanju sakramenata mi **držimo umjereno stanovište između dvije krajnosti**. Jedna

krajnost je gledište da Bog svoju milost udjeljuje direktno po samom sakramentu, tako da nas voda prilikom krštenja uistinu pere od naših grijeha, a da elementi kruha i vina pri Euharistiji doslovno postaju istinsko tijelo i krv Kristova. Druga krajnost negira postojanje bilo kakve milosti u sakramentu kao takvom i smatra ga samo činom prisjećanja. No, Biblija sakramentima daje pre veliko dostojanstvo da bismo ih mogli smatrati samo pukim činom prisjećanja (1 Kor 10, 16-17; Gal 3, 27).

Mi smatramo da oni jesu sakramenti (znači nešto zaista sveto) i nazivamo i još i «sredstvima milosti», jer u duhovnom (ali vrlo stvarnom) smislu, Bog blagoslivlja one koji ih primaju s vjerom. Baš kao što su Biblija i molitva sredstva po kojima Bog djeluje u životima nas vjernika da bi nas izgradio u vjeri, tako to čini i kroz sakramente. Isto kao što snaga i učinkovitost Biblije i molitve u životu vjernika u potpunosti ovise o djelovanju Duha Svetoga, tako je i sa učinkovitošću sakramenata.

Krštenje

U Starom Zavjetu obrezanje je bilo obred inicijacije u zajednicu Božjeg naroda. Muško dijete koje bi se rodilo unutar zajednice bilo je obrezano u ranom djetinjstvu, dok se stranac obrezivao prilikom primanja u zajednicu. **U Novom Zavjetu je obrezanje zamijenjeno krštenjem vodom (Kol 2, 11-12). Roditelji koji već vjeruju traže tu milost za svoju djecu donoseći ih na krštenje, dok «stranci» traže tu milost za sebe kada osobno ispovijedaju vjeru i krste se.**

Mi ne naučavamo da je samo jedan način korištenja elementa vode predstavlja jedinu ispravnu praksu kako treba obavljati krštenje. Mi priznajemo i krštenje škropljenjem (kao znak škropljenja krvlju), kao i ono polijevanjem (kao znak izlivanja Duha Svetog) ili uranjanjem u vodu (kao simbol smrti i uskrsnuća).

Gospodnja večera

Gospodnja večera (odnosno Euharistija ili Pričest) ima svoj ekvivalent u starozavjetnom pashalnom jelu. **Za razliku od obrezanja, Pashu je trebalo ponavljati svake godine kao proslavu izbavljenja koje je došlo po smrti janjeta (Izl 12).** Nije slučajnost da je Isus, koji je Janje Božje, upravo u vrijeme Pashe uveo sličan obred koji se treba ponavljati.

To ne činimo samo kako bismo se sjećali njegova dolaska u tijelu (kruh) i krvi prolivene za nas (vino), već da bismo s njim imali duhovno, a opet vrlo stvarno zajedništvo (1 Kor 10, 16-17; 11, 23-34). Dakle to jelo služi kao sredstvo duhovne obnove.

Materijalni elementi kruha i vina posvećenjem postaju sveti vidljivi znaci koji ukazuju na Kristovo tijelo koje je na križu za nas raspeto i krv koja je za nas prolivena. Kao što se u materijalnom i vremenitom pogledu hranimo kruhom i vinom, tako se u vječnom i duhovnom smislu hranimo blagodat Kristova iskupljenja. Bog nas blagoslivlja, duhovno obnavlja, te jača naše zajedništvo s Kristom i jednih s drugima, ako ih blagujemo s vjerom u našim srcima. «...Tako je Večera Gospodnja za one koji je dostojno i pobožno primaju *kruh kojeg lomimo* – zajedništvo tijela Kristovog, i *kalež blagoslova* – zajedništvo krvi Kristove.... **Tijelo Kristovo se u Euharistiji daje, prima i jede samo u nebeskom i duhovnom smislu. Vjera je pak sredstvo kojim se tijelo Kristovo u Večeri Gospodnjoj prima i blaguje.**» (39. članaka, 25. članak «O Večeri Gospodnjoj»)

Pasha se slavila u obitelji, a u Novom savezu Gospodnju večeru slavimo u našoj crkvenoj obitelji. Svi koji su kršteni i koji su javno priznali Krista kao svog Gospodina i Spasitelja pozvani su da u njoj sudjeluju. Pričest je osnova velikog dijela duhovnog života crkve i njezinog zajedništva.

Jasmin Koso, listopad 2012.

Bibliografija:

Stephen Smaallman *Što je Reformirana crkva?*

Richard D. Phillips *Što je Gospodnja večera?*

Trideset devet članaka vjere

Heidelberški katekizam

Kakav je učinak sakramenta krštenja?

Izvor ilustracije: <http://www.lakeofbaysunitedchurches.org>

Ovo pitanje je ponekad zbunjujuće, a pogotovo za protestante. Ukoliko sam spašen samo milošću Božjom po vjeri, zbog posredničke žrtve našeg Gospodina Isusa Krista, čemu onda krštenje? Kakav je njegov učinak? Da li je krštenje samo naše svjedočenje vjere?

O sakramentima općenito

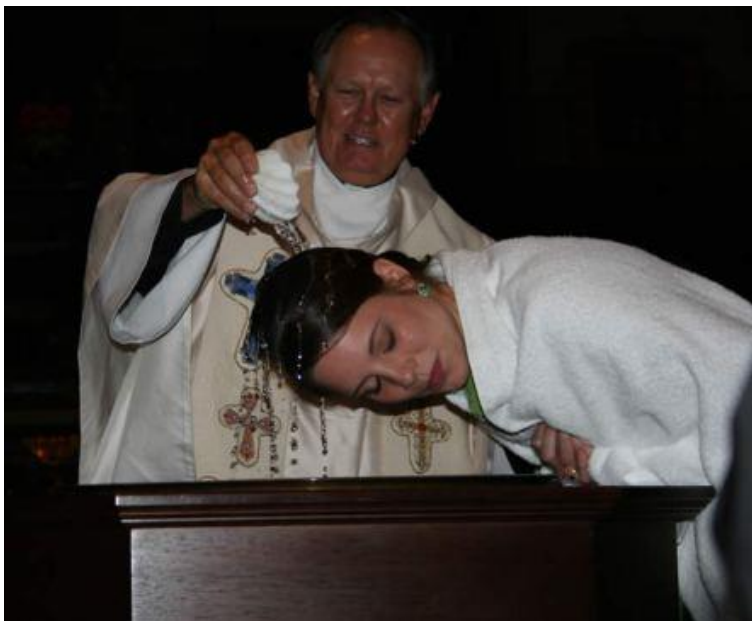
Da bismo raščistili ovo pitanje, trebamo najprije odgovoriti na pitanje; što je to sakrament? „**Sakrament je vanjski vidljivi znak unutarnje duhovne milosti. Bog nam udjeljuje ovaj znak kao sredstvo po kojem primamo njegovu milost i kao vidljivi znak pripadnosti Bogu.**“ (1662. Katekizam).

Ponovimo: „... sredstvo po kojem primamo njegovu milost...“ – dakle, **uloga sakramenata nije samo simbolička, već imaju i stvarni učinak.**

„Bog nam udjeljuje...“ – **sakrament dakle nije nešto što činimo mi već Bog, a mi u poslušnosti odgovaramo, isto kao i na Božji poziv da mu vjerujemo.**

Nadalje, **sakramente je nužno primiti vjerom u Krista, te s pokajanjem i zahvalnošću.** Vjera je nužna kako bismo doista primili milost koju Bog u sakramentu daje, a poslušnost je nužna kako bi dobrobiti sakramenta donijele ploda u naše životu. Iz ovoga zaključujemo da su vjera i sakramenti uzajamno i usko povezani. (1662. Katekizam; 39 Članaka 28).

Krist je uspostavio dva sakramenta Evanđelja općenito potrebna za spasenje: Krštenje i Večeru Gospodnju (Euharistiju, Pričest). Druge obrede i prakse Crkve poput konfirmacije, ispovijedi, zaređenja, braka i bolesničkog pomazanja, dopušteno je nazivati još i sakramentima Crkve. Oni nisu općenito potrebni za spasenje, ali potječu od prakse apostola, odnosno rane Crkve ili označavaju način života blagoslovljen od Boga još od stvaranja. (39 Članaka 25).

Izvor ilustracije: <http://theshepherdsvoiceofmercy.blogspot.hr>

O krštenju

Oba sakramenta Evandjelja imaju izvanjski vidljivi znak, a kod krštenja je to voda u kojoj kandidati **bivaju kršteni**, „u ime Oca, Sina i Duha Svetoga“. (1 Petrova 3, 21; Matej 28,19; 1662. Katekizam).

Koji je dakle učinak, odnosno unutarnja duhovna milost koja započinje krštenjem? To je smrt grijehu i novo rođenje u pravednosti, i to putem jedinstva s Kristom u Njegovoj smrti i uskrsnuću. U krštenju ispravno primljenom postajemo Božjim djetetom (i dijelom Tijela Kristovog – Crkve) po milosti i vjerom u Krista. (Ivan 3, 3-5; Rimljanima 6, 1-11; Efežanima 2, 12; Galaćanima 3, 27-29). **Krštenju treba pristupiti u pokajanju i vjeri u Isusa Krista kao Gospodina i Spasitelja, prigrlivši obećanja (o spasenju itd.) koja Bog udjeljuje ovim sakramentom.** (Djela apostolska 2, 38).

Napomene

Sveto pismo govori o krštenju kao vanjskom znaku unutarnje milosti (napr. 1 Korinćanima 6, 11; Tit 3, 5), tako da „novo rođenje“ treba shvatiti kao nešto što se normalno pojavljuje pri krštenju. No treba napomenuti, da „**novo rođenje**“ **nije nužno i neodvojivo povezano s krštenjem**. To znači da se ono ipak može dogoditi prije, za vrijeme ili nakon krštenja (a ne samo pri krštenju, kao što neki naučavaju). No svedjedno je potrebno i nužno da vjernik bude kršten. (Izjava o ispovijedanju vjere – REC).

Važno je još jednom napomenuti da **krštenje nije naše već, Božje milosno djelo**, te da **krštenje nije prvenstveno naše svjedočanstvo vjere, niti samo simbolički čin**. Isto tako, **krštenje ne pripada samo vjerujućim odraslima, već i djeci vjernika**. Pobijmo dakle sve ove zablude anabaptista i tzv. zajednica reformacijske baštine. (39 Članaka 27).

Za one koji eventualno nisu stigli primiti spoznaju o krštenju ili prije smrti nisu stigli biti kršteni, odnosno za one koji su umrli mučeničkom smrću, vjerujemo da bivaju spašeni bez krštenja. U slučaju kršćanskih mučenika se koristi i izraz „krštenje krvlju. Svi drugi trebaju pristupiti krštenju u skladu s jasnom Gospodinovom zapovijedi. **Odbijanje takve jasne Gospodinove zapovijedi evidentno sugerira da nešto nije u redu ni s vjerom onoga koji odbija pristupiti krštenju. Nema autentične**

vjere bez krštenja i nema pravog učinka krštenja bez vjere. Krštenje, pošto je jednom učinjeno vrijedi, ali bez vjere nema pravog učinka.

Zašto je onda ispravno krstiti malu djecu?

Zato što je **krštenje znak Božjeg obećanja da su djeca vjernika (ili djeca Saveza) dobrodošla i prigrljena u zajednicu saveza Kristove Crkve.** (Izlazak 20, 5-6; Ponovljeni Zakon 5, 9-10; Djela apostolska 2, 39; 16, 15; 16, 30-33; 1 Korinćanima 7, 14). **Oni koji u vjeri i pokajanju prinesu svoju djecu da budu krštena, zavjetuju se da će ih odgajati u Gospodnjem strahu i spoznaji,** s očekivanjem da će i ona jednoga dana ispovijedati kršćansku vjeru. **Oni koji su ispravnim načinom i formulom kršteni kao mala djeca ne trebaju (ili ne smiju) biti ponovno kršteni.** (Biti kršćanin – anglikanski katekizam 108.).

Zaključno

Krštenici se trebaju nadati i moliti da im Duh Sveti koji prebiva u njima pomogne da budu aktivni članovi svoje župe/kršćanske zajednice, da sudjeluju u štovanju, da se trajno kaju i vraćaju Bogu, naviještaju Evanđelje, te ljube Boga i svoje bližnje, težeći pravdi i miru. (Hebrejima 10, 25; 12, 14; 1 Petrova 3, 15; 1 Ivanova 1, 9; 2, 1).

Jasmin Koso, veljača 2017.

Bibliografija:

Biti kršćanin – anglikanski katekizam

Trideset i devet članaka vjere

Zašto krštavamo i zašto krštavamo našu djecu?

Krsna propovijed

Predložena čitanja: Post 17; Ps 139; 1 Pt 3,15-22; Mt 28, 16-20

Cilj današnje propovijedi je da malo bolje razumijemo ono što radimo. Zašto mi kršćani od početaka Crkve obavljamo krštenje? Pogotovo zašto krstimo našu djecu? Postavlja se pitanje: Zašto je krštenje potrebno? Koja je njegova svrha i značenje?

Kao prvo, o krštenju postoji jasna i nedvosmislena Isusova zapovijed. Isus svojim učenicima nije obećao samo svoju silu i nazočnost, već im je

dao i Veliko poslanje: *“Pođite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeći ih čuvati sve što sam vam zapovjedio!”* (Mt28, 19-20). Bilo bi čudno reći da ljude učimo izvršavati njegove zapovijedi, a odbaciti zapovijed sadržanu već u prvoj rečenici – krstite! Moramo se krstiti iz puke poslušnosti ako tvrdimo da je Isus naš Gospodin.

Drugo, krštenje je znak kršćanske zajednice. Oduvijek je bio univerzalno prakticiran među kršćanima. Na dan Pedesetnice tri tisuće ljudi je čulo Evanđelje, uzvjerovalo i bilo kršteno (Dj2). Taj uzorak se ponavlja širom Novog zavjeta. Obraćanje Kristu dovodi ljude u kršćansku zajednicu – Crkvu. Ta zajednica je imala i još uvijek ima znak pripadnosti – krštenje. Novozavjetna Crkva ne poznaje tako nešto ako što je nekršteni kršćanin. Naravno, postoje iznimke poput razbojnika na križu, koji nije imao vremena ni prilike krstiti se, ali takva iznimka ne može biti argument za tvrdnju: “Opravdan sam vjerom u Krista i ne trebam se krstiti”.

Krštenje je (poput znaka obrezanja datog Abrahamu) vidljivi znak Saveza koji nam je Bog odlučio dati kako bi nas uvjerio da mu doista pripadamo i da će ispuniti svoja obećanja. U Starom Zavjetu obrezanje je bilo obred inicijacije u zajednicu Božjeg naroda. Muško dijete koje bi se rodilo unutar zajednice bilo je obrezano u ranom djetinjstvu, dok se stranac obrezivao prilikom primanja u zajednicu.

U Novom Zavjetu je obrezanje zamijenjeno krštenjem vodom (Kol 2, 11-12): *U njemu ste i obrezani obrezanjem nerukotvorenim – svukoste tijelo puteno –obrezanjem Kristovim: njime suukopani u krštenju, u njemu ste i suuskrsli po vjeri u snagu Boga koji ga uskrisi od mrtvih*. Roditelji koji već vjeruju traže tu milost za svoju djecu donoseći ih na krštenje, dok «stranci» traže tu milost za sebe kada osobno ispovijedaju vjeru i krste se.

Treći razlog zašto je krštenje neophodno kršćanima jest taj da je ono djelotvorno sredstvo koje nas ucjepljuje u Krista i Crkvu. Dakle, krštenje je djelotvorno sredstvo u dovođenju osobe u Crkvu i u Krista, ali nije bezuvjetno djelotvorno. Postoje dodatni uvjeti njegove efikasnosti, a to su dar Duha Svetoga s Božje strane, te pokajanje i vjera s naše strane. Ali trebamo se oduprijeti razmišljanjima

koja se prema krštenju odnose samo kao našem svjedočanstvu obraćenja. Naime, u Novom Zavjetu krštenje je mnogo jasnije definirano kao jedno sredstvo koje ljude poziva-vodi ka obraćenju i zatim ih učvršćuje u vjeri. Posvuda u Novom Zavjetu krštenje je bilo sastavni dio procesa evangelizacije, a ne samo naše svjedočanstvo koje slijedi. Hoću reći, novozavjetne crkve nisu imale neki probni period za one koje bi kasnije krstili (da budu sto posto sigurni kako su oni zaista obraćeni itd.). Takva praksa probe došla je mnogo kasnije. Počevši od tri tisuće ljudi na Dan Pedesetnice, krštenja Etipoljanina itd. ljudi bi se pokajali, uzvjerovali i bili odmah kršteni.

Dakle da sažmemo...Krštenje obavljamo zato što:

1. je to jasna Gospodinova zapovijed,
2. zato što je ono znak kršćanske zajednice, odnosno znak saveza s Bogom, i
3. zato što ono ima istinsku duhovnu snagu, odnosno ono je evangelizacijsko sredstvo koje ljude vodi ka punom obraćenju i zatim ih čuva-učvršćuje u vjeri.

Pored priče o Abrahamu, priča o Noi je još jedna starozavjetna priča koja nam to bolje objašnjava. Apostol Petar uspoređuje krštenje s Noinom arkom. Petar je osvrnuvši se na priču o Potopu, uočio analogiju između dolaženja do sigurnosti po vodama Potopa i po vodama krštenja: *«...u vrijeme Noino, dok se gradila korablja u kojoj nekolicina, to jest osam duša, bi spašena vodom. Njezin protulik, krštenje – ne odlaganje tjelesne nečistoće, nego molitva za dobru savjest upravljena Bogu – i vas sada spašava po uskrsnuću Isusa Krista...»* (1 Pet 3, 20-22). Petar uzima nekoliko elemenata iz priče o Potopu i primjenjuje ih na krštenje:

Prvo, to su osuda i milost! Bog je morao djelovati kad je vidio da je čovjekova pokvarenost na zemlji sve veća. *“Ali Noa je našao milost u Gospodnjim očima”* (Post 6, 5-8). Bog je sveta ljubav i pravednost, te mora osuditi grijeh, kako onda tako i danas. Ali Noe ovoga svijeta koji mu vjeruju i slušaju ga nalaze milost u njegovim očima i danas kao i onda.

Drugo, krštenje te spašava! Krštenje ima stvarnu duhovnu snagu. To je ono što nam Petar kaže! To nikako ne znači da je krštenje uvjet spasenja. To nikako ne znači da ako si uzvjerovao, a nisi imao prilike biti kršten ne možeš biti spašen. Krštenje nije uvjet spasenja! Kad kažemo da krštenje spašava, to znači da je (kao što smo već malo prije ustvrdili) krštenje djelotvorno sredstvo spasenja. Ono vodi čovjeka ka pokajanju i vjeri, a poslije kada postanemo vjernici podržava i snaži našu vjeru.

Treće, obitelj pripada zajedno! Petar jasno naglašava da su osmero ljudi iz Noinog doma našli sigurnost u arci. Gospodin je zainteresiran za obitelji. Obitelji su njegova zamisao, on ih je stvorio i on ih voli. U Svetom pismu vidimo da njegovo spasenje ne obuhvaća samo vjernike poput Abrahama ili Noe već često i njihove obitelji, vjerovali oni ili ne. Istina je da naša djeca trebaju donijeti odluku za sebe, ali što će im pomoći u toj odluci ako ne primjer vjernosti i dosljednosti njihovih roditelja!?

I to nas vodi ka **četvrtom**, krštenje nema automatski (skoro magičan učinak), kao što neki vjeruju). Petar jasno naglašava da nije samo pranje vodom ono što nas spašava, već danas spašava ono nešto unutarnje. Krštenje zahtijeva odgovor! To je ono što Petar ima na umu kada u 21. retku kaže: *“molitva¹ za dobru savjest upravljena Bogu”*. Uz sam izvanjski čin izvanjski vodom mora biti pridodano nešto unutarnje kao što je: molitva, obraćanje, odaziv, iskreno traženje ili žudnja za Bogom. Riječ latinskog podrijetla koju mi danas upotrebljavamo za ovaj čin² jest *sakrament*. Taj pojam *sacramentum* je izvorno značio zakletvu vjernosti rimskog vojnika svome zapovjedniku. Dakle

Petar nam ovdje govori o svojevrsnoj zakletvi, molitvi vjernosti ili odazivu Bogu koji dolazi od iskrene savjesti. Petar jasno ističe potrebu ljudskog odgovora na Božju inicijativu. Ako ste samo izvanjski poliveni vodom to ne znači da su vam grijesi automatski oprosteni, to ne znači da ćete na kraju biti spašeni. Potreban je odaziv, potrebno je da taj sakrament primite (ili se odazovete na njega) s vjerom. Ali ipak, krštenje je djelotvorno sredstvo koje vas stalno poziva na odgovor, da se vjerom i zakletvom vjernosti odazovete Isusu – onome što je vaše krštenje značilo!

Arka je značajna... Petar je svoje čitatelje želio poučiti nečemu važnom. U Arci je postojala sigurnost, a svagdje drugdje bila je propast. To je isto tako istina i na duhovnoj razini. Krist je zapravo ta arka i jedino mjesto sigurnosti! I krštenje nas vodi i upućuje ka njemu. U konačnici izvan Krista nemam nade i nemam sigurnosti. I novozavjetna ideja o kršćaninu kao nekome tko je u Kristu mnogo duguje ovom važnom opisu arke.

Ustanovili smo da je krštenje potrebno. Ali tko bi se trebao krstiti? Jasno je iz Novog Zavjeta da se odrasli vjernici trebaju krstiti kad su povjerovali u Krista. Poput Abrahama, oni odgovaraju na Božju milost koja im je bila ponuđena u Evanđelju i primaju znak Saveza koji ih veže uz Gospodina. Naše pitanje jest treba li dozvoliti krštenje većem krugu osim samo odraslim vjernicima? Jesu li djeca prigodni primatelji sakramenta krštenja? Mala djeca se ne mogu pokajati, ne mogu vjerovati. Stoga, na temelju čega oni mogu biti kršteni?

Zapravo, postoji barem sedam razloga koji su kroz vjekove uvjerali većinu crkava da krste djecu vjernika. Oni su različite težine, ali ako ih uzmemo u obzir sve zajedno, tada predstavljaju snažan argument. Razmotrimo ih:

1. Djeca su bila uobičajena u starozavjetnoj crkvi.

Abrahamov vjernički odgovor na Božju milost bio je zapečaćen obrezanjem-znakom Saveza, kao i krštenje kod novozavjetnih vjernika. No Savez nije završio ovdje. Izak se rodio u zajednici Saveza i primio obrezanje kao znak Saveza davno prije nego što je mogao dati bilo kakav odgovor na Božju milost (Post 21, 4). Obrezanje djece nije bilo povremena praksa, niti iznimka, bio je to dio Božje namjere za obitelj. Ovo nam govori da dijete rođeno u domu vjernika ima pravo na znak pripadnosti, iako je premlado da svjesno ispuni uvjete na kojima počiva Savez. Pokazuje nam da je vjera glave kuće od velike važnosti za cijeli dom, i pokazuje nam da je odbijanje davanja znaka djeci koja se rode unutar Saveza vrlo ozbiljan krivnja. Stoga apostol Petar na dan Pedesetnice kaže: *“Ta za vas je ovo obećanje i za djecu vašu i za sve one izdaleka, koje pozove Gospodin Bog naš.”* (Dj 2, 39). Bi li djeca trebala biti u goreu položaju u Novom Zavjetu nego što su bila u Starom? Sastoji li se vidljiva crkva samo od istomišljenika, od suglasnih i odraslih, te onih koji su sposobni percipirati i razumjeti poruku Evanđelja? Ako bi Židov prešao na kršćanstvo bio bi zapanjen kad bi čuo da njegova djeca ne bi trebala primiti znak Saveza. Ako su mogli primiti obrezanje, zašto ne i krštenje? Ako su bili dobrodošli u starozavjetnoj crkvi, zašto nisu i u novozavjetnoj?

2. Cijele obitelji su bile krštene kada bi pogani(prozeliti) prešli na judaizam

Kad je jedna obitelj prešla iz poganstva na judaizam morala je učiniti sljedeće stvari: glava obitelji je prinosila žrtve, a onda su sjeli u kadu i krstili se *“ispirući poganske nečistoće”*. Nema sumnje da je prozelitsko krštenje utjecalo na kršćansko, unatoč međusobnim velikim razlikama. Poveznica je više nego jasna.

Židovi su mnogo cijenili obitelj. Pri obrezanju, kao i u prozelitskom krštenju obitelj zauzima vrlo važno mjesto. Ta praksa je bila duboko ukorijenjena u njihov vjerski život. Tu praksu bi mogla zaustaviti samo jasna Isusova zapovijed. No nigdje ne možemo naći takve zapovijedi!

3. U novozavjetnim danima krstile su se cijele obitelji.

U Novom Zavjetu zapravo čitamo o tome kako su se krstili Lidijin dom (Dj 16, 15), tamničareva obitelj (Dj 16, 32) i Stefanin dom (1Kor 1, 16). Ovi odlomci često izazivaju nelagodu u krugovima koji ne podržavaju praksu krštavanja djece. Oni se radije nadaju da u tim obiteljima nije bilo male djece. No ovdje se radi o solidarnosti cijele obitelji. Postali smo toliko zaraženi individualizmom da nam je teško to cijeliti, ali u drevnim vremenima, kada je glava obitelji nešto činila, činila je to u ime cijele obitelji. Kamo je on išao i oni su išli. Kroz cijelu Bibliju vidimo da se Bog bavi obiteljima:

Abrahamom i njegovom obitelji, Noom i njegovom obitelji itd. Možda samo glava obitelji ispovijeda vjeru, ali cijela obitelj prima znak pripadanja. Razgovor Pavla i Sile s tamničarem u Filipima dobar su nam primjer za to: *“Gospodo, što mi je činiti da se spasim?” Oni će mu: ‘Vjeruj u Gospodina Isusa i spasit ćeš se – ti i dom tvoj!’*” (Dj 16, 30-31). Obraćanje i krštenje oca temelj je za

krštenje cijele obitelji i sve ih dovodi u Savez. Naravno, to ne znači da je svaki član obitelji zaista spašen. No to znači da svi članovi vjerne obitelji imaju pravo na znak Saveza sve dok sami ne odluče hoće li odgovoriti Bogu koji je tako pružio inicijativu pomirenja.

4. Isus je prihvatio i blagoslovio malenu djecu

U priči iz Mk 10, 2-16 i paralelama najjasnije vidimo Isusov stav prema maloj djeci. To se najvjerojatnije dogodilo u predvečerje Dana pomirenja jer je te večeri bio običaj da roditelji donose svoju djecu pismoznancima koji bi na njih polagali svoje ruke i molili da i oni jednoga dana steknu poznavanje “Zakona dobrih djela”. Učenici su se pak tome protivili (ne znamo zasigurno zašto), možda stoga jer su smatrali da roditelji time Isusa stavljaju na istu razinu s pismoznancima. Isus se zbog toga naljutio i rekao: *“Pustite dječicu neka dolaze k meni; ne priječite im jer takvih je kraljevstvo Božje! Zaista, kažem vam, tko ne primi kraljevstva Božjega kao dijete, ne, u nj neće ući.”* (Mk 10. 14-15). Potom ih je zagrljao, blagoslivljao i polagao na njih ruke.

Na prvi pogled ovaj odlomak nema nikakve veze s krštenjem. Pa ipak, od drugog stoljeća na dalje ova priča se koristi kao opravdanje krštenja djece. Tertulijan nam pokazuje da su u njegove dane ove Isusove riječi bile tumačene kao temelj za krštenje djece: *“Ne priječite im!”* – ovaj izraz zauzimao je mnogo mjesta u raspravama o krštenju.

No ono mnogo važnije što nam ovaj odlomak otkriva jest Isusov stav prema djeci. Pri tome imajmo na umu da Evanđelisti namjerno ističu da su to bila malena djeca. Dakle, kako se to Isus odnosio prema tim malenim ljudima? Ovaj odlomak nam pokazuje tri stvari: Prvo, Isus voli malu djecu. On ih rado prima k sebi i ljuti se na one koji ih žele držati podalje. Drugo, Isus ih je voljan blagosloviti, mada su premali da bi ga razumjeli. Treće, mala djeca mogu primiti blagoslov iz Isusovih ruku. Tko može posumnjati jesu li ona uistinu blagoslovljena ako ih sam Isus blagoslovi? Kad je Isus tako blagoslovio malenu djecu, je li onda čudno da je taj redak kasnije primijenjen na krštenje, odnosno na stavljanje

znaka Saveza milosti na malenu djecu? Isus nije samo blagoslovio djecu već ih je učinio primjerom za vjernike kakav trebaš biti ako želiš dobiti blagoslove Dana pomirenja i ući u Kraljevstvo Božje.

5. Crkva je kroz povijest krstila djecu

Oko 215. godine poslije Krista rimski teolog Hipolit u dokumentu znakovitog naziva *Apostolska tradicija* na najprirodniji se način odnosi prema praksi krštenja djece. Slika je jasna i jedinstvena. Rani kršćani krstili su djecu i to smatrali apostolskom praksom. Postoji samo jedna značajan glas koji se digao protiv te prakse tijekom prvih petnaest stoljeća povijesti crkve, bio je to glas Tertulijana (160-220). Postojali su mnogi reformski pokreti u Crkvi tijekom tog dugog perioda. Svi su oni napadali pogreške institucionalne crkve. No nitko od njih nije dovodio u pitanje krštenje djece vjernika. Dokazi sugeriraju da je apostolska crkva krstila djecu vjernika te da se ta praksa i nastavila kroz dugi period povijesti Crkve sve do protesta anabaptista (u 16. stoljeću) u doba reformacije.

6. Krštenje djece naglašava objektivnost Evanđelja

Krštenje nam ukazuje na djelo rassetog i uskrslog Krista, odgovorili mi na poruku Evanđelja ili ne! Krštenje je sakrament Božjeg oprostjenja i opravdanja. Ništa od toga nećemo dobiti ukoliko se ne pokajemo i ne uzvjerujemo, ali u krštenju stoji demonstracija činjenice da naše spasenje ne ovisi o našoj osobnoj, vrlo grešnoj vjeri, već o onome što je Bog (kroz Isusa Krista) učinio za nas.

Krštenje djece nas podsjeća da mi nismo spašeni zbog svoje vjere već po milosrdnom Božjem djelovanju u našu korist. I to je najvažniji naglasak! Martin Luther, taj veliki zagovornik, tako reći ponovni otkrivaatelj opravdanja po vjeri, imao je periode opsjednutosti najstrašnijim sumnjama. U takvim trenucima nije rekao: "Povjerovao sam!". Bio je previše nesiguran u svoju vjeru da bi to učinio. Rekao je: "Kršten sam!" (i to kao dijete). Krštenje je predstavljalo ono što je Bog učinio za njega. To je bilo zdravo objektivno.

U našim danima, kad nam se miješaju svakakvi osjećaji poput nekog barometra duhovnog blagostanja mogli bismo nešto naučiti od Luthera. U trenucima kad nam vjera tone u močvare sumnji možemo biti odvažni. Bog je odlučno djelovao za nas u Kristu! Mi smo kršteni u Njega i Njemu pripadamo, koliko god i kad god se trulo osjećali!

7. Krštenje djece naglašava Božju inicijativu u spasenju

Svi se slažemo da je krštenje pečat Saveza koji uključuje Božju milost i naš odgovor. No pitanje je da li krštenje više naglašava Božju milost ili naš ljudski odgovor? Za neke je krštenje prvenstveno (ako ne i isključivo) svjedočanstvo vjere, naglašava naš ljudski odgovor. Znači krštenje je za njih naše ljudsko djelo i predstavlja ono što mi činimo kao odgovor na Božju milost. Međutim, krštenje zapravo naglašava Božju inicijativu u spasenju, ono što je Bog učinio i što čini u našim životima. Ono je znak Božje prve ljubavi (u Isusu Kristu) prema nama koja prethodi našem odgovoru i priziva ga. Oni koji se protive krštenju djece, krštenje doživljavaju kao naše svjedočanstvo vjere, naglasak je na onome što mi činimo kao odgovor na Božju milost, dok za pristalice ono svjedoči o tome što je Bog učinio da bi nam sve omogućio, dakle naglasak je na Božjem djelovanju i milosti.

Razmotrimo još na kraju neke prigovore krštavanju djece.

Neki će prigovoriti da je nekritičko krštavanje djece skandalozno. I slažem se s njima, jeste.

Nekritičko krštavanje pojavljuje se kada imate nacionalnu crkvu, kada se pripadanje crkvi smatra dijelom nacionalnog identiteta; na primjer, kada se kaže da svi Hrvati trebaju biti katolici.

Krštenje u svakom slučaju postaje površno kada u crkvi dođe do opadanja u svetosti i evangelizaciji, te nema nikakve discipline krštenja.

Također, površnost prevladava kada oni koji ga izvode imaju gotovo magičan pogled na taj sakrament, kao da samo pranje vodom briše naše grijeha ili kao da se po njemu automatski postaje kršćaninom,

Zatim, jedno od mogućih pitanja jest: “Što reći o milijunima koji imaju kršćanski znak, ali ne i život?” Nažalost i to je moguće. U Starom Zavjetu to je bila uvijek prisutna opasnost, a isto tako ostaje prisutna i u Novom. No ne vidim razlog zašto bi licemjerstvo i lažna ispovijed vjere oduzeli krštenje djeci vjernika. To je kao kad bi nas činjenica da postoji lažni novac natjerala da ne koristimo ni onaj pravi. Pavao nam poručuje: *“Ta nije Židov tko je Židov naizvana i nije obrezanje ono izvana, na tijelu, nego pravi je Židov u nutrini i pravo je obrezanje u srcu...”* (Rim 2, 28-29).

Netko će se pak pitati: “Čemu krštenje ako nikad ne dođeš Kristu?” Kakav je učinak imalo krštenje u takvom slučaju? Odgovor je: “Nikakav”. Krštenje je poput bankovnog čeka, da bi ga koristili trebamo ga unovčiti. Tako da niste spašeni ako ostanete kršteni nevjernici. I u tom slučaju niste niti kršćani. Na svome tijelu nosite znak koji govori o tome koliko je Bogu Ocu stalo do vas, znak onoga što je Krist učinio za vas i onoga što bi vam život s Bogom mogao pružiti, ali samo ako ćete mu vjerovati i biti poslušni.

-Konačno, jedno od najčešćih pitanja jest: “Zašto krstiti djecu koja se ne mogu još ne mogu sama pokajati i uvjerovati?” Način na koji je ovo pitanje postavljeno već pokazuje kako onaj koji pita gleda na značenje krštenja. On na njega gleda kao na znak naše vjere, a ne Božje milostive inicijative. Naravno, u Savez spada i Božja milost i naš odgovor, no pitanje je čemu pri krštenju dati prvenstvo i naglasak. U stvari, u Bibliji nema teksta koji eksplicitno kaže da prije krštenja moraš povjerovati. Ako mislite da je to tekst iz Djela 8, 37: *“Ako vjeruješ svim svojim srcem, možeš biti kršten”*, moram vam reći da taj redak nije dio originalnog grčkog teksta, te je u modernim Biblijama smješten na margini. Ipak, povezanost pokajanja i vjere s krštenjem je zaista bitna i ne može ignorirati samo zato što je primatelj premlad da bi razumio. To niti nije slučaj u bilo kojoj ozbiljnoj službi krštenja djeteta. Kršćanska obitelj i kršćanska Crkva okupljaju se oko djeteta. Roditelji izražavaju svoje pokajanje i vjeru i to je ovlaštenje za postupak krštenja djeteta. I dijete (u rudimentarnom obliku) svjedoči pokajanje i vjeru po svojim kumovima.

Dijete da svjedoči po svojim kumovima? Ovo se nekome može činiti vrlo čudnim. No je li zaista? Djeca su bila dio Novog Zavjeta (1 Kor 7, 14; Ef 6, 1-3; Kol 3, 20; 1 Iv 2, 12-14) O njima se govori da su u Gospodinu, što više nego vjerojatno upućuje na to da su bila krštena. On je njihov Gospodin kao i njihovim roditeljima, od njih se očekuje da se pokaju i uvjeruju na način koji je adekvatan njihovoj dobi i oni će biti odgajani u okružju gdje je to način života. Od najranijih dana će ih se učiti reći “žao mi je”, ne samo roditeljima već i Bogu. Od najranijih dana će učiti vjerovati majci, koja pak odbija izigravati Boga djetetu, nego se otvara i priznaje vlastitu grešnost i ovisnost o Bogu.

Tako da nema ničeg neprirodnog u tome da dijete govori po svojim starateljima. To nije samo ispravno zakonsko sredstvo, već i način na koji se djeca odgajaju u roditeljskom domu. Djeca o sebi uče kroz okružje, te ako je to okružje pokajanja i vjere, u kojem se Krist časti kao Gospodin, tada se može očekivati da će i djeca pokazati te kvalitete.

Naravno, dijete će morati pokazati da je odgovorilo na Njegovu milostivu inicijativu. Bez odgovora, Kristovo djelo na križu mu neće ništa značiti. Ali krštenjem djece kršćani izražavaju pouzdanje da pošto mu je dano da budu odgajano u kršćanskom domu i slavi Boga u crkvi, dijete neće biti toliko ludo da odbije ove veličanstvene darove koje mu Bog pruža. To je bio stav vjere i nade u kojoj su Židovi donosili djecu na obrezanje, i to je nadasve prikladan razlog zašto kršćani trebaju donositi svoju djecu na krštenje.

Priredio: Jasmin Koso, travanj-svibanj 2013.

Bibliografija:

Michael Green Krštenje

Stephen Smaallman Što je Reformirana crkva?

[1](#) Petar koristi riječ *eperotema* koja je kod nas prevedena kao molitva.

[2](#) A koja je značenjem slična riječi *eperotema*.

Što se u Euharistiji događa s kruhom i vinom?

Kada je Isus ustanovio Večeru Gospodnju (Matej 26, 26-28; Marko 14, 22-24; Luka 22, 19-20; 1 Korinćanima 11, 23-25) rekao je: „Ovo činite meni na spomen“ (Marko 22,19). No isto tako je (ili još više) pokazavši na kruh rekao: „Uzmite i jedite. Ovo je tijelo moje!“ (Matej 26, 26); a pokazavši na vino jer rekao: „Ovo je krv moja!“ (Matej 26,28 i Marko 14, 24).

U skladu s Gospodinovim riječima, vjerujemo da elementi kruha i vina u Euharistiji posvećenjem poprimaju značenje Kristova Tijela i Krvi.

Vjernicima dakle ovi materijalni elementi po posvećenju znače i predstavljaju Kristovo Tijelo i Krv. To znači da na njih gledamo i postupamo s dostojanstvom primjerenim Kristovu Tijelu i Krvi na koje ukazuju.

Ovi elementi istovremeno mijenjaju i svoju svrhu i namjenu. Više se ne radi samo o kruhu i vinu kao hrani i piću, već služe kao sredstva spominjanja na Isusa Krista i Njegovu žrtvu na križu, to jest spomen na Božje jedinstveno otkupiteljsko djelo ljubavi kroz žrtvu Isusa Krista, te sredstva duhovne okrijepe.

Istodobno, kada s vjerom blagujemo posvećene elemente kruha i vina, mi na duhovan (ali sasvim stvaran) način doista blagujemo Kristovo Tijelo i Krv, to jest samo Kristovo biće (Ivan 6, 51-58). Dakle, vjera je nužna. Oni pak koji od toga kruha i vina blaguju na neodgovoran način; bez vjere, pokajanja i osjećaja za zajedništvo, time tonu još više u grijeh, pokvarenost i osudu (1 Korinćanima 11, 27-29).

Način na koji vjernici u Euharistiji primaju Krista je poseban i jedinstven. On je neodvojiv je od tog čina, odnosno blagovanja materijalnih elemenata kruha i vina. Primiti Krista u Euharistiji znači primiti ohrabrenje i snagu u vjeri i pouzdanju u Gospodina, te jačanje zajedništva u ljubavi među vjernicima.

Kao biblijski neopravdane i potencijalno idolatrijske pobijamo rimokatoličke i slične tvrdnje kako elementi kruha i vina na stvaran i bitan način doista postaju Kristova Krv i Tijelo, odnosno Kristovo biće (supstancija). Tim prije što nas Sveto pismo uči da je Krist jednom prinio sebe za grijeh mnogih (Hebrejima 7, 26-27. 9, 24-28).

Kao nebiblijske i nekatoličke pobijamo i stavove tzv. zajednica reformacijske baštine, da kruh i vino služe samo kao sredstvo spominjanja na Kristovo djelo, bez potrebe da se s njima postupa s pristojnošću i dostojanstvom Kristova tijela i krvi, kao i bez uvjerenja da blagujući ih doista primamo samog Krista.

Jasmin Koso, veljača 2017.

Bez sakramenata nema ni protestantizma

Nema krštenja, nema opravdanja

Phillip Cary iz Eastern College-a ustvrdio je da “protestantizam ne može iznijeti svoju najdublju namjeru – a to je staviti svoje pouzdanje samo u Kristovu Riječ – bez katoličke doktrine o sakramentalnoj učinkovitosti”.

To će mnogim evanđeoskim kršćanima zvučati protivno njihovoj intuiciji, ili još gore; smatrati će da se u protestantizmu radi o Riječi, a ne o sakramentima.

No Cary je ipak u pravu. Radi se o velikoj izjavi, a ovo je mali članak. Dopustite mi stoga da suzim i zaoštrim ovu tezu. Umjesto da kažemo; “nema sakramenata, nema protestantizma”, recimo; “nema krštenja, nema opravdanja”. To bi trebao privući neku pozornost... Zašto bi protestanti tvrdili da postoji neka ključna veza između krštenja i opravdanja?

Biblija za početnike... Pavao povezuje opravdanje i krštenje. Korinćani su bili vrsta ljudi kakvi neće baštiniti Kraljevstva, ali Pavao im govori da oni više nisu takvi ljudi, jer; “ali oprali ste se, ali posvetili ste se, ali opravdali ste se u imenu Gospodina našega Isusa Krista i u Duhu Boga našega”. (1 Korinćanima 6, 11).

Da li se ovo “pranje” odnosi na vodu krštenja? Čini se tako, jer cijeli je odlomak izrečen u obliku krsne formule; “ali oprali ste se,.... u imenu Gospodina našega Isusa Krista i u Duhu Boga našega”. Pomak od onoga što su Korinćani “bili” na ono što sada “jesu” je u znaku njihova krsnog pranje, koje je oboje – posvećenje i opravdanje.

Pavao zapravo u Rimljanima 6 koristi riječ "krstiti" zajedno s "opravdati". "Ta tko umre, opravdan je od grijeha" – kaže nam Pavao u retku 7. Kada to netko umire grijehu? Pavao nam je na to već odgovorio: "Ili zar ne znate: koji smo god kršteni u Krista Isusa, u smrt smo njegovu kršteni. Krštenjem smo dakle zajedno s njime ukopani u smrt da kao što Krist slavom Očevom bi uskrišen od mrtvih, i mi tako hodimo u novosti života" (r. 3-4). Kroz krštenje, mi umiremo Adamu i bivamo dovedeni u zajedništvo s Isusom. Pavao taj prijelaz iz vladavine Smrti ka vladavini Života naziva "opravdanje", a to se događa u krštenju.

Ako smo protestanti, želimo biti biblijski utemeljeni. A ako smo biblijski utemeljeni moramo izreći stvari poput: "vi ste oprani, posvećeni i opravdani u imenu Gospodina našega Isusa Krista i u Duhu Boga našega" i "u svom krštenju ste umrli s Kristom, a tko umre opravdan je od grijeha". Jer to je ono što kaže Biblija.

Kako da to shvatimo? Ako govorimo o krštenju i opravdanju u istom dahu, ne vraćamo li se natrag na opravdanju po djelima?

Ne, jer krštenje je Božje djelo. Čovjek izlijeva vodu i kaže riječi, no Bog obavlja krštenje. Krštenje je izvršena Riječ koja objavljuje oprostjenje grijeha i opravdanje bezbožnika. Velika razlika između Riječi i krštenja jest ta da Riječ nudi Božju milost svakome i općenito, dok krštenje objavljuje Božju milost za mene. Krštenje omata dar oprosta i opravdanja, te na paket stavlja moje ime.

Kao i evanđelje, krštenje zahtijeva odgovor trajne vjere. Vjera uključuje vjerovanje u ono što krštenje govori o vama. Zato što ste umrli u krštenju "smatrajte sebe mrtvima grijehu" (Rimljanima 6, 11). Uračunavanje sebe među pravednike temelji se na krsnoj izjavi da smo "opravdani od grijeha" sjedinivši se sa smrću i uskrsnućem Isusa Krista. Naravno da ne mogu živjeti životom nevjere i neposlušnosti a očekivati da samo zbog krštenja na kraju budem izuzet od Božje osude. Takav život bi bio izdaja vlastitog krštenja, što je i cijela poanta Pavlovog izlaganja u Rimljanima 6. Ipak, krštenje je trenutak kada sam "umro grijehu" po Kristu, trenutak u kojem sam opran da postanem "opravdan od grijeha."

Tu je još jedan razlog da kažemo; "Nema krštenja, nema opravdanja."

Pretpostavimo da vas pitam: "Kako znate da ste u pravom odnosu s Bogom?" Mogli biste mi odgovoriti: "Zato što sam osjetio olakšanje oprosta." No onda ću vas pitati: "Da li uvijek osjećate to olakšanje? Zar se nikad ne osjećate krivima?" Na što ćete pretpostavljam priznati da se ponekad osjećate krivima.

Možda ćete reći, "Ja znam da sam opravdan, jer vjerujem u evanđelje." Vi znate da ste opravdani, jer ste sigurni da ste ispunili uvjet opravdanja, a to je vjera. To uvelike zvuči poput vjerovanja (ili stavljanja povjerenja) u svoju vjeru, što predstavlja vjerovanje u nešto što ste učinili, a što je suprotno od onoga što bi protestant trebao reći.

Možete protestirati i reći: "Ali vjera je dar. Ne pouzdajem se u svoje uvjerenje, već u Božji dar vjere." Pošteno, ali primijetiti ćete da ste još uvijek fokusirani na ono što se događa u vama. Umjesto zadobivanja sigurnosti okretanjem prema van, odnosno prema Bogu, vi tražite sigurnost okretanjem prema unutra, odnosno prema sebi. Što se opet čini se suprotnim onoga što bi protestant trebao činiti. To okretanje prema unutra jedna je od glavnih stvari od kojih je Luther pokušavao pobjeći.

Ako krštenje nije javna izjava o opravdanju, gdje i kada bi takva izjava trebala zauzeti svoje mjesto? Je li se ikada čula na zemlji? Je li ikada tako nešto izjavljeno meni osobno? Mogu li ja to čuti igdje osim u vlastitom srcu? Ako sam tu izjavu o opravdanosti čuo samo u svom srcu, kako mogu biti siguran da nisam čuo neke čudne glasove? Da bismo bili sigurni da smo u pravom odnosu s Bogom, treba nam neki znak od Njega, a to mora biti znak za mene osobno. Mi možda želimo neki drugi znak, ali znak o kojem nam Pavao govori je voda.

John Henry Newman je optužio Luthera da je oslobodio ljude od tiranije djela, samo da bi ih ostavio pod tiranijom osjećaja. To je nepravedna i netočna tvrdnja o Lutheru. No ako kažemo da je opravdanje pravna izjava, a odmah potom kažemo da je ta pravna izjava nečujna, osim mom unutarnjem uhu, nalazimo se u velikoj opasnosti da činimo upravo ono za što je Newman bio zabrinut. To je nešto što bi trebalo brinuti i nas.

To nas dovodi natrag do Cary-jeva zaključka: Opravdanje po milosti kroz vjeru ne može se održati, bilo u teologiji, ili u našem iskustvu, bez povjerenja da Bog djeluje u sakramentima. Mi ne možemo zadobiti sigurnost ako nismo uvjereni da nas Bog proglašava svojom voljenom djecom u vodi krštenja.

Što znači, nema krštenja nema opravdanja. A to podrazumijeva, nema sakramenata, nema ni protestantizma.

Nema sakramenata, nema protestantizma

Prije nekoliko tjedana, objavio sam kratak esej o protestantizmu i sakramentima na portalu Patheos. Neki od mojih prijatelja glasno su zatražili pojašnjenja. Stoga objavljujem ovaj post.

Moja tvrdnja je ta da protestantizam ne može ostvariti svoje pastoralne ciljeve bez visokog gledišta spram učinkovitosti sakramenata. Pri tome sam se usredotočio na krštenje.

Protestantizam je izašao s obećanjima o sigurnosti: Grešnici koje je mučila savjest ne bi nikada mogli naći mir pod srednjovjekovnim sustavom, ali obnova Pavlovog nauka o opravdanju po vjeri omogućuje grešnicima da budu sigurni u Božju naklonost prema njima. Grešnici vjeruju Kristu i njegovim obećanjima, te znaju da su opravdani zauvijek.

Egzistencijalna poteškoća je u tome što se u tim obećanjima ne navodi da su upućena baš posebno meni. Bog kaže; "svatko tko vjeruje u pravom je odnosu sa mnom". Kako ću znati da se to obećanje odnosi na mene? Mogu posegnuti za Biblijom, ali ne nalazim da je tamo zapisano moje ime. Znam da je Bog dao obećanje Abrahamu, no da li je i meni? Čujem propovijed o oprostjenju grijeha, ali propovjednik obično neće iz gomile ljudi izdvojiti baš mene. Ja se mogu osjetiti izdvojenim. Možda ću doživjeti i veliku sigurnost. Ali osjećaji dolaze i odlaze, a osim toga, trebam li crpiti svoju sigurnost prvenstveno iz vlastitih osjećaja?

Svatko tko poznaje protestantsku pobožnost zna da to nisu tek neki imaginarni problemi.

Evo stava koji pomaže: Riječ se odnosi posebno na mene svaki put kada ju slušam ili čitam. Uostalom, ne čita svatko Bibliju i ne odlazi svatko na sastanke duhovne obnove. Ukoliko ja to činim, to je zato što me Bog pozvao da razgovara sa mnom. U određenim situacijama, Riječ može poprimiti formu konkretnog obraćanja meni; ako odem u župniku u očajanju, on mi možda može reći: "Petre, tvoji grijesi su oprostjeni. Vjeruj evanđelju." To je personalizirano obećanje dato od strane Isusovog službenika, što znači da je od samoga Isusa. Zbog toga što mi se obratio imenom, on je zadobio moju pažnju i osvojio moje povjerenje.

Ipak, krštenje se razlikuje od većine služenja Riječju. U bogoslužju, u većini propovijedanja i poučavanja, čak i u odrješenju, Riječ mi se ne obraća po imenu. U krštenju mi se obraća: "Ja te krstim u ime Oca, Sina i Duha Svetoga." Krštenje individualizira i personalizira Božje obećanje. Ovdje nema sumnje da je obećanje oprosta i opravdanja usmjereno posebno na mene. Razlika je donekle slična razlici između dobitnika Oscara kada se obraća publici koja ga obožava i kaže; "sve vas volim", te kad taj isti dobitnik Oscara, u intimnom privatnom razgovoru, kaže; "Linda, volim te."

Sigurnost dolazi kroz oboje, Riječ i sakrament, kroz Riječ izgovorenu i pročitanu, te Riječ koja je izvršena (u sakramentu). Protestanti će vrlo rado naglasiti moć pisane i izgovorene Riječi. To je definitivno glavna značajka protestantizma. Nije mi namjera obeshrabrivati protestante u vjeri u učinkovitost Riječi koja je "oštrija od svakoga dvosjekla mača". (Hebrejima 4, 12).

Međutim, vrlo mnogo protestanata misli kako, da bi bili protestanti, moraju imati nisko gledište spram učinkovitosti sakramenata. No istina je upravo suprotna. Bez sakramenata, protestanti gube i Riječ. Bez Riječi izvršene (u sakramentu), ni izgovorena Riječ neće donijeti duhovni plod predivne sigurnosti.

Recimo ponovno: Nema sakramenata, nema ni protestantizma.

Izvornici: [No Sacraments, No Protestantism](#) (objavljeno na portalu Patheos)

[No sacraments, No Protestantism](#) (objavljeno na blogu autora)

Autor: [Peter J. Leithart](#)

Preveo i priredio: Jasmin Koso, prosinac 2014.

Ekleziologija i upravljanje crkvom

Značajke Crkve: Crkva je jedna

Kao kršćani ispovijedamo da vjerujemo u Crkvu koja ima četiri bitne značajke. Crkva je: *jedna, sveta, katolička i apostolska*. Ove četiri značajke su međusobno usko povezane. Do sada smo na ovoj stranici dosta prostora posvetili objašnjenju što znači da je Crkva *katolička*. Sada ćemo nastojati objasniti što mislimo kad ispovijedamo da je Crkva koju je Krist utemeljio *jedna*.

Crkva je jedna iz tri suštinska razloga:

1. Njezin jedini izvor je Bog Otac
2. Njezin osnivač i jedina Glava je Bog Sin – Isus Krist
3. Njezino nadahnuće dolazi od Boga Duha Svetog.

Crkva je dakle jedna jer izvire iz Božjeg vječnog nauma, osnovana je i nadahnuta od Trojedinog Boga. Važno je dakle zapaziti da *jednost* kao osobina Crkve ne dolazi od nas ljudi, već od samoga Boga. Crkveni oci su Crkvu promatrali kao hram Trojedinog Boga. Tako sv. Ciprijan kaže: *Sveopća Crkva očituje nam se kao narod čije jedinstvo proizlazi iz jedinstva Oca, Sina i Duha Svetoga*. Crkva nije organizacija osnovana u ljudskoj snazi ili sporazumom između nekoliko osoba. Ona je Božje djelo, učinjeno iz ljubavi, koje se postupno razvijalo kroz povijest spasenja. Apostoli nisu bili ni bogati ni obrazovani ni moćni, niti su, sami po sebi, bili neki veliki junaci. No Isus na njihova ramena stavlja da u sili Duha Svetoga izvrše veliko poslanje širenja Crkve Božje.

Vidljivi elementi jedinstva i zajedništva

Bijahu postojani u nauku apostolskom, u zajedništvu, lomljenju kruha i molitvama. (Djela 2). Iz činjenice da je Crkva jedna jer joj je izvor u Bogu Ocu, Glava Bog Sin, a nadahnitelj Duh Sveti, proizlazi da se u Crkvi treba očitovati vidljivo jedinstvo i zajedništvo vjernika.

Crkva treba biti jedna u vjeri (nauku): »Svako kraljevstvo u sebi razdijeljeno opustjet će i svaki grad ili kuća u sebi razdijeljena neće opstati. (Matej 12).

To je apostolski nauk koji je prvenstveno sačuvan u Bibliji kao nadahnutoj Božjoj riječi i posebnoj pisanoj Božjoj objavi čovječanstvu, a zatim u kontinuitetu i predaji Crkve (ekumenskim Saborima, crkvenim ocima i naučiteljima, liturgiji itd.).

Apostolski nauk Crkve, utemeljen na Bibliji i predaji, izražen je ekumenskim Vjerovanjima (Nicejsko-Carigradsko, Apostolsko Vjerovanje). Ispovijedanje ekumenskih Vjerovanja ključan je znak da li je neka zajednica vjerna apostolskom nauku tj. Božjoj riječi, a time i da li doista može biti govora o Crkvi.

Crkva je suštinski i duhovno jedna. No nažalost, s obzirom na ljudski faktor, kroz povijest i danas, često je bila razjedinjena i nesložna. Prvenstveno je razjedinjena po pitanju nauka; bilo da se radi o uzdizanju crkvene predaje iznad Biblije, ili radikalnom odbacivanju crkvene predaje i proizvoljnom tumačenju Biblije. Rezultat je uvijek isti – hereze i kriva učenja. Prisustvo različitih hereza dovodi u pitanje prisustvo značajki prave Crkve kod pojedinih zajednica i tradicija.

Nažalost, čišćenje od pogrešaka i zloupotreba srednjovjekovne Crkve, u nekim je tradicijama rezultiralo i zabacivanjem mnogo toga što je bilo dio neprekinutog vjerovanja i prakse Crkve od najranijih stoljeća.

Crkva je jedna s obzirom na bogoslužje i sakramente. Sakramenti Novoga Zavjete su krštenje i Gospodnja večera. Sakramenti su sveti, vidljivi, materijalni znaci i pečati koje je ustanovio sam Isus Krist. On je u njima duhovno, ali sasvim realno, stvarno i djelotvorno, prisutan. Stoga kroz sakramente Božja milost duhovno djeluje na čovjeka.

Crkva je suštinski i duhovno jedna jer je njezin utemeljitelj Jedan. No punina zajedništva kršćana je kompromitirana i zbog različitih gledišta spram sakramenata; bilo da se radi o pretjeranom uzvisivanju sakramenata, ili umanjivanju njihova značaja, pa čak i postojanja. Krivo shvaćanje ili odbacivanje sakramenata također narušava i same značajke prave Crkve kod pojedinih tradicija.

Bogoslužna praksa pojedinih kršćanskih zajednica danas uvelike odudara od onoga što je u povijesti Crkve bilo prepoznatljivo kao kršćansko bogoslužje i istinsko štovanje Boga. To također narušava jedinstvo i prepoznatljivost Crkve.

Crkva je jedna po načinu upravljanja. Idealan način upravljanja Crkvom zasnovan je na biskupima kao nasljednicima apostola. Svaki biskup je autonoman u vođenju svoje partikularne-lokalne crkve, ali svi biskupi solidarno brinu o cijeloj Crkvi. Tu brigu pokazuju kroz *saborni* ili *koncilijarni* način odlučivanja.

Crkva je suštinski i duhovno jedna jer je njezina Glava – njezin pravi vođa Krist. No danas je ovaj povijesni i idealan način upravljanja Crkvom, utemeljen od samog Krista i zasnovan na apostolima, ugrožen zbog ljudske grešnosti; bilo da se radi o nerazmjernom uzdizanju jednog biskupa i jedne partikularne crkve nauštrb ostalih biskupa, ili o osnivanju različitih zajednica kako se god kome prohtije.

Do raskola je u povijesti, a i danas, zapravo često dolazilo zbog netrpeljivosti između kršćana, a posebno crkvenih vođa i utjecajnih ličnosti.

Danas su prisutni najrazličitiji modeli vođenja crkvene zajednice, koji su međusobno nespojivi, te otežavaju zajedništvo i suradnju, a olakšavaju raskol. Tako različite prakse vođenja crkve također narušavaju jedinstvo, a i same značajke prave Crkve kod pojedinih zajednica.

Što s podjelama u Tijelu Kristovu?

Važno je napomenuti da je uvijek bilo napetosti u Tijelu Kristovu – Crkvi. Dovoljno je pročitati poslanice apostola Pavla ili Djela apostolska, da bismo shvatili da naša grešnost šteti jedinstvu od samog početka. Kroz povijest smo doživjeli takve lomove koji su ozbiljno ozlijedili Tijelo Kristovo.

U crkvi Božjoj su se od početaka javljale određene pukotine koje su apostoli smatrali velikom sablazni. U kasnijim stoljećima došlo do ozbiljnih raskola među velikim kršćanskim tradicijama, a odgovornost za to, kao i gubitak, je bila na obje strane. Do svega toga je došlo zbog naših ljudskih grijeha i propusta.

Nema onoga koji jedini predstavlja pravu Crkvu dok su svi ostali van nje, kako neki tvrde. Upravo suprotno, možemo ustvrditi da zbog raskola koji su nam se dogodili, niti jedna grana kršćanstva ili tradicijama nema puninu. Raskoli su nam svima naštetili; bilo da se radi o prenaplašavanju osobnog-subjektivnog nauštrb korporativnog i jedinstva, ili prenaplašavanju značaja korporativnog nauštrb osobnog razumijevanja i vjere.

Pa ipak, naša vjera nas uči da naši grijesi i propusti, bez obzira koliko teški i štetni bili, nikada nisu i neće uništiti jednost Crkve – činjenicu da je Crkva jedna – jer je to dar koji dolazi od samog Boga. Crkva može biti nesložna, razjedinjena, ponekad nismo sigurni ni gdje su njene granice (*znamo gdje Crkva jest, ali nismo sigurni gdje nije* – što je možda i dobro), ali Crkva je ipak jedna jer je Jedan Bog koji ju je utemeljio, jer je jedan Krist, a Crkva je njegovo Tijelo. To je ogromna utjeha!

Krist je darovao jednost svojoj Crkvi od početka. Ta jednost je nešto što Božja Crkva nikada ne može izgubiti, a nadamo se da će se i vidljivo jedinstvo povećati do kraja vremena. Jednost je Kristov dar Crkvi, ali i Crkva mora uvijek moliti i raditi na ostvarenju, održavanju, jačanju i usavršavanju vidljivog jedinstva koje Krist želi: *...da svi budu jedno kao što ti, Oče, u meni i ja u tebi, neka i oni u nama budu da svijet uzvjeruje da si me ti poslao.* (Ivan 17). Želja da obnovimo jedinstvo kršćana je Kristov dar i poziv Duha Svetoga.

Upravo zato u Nicejsko-Carigradskom Vjerovanju ispovijedamo vjeru u Crkvu koja je već posjeduje znak jednosti i jedinstva: *Vjerujem u jednu, svetu, katoličku i apostolsku Crkvu.*

Mi ne molimo da Crkva postane jedna, već da ta jednost koja već postoji voljom i djelovanjem presvetog Trojedinog Boga bude ojačana i usavršena vidljivim jedinstvom svih Kristovih učenika i zajednica.

Razjedinjenost i podjele koje postoje u Kristovu Tijelu ugrožavaju našu sposobnost da budemo vjerodostojni svjedoci Evanđelja u svijetu. Upravo zato je dužnost svih kršćana raditi na vidljivom jedinstvu koje Krist hoće za svoju Crkvu.

Jasmin Koso, travanj 2015.

Bibliografija:

[On Your Marks: The Church Is One](#)

J. Escrivá *Ljubiti Crkvu*

Starješine i nadglednici

Pastoralni ustroj novozavjetne i rane Crkve

Srodno i naizmjenično korištenje naziva starješina i nadglednik

Ljudi koji su upravljali i pastoralno brinuli o novozavjetnim crkvama nazivani su starješine (πρεσβύτερος – presbiteros, prezbiteri, u kršćanskom smislu onaj koji predsjedava zajednicom) i nadglednici (ἐπίσκοπος – episkopos, episkopi ili biskupi, onaj koji nadgleda druge da sve učine kako treba).(1)

Ti nazivi se u većini Novog zavjeta koriste na srodan ili naizmjeničan način. Tako se u Djelima apostolskim koristi naziv starješina (osim u Djelima apostolskim 20, 28). Naime, crkva u Jeruzalemu (kao i ostale crkve judeokršćanskog kruga) koristila je naziv starješina (Djela 15, 2; Jakov 5, 14 i drugdje), dok su crkve koje su nastale u grčko-poganskom okruženju koristile naziv nadglednik (Filipljanima 1, 1) .

Starješine su oni čija je služba da budu nadglednici, da duhovno nadgledaju povjerene im vjernike (Djela 2, 28, 1 Petrova 5, 2). Korištenje ovih naziva je dakle bilo naizmjenično; nadglednici su bili starješine, odnosno starješine su imale nadgledničku službu.

U nekim dijelovima Novog zavjeta (1 Petrova 5, 1; 2 Ivanova 1, 1; 3 Ivanova 1, 1) i sami apostoli sebe nazivaju starješinama. Tako je starješina zapravo općenit naziv (koji dakle dolazi iz judeokršćanskog kruga) za onoga koji predsjedava Crkvom. Također, apostoli su i oni koji na poseban način (i s posebnim autoritetom danim od Gospodina) imaju i nadgledničku službu (Djela 1, 20).

Ovdje valja spomenuti da apostol Pavao sebe opravdano naziva i svećenikom (Rimljanima 15, 16, ἱεραποποιῶντα). On to čini, ne u smislu da prinosi žrtve na oltaru, već zato što kroz propovijedanje evanđelja pripravlja Bogu žrtvu ljudi koji će prikazati *svoja tijela za žrtvu živu, svetu, Bogu milu* (Rimljanima 12, 1).

Trostruka pastoralna struktura od početka

Unatoč srodnom i naizmjeničnom korištenju naziva starješina i nadglednik, novozavjetna Crkva je zapravo od početka imala trostruku pastoralnu strukturu – apostole (ἀπόστολος – apostolos, apostol, glasnik, onaj koji je poslan s naredbama) , starješine ili nadglednike i poslužitelje (διάκονος – diakonos, đakon, sluga, onaj koji izvršava zapovijedi) .

Budući da su apostoli bili oni kojima je od strane Gospodina povjeren najviši autoritet i briga nad cijelom Crkvom, u početku nije ni postojala potreba za daljnjim oblikovanjem i razlikovanjem crkvenih službi.

Tako vidimo da se u Jeruzalemu sastaju apostoli i starješine (Djela 15, 6). Apostoli su oni koji imaju najviši ugled i autoritet u Crkvi (Djela 2, 42; 5, 12 i drugdje). Apostoli i njihovi najbliži suradnici su oni koji po crkvama postavljaju starješine (Djela 14, 23), a sve okupljene starješine na novopostavljene polažu ruke (1 Timoteju 4, 14). Polaganjem ruku apostolskih se raspiruje dar Duha Svetog (Djela 8, 14-18).

Situacija se mijenja u Pavlovim pastoralnim Poslanicama

Situacija u pogledu razlikovanja starješina i nadglednika se u bitnome mijenja u Pavlovim pastoralnim Poslanicama (1 i 2 Timoteju i Titu) koje su svjedočanstvo kraja apostolova života (i početka kraja apostolskog razdoblja).

U njima se već mogu naći naznake da se neki od starješina nazivaju vođama ili predstojnicima (1 Tim 5, 17 προεστῶτες πρεσβύτεροι, čelnici prezbiteri, postavljeni ispred ili iznad, superintendenti), vjerojatno drugim starješinama.

Nadalje, povezivanje starješinske i nadgledničke službe (posebno u Titu 1, 5-9) nam zapravo govori mnogo više od samo naizmjeničnog korištenja dva srodna naziva. Naime, naziv nadglednik (napr. u 1 Tim 3, 2 i Titu 1, 7) se uvijek koristi u jednini uz određeni član (τὸν ἐπίσκοπον), dok se naziv starješine (πρεσβυτέρους) koristi u množini.

Osim toga, ove poslanice nisu upućene svim starješinama ili zajednici, već sasvim određenim osobama – Timoteju i Titu. I od samih početaka su najbliži suradnici apostola Pavla i drugih apostola imali poseban autoritet i ovlasti u Crkvi, a sada apostol Pavao nalaže Titu da on bude taj koji će, prema apostolovim ovlastima i uputama, po crkvama postaviti starješine (Titu 1, 5).

Tako još neko vrijeme uloga apostola ostaje važna, no Timotej i Tit postaju osobe koje s jedne strane imaju ulogu nadglednika, a s druge strane na njih prelaze posebne apostolske nadgledničke ovlasti. Ovo označava period tranzicije, a nakon odlaska apostola trostruka pastoralna struktura Crkve ostaje očuvana. Nadglednička služba se profilira kao ona koja, u elementima bitnim za funkcioniranje Crkve, nasljeđuje apostolske ovlasti i autoritet.

Uostalom, i povijest nam svjedoči da je nakon odlaska apostola Pavla Tit doista bio nadglednik na Kreti, a Timotej u Efezu. Već do kraja prvog stoljeća trostruka podjela pastoralnih ovlasti (s različitim dužnostima) na nadglednike, starješine i poslužitelje biva jasno profilirana. Tome je pridonio i logičan način širenja kršćanstva u kojem su crkve u većim centrima ili gradovima bile "crkve majke" zajednicama u okolnim manjim mjestima i selima.

Zaključak

Da zaključimo. Crkva od početaka pa sve do danas ima trostruku strukturu pastoralne vlasti.(2) Tako današnji nadglednici (biskupi) stoje u liniji s apostolima i njihovim nasljednicima, te u sebi doista nose bitne elemente i značajke apostolskih ovlasti. Te ovlasti su bitne zbog jedinstva Crkve i očuvanja nauka, a tamo gdje takve službe nema caruju podjele, proizvoljnost, hereze i sektaštvo.

No s druge strane, nije opravdano ni pridavanje skoro pa monarhističke vlasti nadglednicima. Nadglednici ne smiju biti poput (ili jedni od) zemaljskih vladara (Matej 10, 26-27; Marko 10, 43-44), što se u povijesti prečesto događalo. Nadglednici su također starješine, ali nad-starješine, oni koji trebaju biti "očevi" koji brinu, vode, nadziru i poučavaju ostale starješine i cijelu Crkvu.

Nadglednici ne bi smjeli podleći vlastitoj taštini, te imaju najveću odgovornost da se ravnaju prema istini Božje riječi i apostolskoj predaji. No unatoč brojnim manama, slabostima i zamkama ljudske grešnosti, ovakva trostruka podjela pastoralnih ovlasti (kakvu je vjerujemo Gospodin i zamislio) se pokazala najfunkcionalnijim i najsigurnijim načinom vođenja Crkve.

Jasmin Koso, srpanj 2015.

(1) Namjerno koristimo izraze starješina i nadglednik kako se nalazi u KS Bibliji (osim u Titu 1, 7 gdje se nalazi izraz nadstojnik).

(2) Dakle ne dvostruku (starješine i đakone) ili četverostruku (moderatore, starješine pastore, starješine laike i đakone).

Bibliografija:

Benedikt XVI Sveti Pavao, Biblija KS, <http://www.greekbible.com>.

Zašto biskupi?

Anglikanci su jedna od rijetkih Crkava reformacije koje su zadržale biskupe kao biblijsku i povijesnu službu. Većina ostalih skupina je, po našem skromnom mišljenju, izbacila biskupe zajedno s upotrijebljenom vodom za kupanje. Čini nam se da je to bila pogreška. Evo zašto.

Prvo, **zbog povijesti**. U Pavlovim Poslasticama nalazimo prezbitere (starješine) koji su nadgledali crkve. U vrijeme Ivanovih Pisama (kasno prvo ili početak drugog stoljeća), jedan od prezbitera na svakom od područja bio je identificiran kao episkopos ili biskup, koji će voditi prezbitere na određenom zemljopisnom području. Ovakav potonji razvoj ubrzo postao norma u cijelom kršćanskom svijetu sve do reformacije u šesnaestom stoljeću. Biskup je bio glavni pastir Crkve, stoga je pastirski štap simbol koji mnogi biskupi koriste sve do današnjih dana.

Drugo, **zbog kontinuiteta u svjedočanstvu**.

Anglikanci vjeruju kako ne samo da trebamo propovijedati istu poruku kao apostoli i prvi kršćani, već trebamo zadržati istu strukturu i povijest. Dopustite mi da ovo objasnim primjerom...

Kad je vlasnik Cleveland Brownsa želio preseliti klub u Baltimore navijači su podivljali. Na kraju im je dopušteno zadržati ime tima, boje i povijesni slijed. Dok je sami tim postao Baltimore Ravensi. Nakon tri godine, Brownsi su se reorganizirali i počeli opet igrati u Clevelandu. Zbog toga što su ostali povezani s istovjetnom poviješću, ljudi danas prepoznaju tu ekipu kao nastavak povijesnih, izvornih Cleveland Brownsa.

U osnovi, vjerujemo da je zadržavanje biskupa jedan važan, vidljiv način kako pokazati da smo nastavak povijesne, izvorne apostolske Crkve. Ne jedini način, ali jedan važan način.

Treće, **jer je to dobar način vođenja Crkve**. Crkve prirodno imaju tendenciju da gravitiraju prema regionalnim voditeljima. Kad se crkva bez biskupa organizira, s vremenom, ako se ne želi skroz raspasti na potpuno nezavisne zajednice, izabrati će regionalne čelnike. To je neizbježno! Rana Crkva nije ponovno izmislila upravljanje s regionalnim biskupom na čelu. Oni su slijedili hebrejski i rimskih obrazac, a njihov "hibrid" je bio vrlo djelotvoran i praktičan (to je zapravo bilo dio onoga što je okrenulo cijeli svijet "naopačke"). Zašto ponovno izmišljati pastirski štap koji već postoji?

Četvrto, a odnosi se na treće, **biskupska služba osigurava odgovornost i kredibilitet**. Naravno, i biskupi mogu biti nevaljalci i učiniti mnogo štete. No, takvi mogu biti i pastori i laici. Ne postoji potpuno siguran sustav za sprječavanje zlostavljanja, hereza ili lošeg upravljanja. Međutim, regionalni biskup nalaže odgovornost pastorima na terenu. No i biskup je odgovoran vijeću biskupa. Biskup je također odgovoran i Sinodi (u kojoj su i predstavnici laika) i vijeću klerika. Ovaj sustav, mudro

konstruiran od strane naših duhovnih predaka, funkcionirao je tisućama godina. Nije uvijek funkcionirao besprijekorno, ali, promatrajući povijest širokokutnim objektivom, učinio je bolji posao nego bilo koji drugi sustav upravljanja.

Peto, jer **može dovesti do umnožavanja novih zajednica**. Mi biskupa razmatramo kao glavnog pastora u cijeloj biskupiji. Lokalni svećenik, ili rektor, služi umjesto biskupa u određenoj zajednici (ili župi). Stoga je za regionalno umnožavanje i grupiranje zajednica za nas realnost mjesne Crkve. **Biskupija je dakle mjesna Crkva koja se sastoji od više zajednica**. To ne mora uvijek nužno dovesti do osnivanja novih zajednica i ne mora voditi ka automatskom dijeljenju resursa. No u episkopalnom sustavu postoji ta neka latentna energija (potencijal)... Pokreti koji bivaju najuspješniji u osnivanju novih zajednica su oni regionalni. Čak i ako postoji globalniji poticaj, na kraju se na nivou grada, županije ili regije mora iznaći način kako zapravo izvršiti misiju unutar vlastite kulture. Episkopalna i dijecezanska (dijeceza=biskupija) struktura stvorena je upravo za ovakvu svrhu.

I konačno, **jedinstvo**. Da, mi anglikanci smo trenutno u podjelama. Pa ipak, naši biskupi i nadbiskupi se okupljaju da nas predstavljaju i vode ka jedinstvu. Nadbiskupi, koji predstavljaju većinu od osamdeset milijuna anglikanaca na svijetu, upravo ovog tjedna su završili zajednički sastanak u Londonu.

Rimska crkva je najveći svjetska Crkva, s izobiljem biskupa. Ona se održava zajedno već tisućama godina, a sustav upravljanja je jedan važan razlog zašto je to tako.

U stvari, kršćanska Crkva je bila jedna tisuću godina, a onda se, nakon raskola između Istoka i Zapada, podijelila na dvije za idućih petsto godina. Sve dok se protestanti nisu riješili biskupa nije se dogodilo da se razdvojimo na tisuće različitih denominacija. Da li vas ovo potiče da se zapitate neke stvari? Statistika naših dana je da tri najveća kršćanska tijela u svijetu, koja predstavljaju oko 60% svjetskih kršćana, imaju biskupe. Anglikanci vjeruju da unatoč našim trenutnim podjelama, zadržavanje i reformiranje našeg episkopalnog sustava upravljanja može pridonijeti da ostanemo ujedinjeni.

Da li neka denominacija treba imati biskupe da bi bila istinski kršćanska? Ne. Da li mi smatramo ne-episkopalne crkve našom braćom i sestrama u Kristu? Da! No, našoj dragoj braći i sestrama nedostaje taj blagoslov.

Anglikanci vjeruju da bi episkopat jednoga dana mogao biti jedan od naših doprinosa jedinstvu Crkve. Jednoga dana, kada druge Crkve reformacije budu radile s Rimom i Istokom na tome da pokušamo iznaći kako bi se mogli ponovno ujediniti, Anglikanci će biti spremni ponuditi most. Most će biti obnova episkopata s našim srodnim Crkvama reformacije. Imamo puno toga za primiti od naših ne-episkopalnih sestrinskih Crkava, ali ćemo imati i za dati barem ovu jednu stvar.

Dakle, sljedeći put kada vidite biskupa odjevenog u smiješan ogrtač i visok šiljati šešir, možete se smješkati, ali barem ćete znati zašto, kada je u pitanju vodstvo, odlučno insistiramo na ovoj staroj školi.

Autor: Greg Goebel

Preveo i prilagodio: Jasmin Koso, travanj 2015.

Izvornik: <http://anglicanpastor.com/why-bishops/>

Rana Crkva i helenizam

Kršćanstvo i helenizam

Kršćanstvo se širilo i raslo u tada jedinstvenom političkom prostoru Rimskog Carstva. Taj prostor je obuhvaćao šarolikost kultura i mnoštvo naroda, no imao je i zajedničku kulturnu poveznicu. Tu poveznicu je predstavljala poznata i široko prihvaćena grčka kultura i jezik. Na grčkoj kulturi je stasala i ona latinska. Bila je široko

rasprostranjena i poznata i na prostoru Palestine već prije Isusova rođenja. U ovome članku nećemo ni spominjati mnogobrojne dodirne točke između židovske i grčke kulture i povijesti.

Novozavjetni pisci su zapisivali Božju nadahnutu poruku. Pri tome nadahnuću Bog je koristio i njihovu židovsku tradiciju i nazore, kao i njihovo poznavanje grčke kulture i misli. To ponajprije dolazi do izražaja kod apostola Pavla i Ivana (dok je Luka i bio Grk). Novozavjetni pisci koriste grčku filozofsku misao i pojmove kako bi objasnili istine o Božjoj naravi, objavi i utjelovljenju, a Novi Zavjet je pisan grčkim jezikom i pismom.

Odmah nakon blagdana Pedesetnice kršćanstvo se iz Jeruzalema proširilo u nežidovske krajeve. Prvo u Samariju, zatim u Malu Aziju, a uskoro i u Europu. Ubrzo je postalo jasno da je kršćanstvo mnogo bolje prihvaćeno među "poganima" nego među Židovima. Kršćanstvo je u konačnici prihvatio zanemariv broj Židova u odnosu na broj kršćana iz poganstva.

Prelaskom kršćanstva u Europu, te prihvaćanjem od strane velikog broja Grka, Rimljana i drugih naroda, grčko-rimski mentalitet i kultura postali su legitiman dio kršćanskog identiteta, a sve je to bilo u skladu s Božjom providnošću i namjerom. Bog se najprije objavio ljudima u krilu patrijarha i izabranog Božjeg naroda Izraela, a zatim se novozavjetna Božja objava proširila na sve narode.

Tijekom cijele svoje povijesti Izrael se uporno držao tvrdnje da njegov Bog nije samo nacionalni Bog Izraela, onako kako je svaki narod posjedovao svoje božanstvo ili božanstva. Uporno je tvrdio da on nema svog vlastitog Boga, već je to Jedini Bog – Bog svega i svakoga. Dakle, Božja objava Izraelu predstavlja radikalno odbacivanje mnogoboštva koje ih je okruživalo i pritiskalo. Potom se i rano kršćanstvo, u poganskom svijetu zasićenom mnoštvom bogova, našlo pred sličnim izazovima i odlukama. I helenistički kršćani su morali jasno izraziti na kojeg to Boga misle. Kada se postavilo pitanje kojem to bogu odgovara kršćanski Bog, helenistički kršćani su odgovorili da se oni ne mole niti jednom bogu iz poganskog panteona, već jedinom Bogu kojem se Grci ne mole, a taj je onaj Najviši o kojem su govorili i grčki filozofi. Tako su se opredijelili za Logos umjesto mita i, uvjetno rečeno, prednost dali Bogu filozofa, protiv bogova religija. U tome duhu je nastao i novozavjetni kanon.

Rana Crkva i klasična svjetovna kultura

Jedna od najvažnijih rasprava u ranoj Crkvi odnosila se na pitanje u kojoj mjeri bi kršćani trebali prihvatiti kulturno nasljeđe grčko-rimske civilizacije. Trebali se koristiti tim kulturnim nasljeđem za širenje evanđelja? Ili bi korištenje tog nasljeđa predstavljalo izopačenje kršćanske vjere? Odjeci takvih pitanja, u izvjesnoj mjeri i obliku, traju sve do danas. Tako je Justin Mučenik, utjecajni pisac iz drugoga stoljeća,

istraživao usporednice između kršćanstva i platonizma u svrhu naviještanja evanđelja. Prema Justinu, sjeme kršćanske mudrosti bilo je posijano diljem svijeta, "što god je rečeno dobro" konačno vodi k Božanskoj mudrosti i uvidu. To znači da kršćani mogu i trebaju pronaći evanđeoske aspekte koji se odražavaju izvan Crkve, te ih koristiti u naviještanju evanđelja.

Dakle, Justinov odgovor spram korištenja klasične kulture u kršćanstvu je bio potvrđan. Mnogi su međutim smatrali da Justin ne ističe dovoljno različitosti kršćanstva u odnosu na klasičnu kulturu, te da platonizam predstavlja drugačije gledanje na božanske stvarnosti od kršćanstva. Tako je Justinov učenik Tacijan (rođen oko 120. godine) bio vrlo sumnjičav i rezerviran spram klasične kulture i filozofije.

Najoštrija kritika spram naklonjenosti klasičnoj kulturi dolazi od Tertulijana, rimskog pravnik iz trećeg stoljeća i obraćenika na kršćanstvo. On se zapitao; "Što Atena ima s Jeruzalemom? Koja je važnost platonske Akademije za Crkvu?" Tertulijan je smatrao kako Crkva mora zadržati svoj posebni identitet izbjegavajući takve svjetovne utjecaje.

Takav način razmišljanja imao je svoje prednosti. Bilo je lako shvatiti kršćanstvo kao pokret protiv kulture koji odbija biti onečišćen mentalnim i moralnim sklopom svoga okruženja. Takvi pristupi nailaze na svoje sljedbenike sve do danas. No taj pristup je imao i svoje manjkavosti. Činilo se da on brani kršćanima upotrebu bilo kakvog znanja, odnosno intelektualnog i kulturnog nasljeđa za opravdane ciljeve. Naime, mnogi ranokršćanski pisci su naporno studirali retoriku, te se osposobljavali za naviještanje vjere onima izvan Crkve. Da li je Tertulijan svojim stavom sve to isključivao? Gdje je bila granica? Tu je bio i objektivni teološki problem. Nema li doista svaka istinska mudrost ishodište u Bogu i ne trebaju li kršćani priznati tu istinu kad na nju naiđu?

Ukratko, lako je shvatiti zašto su se mnogi kršćani negativno odredili spram svjetovne kulture u vrijeme dok je kršćanstvo bilo zabranjeno i progonjeno od strane pripadnika te iste kulture. Međutim obraćenjem cara Konstantina i legalizacijom kršćanstva prilike su se bitno promijenile. Nakon 313.

godine mnogi kršćanski mislioci, među kojima se isticao Augustin iz Hipona, smatrali su da je iskorištavanje klasične kulture i filozofije od izuzetne važnosti.

Augustin je osmislio odgovor na ovo pitanje koji je bio najbolje prihvaćen, a može se opisati kao "kritičko prisvajanje klasične kulture". Prema Augustinu situacija je bila prisposodiva s Izraelovim izlaskom iz Egipta. Izraelci su iza sebe ostavili egipatske idole, ali su sa sobom ponijeli egipatsko zlato i srebro, kako bi ga što bolje iskoristili na Božju slavu. Na isti način kršćani mogu prisvojiti klasičnu kulturu i filozofiju i osposobiti ih da služe naviještaju evanđelja. Augustin smatra kao postoje bitni, vrijedni i neutralni načini razmišljanja i izražavanja, no problem je bio u tome što su korišteni u poganskoj kulturi, odnosno u krive svrhe.

Dakle, Augustinov pristup je postavio temelje za stav da sve što je dobro, istinito i lijepo treba staviti u službu evanđelja. Tako je taj uzajamni odnos kršćanske teologije, liturgije i duhovnosti s grčko-latinskom kulturnom tradicijom neupitno postao jedan od najzanimljivijih i najplodnijih primjera međusobnog kulturnog obogaćivanja u intelektualnoj povijesti čovječanstva.

Borba s herezama i uloga predaje

Vežano uz ovu temu treba još spomenuti kako se rana Crkva suočila s velikim izazovom koji je dolazio od strane (vrlo helenističkog) pokreta zvanog "gnoza", te je morala pronaći rješenje kako da ostane na pravom biblijskom putu. Ta rana hereza, koja ima odjeka sve do danas, u mnogim je momentima bila slična kršćanstvu. Zbog toga je predstavljala velik izazov za mnoge ranokršćanske pisce. Gnostički pisci su tumačili dijelove Novoga Zavjeta na način kako je njima odgovaralo, što je kršćanske vođe dovodilo do očaja. Tako su vrlo rano aktualizirana pitanja o ispravnosti tumačenja Svetog pisma.

U tome kontekstu je pozivanje na kršćansku predaju (tradicija doslovno znači "ono što je predano ili prosljeđeno") bilo od iznimne važnosti. Tako je Irenej Lyonski (rođen oko 130. godine) ustvrdio da se "pravilo vjere"

(*regula fidei*) vjerno odražava u apostolskoj Crkvi, te da ono svoj izraz ima u kanonskim knjigama Pisma. Crkva je vjerno naviještala isto evanđelje od apostolskih vremena do danas. No gnostici (kao ni današnje sekta, kultovi i revizionisti) nisu mogli potvrditi takav kontinuitet s ranom Crkvom. Oni su uglavnom domislili nove ideje i neprimjereno ih predstavili kao kršćanske. Irenej se stoga poziva na kontinuitet službe crkvenog propovijedanja i naučavanja, kao i samih crkvenih službenika (posebice biskupa).

I za Tertulijana je predaja bila od velikog značaja jer pokazuje na koji način je Pismo bilo primljeno i tumačeno u Crkvi. Ispravno tumačenje Pisma se može naći ondje gdje se odražava istinska kršćanska vjera i disciplina.

Predaja je dakle smatrana apostolskim nasljeđem koje Crkvu vodi i usmjerava ka ispravnom tumačenju Pisma. Predaju se u to vrijeme nije smatralo nekim dodatnim “skrivenim izvorom objave” rame uz rame s Pismom (kao što se to kasnije nažalost dogodilo), a što je Irenej odbacio kao gnostičku ideju. Radije je smatrana sredstvom koje jamči vjernost Crkve apostolskom nauku, umjesto prihvaćanja raznih osebujnih tumačenja Pisma.

Zaključak

S vremena na vrijeme javljaju se glasovi koji smatraju da je izvorna biblijska poruka navodno kompromitirana helenističkom i latinskom kulturom. Međutim, iz patrističke povijesti možemo vidjeti koliko je rana Crkva u stvari bila oprezna i kritična spram upotrebe svjetovne kulture i filozofije, te koliko odlučno se suprotstavljala herezama i proizvoljnim tumačenjima Biblije.

Od vremena u kojem je nastajao Novi Zavjet do danas prošlo je skoro dvije tisuće godina. Sedamdesete godine razoren je jeruzalemski Hram. Židovi su protjerani diljem tada poznatog svijeta, a judaizam kao religija više nije bio isti. Jedina konstanta i kontinuitet koji je tijekom svih ovih stoljeća možemo naći jest Crkva. Baš kao što je Isus i obećao.

Zapravo vjerujem kako najtočnija i najjasnija slika o okolnostima novozavjetnog vremena i nauku rane Crkve dolazi upravo iz crkvenih izvora. Svaki pokušaj razumijevanja biblijskog učenja koji odbacuje taj drevni kontekst i kontinuitet poprilično je jalov, a može biti čak i štetan. Takvi pokušaji najčešće čine upravo ono što tvrde da nastoje izbjeći, a to je ubacivanje stranih elemenata u izvornu biblijsku poruku.

Stoga i danas možemo biti sigurni da je Crkva kroz stoljeća vjerno prenosila biblijsku poruku u njezinim temeljnim postavkama, na način da ju je izrazila i približila helenističkim i latinskim načinom mišljenja. Naime, Crkva može pogriješiti, odnosno pojedinci i grupe u njoj mogu pogriješiti, no Crkva nikada ne može potpuno zabludjeti od istine i nestati. Moguće da je bilo zastranjenja u nekim elementima kršćanske vjere. To je posebno bilo moguće tamo gdje je filozofska skolastička misao doista preuzela dominaciju nad onim što nam Biblija doista govori; ili kad se predaja počela smatrati paralelnim izvorom Božje objave rame uz rame s Pismom. Zato nam je, među ostalim, bila potrebna reformacija. Apostolska i katolička Crkva se, da bi ostala takva, mora uvijek ponovno reformirati u skladu s Božjom riječi.

U Crkvi je oduvijek bilo različitih mišljenja i stavova, pa čak i neslaganja. I to je normalno. No Crkva je uvijek, pogotovo dok je bila jedinstvena, Božjom providnošću koncilijarno pronalazila pravi put. I danas, kad su kršćani nesložni, neke tradicije taj pravi put slijede u većoj a neke u manjoj mjeri. No trebamo moliti i nadati se da će se sve kršćanske tradicije uspješno reformirati u skladu s Božjom riječi, te da će kršćani opet biti potpuno jedinstveni.

Jasmin Koso, prosinac 2014.

Bibliografija: Alister E. McGrath *Uvod u kršćansku teologiju*

Joseph Ratzinger *Uvod u kršćanstvo*

Timothy Ware *Pravoslavna crkva*

Što je to Calvin zamjerao anabaptistima?

U svom djelu *Kratke upute za opremanje svih dobrih vjernika protiv pogrešaka obične sekte Anabaptista* (Kritika Schleitheimske vjeroispovijesti) Jean Calvin nam nudi izvrstan sažetak zašto prakticiranje crkvene discipline nikada ne smije preći svoje ljudske limite.

Jedan od glavnih problema s anabaptistima je bio taj da su oni smatrali da gdje god grešnici nisu isključeni iz zajedništva, odnosno sudjelovanja u Gospodnjoj večeri, ostali kršćani se kompromitiraju sudjelujući u tom zajedništvu. Prema tome, za njih je legitiman razlog za izdvojiti se iz već etablirane Crkve i formirati vlastitu sektu bio taj ako su smatrali da u njoj ima nediscipliniranih grešnika:

“Debata se vodi oko ovoga: oni misle da kad god ovaj red (isključenje) nije propisno ustanovljen, ili se propisno ne izvršava, tamo nema Crkve, te je protuzakonito da kršćani tamo primaju Gospodnju večeru. Pri tome su se odvojili od crkava u kojima se doktrina o Bogu čisto propovijeda, opravdavajući to ovim prigovorom: da ne žele sudjelovati u zagađenju počinjenom u njima, jer nisu izopćeni oni koji su to trebali biti.”

Mi naprotiv ispovijedamo da svakako ima nesavršenosti i nesretnih mrlja u crkvi gdje tog reda (isključenja) nedostaje. Ipak, mi ga ne držimo (red) zato da bismo bili Crkva, niti ga smatramo nužnim za zajedništvo, niti smatramo zakonitim odvajanje od Crkve.”

Calvin u ovom svojem djelu postavlja dva vrlo važna pitanja: 1. Da li je Crkva koja ne prakticira disciplinu (ili je slabo prakticira) i dalje Crkva; 2. Da li je dozvoljeno odvojiti se od Crkve s opravdanjem da ona nedovoljno prakticira disciplinu?

S obzirom na prvo pitanje Calvin se poziva na primjer Korinćana i Galaćana koji su i dalje bili smatrani Crkvom unatoč teškim ekscesima koji su se događali:

“Stoga, nemojmo se zavaravati zamišljajući da na ovom svijetu postoji savršena Crkva, s obzirom da je naš Gospodin izjavio da će Kraljevstvo biti kao polje u kojem je dobro žito pomiješano s kukoljem na način da to često nije vidljivo (Matej 13, 24). Također, Kraljevstvo će biti poput mreže u koju će biti ulovljene različite vrste riba (Matej 13, 47). Ove usporedbe nas uče, da iako možemo željeti nepogrešivu čistoću u Crkvi i poduzeti velike napore da ju postignemo, ipak, nikada nećemo vidjeti da je Crkva toliko čista da ne sadrži mnogo prljavštine.”

Grieh u crkvi se događa na dva načina: a) kroz trajno prisustvo, odnosno ponavljanje grijeha od strane vjernika koji su *simul justus et peccator* (u isto vrijeme i pravednici i grešnici). Stoga, čak i ako naiđemo na najdiscipliniraniju Crkvu na svijetu, ona će i dalje svakodnevno trebati Gospodinovu milost; b) u Crkvi se uvijek nalaze i licemjeri, koji se zapravo ne boje Boga i ne odaju mu čast kroz svoje živote. Uloga izopćenja jest uklanjati potonje iz Crkve, ali uvijek moramo biti svjesni svojih ljudskih granica:

“To zagađenje treba eliminirati disciplinom zabrane, i Crkva treba marljivo raditi najbolje što može da to prakticira.... ali (pa i oni najmarljiviji) nikada ne dolazimo do točke da još uvijek nije prisutan velik broj nekažnjenih zločinaca. Zloba licemjerja je često skrivena, ili barem nije dovoljno razotkrivena da bismo protiv nje mogli izreći kaznu.”

Dakle, u svemu se trebamo držati onoga što je naš Gospodin rekao da sve do kraja svijeta nužno trebamo tolerirati mnogo kukolja, zbog straha da bi čupajući ga mogli

iščupati i dobro žito (Matej 13, 25.29). Što više od toga želimo? Naš Gospodin je, u namjeri da testira svoje, podložio Crkvu tom siromaštvu, tako da uvijek sadržava mješavinu dobrog i lošeg.”

To je razlog zašto je Calvin odbijao podići crkvenu disciplinu do razine *znaka prave Crkve*, što su kasnije neki drugi reformatori učinili (vjerojatno pod utjecajem anabaptističkog učenja):

“Gospodinu dugujemo čast svete Riječi i Njegovih svetih sakramenata: kad god vidimo da se Riječ propovijeda, slijede pravila koja su nam data, Bog čisto slavi bez praznovjerja, a sakramenti dijele, mi bez teškoća možemo zaključiti da tamo postoji Crkva. U protivnom, što bismo imali? To da je pokvarenost licemjerja ili prezira prema Bogu sposobna uništiti dostojanstvo i čestitost Riječi našeg Gospodina i Njegovih sakramenata?”

Sada sam spreman priznati da disciplina također spada u suštinu Crkve – ako ju želite uspostaviti u dobrom redu – i kada je taj red odsutan, kao i kada se zabrana uopće ne prakticira, tada je istinska forma Crkve izobličena. No to ne znači da je Crkva u potpunosti uništena i da službe više ne postoje, jer sadržava učenje na kojem Crkva mora biti ustanovljena.”

Calvin je smatrao da disciplina ne može biti (primarni) *znak*, jer disciplina je nešto što mi činimo, a Crkva je Božje djelo:

“...bilo bi pogrešno da naše razmatranje baziramo isključivo na ljudskoj prosudbi. Veličanstvenost Božje Riječi i Njegovih sakramenata moramo tako visoko cijeniti da gdje god smo vidjeli to veličanstvo trebamo sa sigurnošću znati da Crkva postoji, bez obzira na poroke i pogreške koje karakteriziraju uobičajeni ljudski život.

Ukratko, kada god moramo odlučiti što to predstavlja Crkvu, Božja prosudba zaslužuje da bude iznad naše. No anabaptisti nisu spremni pristati na Božju prosudbu.”

Drugo pitanje kojim se sada treba pozabaviti glasi: treba li se odvojiti od Crkve za koju smatramo da nedovoljno prakticira crkvenu disciplinu? Zamijetimo da je Calvin na umu imao kontekst u kojem je postojala jedna uspostavljena kršćanska zajednica, odnosno jedna Reformirana crkva u Ženevi. U Calvinovom kontekstu, odvajanje od etablirane Crkve u Ženevi značilo je negiranje iste kao prave Crkve.

Anabaptisti su tvrdili: “gdje god nedisciplinirani nisu isključeni iz zajedništva sakramenata, kršćani koji sudjeluju u takvom zajedništvu kompromitiraju same sebe”. Nedostatak svetosti je prema tom shvaćanju neumitno zarazan. Treba zamijetiti da se ovdje nije riječ o brizi da bi nedisciplinirani grešnici pokvariti druge svojim lošim primjerom, već da je njihova puka nazočnost za stolom Gospodnjim dovoljna da donese osudu na sve ostale, te pretvori Gospodnju večeru u “stol demonski”. Nažalost, pod utjecajem anabaptističkog učenja slična shvaćanja su se pojavila u današnjim crkvama. Calvin je imao čvrst stav prema takvom načinu razmišljanja:

“Kršćanin svakako treba biti tužan kada vidi da je Gospodnja večera kompromitirana pričešćivanjem zlonamjernih i nedostojnih. On mora raditi nabolje što može da se takvo što ne desi. Pa ipak, ako se to i dogodi, za kršćanina nije zakonito da se povuče iz zajedništva i udalji od Gospodnje večere. Naprotiv, on uvijek treba nastaviti štovati Boga s drugima, slušati Njegovu Riječ i primati Pričest dok god živi na tom mjestu.”

Calvin utvrđuje svoje mišljenje biblijskim primjerima, a osobito primjerom samog Krista, koji nije odbijao sudjelovati u obredima duboko kompromitiranog hramskog sustava. Trebamo se prisjetiti da je apostol Pavao skroz jasan na kome leži odgovornost za dostojno održavanje Gospodnje večere: *Neka se dakle svatko ispita pa tada od kruha jede i iz čaše pije.* (1 Korinćanima 11, 28). Dakle, Pavao ne naređuje da svatko ispita mane svoga bližnjega, već neka svatko ispita sebe. Blagovati Gospodnju večeru nedostojno ne znači blagovati je s drugim kojeg smatramo nedostojnim, već propustiti pripremiti i ispitati samog sebe u svjetlu vjere i pokajanja. Stoga, kada pristupimo blagovanju Gospodnje večere, mi ne trebamo početi preispitivati druge, već trebamo pripremiti same sebe:

“...on ne naređuje da svatko ispita mane svog susjeda, već naprotiv kaže: ‘neka svatko ispita sebe pa tada od kruha jede i iz čaše pije’ jer tko god prilazi Gospodnjoj večeri na nedostojan način primiti će svoju osudu.”

U zaključku: Calvin kaže, dok Crkva treba nastojati disciplinirati bezbožnika u svojoj sredini, o održavanju takve crkvene discipline ne smije se misliti više nego tek kao o skromnom ljudskom pokušaju približavanja svetosti koja Crkvi doliči:

“...na umu imajmo ono što možemo učiniti. A kada smo učinili ono što je u našoj moći i dužnosti, a ne možemo postići ono čemu smo se nadali i što bismo željeli, predajmo ostalo Bogu da On može staviti svoju ruku na to, kao što to i je Njegovo djelo.”

Priredio: Jasmin Koso

Priređeno na temelju članka: [Calvin Against the Anabaptists](#)

Svi citati uzeti iz: *Calvin's Treatises Against the Anabaptists and the Libertines* uredio i preveo: Benjamin Wirt Farley)

Teme reformiranog katoličanstva

Reformirano katoličanstvo

Na početku želimo ustvrditi da anglikanstvo nije samo još jedna od konfesija ili denominacija, već je ono u stvari "Reformirano katoličanstvo" (anglikanac je u stvari "reformirani katolik").

Katolička suština vjere ono što Anglikanac traži, te želi održavati i čuvati. Kada katolička vjera biva iskrivljena, zamagljena, te pomiješana s raznim dodacima i pogreškama, onda ju treba reformirati. Na taj način, katolički identitet anglikanskog uvijek ostaje primaran, dok je reformirani aspekt uvijek onaj sekundaran (ali još uvijek bitan), koji djeluje na osnovni katoličke vjere koja je u srži anglikanskog.

No što ta riječ "katoličanstvo" zapravo znači? Ako tvrdimo da je anglikanstvo u bitnome reformirano katoličanstvo, onda trebamo objasniti što mislimo pod pojmom "katolik". Nažalost, u zapadnom je svijetu kroz mnoga stoljeća riječ "katolik" bila povezana isključivo s pripadnošću jednoj partikularnoj Crkvi – Rimokatoličkoj crkvi. Za većinu zapadnjaka reći da je netko katolik znači da je ta osoba "rimokatolik".

No, to nije izvorno značenje riječi "katolik", i to nije ono na što Anglikanac misli kada se kaže da je "katolik". Katoličanstvo zapravo definiramo kao vjeru jednom predanu svetima (Jd 3). Ova vjera se s najvećim autoritetom i kroz jedinstveno nadahnuće izražava u Svetom pismu. Međutim, apostolska vjera također je utjelovljena i u drevnim Vjerovanjima, četiri Ekumenska Koncila, drevnoj liturgiji, te u spisima ranih Crkvenih otaca. Katolička zahtjev anglikanstva je je držati ono što se vjerovalo posvuda, uvijek i od strane svih.

Kroz povijest, katolička vjera rane crkve suočila se s mnogim izazovima, koji su dolazili s mnogo strana, i zato katolicitet mora uvijek biti otvoren za rad Duha Svetoga na reformiranju Crkve kada je biva pokvarena ili u zabludi. Tako i na velike Ekumenske koncile možemo gledati kao na reformski pokret unutar Crkve.

Reformacijski pokret s kojim je većina od nas najviše upoznata jest, naravno, protestantska reformacija u 16. stoljeću. U Engleskoj Crkvi, reformacija je na kraju poprimila neke druge oblike u

odnosu na glavne reformacijske pokrete na kontinentu. Engleska reformacija je bila umjerenija od onih koje su se odvijale na kontinentu. Jedan način gledanja na to je da kažemo kako je Engleska Crkva na određeni način zadržala više od katoličke baštine. Crkva Engleske odlučila zadržati biskupe; snažno gledište na Crkvu; snažan naglasak na Kristovu prisutnost u Sakramentima (dok istovremeno odbija tolerirati [transubstancijaciju](#)); krštenje djece, i drevnu liturgiju. Zato se anglikanstvo ponekad naziva i "via media" ili "srednji put", što u svom najjednostavnijem smislu znači da anglikanstvo sebe vidi kao srednji put između protestantizma (posebno njegovih radikalnijih oblika) i katoličanstva. Pa zašto je katolička vjera zahtijevala reformaciju u 16. stoljeću? Kratak (ali točan) odgovor je da je srednjovjekovna Rimokatolička crkva (koja je do 16. stoljeća u osnovi bila jedno te isto što i zapadno kršćanstvo) postala opterećena nizom ozbiljnih pogrešaka, zloupotreba i korupcije. Reformski pokreti unutar Rimokatoličke crkve očitovali se već stoljećima prije, ali nitko nije imao dovoljno snage, adekvatnu moć ili motiv da očisti Crkvu od tih pogrešaka i zloupotreba. Sažetost članka nam ne dopušta veću raspravu o tim pogreškama, ali siguran sam da je većina upoznata sa zloupotrebama papinske moći i njezinim zahtjevima, klerikalnim uzvisivanjem nauštrb laika, liturgijom na jeziku koji narod nije mogao razumjeti, pogrešnom nauku o prirodi Božje milosti i sakramenata, te Pričesti koja je praktički uzeta iz ruku naroda.

S druge strane u kontinentalnoj reformaciji, rezultat je u konačnici bio ne samo čišćenje od pogrešaka i zloupotreba srednjovjekovne crkve, već i zabacivanje mnogo toga što je bilo dio neprekinutog vjerovanja i prakse Crkve od najranijih stoljeća. Ove kontinentalne reformacije pokrenule su pak još ekstremnije reformacije¹, od kojih su neke povezane s anabaptizmom (na koji nas podsjeća mnogo od modernog protestantizma na zapadu).

Područja u kojima se većina crkava proizašlih iz reformacije u konačnici razišla, ne samo sa srednjovjekovnom Katoličkom crkvom, već također s ranom Crkvom i anglikanstvom uključuju: **način upravljanja Crkvom** (crkve proistekle iz reformacije odbacile su službu biskupa koja je bila univerzalna od kraja prvog stoljeća i zadržana sve do reformacije); **razumijevanje sakramenata** (anabaptisti, baptisti i neke druge zajednice prekinule su s krštavanjem djece, koje je bilo neprekinuta praksa rane Crkve, a Euharistija ili Večera Gospodnja pretvorila se u jedva spomen čin u kojem je prisutnost Krista skroz umanjena); **ekleziologiju**¹ (mnoge crkve koje su proizašle iz reformacije Crkvu vide kao primarno nevidljivi entitet, sastavljen od individualnih članova povezanih s Kristom, koji su dobrovoljno združeni jedni s drugima. Različito od gledišta rane Crkve koja je na Crkvu gledala kao na vidljivo Tijelo Kristovo na zemlji s određenim razlikovnim oznakama.); i **liturgiju** (u tzv. crkvama reformacijske baštine, pa i u jednom dijelu crkava reformacije odbačeni su skoro svi aspekti drevne liturgije).

Kako možemo objasniti činjenicu da je Crkva Engleske izabrala oboje, da se riješi pogrešaka i zloupotreba Rimokatoličke crkve, dok u isto vrijeme održava mnogo od onoga što se učilo i prakticiralo u ranoj Crkvi? Dok je s vremenom kontinentalna reformacija počeo gledati sve više i više u Bibliju-samu po sebi-kao jedini autoritet i izvor apostolskog nauka, Crkva Engleske je nastavila s jednakom pozornošću gledati i u ranu Crkvu, a osobito u spise ranih Crkvenih otaca.

Prilazeći samoj Bibliji i to samo s ljudskim razumom, a bez katoličke tradicije Crkve, kršćani su u mnogim područjima Bibliju počeli tumačiti na načine koji su bili u suprotnosti s onim što je Crkva oduvijek učila (vidi gornji popis za neke primjere tih područja). Ako počete od ideje da ćete vjerovati samo u ono što se može dokazati izravno tekstovima iz Svetog pisma, onda ćete doći do drugačijih vjerovanja nego ako u Pismo pogledate [tipološki](#), kroz teologiju saveza i u okviru neprekinute crkvene tradicije tumačenja i utjelovljenja (apostolske vjere).

Anglikanstvo postoji stoga jer je ono katolička vjera, istinsko nastojanje da se zadrži vjera jednom predana svetima. Katolička vjera se prije svega nalazi u Svetom pismu Staroga i Novoga zavjeta. Novi

zavjet je svjedočanstvo apostolskog učenja prvog stoljeća. Samo je Biblija pisana Božja Riječ, nadahnuti i najviši autoritet za ono što kršćani vjeruju, i sadrže sve potrebno za spasenje.

Međutim, Biblija uvijek zahtijeva tumačenje, pa se postavlja pitanje: “Tko ima ovlasti za njezino tumačenje?” Najbolji i pravi odgovor je: “Crkva”, koja, naravno, mora i sama biti definirana. Određena autoritativna tumačenja Pisma nužno su dio katoličke vjere. To naročito uključuje Vjerovanja (pogotovo Apostolsko i Nicejsko-Carigradsko Vjerovanje) i prva četiri (neki bi rekli sedam) Ekumenska Koncila. Iako nemaju isti autoritet kao Biblija, oni su autoritativna tumačenja i sažetak Biblije, i stoga su katolička-što znači apostolska i univerzalna po prirodi.

Postoje mnoge točke o doktrini, disciplini i bogoslužju koje nisu odmah vidljive iz Pisma. Često, dolazi do problema koji se nalaze izvan onoga o čemu govore Biblija, Vjerovanja ili Koncili. Postoji li još netko kome se možemo obratiti za najbolje i najautoritativnije tumačenje apostolske vjere Crkve?

Odgovor je, “Crkveni oci.” Iako nisu nadahnuti poput Biblije, niti tako autoritativni ili jedinstveni kao Vjerovanja ili Koncili, Crkveni oci mogu pružiti dobra svjedočanstva najranijih i najuniverzalnijih vjerovanja rane Crkve o pitanjima koja nisu posve jasna iz samog Pisma. Anglikanci su dosljedno okrenuti i uvijek se ponovno vraćaju Ocima kako bi ih voditi u nastojanju da zadrže doktrinu, disciplina i bogoslužje rane Crkve-što je zapravo katolička i apostolska vjera Crkve. Ako su određeno vjerovanje ili praksa je bili prisutni u prvom stoljeću i nastavili se sve do šesnaestog stoljeća (kada su mnoge drevni prakse i vjerovanja zabačeni), onda se zasigurno možemo pouzdati da su to posebno vjerovanje ili praksa ono što je predano od apostola. Da postavimo stvari na drugi način: Za koga je više vjerojatno da zna što su apostoli htjeli reći u Bibliji i kako su očekivali da Crkva živi i štuje Boga: oni koji su bili neposredni i najbliži potomci apostola ili oni koji su došli 2000 godina kasnije?

Još jedan izvor katoliciteta, u kojem je katolička i apostolski vjera sačuvana, jest drevna liturgija. Rane liturgije opskrbljuju nas ne samo sa znanjem o tome kako je rana Crkva štovala Boga, već i o tome kako je tumačila određene stvari. U liturgiji nije riječ samo o štovanju, već i o duhovnosti i teologiji.

I tako, to očuvanje apostolske vjere u svojoj doktrini, disciplini i štovanju, kao što je univerzalno čuvano od strane rane Crkve, predstavlja katolički ideal na kojem počiva reformirana katolički karakter anglikanstva. Iako anglikanizam ima neke svoje posebnosti, njegov temeljni identitet i karakter jest da je nasljednik i čuvar jedne, apostolske i katoličke vjere rane Crkve, inkulturirane u različitim vremenskim razdobljima i kulturama.

Detaljnije:

Anglikanstvo je Reformirano katoličanstvo: [1 dio – Anglikanstvo je katoličanstvo](#), [2. dio – Anglikanstvo je reformirano](#)

Priredio: vlč. Jasmin Koso

Bibliografija: [Fr. Charles Erlandson, Ph.D.](#)
[Anglicanism is Catholicism](#)
[Anglicanism is Reformed](#)

Zašto rimokatolici odaju počast tijelima mrtvih svetaca?

Povodom najave dolaska tijela sv. Leopolda Mandića u Hrvatsku i sam sam ostao zapanjen terminologijom koju pojedini rimokatolički predstavnici koriste. Tako sam neki dan ostao zatečen izrazima poput: “početak **kulta**” i “**štovanje**”.

Rekoh sebi: “Pa stvarno... Ti rimokatolici...”

U protestantskoj i anglikanskoj tradiciji također poznajemo **poštovanje** prema posebno posvećenim pojedincima,

crkvenim ocima, naučiteljima i mučenicima, te sjećanje na njih i molitve za nasljedovanje njihova primjera. Također vjerujemo u “općinstvo svetih” i znamo da su u Bogu svi sveti živi (Luka 20, 37-38).

Pri “molitvi naroda” (prema Knjizi zajedničkih molitava) molimo:

“Blagoslivljamo Tvoje sveto Ime poradi svih onih Tvojih slugu koji su preminuli u vjeri i bogobožnosti. Usrdno Te molimo, pomogni nam slijediti njihov dobar primjer kako bismo zajedno s njima mogli imati udjela u nebeskom kraljevstvu.”

No mislim si dalje: “Ali ovako nešto...”

Međutim, da bismo mogli što objektivnije ocijeniti rimokatoličku praksu odavanja počasti tijelima svetaca i relikvijama moramo doista poznavati što to oni o tome uče. Vjerujem da mnogi kritiziraju ovu praksu (ili ju čak doživljavaju vrlo odbojnom), a da zapravo samo misle da znaju zašto rimokatolici to čine.

Stoga, bez posebnog vrijednosnog suda, ukratko razmotrimo što o tome doista misle rimokatolici.

Kanonizirani sveci

Protivnici ove prakse često prigovaraju da su svi istinski kršćanski vjernici sveti ili sveci. No ni rimokatolici u stvari nemaju ništa protiv ovakvog načina gledanja. Apostol Pavao doista govori o kršćanima na taj način. No rimokatolici smatraju kako se taj izraz “sveti” ili “sveci” u Bibliji koristi i u raznim drugim kontekstima ili na nešto drugačije načine.

Kada kanoniziraju nekog sveca oni pod tim jednostavno misle da se radi o heroju vjere ili od Boga odvojenoj osobi koja je uspješno “istrčala svoju trku vjere” i otišla ravno u Nebo (budući da ne vjeruju da svi dospijevamo direktno u Nebo), u Božju prisutnost, da bi nas tamo zagovarala svojim molitvama.¹

Pri tome zagovor označava molitvu jedne osobe za drugu. Rimokatolici smatraju da molitva jedne osobe za drugu (ili zagovor svetaca) nije zamjena za jedinstvenu Kristovu posredničku ulogu. Već da se radi samo o sudjelovanju u Kristovom jedinstvenom posredništvu.

Molitva mrtvi ljudima

Rimokatolici ne smatraju da se tražeći zagovor svetaca mole mrtvim ljudima, jer oni koji su u Nebu nisu doista mrtvi. Kao što smo već spomenuli, u Luki 20, 37-38 stoji: "A da mrtvi ustaju, naznači i Mojsije kad u odlomku o grmu Gospodina zove *Bogom Abrahamovim, Bogom Izakovim i Bogom Jakovljevim*. A nije on Bog mrtvih, nego živih. Ta svi njemu žive!" I doista, kad ispovijedamo da vjerujemo u "općinstvo svetih" pri tome ne mislimo samo na one koji trenutno žive.

Odavanje počasti tijelima preminulih svetaca

U vezi toga treba najprije reći za rimokatoličanstvo da su "njegovi korijeni ukopani duboko u zemlju". Pod ovime želim reći da rimokatoličanstvo (što je i općenito zajedničko pravovjernom kršćanstvu) gaji veliko poštovanje prema materiji.

Takav način pobožnosti stoji nasuprot opetovanih pojava gnosticizma u kršćanstvu. Naime, tijekom stoljeća pa sve do danas, uvijek ponovno su se pojavljivali stavovi koji su nastojali dodatno "produhoviti" kršćanstvo tako što su u različitim varijacijama negirali važnost "zemaljskog", materijalnog ili ljudskog tijela.

Nasuprot gnostičkog vjerovanja da je ljudska duša na neki način zarobljena u zemaljskom tijelu, rimokatolici (i svi katolički kršćani) vjeruju da čovjeka čini jedinstvo duše i tijela. Čovjeku je određeno da (po uskrsnuću) i u vječnosti živi u tom jedinstvu. To znači da je naše tijelo također mi i da je nađe tijelo u suštini dobro. Govor našeg tijela i naše ponašanje izražava, to jest čini vidljivim, mnogo od onoga što se nalazi u našoj duši.

Apostol Pavao kaže da su tijela vjernika (1 Korinćanima 6, 19 i drugdje) hram Duha Svetog. Ovo rimokatolici razumijevaju i tako da se s velikim poštovanjem odnose čak i prema tijelima preminulih, koja su neodvojiva od nečije osobnosti. U smrti su naime tijelo i duša privremeno razdvojeni, ali bez tog jedinstva osoba nije potpuna.

Naravno da se zagovor nekog sveca može tražiti i bez prisustva njegova tijela. No za rimokatolike postoji neka posebna veza kada to čine u prisustvu svečeva tijela kao bitnog elementa njegove osobnosti.

Zapravo, od samih početaka Crkve kršćani su odavali počast tijelima mučenika. Bogoslužja su često odvijala u katakombama gdje su bili sahranjeni kršćanski mučenici ili čak na njihovim posmrtnim sanducima. Mnoge ranokršćanske kapele su građene na grobljima u blizini kostiju mučenika. Od tud potječe i ova praksa odavanja počasti tijelima preminulih svetaca. Stoga je ono duboko ukorijenjeno u povijesti.

Teološki gledano, opravdanost izražavanja počasti materijalnim predmetima, relikvijama i tijelima preminulih u rimokatoličanstvu i pravoslavlju se tumači jedinstvenim događajem inkarnacije Božjeg Sina u ljudskom tijelu i naravi.

Da zaključimo

Ovdje nam valja razlučiti ono što je opravdano od onoga što nije.

Rimokatolici smatraju da izražavanjem počasti relikvijama svetaca oni zapravo izražavaju štovanje Bogu za kojeg su ti sveci svjedočili. Smatraju da poštujući Božje službenike štuju njihova Gospodina.

Međutim, kako sami rimokatolici svjedoče, to odavanje počasti se često pretvori u “kult” ili “štovanje” samih svetaca ili njihovih tijela. Tada takva praksa počne suviše naličiti upravo na ono što sami rimokatolici negiraju, a to je idolatrija ili štovanje nekog drugog božanstva osim Jedinoga Boga. Ukoliko svećenici govore u terminima “kulta” i “štovanja” (izraz koji pripada Bogu), možemo samo zamisliti što sve o tome vjeruje slabije upućeni vjernički puk.

S obzirom na inkarnacijsku teologiju i otpor gnostičkim tendencijama, slažem se sa stavom poštovanja prema ljudskom tijelu, uključujući i dostojanstvenim odnošenjem prema tijelima preminulih. Također ni likovno prikazivanje sadržaja kršćanske vjere, kao ni izražavanje gesta poštovanja tim prikazima zbog onoga što simboliziraju, ne smatram nužno idolopokloničkim.

No oformljenje nekog “kulta”, vjerovanje da sami likovni prikazi, relikvije ili tijela svetaca mogu proizvesti čuda, te biti predmet štovanja, klanjanja ili pouzdanja, doživljam opasno bliskima poganskoj idolatriji. Stoga s ovim potencijalno opasnim praksama treba biti vrlo oprezan i pažljivo insistirati na razlici. Pogled uma i srca treba biti mnogo više usmjeren prema samome Kristu nego prema bilo kojem svecu.

Jasmin Koso, travanj 2016.

(1) No pitanje zagovora je jedna velika nova tema koje smo se samo dotakli [ovdje](#).

Više o ovoj temi:

<http://bulldogcatholic.org/why-do-catholics-venerate-the-bodies-of-dead-saints/>
<http://www.catholicbridge.com/catholic/saints.php>

O Blaženoj Djevici Mariji

pitanje; “Što je dobro i ispravno vjerovati o Mariji?”

Što anglikanci i drugi umjereni protestanti vjeruju o Mariji?

Pitanje odnosa spram Djevice Marije od velikog je interesa za mnoge kršćane. Kršćani rimokatoličke, pravoslavne ili anglo-katoličke baštine njeguju određeni stupanj pobožne odanosti prema Mariji. S druge strane, kod mnogih evangelikalnih kršćana svaki spomen odanosti spram Marije i svetaca budi zabrinutost od “povratka u papizam i idolatriju”. Uz ovo pitanje su prisutni i međusobno vrlo isključivi stavovi. Stoga ćemo, s pozicije anglikanaca i drugih umjerenih protestanata, pokušati odgovoriti na

Oprezno prihvaćanje

Brige koje ljudi imaju oko Marije nisu nove. Kontinentalna protestantska reformacija i anglikanizam uvijek su prihvaćali prva četiri ekumenska Sabora kao vjerodostojne; što znači da prihvaćaju i Dekret Prvog Efeškog sabora, održanog 431. godine, koji je zaključio da Marija ima biti smatrana, ne samo “Kristorodicom” (onom koja je nosila Mesiju), već i “Bogorodicom” ili “Majkom Božjom” (onom koja je u svojoj utrobi nosila Boga). Zanimajati posebno mjesto koje Marija ima u povijesti spasenja, kao ona koju je Bog izabrao da nosi Njegova Sina, kao ona od koje je Bog uzeo ljudsko tijelo, znači zanimajati samo utjelovljenje. Osim toga, kao “biblijski kršćani” mi potvrđujemo ono što Pismo kaže u Evanđelju po Luku (poglavlja 1 i 2), da je Marija “milosti puna” i da će je svi naraštaji “zvati blaženom”. Magnificat koji se izriče ili pjeva na Svagdanjim večernjim molitvama dnevni je podsjetnik da Marija nije obična žena, već veliki kršćanski svetac, možda najveći, a svakako Blažena Djevica i Majka Božja.

Anglikanci i drugi umjereni protestanti su ipak oprezni u vezi onog a što govore o Mariji, iz razloga što se primjereno poštovanje može lako pretvoriti u skroz neprimjeren oblik štovanja. Marija treba biti poštovana u skladu s posebnim položajem koji joj u Božjem planu pripada, ali ne smije biti ni nagovještaja da ju se postavlja u isti, ili čak viši, položaj nego što ga zauzima njezin Sin, naš jedini Gospodin i Spasitelj Isus Krist.

Posve suprotni stavovi o Mariji

Moguće je da su ovakve brige pretjerana, no ipak sasvim razumljiva reakcija. Ni Rim ni Istok zapravo nisu nikad učili da je Marija neka vrsta “drugog spasitelja”. Pa ipak, popularni “kult Marije” ustraje u takvoj vrsti obožavanja i ponekad se čini da vrlo malo govore o Kristu, a i to što govore se vrlo malo razlikuje od onoga što govore o Njegovoj majci. Takve pojave se mogu ponajprije zamijetiti u (Rimo)katoličkoj crkvi.

Srednjovjekovna Marijanska pobožnost dovela istaknute teologe kao što su Bernard iz Clairvauxa i Duns Skot do zaključaka kako Marija, ne samo da je bila bez grijeha, već je i začeta bez istočnoga grijeha. Stoljećima kasnije, to će po papinskom dekretu postati i dogma Rimske crkve, na žalost svih drugih kršćana. Nažalost, moguće je da ovo neće biti jedini problematičan stav koji je Rim zauzeo spram Marije. U (Rimo)Katoličkoj crkvi i dalje postoji [pokret koji se zalaže da se dogmatizira rasprostranjeno uvjerenje da je Marija “su-otkupiteljica” zajedno s Kristom](#). Stoga nas ne treba čuditi da su reformatori željeli biti vrlo oprezni u svom govoru o Mariji.

S druge strane...

Da li je određeni stupanj pobožnog poštovanja prema Mariji u suprotnosti s Pismom i anglikanskim učenjem? Ne nužno. Neki anglikanci smatraju da je (uglavnom biblijska) molitva “Zdravo Marijo” u kojoj se Majku Božju

pita da svoga Sina “moli za nas grešnike” prihvatljiva. Naime, postoji velika razlika između “prizivanja” i “zagovora” svetaca. Prizivanje uključuje uzdizanje svetaca u neku vrstu polu-bogova koji moraju biti zadovoljeni i kojima se molimo kako bismo našli zagubljene ključeve, prodali kuću ili bili izliječeni (ili koliko već ima svetaca zaštitnika specijaliziranih za određena područja). Zagovor pak za mnoge ne znači više od onoga što kršćani čine svaki dan kada pitaju svoje prijatelje i voljene da mole za njih.

Naime, mada praksu zagovora ne možemo dokazati izravno iz Pisma (neki smatraju da redci iz Otkrivenja 5, 8 i 8, 3-4 podupiru takvu praksu), kao kršćani ispovijedamo da vjerujemo u “općinstvo svetih” – to jest u zajednicu svih Isusovih vjernika i na zemlji i u Nebu (Također vidi: Otkrivenje 6, 9-11; 19, 1; Luka 16, 22; 20, 38; 9, 30-31 i drugdje).

No i takvo prakticiranje zagovora je za mnoge kršćane vrlo problematično jer se tom prilikom ne obraćamo na jednostavan način živućim osobama, već se u formi molitve obraćamo onima koji više “nisu na ovome svijetu”. S obzirom da svaka molitva predstavlja oblik duhovnog štovanja spram onoga kome je upućena, mnogi kršćani smatraju da sve naše molitve trebaju biti upućene samo Bogu, kojemu uostalom po Isusu Kristu imamo slobodan pristup (Efežanima 2,18 i 3, 12).

Stoga nitko ne bi trebao biti prisiljavan da, protivno svojoj savjesti i uvjerenju, traži zagovor Marije ili svetaca, a ne bi trebalo osuđivati niti one koji takvu praksu smatraju ispravnom.

Jasmin Koso, prosinac 2014.

Bibliografija:

<http://conciliaranglican.com/2013/01/08/ask-an-anglican-something-about-mary/>

<http://anglicansablaze.blogspot.com/2011/01/virgin-mary-and-saints-in-anglican.html>

<http://www.catholic.com/tracts/praying-to-the-saints>

http://www.anglicancommunion.org/ministry/ecumenical/dialogues/catholic/arcic/docs/mary_grace%20and_hope.cfm

Četiri razloga zašto Djevica Marija zaslužuje više pažnje među protestantima

U gradiću na području “biblijskog pojasa”(1) u kojem sam odrastao Djevica Marija je imala pet minuta slave godišnje i to tijekom prosinca. Tada su ljudi imali svoje pastire, anđele i mladu djevojku koja kleči pored umotane bebe. No nakon što su darovi bili odmotani a jaslice se primirile, Marija je bila ponovno gurnuta u sjenu. Zašto katolicima Marija predstavlja nešto tako veliko? To pitanje nije imalo nikakvog smisla mojem baptističkom umu. Da,

naravno, njezina uloga u Isusovoj priči je bila dirljiva, no ona je za mene ipak bila tek sporedni lik.

Moja zahvalnost za Marijino mjesto u priči o Evanđelju značajno se promijenila tijekom godina. Upoznao sam učenje crkvenih otaca, koji su mi otvorili oči da vidim kako je Marijino mjesto u priči spasenja bilo daleko veće od tek fusnote. Zaronio sam dublje u Sveto pismo i otkrio nevjerojatne paralele između Eve i Marije. Kako sam razmišljao o činjenici da je Bog postao čovjekom u Marijinoj utrobi, shvatio sam potpunije da je Marija uistinu majka Božja. Sve to me je dovelo do toga da bolje razumijem zašto katolicima Marija predstavlja nešto tako veliko. **Stoga, iako smatram da moji katolički prijatelji o Mariji kažu više nego što se može biblijski opravdati, vjerujem i to da mnogi od mojih protestantskih prijatelja o Mariji kažu manje nego što to Biblija zahtijeva.**

Ovdje su četiri istine o Djevici Mariji za koje bih želio naći istaknuto mjesto kod više protestantskih propovjedaonica, pjesama i učionica. Svaki od njih, govoreći nam više o Mariji, zapravo nam govori više o Isusu.

1. Marija je Majka Božja. Beba koja je čudesno začeta u utrobi ove Djevice je Sin našeg nebeskog Oca. Kao takav, Isus dijeli narav svoga Oca, kao što je moj ljudski sin dijeli moju ljudsku prirodu. Isus je u potpunosti božanski; on nije samo Gospodin i Spasitelj već je i Bog. Budući da je Isus Bog, a Marija je majka Isusova, onda je ona i Majka Božja. To je tako duboko jednostavno. Niti jedna druga žena nije bila, niti će ikada biti Majka Božja, osim ove izraelske djevice. Ako o Mariji kažemo manje od ovoga, onda kažemo manje i o Isusu. Ako nismo spremni priznati da je ona Majka Božja, onda ne možemo priznati ni da je Isus Bog. A ako Isus nije Bog, onda njegovo spasiteljsko djelo nije dovoljno da nas spasi, a mi smo izgubljeni. Budući da je Marija Majka Božja, mi smo Očeva djeca u Isusu Kristu.

2. Marija je prva osoba koja je bila jedno tijelo s Bogom. Ivan kaže da “Riječ tijelom postade i nastani se među nama” (Iv 1,14). Riječ, Sin Božji, utjelovio se u Mariji. Sve njegovo ljudsko dolazi od njegove majke. Ona je doslovno bila jedno tijelo s Bogom. Božansko nije samo prebivalo u njoj, kao što je Bog učinio u hramu u Svetinji nad svetinjama, već je u najdubljem dijelu svog bića Marija bila sjedinjena s Bogom. Kao takva, ona je bila prva osoba koja je dijelila ovakvo najintimnije jedinstvo sa Spasiteljem. No – a to je od vitalne važnosti – ne i zadnja. Mi koji sudjelujemo u njegovu tijela i krvi u

Gospodnjoj večeri također smo sjedinjeni s njim u najintimnijem jedinstvu. Mi smo tijelom i krvlju sjedinjeni s njim, jednom tijelo s Bogom, kao što je On postao jedno tijelo s nama. U Mariji, dakle, vidimo što je Otac providio za sve nas u Pričesti svoga Sina.

3. Marija je uzor slušatelja Riječi. Kad se arhanđeo Gabrijel ukazao Mariji rekavši joj da će biti majka Mesije, ona je odgovorila: “Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po tvojoj riječi!” (Luka 1, 38). Ona nije potegnula niti jedan racionalni argument protiv takve apsurdne tvrdnje. Priznala je svoje mjesto sluge Gospodnjeg. Prihvatila je riječi Božjeg glasnika. Znala je da Bog ne može lagati, te da je sve što obeća pouzdano, čak i ako se čini iracionalnim ili stvarno ludim za ljudski um. Kao takva, Marija je model slušatelja riječi Božje. Ona nam pokazuje kako mi trebamo primiti božansku poruku. Bog govori, mi čujemo, vjerujemo i ispovijedamo zajedno s Marijom; “Ja sam sluga Gospodnji; neka mi bude po tvojoj riječi.”

4. Marija je poput nove i bolje Eve. Kada je naš prva majka pojela zabranjeno voće, njezin grijeh nije bio pitanje konzumacije, već pitanje odbijanja. Kada je pali anđeo izokrenuo Božje riječi, ona povjerovala u njegovu laž i tako odbila vjerovati u božansku istinu. Njezino odbacivanje božanske riječi, kao i odbacivanje od strane njezina muža, u naš svijet je uvelo grijeh i smrt. Pa ipak, Bog je Evi dao obećanje da će njezino sjeme satrti glavu zmiji, čak i ako će zmija ugristi njezino sjeme u petu (Postanak 3,15). Marija je poput nove i bolje Eve na dva načina. Prvo, kada joj je anđeo saopćio Božje riječi ona je vjerovala. Njezin prijem tih riječi bio je prijem Riječi same. Postavši tijelom unutar nje, Isus je pokrenuo svoju službu. Drugo, Marija je “Eva” koja je nosila to obećano sjeme. On je slomio moć našeg starog neprijatelja, iako ga je pogodio njegov smrtonosni otrov. I doista, s obzirom da hebrejsko ime “Eva” znači “majka života”, ako ijedna žena treba nositi to ime, to je Marija. Ona je rodila Spasitelja koji je put, istina i život za nas.

Ova četiri razloga Marijina značaja u Svetom pismu može se multiplicirati. A ja Vam savjetujem da tome dodate svoje vlastite misli (ili primjedbe). Ukoliko niste mnogo promišljali o Djevici, te pretpostavljate da je ona samo katolička preokupacija, ili se bojite da će vas pridavanje posebne pažnje Mariji odvratiti od Isusa, onda vas pozivam da ponovno razmotrite svoje stavove.

Govoriti o Mariji znači govoriti o Isusu. Davati našu pažnju Mariji znači davati čak i veću pozornost Isusu. Ono što nam Marija uvijek ponovno pokazuje jest da je dijete koje je rodila Sin Božji, koji je postao jedan od nas, umro također za nas i uskrsnuo na našu korist da u njemu imamo izobilan život s Ocem. Tako je radosna vijest o Mariji Radosna vijest o Isusu Kristu.

autor: [Chad Bird](#)

izvornik: <http://www.chadbird.com/blog/2015/11/28/four-reasons-why-the-virgin-mary-deserves-more-attention-among-protestants>

preveo i prilagodio: Jasmin Koso

(1) **Biblijski pojas** je termin koji se najčešće odnosi na jugo-istočni dio SAD-a, ali i ostale države u kojima je kršćanstvo reformacijskog tipa utemeljeno na najvišem autoritetu Biblije (često u svojoj fundamentalističkoj varijanti) vrlo važan dio kulture i društva. Treba također napomenuti da amerikanci nemaju mnogo sluha za povijesno – teološke nijanse poznate u Europi pa sve konfesije i denominacije proizašle iz reformacije najčešće jednostavno nazivaju protestantima, mada među njima postoje bitne razlike.(op. prev.)

O čistilištu

Koncept čistilišta kakav danas poznajemo do kraja se razvio tek krajem 15. stoljeća u djelu *Rasprava o čistilištu* Katarine iz Genove.

No ta ideja se počela postupno razvijati tijekom patrističkog razdoblja u naučavanjima Klementa Aleksandrijskog i Origena koji su govorili o “pročišćenju vatrom” u sljedećem životu, a tome je pridonijela i praksa moljenja za mrtve koja se proširila Istočnom crkvom tijekom prva četiri stoljeća kršćanstva. Ljudi su se pitali: Čemu moliti za mrtve ako te molitve ne mogu utjecati na stanje u kojem se mrtvi nalaze? Augustin je govorio o

potrebi očišćenja od grijeha u sadašnjem životu prije nego što se uđe u blagoslove drugog života.

EksPLICITNO spominjanje pojma “čistilište” datira negdje u šesto stoljeće, a nalazi se u spisima Grgura Velikog. On taj pojam spominje u svome izlaganju o Mateju 12, 31-32 gdje govori da se grijesi koji nisu bili oprosteni na zemlji mogu oprostiti kasnije, te spominje “pročišćavajuću vatru” (*purgatorius ignis*) od koje ishodi i termin “čistilište”.

Čistilište se može najbolje razumjeti kao neka srednja faza u kojoj je onima koji su umrli u Božjoj milosti dana mogućnost da se potpuno očiste od krivnje svojih grijeha prije nego što konačno uđu u Nebo. Međutim, ova ideja nema nikakvu eksplicitnu svetopisamsku potvrdu, jer nam ju već spomenuti reci iz Mateja 12, 31-32 (kao ni oni iz Luka 16, 19-31) ne potvrđuju.

Ideja molitve za mrtve nalazi djelomičnu potvrdu u Drugoj Makabejcima 12, 39-45 jer tamo Juda Makabejac nalaže da se za pokojne prinese žrtva naknadnica da im se oprostite grijesi, no ovu Knjigu protestantski i židovski pisci ne smatraju kanonskom (dijelom nadahnutog Biblijskog teksta). Pri tome treba spomenuti da crkve reformacije u molitvi svakako prakticiraju spomen na pokojne i njihove najbliže, što nije isto kao moljenje za duše onih koji su umrli.

Međutim, ono što iz Biblije sigurno i eksplicitno znamo jest: “Opravdani dakle vjerom, u miru smo s Bogom po Gospodinu našem Isusu Kristu.” (Rimljanima 5, 1); te nema: “Nikakve dakle sada osude onima koji su u Kristu Isusu!” (Rimljanima 8, 1). Apostol Ivan kaže: “To napisah vama koji vjerujete u ime Sina Božjega da znate da imate život vječni.” (1 Ivanova 5, 13). Vjernici po Isusu Kristu imaju direktan pristup Bogu Ocu (Efežanima 2, 18; 3, 12). Ovdje je sadržana sva naša kršćanska sigurnost i nada!

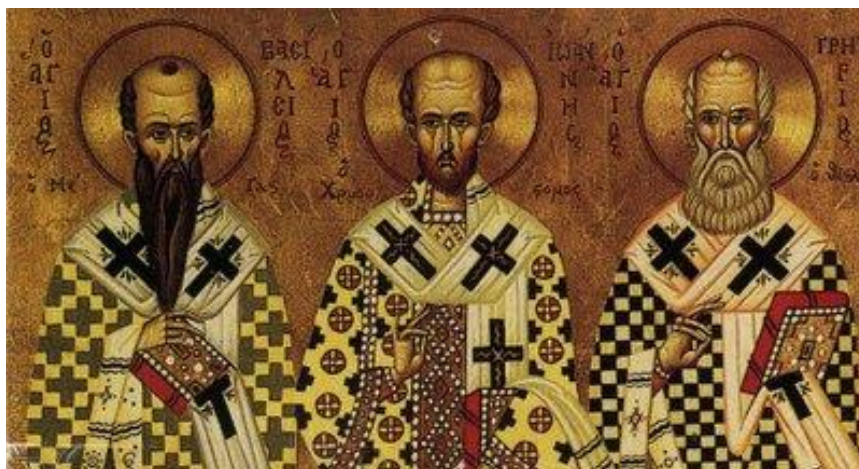
U Evanđelju po Ivanu 13, 10-11 jasno je zapisano: "Kaže mu Isus: 'Tko je okupan, ne treba drugo da opere nego noge – i sav je čist! I vi ste čisti, ali ne svi!' Jer znao je tko će ga izdati. Stoga je i rekao: 'Niste svi čisti.'" Onaj tko je opran Krvlju Kristovom sav je čist i ne treba više da se čisti! Samo treba prati noge, dakle živjeti život poniznosti i pokajanja. Nije čist samo onaj tko nikada nije ni bio Kristov.

Nemamo jasnu biblijsku potvrdu ideje o čistilištu, no zato znamo jednog čovjeka za kojeg Biblija nedvosmisleno potvrđuje da je otišao ravno u Raj, mada nije živio svetim i pobožnim životom i mada nikakva dobra nije stigao učiniti! To se dogodilo stoga jer se u velikim mukama, trenutak prije svoje smrti, pokajao i iskazao svoju vjeru u Gospodina Isusa Krista. Bio je to naravno razbojnik koji je bio razapet na križu do Isusa. Njemu Isus kaže: "Zaista ti kažem: danas ćeš biti sa mnom u raju!" (Luka 23, 43).

Ono gdje se eventualno možemo susresti u dijalogu s onima koji vjeruju u koncept čistilišta jest sljedeće: opravdanje vjernika se događa trenutno, u trenutku kad se istinski pokajemo i uzvjerujemo u Gospodina Isusa Krista, no spasenje vjernika je proces koji Bog sigurno vodi do kraja. Spasenje započinje našim *opravdanjem*, nastavlja se *posvećenjem* u kojem nas Bog mijenja i čini sve sličnijima Kristu, a okončati će se konačnim *otkupljenjem tijela, uskrsnućem* i *proslavljenjem*, kada ćemo u potpunosti uživati u Božjem kraljevstvu. Dakle, prije nego što konačno stupe pred Njegovo prijestolje, Bog će vjernike doista u potpunosti osloboditi grešnosti i propadljivosti, te učiniti posve pravednima i Kristu nalik (1 Ivanova 3, 2; 2). Duše vjernika nakon smrti odlaze ravno Kristu, no sve dok Bog u posljednji Dan ne uskrsne i njihova tijela, stanje usnulih u Kristu nije skroz dovršeno: "Ta znamo: onaj koji je uskrisio Gospodina Isusa i nas će s Isusom uskrisiti i zajedno s vama uza se postaviti" (1 Korinćanima 4, 14 i drugdje).

Jasmin Koso, studeni 2014.

Smijemo li ljude nazivati očevima? – Ispravno razumijevanje Matej 23, 8-10

Gospodin Isus u Evanđelju po Mateju 23, 8-10 kaže: *Vi pak ne dajte se zvati 'Rabbi' jer jedan je učitelj vaš, a svi ste vi braća. Ni ocem ne zovite nikoga na zemlji jer jedan je Otac vaš – onaj na nebesima. I ne dajte da vas vođama zovu jer jedan je vaš vođa – Krist.*

Znače li ove Isusove riječi doslovce da nikoga ne smijemo nazivati učiteljem, ocem, ili vođom (gospodinom)?

U ovim recima Isus naglašava primarnu ulogu našeg nebeskog Oca koji nas je stvorio na svoju sliku i priliku. On nas čini svojom djecom po pokajanju i vjeri u Njegova Sina Isusa Krista. Budući da nas je stvorio na svoju sliku i priliku mi dijelimo i neke božanske atribute. Tako dijelimo i atribut očinstva, odnosno sudjelujemo u Božjem Očinstvu.

Ukoliko doslovce shvatimo tvrdnju da je pogrešno druge ljude nazivati ocem, onda Pismo proturječi samo sebi: *Jer da imate u Kristu i deset tisuća učitelja, ipak ne biste imali više otaca. Ta u Kristu Isusu po evanđelju ja vas rodih! Zaklinjem vas, dakle: nasljedovatelji moji budite* (1 Korinćanima 4, 15). Pavao očito sebe smatra duhovnim ocem Korinćanima... (Nadalje usporedi: 1 Ivanova 2, 12; Marko 7, 9-13; Djela 7, 2; 22, 1).

U Ponovljenom Zakonu 5, 16 Bog nam zapovijeda: *Poštuj oca svoga i majku svoju, kako ti je Jahve, Bog tvoj, zapovjedio, da dugo živiš i dobro ti bude na zemlji koju ti Jahve, Bog tvoj, daje.* Treba napomenuti da ovu, kao i sve druge zapovijedi iz Dekaloga, valja razmatrati na širi, dublji i sveobuhvatniji način od doslovnog i izvanjskog značenja zapovijedi. Zapovijedi trebamo razmatrati pobožnim umom i srcem. Tako, budući da otac i majka predstavljaju autoritete, *poštuj oca i majku* znači poštovati sve autoritete koji su nam u životu dati, uključujući naše duhovne očeve i majke. Na osnovu ove zapovijedi možemo smatrati očitim da je Bog želio da neke ljude smatramo očevima. Isus potvrđuje zapovijed poštovanja prema očevima i majkama u Marku 7, 9-13.

U osnovi, otac je onaj tko daje biološki život svome djetetu. Otac daje sjeme iz kojeg dijete biva začeto. No u konačnici Bog je autor života koji stvara dušu i "ulijeva" je u biološko tijelo u trenutku začeća. Stoga je Bog onaj koji zaslužuje naše konačno štovanje i zahvalnost, no i naš ljudski otac je onaj koji zaslužuje naše poštovanje i poslušnost. No Pismo potvrđuje i duhovno razumijevanje očinstva. Bog je onaj u konačnici onaj koji daje duhovni život, ali kroz poslanje ljudi. Vjernici duguju poštovanje i prema svojim duhovnim očevima i majkama.

Matej 23, 8-10 je dio šireg konteksta u kojem Isus govori o pismoznancima i farizejima. Apostol Matej posvećuje cijelo poglavlje ovoj raspravi. Čitanje i razumijevanje cijelog poglavlja, a posebno prvih dvanaest redaka, pomaže nam shvatiti i retke 8-10 na pravi način: Tada Isus prozbori mnoštvu i svojim učenicima: *»Na Mojsijevu stolicu zasjedoše pismoznanci i farizeji. Činite dakle i obdržavajte sve što vam kažu, ali se nemojte ravnati po njihovim djelima jer govore, a ne čine. Vežu i ljudima na pleća*

tovare teška bremena, a sami ni da bi ih prstom maknuli. Sva svoja djela čine zato da ih ljudi vide. Doista, proširuju zapise svoje i produljuju rese. Vole pročelja na gozbama, prva sjedala u sinagogama, pozdrave na trgovima i da ih ljudi zovu 'Rabbi' ... (Matej 23, 1-7). Isus završava ovaj govor riječima: Najveći među vama neka vam bude poslužitelj. Tko se god uzvisuje, bit će ponižen, a tko se ponizuje, bit će uzvišen.» (Matej 23, 11-12). U ostatku poglavlja Isus izražava svoje zgražanje nad licemjerjem pismoznanaca i farizeja, te završava naricanjem nad Jeruzalemom koji ubija proroke i ignorira Riječ Božju.

Iako se mnogo toga daje iščitati iz ovog odlomka, možemo naglasiti četiri točke:

1. Isus nam nudi raspoznavanje dvije različite vrste autoriteta,
2. On poučava ispravnoj reakciji spram autoriteta općenito,
3. On osuđuje djela ponosa i sebičnosti počinjena od strane onih koji imaju autoritet,
4. Kroz ovu pouku Isus priprema ljude na Novi Savez potvrđen Njegovom krvlju.

U retku 2. Isus napominje: *Na Mojsijevu stolicu zasjedoše pismoznanci i farizeji.* Isus dakle prepoznaje njihov autoritet, kao i obavezu da podučavaju ljude kao što je to činio i Mojsije. Budući da je primio Zakon od Boga, te ga predao Izraelcima, Mojsije je bio posrednik saveza na Sinaju. Pismoznanci i farizeji nisu bili ovlašteni da bilo što dodaju Zakonu koji je Mojsije primio, već samo da ga podučavaju. Kao učitelje zakona narod ih pak mora poštivati.

U Knjizi Brojeva 12, 3 stoji: *Mojsije je bio veoma skroman čovjek, najskromniji čovjek na zemlji.* No Mirjam i Aron su bili ponosni: *»Zar je samo Mojsiju govorio Jahve?« – rekoše mu. »Zar i nama nije govorio? (r. 2.) – i Bog je kaznio takvo ponašanje (r. 4. i dalje). Za razliku od Mojsija, pismoznanci i farizeji su koristili svoj autoritet u korist vlastite slave, ponosa i dobiti. Stoga Isus govori ljudima da slijede ono što ih farizeji podučavaju, ali ne i njihovu taštu i oholu praksu. On upozorava pismoznance i farizeje da će ih Bog kazniti za njihov ponos, kao što je kaznio Mirjam. To što su pismoznanci i farizeji zahtijevali da ih se zove učiteljima, očevima i vođama bilo je također motivirano taštinom i ohološću. Ovdje, kao i u drugim recima Pisma, Isus naglašava da onaj tko želi biti učitelj, otac ili vođa, zapravo mora svima biti poslužitelj, a ne tražiti vlastitu slavu i moć!*

Isus ovdje uvodi novu osnovu očinstva i autoriteta, ukorijenjenu u Novom Savezu i potvrđenu Njegovom krvlju. On ovdje svako očinstvo povezuje s vrhovnim Očinstvom našeg nebeskog Oca, a svaki autoritet s autoritetom koji je On primio od Oca. Na određenim On to čini već u Matej 10, 40 kada apostolima kaže: *»Tko vas prima, mene prima; a tko prima mene, prima onoga koji je mene poslao.* Tako su apostoli znali da su poslani s autoritetom, no da to nije njihov vlastiti autoritet, već autoritet Isusa Krista – Sina Božjeg. Oni koji prihvaćaju njih prihvaćaju i Isusa Krista (vidi: Ivan 13, 20). Naš nebeski Otac je onaj kojem dugujemo čast i štovanje. Isus nas upućuje da štujemo Njegova oca, te poštujemo one koji djeluju u Njegovo ime.

Na Posljednjoj večeri Isus svojoj Crkvi dao dar duhovne okrijepe, zajedništva i sjećanja na Njega, a također i dar službenika poslužitelja. On je svojim apostolima dao ovlasti da djeluju u Njegovo ime s autoritetom primljenim od Oca. Službenici Riječi i sakramenta su oni koje je Isus postavio da brinu za Njegov narod, te poslužuju ono što je potrebno za naše duhovno rođenje i ustrajnost svetih (ostanak vjernika u Kristu). Po rukama biskupa, prezbitera i đakona bivamo kršteni i potvrđeni, te primamo sakrament Kristova tijela i krvi. Iz njihovih usta slušamo Božju riječ, te k njima možemo doći ispovjediti tajne našeg srca. Stoga je zvati ih očevima više nego prikladno. Naslov otac im ne daje status ravan nebeskom Ocu, niti umanjuje Božje apsolutno i univerzalno očinstvo.

Pogrešno je tumačiti Matej 23, 8-10 isključivo u doslovnom smislu. Tako u 1 Korinćanima 4,15 Pavao se smatra ocem jer prepoznaje svoju suradnju s Bogom na rađanju zajednice u Korintu (vidi: Galaćanima 4, 19; Filemonu 10; 1 Solunjanima 2, 11). Nikoga ne smijemo štovati osim jedinoga Boga i nitko nam ne može biti Otac na način kao što je to Bog, no i ljude možemo nazivati očevima, kako u biološkom-obiteljskom, tako i duhovnom smislu.

U 1 Poslanici Timoteju 5,17 apostol Pavao piše: *Starješine koji su dobri predstojnici dostojni su dvostruke časti, ponajpače oni koji se trude oko Riječi i poučavanja*. To su ljudi koje je Bog postavio da budu starješine i predstojnici Božjem narodu, njihova je dužnost da se trude oko propovijedanja Božje riječi i poučavanja. Oni su dostojni *dvostruke časti*. Stoga nije pogrešno takve ljude oslovljavati određenim izrazima poštovanja.

Također se čini da nam Isusu u ovim recima brani i korištenje termina *učitelj*. No u Matej 28, 19-20 Isus je naložio: *Pođite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeći ih čuvati sve što sam vam zapovjedio!*« Dakle, apostole je učinio učiteljima. Nadalje, kada apostol Pavao govori o Evanđelju, kaže: *...za koje sam ja postavljen propovjednikom i apostolom – istinu govorim, ne lažem – učiteljem narodâ u vjeri i istini* (1 Timoteju 2, 7)... *za koje sam ja postavljen propovjednikom, apostolom i učiteljem* (2 Timoteju 1, 11). On nas također podsjeća da u crkvi postoji dužnost učitelja: *On i »dade« jedne za apostole, druge za proroke, jedne opet za evanđeliste, a druge za pastire i učitelje* (Efežanima 4, 11; vidi i 1 Korinćanima 12, 28). Nema sumnje da Pavao ne krši učenje iz Matej 23 pozivajući se tako često na to da je drugima učitelj.

Oni koji Matej 23 uzimaju u tom smislu doslovno ipak različite ljude nazivaju doktorima (ili magistrima)... No ono što ne shvaćaju jest je *doktor* riječ latinskog podrijetla koja jednostavno znači "poučavatelj" (lat.: *docere* "poučavati" ili *doctus* "učenjak"; *magister* "učitelj"). Osim toga, naravno je i normalno da one koji poučavaju nas i našu djecu nazivamo učiteljima. Čak su i izrazi poštovanja poput *gospodin* ili *gospođa* zapravo oblici riječi koja se spominje u ovom tekstu iz Matej 23, a koja je prevedena kao *vođa*. Stoga, ako ovo o učiteljima, očevima i vođama trebamo uzeti potpuno doslovno, onda smo svi u prekršaju. No jasno je da bi to bilo krivo razumijevanje ovih Isusovih riječi.

Stoga ni Matej 23, 9 ne možemo protumačiti kao potpunu zabranu da druge ljude nazivamo očevima, bez da proturječimo drugim recima u Pismu (bilo Starom ili Novom Zavjetu) gdje se taj naslov legitimno koristi. Takvo tumačenje bi zapovijed "poštuj oca i majku" učinilo besmislenim. Nadalje, naši duhovni životi su začeti djelovanjem onih koji siju sjeme vjere. Apostoli i njihovi nasljednici

poslani su i opunomoćeni od samog Krista. Oni donose Njegovu Riječ u naše živote i ministriraju sakramentima ustanovljenim od Krista. Tako službenici koji nam služe sudjeluju u Božjem oćinstvu. U mjeri u kojoj na jedinstven naćin sudjeluju u duhovnom raćanju djece Božje, ti ljudi su naši oćevi.

Apostol Pavao kaŹe: *Zato prigibam koljena pred Ocem, od koga ime svakom oćinstvu na nebu i na zemlji...* (EfeŹanima 3, 14-15). U tom kontekstu moŹemo razumjeti i duhovno oćinstvo sluŹbenika Rijeći i sakramenata. Umjesto da djeluje u svom ljudskom autoritetu ili nastupa s ponosom pismoznanaca i farizeja, on nastupa u BoŹjem autoritetu i treba poućavati u skladu s BoŹjom rijeći. S takvim autoritetom i poslanjem sluŹbenik je duŹan Źivjeti u sluŹenju drugima.

Bilo da govorimo o bioloŹkom ili duhovnom oćinstvu, mi razumijemo da ljudi samo sudjeluju u vrhovnom BoŹjem oćinstvu. To je BoŹji dar i treba ga Źivjeti na poboŹan naćin. Svoju djecu ćemo moći podići da budu djeca svjetla samo ako ga Źivimo na takav naćin.

Priredio: Jasmin Koso, rujan 2014.

Bibliografija:

<http://www.catholiceducation.org/articles/apologetics/ap0089.html>

<http://www.catholic.com/tracts/call-no-man-father>

Da li je opravdano korištenje naziva svećenik?

Prinosimo li na kršćanskom bogoslužju ipak neku žrtvu?

Reformacija je snažno afirmirala novozavjetno uvjerenje o svećenstvu svih vjernika (1 Petrova 2,9) i odbacila [nauk o transupstancijaciji](#). Odbivši svaku povezanost s rimokatoličkim [sakerdotalističkim](#) shvaćanjem Euharistije, većina protestanata je odbacila i korištenje naziva svećenik (razlog je ležao i u tome što mnogi protestantski propovjednici doista nisu ni bili ordinirani crkveni službenici).

Pa ipak, u protestantskim crkvama u našim krajevima, kao i među velikim dijelom anglikanaca (a i luterana), sve do danas se održao naziv svećenik za zaređenog (rukopoloženog) službenika Riječi i sakramenata.

Da li je to tek onako, samo stvar običaja, nešto proizvoljno i potpuno neopravdano ili ipak ima neko svoje objašnjenje i utemeljenje?

Je li većina protestanata, odbacujući rimokatoličko

shvaćanje da kruh i vino u fizičkom smislu postaju pravo Tijelo i Krv Kristova koje svećenik prinosi Bogu kao žrtvu, otišla predaleko odbacivši i neke istinite i korisne stvari?

Iako snažno afirmiramo svećenstvo svih vjernika, te ispovijedamo, kako je u Poslanici Hebrejima zapisano (9, 11-14), da je Krist prinio samog sebe jednom zauvijek kao savršenu žrtvu za vječno otkupljenje, možemo li ipak naći neko utemeljenje za korištenje izraza svećenik?

Vjerujem da možemo.

Na bogoslužju zasigurno ne prinosimo Krista kao žrtvu, no ipak nešto žrtvujemo.

U redu Euharistijske službe prema Knjizi zajedničkih molitava stoji:

„Radi toga, Gospodine, Oče nebeski, po ustanovljenju Tvojega ljubljenoga Sina, našega Spasitelja Isusa Krista, mi, Tvoje ponizne slugе, pred Tvojim božanskim veličanstvom, s ovim Tvojim darovima, koje Ti sada **prinosimo**, slavimo spomen Tvoga Sina...“

„**Prinosimo Ti**, Gospodine, ovoga časa i izručujemo Ti nas, naše duše i tijela, da budu prihvatljiva, sveta i živa žrtva Tebi; ponizno Te molimo da mi i svi drugi koji će biti dionici ove svete pričesti, možemo dostojno primiti predragocjeno Tijelo i Krv Tvojega Sina Isusa Krista, budemo ispunjeni Tvojom milošću i nebeskim blagoslovom, te činimo jedno tijelo s njim, da on bude u nama i mi u

njemu. I premda smo, zbog naših mnogih grijeha, **nedostojni prinositi Tebi bilo kakvu žrtvu**, ipak Te molimo da primiš ovu našu svetu dužnost i službu, ne mjereći naše zasluge nego opraštajući naše prijestupe, po Kristu Isusu Gospodinu našem.

U jednoj od alternativnih molitvi stoji:

„Ovom žrtvom hvale i zahvaljivanja slavimo, Oče, spomen našega otkupljenja. Prisjećajući se njegove smrti, uskrsnuća i uzašašća, prinosimo ti ove darove.“

Na bogoslužju dakle ipak nešto žrtvujemo. Tada Bogu prinosimo darove našeg života i rada u obliku kruha, vina i dobrovoljnih priloga, te naše duše i tijela. Prezbyter predvodi zajednicu u zajedničkoj žrtvi hvale i zahvaljivanja koje smo kao Crkva Božja dužni pružiti Bogu.

U Svetom pismu ima mnogo redaka koji se referiraju na ovakvu vrstu žrtve, kao i na radosno prinošenje plodova našeg života i rada Bogu. Navedimo dva novozavjetna primjera:

„Zaklinjem Vas, braćo, milosrđem Božjim: prikažite svoja tijela za žrtvu živu, svetu, Bogu milu – kao svoje duhovno bogoslužje.“ (Rimljanima 12,1)

„Po njemu dakle neprestano prinosimo Bogu žrtvu hvalbenu, to jest plod usana što ispovijedaju ime njegovo. Dobrotvornosti i zajedništva ne zaboravljajte jer takve su žrtve mile Bogu!“ (Hebrejima 13,15.16)

Vjerujemo da tijekom bogoslužja svi vjernici zajednički kao „kraljevsko svećenstvo“ pružaju Bogu tu molitvenu žrtvu, a svećenik nema ulogu nužnog posrednika između Boga i naroda. No službenik Riječi i sakramenata je onaj koji predvodi i predsjedava bogoslužjem. Budući da on svojim molitvama predstavlja zajednicu pred Bogom, a u isto vrijeme, služeći joj Riječju Božjom i sakramentima, pred zajednicom predstavlja Krista, korištenje naziva svećenik nije bez svog opravdanja i utemeljenja. Uostalom, pogotovo stoga što vjerujemo u svećenstvo svih vjernika, nije li čast da ga tako i oslovljavamo zaslužio upravo onaj koji se sav posvetio toj pomirbenoj službi?

[Zbog očuvanja reda, kontinuiteta i crkvenog jedinstva](#) oduvijek postojalo pravilo da u zajednici Riječ Božju i sakramente može posluživati samo onaj tko je tu [službu naslijedovao od samih apostola](#). Od početaka do danas u Crkvi je postojala [trostruka pastoralna struktura](#). Svećenik je dakle onaj koji je ovlašten služiti nam Kristovom Riječju, Tijelom i Krvlju. On nam naviješta sigurno Božje oprostjenje po pokajanju i vjeri u Krista i blagoslivlja nas u Kristovo ime.

Mada ne vjerujemo da svećenik prinosi Tijelo i Krv Kristovu kao žrtvu Bogu, već vjerujemo da je Pričest duhovna hrana i Božji dar nama, ipak, po svećenikovom služenju kruh i vino postaju posvećeni elementi koji poprimaju značenje Kristova Tijela i Krvi. Svećenikom nazivamo onoga po čijim rukama u Pričesti doista u duhovnom smislu primamo samoga Krista.

Dakle, na bogoslužju ipak prinosimo određene žrtve koje potom zapravo postaju Božji dar nama. Ne moramo nužno biti skloni nazivu svećenik niti ga koristiti. No, kao što možemo vidjeti, utemeljeno je da vjerovati da onaj koji predsjedava bogoslužjem, a posebno Euharistijom, cijelim bićem vrši svećeničku službu predvodeći i predstavljajući pred Bogom svećenički narod. Stoga nije bez opravdanja niti dati mu čast oslovljavajući ga kao svećenika.

Jasmin Koso, veljača 2016.

Apologetika i razno

Kratki odgovor na kritiku reformiranog učenja u pentekosnom časopisu “Duhovno vrelo”

Ovaj članak inspiriran je kritikama reformiranog nauka o izabranju i sigurnosti spasenja, a napose tendencioznim, površnim i nekompetentnim člancima u jesenskom broju EPC časopisa «Duhovno vrelo»^[1]. Reformirana učenja o sigurnosti spasenja i izabranju navode se kao primjer “ izazova Evanđelju”. Nije sasvim jasno kakvi se motive kriju iza toga i što im je to trebalo. Mada se ne slažemo oko ovih tema, Evanđelje nam je ipak u osnovi isto.

Roger E. Olson, autor članka “Je li Božja ljubav ograničena samo na izabrane? – Pobijanje kalvinističkog izazova evanđelju” nije se niti potrudio navesti eksplicitne i relevantne retke Svetog pisma koji govore o izabranju, a ima ih mnogo. Kao da ljudi ne čitaju Bibliju! Takav pristup ovo pisanje čini vrlo tendencioznim, a autor, unatoč svim svojim profesorskim referencama, svoj pristup prikazuje nekompetentnim i diletantskim. Također, takvo tendenciozno i diletantsko pisanje “Duhovno vrelo” opasno približava kvalifikaciji časopisa za

indoktrinaciju pentekosnih vjernika.

Sve te kritike su i inače vrlo površne. U svima njima se zapravo krije nesposobnost prihvaćanja Boga onakvim kakav jest, odnosno kakav nam se otkriva u Svetom pismu. Radi se o težnji da Bog bude u skladu s našim ljudskim predodžbama, željama i idejama, odnosno o pravljenju Boga onakvim kakav bismo mi htjeli da On bude.

U takvim kritikama, pa i u ovom konkretnom slučaju, reformirani nauk se najčešće sagledava plošno i jednostrano, a ne u svoj njegovoj dubini i cjelovitosti. Reformirani nauk funkcionira kao jedna skladna građevina s uzajamno povezanim i nadopunjujućim elementima. Da bismo dobili potpuniju sliku o reformiranom nauku trebamo proučiti barem jednu od reformiranih konfesija. Samo one nam mogu dati kompetentnu i cjelovitu sliku reformiranog nauka u svoj njegovoj složenosti. Na primjer, ako čovjeku izvadimo jedno rebro i gledamo ga odvojeno od ostatka tijela, a ne komplementarno u kontekstu cijelog tijela, ono nam neće imati mnogo smisla.

Argumenti koji se pri svim tim kritikama uporno koriste svode se uvijek na isto. Baš kao što i neki drugi lobiji, u nedostatku novih pravih argumenata, koriste one uvijek iste, otrcane i pobijene. Ti argumenti svode se na uvijek iste dosadne «mantre»: da Bog mora voljeti sve ljude isto, o slobodi volje i tome da Bog želi da svi ljudi bude spašeni.

Mi tvrdimo da Bog zaista voli sve ljude! No, baš kao što čovjek na različit način voli svog bračnog partnera, svoju djecu, roditelje, prijatelje itd., tako niti Bog ne voli sve ljude na isti način. Mi niti ne postupamo sa svim ljudima na isti način, niti ih volimo istim intenzitetom. Prema svojoj obitelji ne postupamo isto kao prema drugim ljudima, niti druge ljude volimo istim intenzitetom. Tako niti Bog ne naziva sve ljude svojom djecom, niti ih smatra svojom obitelji. Takav poseban odnos Bog njeguje samo sa svojim vjernima, odnosno svojim izabranim narodom kojem je Krist Otkupitelj i Gospodin. Pa ipak, Bog brojnim blagoslovima obasipa sve ljude i cijelo svoje stvorenje, bdije nad njima, hrani ih, daje da kiša pada i sunce sja i dobrima i zlima.[\[2\]](#)

Koncept izabranja blisko je povezan s pitanjem Božje suverenosti, kao i naše ljudske palosti i pobune protiv Boga. Brojni redci Biblije govore eksplicite o izabranju. O njemu govori i cijela biblijska pripovijest, odnosno povijest spasenja i biblijska teologija; kroz izabranje Izraela, patrijarha, proroka, apostola i napose nas. Biblija govori i o negativnom izabranju, napose kroz «sina propasti». Bog je od početka imao svoj suvereni plan koji ne može omanuti.[\[3\]](#)

Ono što se najčešće izostavlja, bilo to namjerno ili iz neznanja, jest da reformirana teologija naučava kako se paralelno mora držati Božja suverenost i ljudska odgovornost. Sveto pismo naučava oboje i oboje se mora vjerovati i držati. Božja suverenost, providnost i izabranje su poput jedne više dimenzije koja prožima i prevazilazi dimenziju našeg života i odgovornosti. No mi smo ti koji po vlastitoj odluci moramo činiti djela «koja Bog unaprijed pripravi da u njima živimo». Mi smo ti koji snosimo posljedice kada griješimo. Mi smo ti koji moramo priopćiti Radosnu vijest ljudima, jer to je način koji je Bog providio i jer je to njegova zapovijed. Mi smo ti koji trebamo svjesno, dobrovoljno i odgovorno prihvatiti Evanđelje, te u njemu živjeti. No nad svime time istodobno bdije Božja suverena providnost.

Neiscrpan izvor utjehe za vjernika proizlazi iz činjenice da Božja suverena providnost bdije nad svakom našom odlukom i da nismo prihvatili Evanđelje stoga jer smo bili bolji, oštromniji ili sposobniji od ostalih ljudi. Uvijek ima netko tko je bolji, oštromniji i sposobniji od nas, a moguće je da uopće nije izabrao kršćanstvo. Onaj tko tvrdi da je izabrao vjerovati u Krista svojom slobodnom voljom, a da mu Bog uopće nije pomogao (ili da mu je pomogao samo malo, u biti isto kao i ostalima), te uz to i dalje tvrdi da je spašen u potpunosti Božjom milošću[\[4\]](#) bez svojih zasluga, možemo reći: "Svaka ti čast!". Ne, vjera je prije svega Božji dar kojim nas Bog obavještava da smo opravdani. Pismo kaže da smo opravdani vjerom jer vjera pokazuje da smo iz kraljevstva tame prešli u kraljevstvo svjetla, te da nam je uračunata Kristova pravednost.[\[5\]](#)

Opsjednutost čovjekovom slobodnom voljom, kojoj bi se i sam Bog trebao podložiti, jest sasvim novovjeki koncept. On kao takav uopće ne postoji u Bibliji. Pogotovo ne eksplicite... Dok je koncept Božje suverenosti itekako biblijski i u srži same definicije Boga. Zašto Bog neke stvari radi baš tako nikada nećemo u potpunosti razumjeti. No pitanje slobodne volje i izabranja ne dotiče se samo našega opravdanja pred Bogom. Nitko od nas nije mogao birati kada, gdje i u kojim uvjetima će se roditi, kao ni hoće li se roditi zdrav ili bolestan, bogat ili siromašan itd. Nitko od nas nije gospodar vlastitog života i smrti. Govor o apsolutnoj slobodi volje (koju Bog mora dopustiti) je najobičnija floskula. Možemo birati i odlučivati samo u okviru onoga što nam je dano.

Mi nismo opravdani zbog svoje vjere! Jedini i dostatan razlog Božjeg oproštenja čovjeku jest Kristov križ! Opravdani smo vjerom samo ako je Isus Krist njezin čvrst temelj i cilj prema kojem je upravljena.

Naime, istina je da je Kristova žrtva na križu savršena i dostatna da pokrije sve grijeha svijeta. Možemo to izraziti čak i riječima da se Bog u Kristu pomirio s ljudima i da po Evanđelju poziva ljude da se pomire s njim.^[6] Međutim, budući da se opravdanje grešnika zasniva isključivo na Kristovoj žrtvi, onaj tko ne povjeruje neće biti osuđen samo zato što nije povjerovao, već zato što je grešnik, a Kristova žrtva mu neće biti od koristi. Takvi ljudi nisu u miru s Bogom, niti Bog s njima, već gnjev Božji ostaje na njima. Prema tome, Krist je stvarno umro samo za one koji uzvjeruju. Drugim riječima, jedino oni će imati praktične koristi od Kristove žrtve.^[7]

Oni koji ne uzvjeruju već su osuđeni, ali ne samo zato što nisu vjerovali, već zato što njihova nevjera pokazuje da su nepokajani grešnici koji ne žele doći k svjetlu. Nevjera nije jedini i suštinski razlog njihove osude. Njihova krivica nije pokrivena Kristovom pomirbenom žrtvom i nalaze se pod Božjom osudom.

Nigdje u Novom Zavjetu nećemo naći da se Evanđelje nudi kroz poruku: «Bog te voli!» ili «Hej, znaš li da je Isus umro za tebe?». I to je jedna pomodna tvorevina... Vjerovjesnici tako nisu postupali čak niti s onima kojima ih je Bog direktno poslao. Poruka Evanđelja je uvijek bila usredotočena na osobu Isusa Krista i oprostjenje grijeha za one koji se uzvjeruju i pokaju se.

Istina je da na razini naše ljudske odgovornosti trebamo evangelizirati i moliti za sve ljude; ljude svih staleža, stanja i položaja.^[8] Međutim, kad bi Bog svojom apsolutnom i suverenom voljom zaista htio da se svi spase i dođu do spoznaje istine, onda bi se to i dogodilo!^[9] No eto, Isus je trebao samo dvanaest apostola, a ne tisuće... Bog uvijek zna koliko ljudi ima u vidu...

U Svetom pismu primjećujemo više razina onoga što se naziva Božjom voljom. Kao prvo, postoji ona otajstvena suverena i apsolutna Božja volja koja upravlja svijetom. Zatim postoji i Božja zakonodavna i poučavateljska volja, kao i Božja sudbena volja u skladu s kojom će, mada ga to ne raduje, morati kazniti grijeh. Bog prema svojoj zakonodavnoj i poučavateljskoj volji kaže: «Nemoj grijешiti!». No ipak, u skladu sa svojom suverenom voljom dopušta da čovjek namjerno sagriješiti. Tako je Božja poučavateljska volja da se izvanjski poziv Evanđelja nudi svim ljudima, ali Bog je taj koji po svojoj suverenoj volji nekima upućuje i unutarnji poziv nanovorođenja.

Bog nikoga ne prisiljava da prihvati Evanđelje, No kada naša volja i razum bivaju prosvjetljeni neminovno je da ga dobrovoljno i radosno prihvatimo. Ostale ljude Bog također ne prisiljava ni na što. Jednostavno ih ostavlja onakvima kakvi po svojoj paloj naravi jesu. Bog palim ljudima ne čini nikakvu nepravdu. Svim ljudima će biti suđeno u skladu s njihovim djelima.

Bog nam može biti otajstven, a njegovi putovi i namjere neshvatljivi, no On nikada ne može biti kontradiktoran. Istine Svetog pisma ne smiju se suprotstavljati jedne drugima, kao što to arminijanizam radi.

Iz savršenosti i dostatnosti otkupljenja sadržanog u Kristovoj žrtvi na križu, iz vjere i nanovorođenja kao dara Duha Svetoga, te Božje providnosti i neporecivih obećanja, proizlazi i sigurnost spasenja. No i dalje nam ostaje sa strahom i trepetom raditi oko našega spasenja (spasenje = opravdanje + posvećenje + proslavljenje), kao i sigurnosti vjere (biti zaista osvjedočen u vlastito opravdanje i spasenje). Sigurnost spasenja jest Božji dar, no na našoj osobnoj sigurnosti vjere trebamo raditi. Ona dolazi od marljivog nastojanja oko posvećenja, slušanja Božje riječi u zajednici svetih i primanja sakramenata. Riječ i sakramenti nam pružaju ohrabrenje, rast i sigurnost u vjeri. A Bog je taj koji nam u svemu daje htijenje i djelovanje.^[10]

Tako jedino reformirana teologija sadrži cjelovito učenje Svetog pisma. Ona najbolje odražava Božju suverenost, milost i milosrđe. Samo ona je potpuno Teocentrična i Kristocentrična, umjesto da bude antropocentrična. Samo ona u najvećoj mogućoj mjeri prosuđuje na osnovu Biblije, a ne «duha vremena», ljudskih zamisli o Bogu i humanističkih obrazaca. Samo ona je u svojoj srži izvorno reformacijska. Sve ostalo predstavlja svojevrstni inženjering između reformacijske i rimokatoličke teologije i zapravo se radi o herezi polupelagijanizma.

Jasmin Koso, siječanj 2014.

[1] Broj 27 – jesen 2013:

[2] Pnz 4, 37-38; Pnz 7, 6-8.13 itd.; Iv 1, 12; Rim 9, 12-13 itd.

[3] Post 23, 6; Pnz 7, 6; Rim 8, 33; Rim 9, 6-24; Ef 1; Iv 6, 37.44 itd.

[4] Ef 2,8; Tit 3, 4-7itd.

[5] Fil 1, 29 itd.

[6] Misli se na 2 Kor 5, 19-20 itd.

[7] 1 Kor 1,18; Rim 1, 18. 3, 24; Gal 6, 14; Ef 2, 16; Kol 2, 14; Mk 16, 16; Iv 3, 36 itd.

[8] Misli se na 1 Tim 2, 4.

[9] Iz 45, 7 i dalje; Iz 55, 10

[10] 2 Pt 1, 10 itd.

Vječna sigurnost – odgovor na kritiku u pentekosnom časopisu “Duhovno vrelo”

Časopis “Duhovno vrelo” konstatira da nauk o ustrajnosti svetih predstavlja nekakav “izazov Evanđelju”. Autor Waldemar Kowalski u članku “Jednom spašen, uvijek spašen?”, objavljenom u navedenom časopisu, kritizira reformirani nauk o ustrajnosti svetih, odnosno kako on to naziva vječna sigurnost.¹ Autor smatra kako je uvjerenost u da ćemo, ako smo jednom

opravdani po vjeri u Isusa Krista, sigurno biti i spašeni kriva i nepoželjna. On smatra kako nas uvjerenje da možemo izgubiti spasenje potiče na poslušnost prema Bogu, dok nas uvjerenje u sigurnost spasenja potiče na nemar i raspuštenost. No takav dojam je potpuno pogrešan.

Autor članka navodi primjer nekog ekstremnog učenja za koje niti ne možemo reći da je doista reformirano. Navodno, prema tom učenju: “Čak i ako umremo u potpuno grešnom stanju, proklinjući Boga i odbacujući svaki odnos s njim, i dalje ćemo vječnost u Njegovoj prisutnosti.” Odmah na početku, moram reći da niti ja ne vjerujem da netko može potpuno i trajno zaniijekati Gospodina i biti spašen. Reformirano učenje ne tvrdi tako nešto. Osim ako niste oboljeli od alzheimera, amnezije ili neke slične bolesti. U tom slučaju mislim da nešto slično može biti točno.

S druge strane, autor članka sam sebi “skače u usta” i zaključuje: “Mi vjerujemo da će pravi vjernici uživati u sigurnosti svog spasenja. Ne trebamo se bojati gubitka svog spasenja, kao gubitka novčanika koji nam je nepažnjom ispao iz džepa. Sveto pismo daje vjernicima sigurnost da za njih postoji Božja providnost i sila Njegova Svetog Duha kojom nas podržava.” Koliko dugo, prema autorovom učenju, ta sigurnost može trajati? Danas možemo biti sigurni, sutra možda, prekosutra više ne! I kakva je to sigurnost, koliko je ona objektivna i realna, ako doista opravdani čovjek danas može imati spasenje, a sutra ga izgubiti? Na koliko snažnim temeljima ona počiva i koliko je snažna ta “Božja ruka” kad na kraju ipak ovisi o nama slabim grešnicima?

Prava i lažna sigurnost

Nauk o spasenju samo milošću Božjom po vjeri općenito izaziva nemar i raspuštenost kod onih koji ga krivo shvaćaju ili nikada nisu istinski uzvjerovali i pokajali se.

Međutim, mi smo pozvani da stječemo pravu, a ne lažnu sigurnost. Onaj tko svjesno zanemaruje zajedništvo u crkvi, sredstva milosti (slušanje Riječi i sakramente), te poslušnost i rast u Gospodinu, nalazi se u opasnosti da sam sebe zavarava lažnom sigurnošću. Postoji velika mogućnost da njegova vjera zapravo nije autentična i spasonosna. Pozvani smo da u poslušnosti Božjoj riječi rastemo u pravoj sigurnosti vjere. Oni koji se zavaravaju lažnom sigurnošću srljaju u propast, a oni koji gaje pravu sigurnost jačaju se sredstvima milosti.

Osoba može gajiti lažnu sigurnosti i uslijed drugih zabluda.² Sigurnost spasenja stoji na pravim temeljima ako se zasniva na sljedećem: Na svijesti o stanju u kojem se nalazi čovječanstvo i vlastitom stanju. Čovječanstvo je palo i nalazi daleko od izvorne pravednosti u kojoj ga je Bog stvorio. Svaki čovjek je po prirodi je sklon zlu i u pobuni protiv Boga, te nad njim stoji Božja pravedna osuda. Između čovjeka i Boga dakle stoji nepremostiv jaz. Niti jedan čovjek ne može činiti djela dovoljno dobra da bi bila prihvatljiva Bogu, niti se može istinski obratiti i vjerovati Bogu. Bog je jedini koji je u stanju svojom milostivom intervencijom spasiti od prokletstva one koje je izabrao iz ljudskog roda. Samo on je u stanju promijeniti njihovo srce i dovesti ih do obraćenja. Kristova žrtva na križu je savršeni temelj našeg pomirenja s Bogom. Pred Bogom bivamo opravdani samo zahvaljujući Kristovom djelu na križu i to opravdanje primamo po vjeri i pokajanju.³ Oni koji su opravdani pripadaju Kristu i žele živjeti na Božju slavu. Ukoliko je ovakvo vjerovanje temelj naše sigurnosti, onda je takva sigurnost dobra i poželjna, te ponizna i pobožna! Takva sigurnost ne počiva na nama, nego na Božjoj riječi!

Ono što reformirani u stvari naučavaju jest ustrajnost svetih. To znači da će oni koji su sveti, koji su po Božjoj providnosti određeni za život vječni, sigurno ustrajati do samoga kraja, uz Božju suverenu pomoć. Bog je vjeran svojim obećanjima i sigurno će dovršiti djelo koje je započeo.

Važnost stjecanja osobne sigurnosti spasenja

Kao što smo rekli na početku, Biblija nam ne govori samo to da je moguće steći sigurnost u vlastito spasenje, već nas i poziva da ju steknemo.⁴

Sigurnost u vlastito spasenje je jedan temeljnih čimbenika kršćanskog rasta. Nemati sigurnost pogubno je za duhovni rast. Osoba koja sumnja u svoje konačno stanje pred Bogom izložena je stalnoj duševnoj muci. Nedostaje joj čvrst oslonac u duhovnom životu.

Jedina osoba koja sa sigurnošću može znati je li doista izabrana smo mi sami. Stoga je mudro tako nešto saznati. Zapravo, prava i autentična sigurnost u vlastito spasenje je ono oko čega se vrijedi truditi.

Sigurnost prije svega dolazi iz naše vjere u Božja obećanja u Isusu Kristu. Potom, ona dolazi od naše unutarnje svijesti o prisutnosti takve vjere. Mi nikada ne bi imali bilo kakve naklonosti prema Isusu Kristu da nismo prethodno nanorođeni. Također, znamo da ne bismo bili nanorođeni da nismo prethodno izabrani. Takvo zdravo teološko razumijevanje daje nam sigurnost.

Svatko od nas može prepoznati da ne ljubi Krista potpuno i savršeno. No ipak znamo da ga ljubimo. Radujemo se pomisli o Kristovoj sjajnoj pobjedi i njegovu drugom dolasku. Želimo da On bude uzvišen. Niti jedan od navedenih osjećaja ne bi postojao da nismo primili Božji milosni dar vjere. Kad volimo drugu osobu za pretpostaviti je da smo toga svjesni. Obično to možemo znati. To dolazi iz naše unutarnje svjesnosti.

Tu su zatim i vanjski dokazi. Moraju postojati vidljivi plodovi obraćenja. Grijeh nam nikako ne pomaže u stjecanju sigurnosti. Kako bismo stekli pravu sigurnost moramo nastojati trezveno i pošteno sagledati svoj život. Pri tome nam mnogo ne koristi uspoređivanje s drugima. Uvijek ćemo pronaći one koji nam se čine bolji od nas, a pronaći ćemo i one koji nam se čine lošiji. Moramo se zapitati: "Vidim li ikakvu stvarnu promjenu u svom životu kao posljedicu djelovanja Božje milosti?" To je težak i potencijalno varljiv postupak, ali ne i nemoguć.

Posljednja metoda u stjecanju sigurnosti spasenja jest unutarnje svjedočanstvo Duha Svetoga. Apostol Pavao nam piše: *“Sam Duh susvjedok je s našim duhom da smo djeca Božja;...”* Rim 8, 16. Glavno sredstvo koje Duh Sveti koristi jest Božja riječ. Najveću sigurnost stječemo kad slušamo i proučavamo Bibliju.

Sigurnost spasenja može se ojačati ili ugroziti. Mnogo je stvari koje mogu uzrokovati gubitak sigurnosti. Pozvani smo da budemo trajno uporni u stjecanju sigurnosti.

Najveća prijetnja toj sigurnosti svakako je upadanje u neki težak grijeh. Znamo da ljubav pokriva mnoštvo grijeha, znamo da nije potrebno savršenstvo, pa ipak, ako upadnemo u teške grijeha, izgubiti ćemo sigurnost. Primjer za to je kralj David. Njega je grijeh preljuba doveo do stanja da drhti pred Bogom. Psalam 51 nam svjedoči o borbi koju David prolazi kako bi ponovno zadobio sigurnost spasenja. Ista vrsta agonije dogodila se i apostolu Petru kad je zanijekao Isusa.

Isto tako, ako smo izloženi velikoj patnji ili bolesti to može poljuljati našu sigurnost spasenja. Makar je rekao da njegov Otkupitelj živi, Job je ipak imao teške trenutke sumnji. Svi mi prolazimo kroz razdoblja sumnje ili osjećaj napuštenosti. Tada se trebamo još više potruditi da ojačamo našu sigurnost. Približimo li se Bogu i On će se približiti nama...

Možemo li stvarno izgubiti spasenje?

Do sada smo govorili o našoj sigurnosti spasenja, no možemo li mi doista izgubiti spasenje? Može li doista opravdana osoba izgubiti svoje opravdanje?

Razlog zašto istinski vjernici ne gube vjeru jest taj što ih Bog čuva. Nauk o ustrajnosti svetih možemo nazvati i naukom o očuvanju svetih. Ustrajnost je ono što mi činimo, a ono što Bog čini jest da nam omogućuje da ustrajemo. Nauk o ustrajnosti svetih temelji se na brojnim Božjim obećanjima danim u Bibliji.⁵ Naša sigurnost ne počiva na ljudskoj već na Božjoj volji.

Kritičari učenja o ustrajnosti svetih ponovno žele previše postići argumentom o ljudskoj slobodnoj volji. Oni kažu da Bog ne bi čovjeka protiv njegove volje prisiljavao na ustrajnost. Jadan moj prijatelj je dao dobru usporedbu... Da sam ja malo dijete koje svojevóljno ide prema cesti, radije bih da me netko, uzurpiravši moju slobodnu volju, čvrsto primi za ruku i spriječi, nego da poginem pod kotačima!

Protivnici učenja o ustrajnosti svetih tvrde da na Nebu neće biti moguće izgubiti milost. Tamo Bog više neće dopustiti pojavu grijeha. Ipak, sveti na Nebu ostaju istovremeno i slobodni. Ukoliko nas Bog može očuvati u Nebu, a da ne pogazi našu slobodu, onda to može i ovdje na zemlji! Mi ustrajavamo jer Bog djeluje na našu slobodnu volju. Zato jer Bog djeluje u nama mi ustrajavamo, Božje odluka o izabranju je nepromjenjiva jer se ni savršeni Bog ne mijenja. Onoga koga opravda, toga će i proslaviti!

Zašto onda izgleda da mnogo ljudi otpada od milosti? Poznato je da se kršćani “spotiču. Poznato je da su i kršćani u stanju počinuti strašne grijeha. Vjerujemo da kršćani mogu pasti. Međutim, ne vjerujemo da oni mogu otpasti potpuno i konačno. Već smo spomenuli slučaj kralja Davida. On ne samo da je počinio preljub, već je i sudjelovao u zavjeri ubojstva Bat Šebina supruga Urije. Međutim, njegovo kasnije pokajanje bilo je temeljito koliko i njegov prvotni grijeh. David je teško sagriješio, ali nije pao potpuno i konačno.

Možemo spomenuti i primjer dvije poznate osobe iz Novog Zavjeta. Obojica su izdali Isusa. Njihova imena su Petar i Juda. Juda se nakon izdaje otišao objesiti, a Petar se nakon izdaje pokajao i postao stup Crkve. U čemu je razlika? Isusu je rekao da će se Petar vratiti! To Isusovo uvjerenje se nije temeljilo na Petrovoj snazi. Isus se pouzdao u snagu svog posredovanja. Zbog Isusovog obećanja da će biti naš veliki svećenik, pravedni posrednik kod Oca i mi vjerujemo da ćemo uspjeti do samoga kraja! ⁶

Božje djelo očuvanja možemo prikazati i slikom oca i sina koji hodaju, a otac drži sina za ruku. Sigurnost djeteta ne leži u snazi vlastitog stiska, već u snazi stiska očeve ruke!

Naša ustrajnost djelo je Trojedinoga Boga! Bog Otac je taj koji nas čuva i održava. Bog Sin posreduje za nas. Bog Duh Sveti prebiva u nama i poučava nas.

Zašto nam se čini da neki ljudi otpadaju potpuno i trajno? Prepoznamo da je vidljiva crkva Kristova mješovito tijelo. Žito raste zajedno s kukoljem, a ovce rastu zajedno s jarcima... Oni koji postanu "neobraćeni" nisu nikada ni bili zaista obraćeni. Juda je bio sin propasti od početka. Njegovo obraćenje je bilo prividno. Isus nije molio za njega da bude obnovljen. Juda nije izgubio Duha Svetoga jer ga nije ni primio. Apostol Ivan piše: *"Od nas iziđoše, ali ne bijahu od nas. Jer kada bi bili od nas, ostali bi s nama; ali neka se očituje da nisu od nas."* (1 Iv 2, 19).

Biblijska upozorenja o otpadu

Najjači argument protiv nauka o ustrajnosti su biblijske opomene o otpadu.⁷

Kao naizgled najsporniji tekst u odnosu na nauku o ustrajnosti navodi se onaj iz šestog poglavlja Poslanice Hebrejima: *Zaista, onima koji su jednom prosvijetljeni, i okusili dar nebeski, i postali dionici Duha Svetoga, i okusili Lijepu riječ Božju i snage budućega svijeta, pa otpali, nemoguće je opet se obnoviti na obraćenje kad oni sami ponovno razapinju Sina Božjega i ruglu ga izvrgavaju.* (r 4-6)

Ukratko, bez ulaženja u sve pojedinosti, ovdje su moguća dva objašnjenja. Na prvi pogled ovdje se radi o pravim vjernicima. Međutim, ovaj tekst se može razumjeti i u smislu da opisuju lažne vjernike, one koji su dali lažno svjedočanstvo vjere. Kukolj koji dolazi u crkvu čuje propovijedanje Božje riječi. Takvi ljudi time bivaju prosvijetljeni.. Oni sudjeluju u sredstvima milosti. Doživljavaju iskustvo Duha Svetog u zajednici. Pokazali su izvanjsku formu pokajanja. U tom slučaju možemo povući paralelu s Isusovom pričom o sjemenu koje je zasijano u trnju i na kamenitom tlu.⁸ Dio tumača se zadovoljava s ovakvom interpretacijom ovih redaka.

No vjerojatnije je da se ovdje zaista radi o pravim obraćenicima. U tom slučaju, autor Poslanice se ovdje služi argumentacijom dokazivanja logičke zablude. Autor ovdje uzima mišljenje protivnika i dovodi ga do njegovog logičnog zaključka. Logičan kraj hereze judaista⁹ jest uništenje svake nade u spasenje.

Logika je slijedeća: Kad neka osoba prihvati Kristovo pomirenje i opet se vrati pod Mojsijev zavjet, što će joj preostati? Ona se u konačnici odriče Kristova djela pomirenja, ponovno postaje dužnikom pred Zakonom. I gdje onda da potraži spasenje? Čovjek koji se odrekao križa ne može mu se više vratiti. Neće mu preostati nikakva nada u spasenje jer neće imati Spasitelja. Teologija koja ga je zavela ne dopušta postojanje dovršenog Kristovog djela.

Ovakvu argumentaciju dokazivanja logičke zablude vrlo je važno zapaziti i zapamtiti u novozavjetnom načinu pisanja!

Ključ šestog poglavlja Poslanice Hebrejima otkrivamo u devetom retku: “A uvjereni smo, ljubljeni, sve i ako tako govorimo, da je s vama dobro i da ste na putu spasenja.” Autor sam objašnjava da je pisao na neobičan način. On ne zaključuje da će bilo tko zaista otpasti, već zaključuje da će svi biti dobro i ići putem spasenja. Autor nije rekao da je bilo tko otpao! Dapače, on zaključuje da je siguran kako nitko neće otpasti!

No zašto se onda autor uopće zamara pišući ovo upozorenje? Bilo bi besmisleno nagovarati ljude da izbjegnu ono što je ionako nemoguće. Autor tako piše jer je ustrajnost vjere istovremeno milost, ali i naša dužnost. Na početku smo rekli da je od presudne važnosti raditi na pravoj, a ne lažnoj sigurnosti. U domeni naše ljudske odgovornosti moramo uložiti sav potreban napor. Ljudski govoreći može se otpasti. No ako ulažemo napor na očuvanju naše vjere vidjet ćemo Boga koji nas održava. Nemoguće je da Bog bude neuspješan.

Na kraju, da se vratimo slici oca koji drži dijete za ruku... Dijete će možda popustiti stisak, no ako nam je Bog Otac, On sigurno neće. No ipak, i djetetova dužnost je držati se. Zato autor Poslanice Hebrejima opominje vjernike. Luther je to nazivao “evanđeoskim načinom nagovaranja. Takav način nagovaranja nas podsjeća na dužnost da ne popuštajući stisak i dalje hodamo s Bogom.

Na kraju, možemo zaključiti da reformirano učenje o ustrajnosti svetih ne predstavlja nikakav izazov Evanđelju, već upravo suprotno, u odnosu na sve kršćanske tradicije, ono znači najcjelovitiju i najsnažniju afirmaciju Evanđelja! Samo Krist, samo Pismo, samo milost, samo vjera i sva slava Bogu pripada!

Jasmin Koso, siječanj 2014.

Bibliografija:

R. C. Sproul *Izabranici Božji* (Kršćanski centar “Dobroga Pastira”, Osijek, 2010.), 153-175. str.

Louis Berkhof *Sigurnost vjere* (Kršćanski centar “Dobroga Pastira”, Osijek – Reformirani teološki institut “Mihael Starin”, Tordinci, 2007.)

[1](#) “Duhovno vrelo”, broj 27, jesen 2013.

[2](#) Na primjer, to može biti vjerovanje u univerzalizam (da će svi ljudi ionako biti spašeni), samopravednost (opravdanje po vlastitoj dobroti i djelima) ili nepoznavanje doista biblijskog Boga i Krista (kako je objašnjen u ekumenskim Vjerovanjima) itd.

[3](#) Taj događaj možemo nazvati i “nanovorođenje” ili kršćansko obraćenje.

[4](#) 2 Pt 1, 10-11.

[5](#) Fil 1, 6; Iv 10, 27-29; Heb 10, 14; Rim 8, 33-39; Ps 89, 25-36; Jr 32, 40 itd.

[6](#) Iv 17, 11-12.24

[7](#) Na primjer 2 Pt 2 22, 1 Kor 9, 27 ili 2 Tim 17-18 (Pavao i ovdje zaključuje sljedećom izjavom upućenom Timoteju u retku 19: “Ipak čvrsti temelj Božji stoji – pod ovim je pečatom: Poznaj Gospodin one koji su njegovi i neka se kloni zloće tko god imenuje ime Gospodnje”).

[8](#) Mt 13, 3-23.

[9](#) Judaisti su priznavali Krista, a istovremeno nužnim smatrali obdržavanje starozavjetnih obreda. Čini se da je pisac Poslanice Hebrejima mislio na njih dok je pisao ovu Poslanicu.

Osobine kršćanskih i kvazikršćanskih sekti

Riječ «sekta» može se tumačiti dvojako: kao grupa ljudi koja se od nečega odvojila ili kao grupa ljudi koja nekoga ili nešto slijedi (sljedba). Sekte možemo grubo podijeliti u tri grupe: kršćanske, kvazikršćanske i nekršćanske. U ovom članku ćemo se prvenstveno pozabaviti osobinama kršćanskih i kvazikršćanskih sekti, makar mnoge od tih osobina mogu imati i nekršćanske sekte.

Katolička strana za sektaštvo često optužuje protestantizam. I zaista mnoge kršćanske sekte proizlaze iz redova tzv. slobodnih crkava (zvanih i crkvama reformacijske baštine). Međutim, one zapravo počivaju na idejama radikalne anabaptističke reformacije koje je magistarska reformacija (glavni pravac reformacije) odavno odbacila i osudila. Brojne heretičke sekte prate kršćanstvo od njegovih samih početaka. No tipično sektaški duh isključivosti i nesnošljivosti može biti prisutan i u velikim, pa i većinskim Crkvama.

Kvazikršćanske sekte se neumorno pozivaju na Bibliju, te sebe nazivaju izvornim kršćanima, no one to po svojem nauku zapravo nisu. U našim krajevima riječ je poglavito o Jehovinim svjedocima i Mormonima. Njihov nauk je krivovjeren u ključnim postavkama. Jehovini svjedoci niječu božanstvo Isusa Krista, božanstvo i osobnost Duha Svetoga, postojanje Presvetog Trojstva, besmrtnost duše, postojanje pakla, odbacuju križ, a Boga nazivaju iskrivljenim imenom «Jehova». Mormoni (Crkva Isusa Krista svetaca posljednjih dana) u tumačenju Presvetog Trojstva odlaze u krivovjerje, a nauka Knjige Mormonove (koja je ravnopravna Bibliji!) potpuno je nebiblijska i s kršćanskog stajališta posve neprihvatljiva.

Postoji nekoliko karakteristika koje su zajedničke većini sekti i po kojima ih se može prepoznati:

1. Nedostatak objektivne i postojane eklezijalne strukture

Sektama nedostaje institucionalna dimenzija i struktura Crkve: prema darovima prepoznati, propisno obrazovani i pravilno zaređeni crkveni službenici; transparentan crkveni red i hijerarhija; teološki profilirani obredi i doktrine, te katolička perspektiva i teologija Crkve (svijest da Crkva postoji dalje od vlastitog praga).

Nadalje, u sektama je najčešće prisutan snažan antiintelektualni duh i neprijateljski stav prema teološkom obrazovanju (osim ako ono nije u vlastitom ekskluzivnom aranžmanu). Nedostatak jasne eklezijalne strukture često se kompenzira raznim vrstama kontrole, pritisaka i manipulacije.

Ernst Troeltsch, njemački protestantski teolog (1865-1923.), kaže da je: "Crkva obilježena objektivnim i postojanim, dok sljedba ima svoju jezgru u osobnom doživljaju obraćanja i vlastite odluke... Crkva svoje vjernike nosi, sljedba je od svojih vjernika nošena."

2. Krajnja nesnošljivost prema većinskoj Crkvi.

Većina vođa ovakvih pokreta izišla je iz većinske Crkve te prema njoj gaji agresivno neprijateljstvo. Sektaško ponašanje odlikuje radikalističko odbacivanje dijaloga, cjelokupne prakse i vjernika većinske vjerske zajednice. Unutar sekte često se pothranjuje strah od društva i većinske vjerske zajednice, a nerazmjerno velik naglasak stavlja na pravila koja čuvaju njezinu zatvorenost i ekskluzivnost.

3. Proizvoljno tumačenje Biblije

Biblija je Božja riječ izrečena ljudskom riječju. Pisana je u određenim povijesnim razdobljima, raznim kulturama i na raznim jezicima. Biblijski pisci koristili su razne književne vrste da bi prenijeli Božju poruku. Sve to zahtijeva stručan, ozbiljan i odgovoran pristup tumačenju biblijskih tekstova. Upravo to nedostaje većini sekta. One se oslanjaju samo na nadahnuće Duha Svetoga, a stručno tumačenje Biblije mnogi od njih zabacuju, pa čak i osuđuju. Da bismo ispravno shvatili neki biblijski tekst važno je vodstvo Duha, ali je važno i znati kada i gdje je nastao, u kakvom društvenom, političkom, ekonomskom i vjerskom okruženju i sl. Nije uvijek lako tumačiti neke izraze, gramatičke konstrukcije ili simbole. Ovdje se otvara prostor za mnoge manipulacije što većina sekta i čini.

4. Rigidno doslovno tumačenje biblijskih tekstova

Jedna od vrlo uočljivih značajki sektaškog propovijedanja je upravo ova. Sektaši će se doslovno držati svake riječi ne poznavajući značenje pojedinih biblijskih simbola kao i njihovo preneseno značenje. Rigidno doslovno tumačenje bez obzira na književnu vrstu pojedine biblijske knjige dovodi do nevjerojatnih konstrukcija, čudnih poruka, gotovih odgovora i sl. U pozadini su najčešće iskrivljena shvaćanja Biblije od strane osnivača pojedinih sljedbi.

5. Selektivno i manipulativno korištenje biblijskih citata

Sektaši će Biblijom vješto manipulirati nastojeći izazvati oduševljenje i ostaviti dojam biblijskih stručnjaka. Oni će, da bi dokazali svoje tvrdnje, rado isticati sve one citate koji ih potvrđuju, a prešućivati će one koji ih opovrgavaju. Nije rijedak slučaj da se poseže za spajanjem citata iz posve različitih biblijskih knjiga, citata koji su po svom značenju i stilu pisanja posve nespojivi.

6. Radikalno odbacivanje crkvene tradicije (predaje)

Postavivši Bibliju na njezino mjesto kao vrhovni autoritet u Crkvi, te afirmiravši slobodu da je svatko ima pravo čitati i tumačiti, reformacija nije dala i slobodu da Bibliju svatko može tumačiti kako hoće. Magistarski reformatori (za razliku od radikalne reformacije) nisu potpuno odbacili crkvenu tradiciju, već su je sačuvali kao sekundarni izvor autoriteta. Dapače, reformatori su pazili da ne izmišljaju neku novu religiju, već su vodili računa o kontinuitetu, te se u svojim zaključcima konzultirali s crkvenim ocima i naučiteljima. Činjenica da je Rimsk crkva prenela i zlopotrebljavala tradiciju ne smije biti razlog da je se protestanti posve odreknu (što i nije moguće).

Što je to crkvena predaja? Autentična kršćanska predaja mora zadovoljiti tri kriterija: **univerzalnost**- da se naučavala posvuda, **drevnost**-od početaka, **slaganje**-od strane svih (*Quod Ubique, Quod Semper, Quod ab Omnibus*, sv. Vinko Lorenški).

Već od kraja prvog i početka drugog stoljeća posjedujemo spise starih teologa koje nazivamo «crkveni oci» i «crkveni naučitelji». Kroz njihova teološka djela, pisma i propovijedi saznajemo kako je Crkva u samim počecima shvaćala pojedine dijelove Isusova nauka i biblijske poruke. Djela crkvenih otaca ostaju nam trajno svjedočanstvo vjere Crkve on najranijih dana. Odbacivši vrijednost crkvene predaje otvaraju se vrata individualističkom, subjektivnom, svojevremenom i isključivom tumačenju Biblije od strane pojedinaca i raznih sljedbi.

7. Naglašena uloga vođe (utemeljitelja)

Svaka sekta svoje naučavanje temelji na shvaćanjima i spisima svoga utemeljitelja. Tako kriterij shvaćanja Biblije više nije stručan, ozbiljan i odgovoran pristup, te vjera Crkve od početaka i apostolskih vremena, već kriterij postaju utemeljiteljeva tumačenja Biblije i njegove zablude. Utemeljiteljevo naučavanje živi u sekti i dalje kroz trenutno vodstvo koje se brine da se ono sačuva i vjerno propovijeda. Tako na mjesto tradicije sveopće apostolske Crkve dolazi ekskluzivno učenje utemeljitelja sekte i njegovih nasljednika. Svako drugačije mišljenje i udaljavanje od proklamirane istine doživljava se kao otpadanje od vjere ili izdaja, a dotični biva izložen pritiscima i smatran nepodobnim.

8. Velika uloga emocija i povezanosti

Članovi sekte emocionalno su vezani i međusobno osjećaju veliku bliskost. Oni su često izolirani u svojoj sredini kao manjina i upućeni jedni na druge. Osjećaju se neshvaćeno i odbačeno od većine i zato ogromnu energiju troše na podršku jedni drugima, na solidarnost i pomoć u nevolji. To plijeni pozornost mnogih pripadnika velikih Crkava gdje takve povezanosti često nema. Propovjednik poznaje svakog pojedinog člana, posjećuje njihove domove, članovi se međusobno oslovljavaju sa «brate» i «sestro». Sve to ostavlja dojam življenog kršćanstva i mnogi upravo radi toga ulaze u sekte. Ne želeći zaniijekati i postojanje plemenitih motiva treba ipak ustvrditi da je takva međusobna povezanost više rezultat njihove malobrojnosti, osjećaja da su posebni i zatvorenosti u sebe, nego istinske ljubavi i potrebe za poslušnošću Bogu. I među članovima sekti ima zavisti, netrpeljivosti, svađe, nezdrave konkurencije, častohleplja i sl. Ali u zajedničkoj nevolji se drže zajedno...

Iza izvanjske dobrote i srdačnosti često je prisutna velika uskogrudnost u kojoj se pomoć, naklonost i milosrđe trebaju zaslužiti pripadnošću, poslušnošću, podobnošću i slaganjem s vođom. Svakoj je sekti neobično važno pred javnošću pokazati najbolje lice.

Mnogi članovi sekti bili su pripadnici neke veće Crkve pa je njihova ogorčenost njome čest motiv i pokretač za djelovanje. Nije rijedak slučaj da se radi i o strahu kao pokretačkom motivu. Mnogim članovima sekti nezamisliv je život bez nje pa ostaju unutra i onda kad počnu sumnjati u ispravnost njezinog nauka. Radi se o određenom mentalnom sklopu koji se formira tijekom godina boravka u sekti i izvan kojeg osoba teško može funkcionirati i razmišljati. Pojedinac tako prestaje biti samostalna osoba s integritetom. Pojedine sekte namjerno izoliraju svoje članove od okoline, rodbine, prijatelja i same obitelji uvjeravajući ih da su samo oni ti "pravi" ili izabrani. Nakon određenog vremena, takva osoba postaje ropski vezana uz sektu i gotovo im je nemoguće izaći van.

U nekim sektama bogoslužja su izuzetno emocionalna, nabijena snažnim osjećajima, svatko je pozvan da slobodno moli, da govori po vlastitom nadahnuću, da ustaje i sjeda kad želi pa sve to ostavlja dojam živosti, slobode i opuštenosti, što se pripadnicima velikih Crkva, s velikim župama, također može činiti privlačnim.

Jasmin Koso, 2011.

Kako prepoznati kult ili sljedbu

Težnja ovog članka je da svi oni koji se nalaze u ovakvoj vrsti zarobljenosti ili su u opasnosti da u nju uđu mogu prepoznati ove karakteristike i elemente. Želio bih da znaju da mogu biti dobri vjernici i štovati Isusa Krista i izvan kulta ili sljedbe, te živjeti kao slobodni ljudi.

Različite definicije

Postoji mnogo konfuzije i zbunjenosti u pogledu kultova ili sljedbi i ponekad ih može biti teško identificirati. Stoga su se razvile različite definicije kako bi nam bilo malo lakše prepoznati ih.

Najšira sekularna definicija – kult je riječ koja u svojem najširem (i tradicionalnom) značenju označava javno štovanje nekog božanstva, nadnaravnog ili prirodnog fenomena, odnosno pojedinca ili društvenog fenomena. Naziv dolazi od latinske riječi *cultus* – koja označava briga (također obrađivanje zemlje), štovanje, čašćenje. Pod

njim su se tradicionalno podrazumijevale obaveze vjernika prema određenom božanstvu, koje se prije svega odnose na prinošenje žrtvi, rituale i slične obrasce ponašanja.

Univerzalna definicija – kult je svaka skupina koja ima piramidalnu strukturu autoriteta pri čemu sva učenja, tumačenja i vodstvo dolaze od osobe/osoba na vrhu. Takve skupine tvrde da su one jedini put do Boga, raja, nirvane, konačne stvarnosti, punine potencijala ili sreće itd. One usmjeravaju način mišljenja i koriste razne tehnike kontrole uma da bi zadobile kontrolu i zadržale svoje članove. Takva definicija obuhvaća kultove unutar svih vodećih svjetskih religija, zajedno s onim kultovima koji nemaju očito vjerski bazu kao što su komercijalni, obrazovni i psihološki kultovi.

Kršćanska definicija – kult je svaka skupina koja odstupa od biblijskog, pravovjernog, povijesnog kršćanstva. Takve skupne obično poriču božanstvo Isusa Krista, njegovo fizičko uskrsnuće, njegov osobni i fizički povratak na Zemlju i spasenje po vjeri.

Naravno, ova definicija pokriva samo one skupine koje se smatraju kultovima unutar kršćanske vjere. Ona ne pokriva kultove unutar drugih svjetskih religija poput islama ili hinduizma, niti to pokriva psihološke, komercijalne ili obrazovne kultove koji ne poznaju Bibliju kao izvor istine i autoriteta.

Biblijski “pravovjerni” kultovi

Ovdje ćemo posebnu pažnju posvetiti biblijski “pravovjernim” kultovima. To su skupine koje se smatraju kultovima ponajprije zbog svog ponašanja, a ne toliko zbog doktrine. Većina vjerskih kultova

uče ono što se u odnosu na biblijsko, pravovjerno i povijesno vjerovanje Crkve može smatrati herezom, ali neki ne. Neki kultovi naučavaju osnove kršćanske vjere (mada razvoju devijacija doprinosi zabacivanje pravovjerne i povijesne prakse Crkve), ali imaju obrasce ponašanja koji sadrže različite oblike zloupotrebe, kontrole i elemente kulta.

Takve skupine naučavaju središnje doktrine kršćanske vjere, a zatim im dodaju posebne ovlasti i autoritet vođe/vodstva ili pojedine dodatne autoritativne spise. Oni se okupljaju oko tumačenja svog vođe/vodstva, a pokorno i neupitno prihvaćanje istih je bitno za dobru poziciju i prihvaćenost pojedinca u grupi. To prihvaćanje uključuje i ono što se obično smatra ne-esencijalnim doktrinama, koje nisu vezane uz pitanje spasenja (poput osobe i djela Isusa Krista.) Ključno je da vodstvo u takvim skupinama prakticira kontrolu uma ili pretjeran utjecaj na svoje članove.

Ostale identifikacijske značajke

Takva skupina će imati elitistički pogled na sebe u odnosu na druge: oni imaju “jedinstven cilj”; oni su “jedini pravi”, a svi drugi su u krivu; oni su jedini koji čine Božju volju, a svi drugi u otpadništvu.

Oni će promovirati svoje ciljeve vrlo aktivno, te kroz to zloupotrebjavati Bogom dana osobna prava i slobode. To zlostavljanje može biti teološke, duhovne, društvene i psihološke naravi.

Kako oni to čine

- Njihov vođa/e mogu tvrditi da imaju posebnu ekskluzivni službu, objavu ili Bogom dani autoritet.
- Oni vjeruju da su jedina prava crkva i zauzimaju vrlo kritički stav prema povijesnom kršćanstvu, dok u isto vrijeme hvale i veličaju svoju skupinu, vođu/e i rad.
- Koriste se različitim vrstama zastrašivanja ili psihološke manipulacije kako bi članovi ostali lojalni svojim vođama. To može biti u obliku prijetnji strašnom nesrećom poslanom od Boga ako odu; vječnom propašću; izbjegavanja kontakata s obitelji i prijateljima, itd. Takve manipulacije su vitalan dio procesa kontrole uma.
- Od članova se očekuje da daju značajnu financijsku potporu. To može biti u obliku obavezne desetine (koja se provjerava), pa sve do zapisivanja nad cjelokupnom imovinom pojedinca prilikom ulasku u skupinu; različitih metoda usađivanja osjećaja krivnje kod onih koji nisu dovoljno doprinijeli; prodaje časopisa, cvijeće ili druge robe za skupinu, kao dijela njihove službe.
- Imaju velik naglasak na odanost grupi i njezinim učenjima. Životi članova će biti potpuno apsorbiran u grupne aktivnost, te će, zbog fizičke i emocionalne iscrpljenosti, imati malo ili nimalo vremena za razmišljanje o svojoj situaciji. Ovo je također vitalno u procesu kontrole uma.
- Skupina će nastojati uspostaviti kontrolu nad gotovo svim aspektima privatnog života svojih članova. Ova kontrola se može uspostaviti izravno kroz zajednički život, ili stalnim i napornim poučavanjem “kako biti pravi kršćanin” ili “kako biti poslušan vodstvu”. Članovi će gledati u svoje vođe tražeći vodstvo u svemu što rade.
- Biblijski bazirani kultovi mogu tvrditi da kod njih nema razlike između klera i laika, kao ni plaćenih službenika, te da su svi jednaki.
- No svako drugačije mišljenje ili propitivanje učenja određene skupine će biti obeshrabreno, a na kritiku u bilo kojem obliku se gleda kao na pobunu. Naglasak će biti na autoritetu i vlasti, te neupitnoj poslušnosti i pokornosti, koja treba biti budno održavana.
- Članovi su dužni pokazati svoju lojalnost prema skupini na neki način. To biti u obliku neke vrste nadzora (“bdijenja”) nad drugim članovima (uključujući obitelj) pod krinkom želje za

njihovom “duhovnom dobrobiti“. Od njih može biti traženo čak i da namjerno lažu ili žrtvuju svoje živote odbijajući neki oblik liječenja.

- Pokušaji da napuste skupinu ili otkriju neke neugodne činjenice o njoj može biti popraćeno prijetnjama. Neki mogu tražiti da članovi prisegnu zakletvu lojalnosti koje uključuje i njihove živote ili potpišu svojevrsni ugovor “saveza” i tako se osjećaju zastrašenima. Oni koji napuste skupinu obično su suočeni sa sučeljavanjima s drugim članovima koji ih pokušavaju natjerati da se vrate.

Zloupotrebe prava i sloboda

Neke od zloupotreba ljudskih prava i sloboda uključuju:

- *Zlostavljanje individualnosti. Usvaja se grupni mentalitet.* Ljudi ne smiju misliti za sebe odvojeno od grupe i trebaju prihvaćati samo ono što im se kaže.
- *Zlostavljanje intimnosti* odnosa s prijateljima, rodbinom, bračnim drugom, djecom, roditeljima itd. koji bivaju porušeni ili ozbiljno ugroženi.
- *Financijsko zlostavljanje pri kojem skupini daju sve što mogu.* Članovi često žive u mnogo nižim socijalno-ekonomskim uvjetima nego što privređuju, jer skupina, u korist različitih svrha, stalno od njih stalno traži novac.
- *“Mi protiv njih” mentalitet . Izolacija od društvene zajednice kao cjeline.* Na sve i svakog izvan grupe se gleda kao na “đavla”, “neprosvijetljenog” itd. Njihovi neprijatelji sada su dosadašnji prijatelji, Crkva, vlade, obrazovni sustavi, mediji – svijet u cjelini.
- *Zlostavljanje vremena i energije .* Skupina kontrolira i koristi gotovo svo vrijeme i energiju svojih članova u grupnim aktivnostima. Oni su obično u stanju stalne mentalne i fizičke iscrpljenosti.
- *Zlostavljanje slobodne volje.* Članovi se moraju neupitno podložiti učenju i uputama grupe, te njihova slobodna volja biva slomljena. Njihov “volja” zapravo postaje “volja” skupine, a da oni to i ne shvate. Svim metodama slamanja slobodne volje zajedničko je korištenje osjećaja “krivnje” .

Rezultati ovakvog zlostavljanja

- *Promjene osobnosti.* Rodbina će reći da više ne prepoznaju osobu. Iz do jučer tople osobe pune ljubavi izbijati će gomila zlostavljanja, odbacivanja i osjećaja mržnje. Član kulta sebe vidi kao “pravednog” i to dolazi do izražaja u njegovom stavu prema onima koji su “vani”.
- *Gubitak identiteta.* Oni ne mogu vidjeti sebe kao pojedince odvojene od skupine. Neki će čak promijeniti i svoje ime u znak odbacivanja bivšeg života.
- *Paranoja -“mi smo progonjeni” .* Svaki put kada se kaže nešto negativno o grupi, bilo opravdano ili ne, to se smatra “progonom”. I svaka kritika pojedinca biva također viđena kao progon, samo zato što su oni “pravi kršćani” ili zato što su “prosvijetljeni”, a ne zato što su, kao pojedinci, učinili nešto krivo. Međutim, u isto vrijeme, oni će se osjećati slobodnima kritizirati što god vi vjerovali, rekli ili učinili, jer oni su “jedini koji su u pravu”.
- *Socijalna dezorijentacija .* Oni gube sposobnost za druženje izvan skupine. To može ići tako daleko da nisu u stanju organizirati svoje vrijeme ili donijeti jednostavne odluke kada napuste skupinu. Njihov pogled na svijet se mijenja i oni ga doživljavaju kroz oči njihova vođe, te postaju vrlo naivni u svojoj percepciji života općenito.
- *Teški kompleksi krivnje.* Oni se osjećaju krivima u vezi svega što su učinili prije ulaska u grupu, te nastoje biti “dobri” i “dostojni” za “vječni život”. Svaki prekršaj se napuhuje do razmjera “planine”, stoga su članovi u stalnom stanju krivnje za povredu čak i manjih pravila. Krivnja dolazi, jer ne rade dovoljno, jer su se zabavljali, sumnjali ili postavljali pitanja, čak i ako su razmišljali racionalno “svojom glavom“. Ovo krivnja se nagomilava na hrpu novih pravila i

konstantnog utvrđivanja što je grešno, a što nije. Svaka bolest može biti promatrana kao nedostatak vjere, a emocionalna bolest može biti smatrana dokazom grijeha u svom životu, što izaziva daljnje osjećaje krivnje.

Napomene za kraj

Nećete sve ovdje spomenute značajke i elemente naći u svakom kultu, ali svi kultovi će imati neke ako ne i najveći dio od njih, iako to može u određenoj mjeri varirati.

U slučaju da navedene značajke prepoznate kod skupine kojoj ste se približili, želim vam da se na vrijeme izbavite. Ako ste već nalazite zarobljeni u nekom od kultova, moja želja je da vam Gospodin da snage i razumijevanja da iz njega izađete, te da svoju duhovnost i zajedništvo ostvarite tamo gdje vaša sloboda i osobnost neće biti zlostavljani.

Priredio: Jasmin Koso, 2013.

Bibliografija:

[Wikipedia](#)

[Identifying a Cult](#)

[Why Fundamentalist Churches are often Cults](#)

[How to Identify a Cult](#)

Čine li čovjeka duh, duša i tijelo ili duša i tijelo?

Novi gnosticizam

Ta ideja da se ljudska konstitucija u bitnome sastoji od tri djela – tijela, duše i duha (tripartitna konstitucija ili trihotomija) vrlo je česta među evanđeoskim, a ponajprije pentekosnim i karizmatskim kršćanima.

Ova tema je bila predmet rasprave i u ranoj Crkvi koja se u osnovi opredijelila za gledište da se čovjek sastoji od dva esencijalna elementa, onog duhovnog i onog materijalnog (bipartitna

konstitucija ili dihotomija). No opasnost koja se krila u ovakvom načinu gledanja jest mogućnost upadanja u dualizam. Tako duša i tijelo više nisu u jedinstvu, već se tijelo promatra kao suprotstavljeno duši i potpuno zlo, a ne kao u osnovi dobro ali zaraženo grijehom. Na ranu je Crkvu u tom pogledu negativno utjecao pravac u grčkoj filozofskoj misli koji je odbacivao mogućnost bilo kakvog jedinstva između duhovnog i materijalnog. Zbog toga su neki kršćanski mislioci uveli i duh kao treći element ljudske konstitucije koji bi trebao predstavljati svojevrsno “ljepilo” između duše i tijela. Crkva je međutim u konačnici odbacila i tripartitno gledište kao herezu koja se zapravo razvila iz grčkog dualizma.

Tripartitni način gledanja je doživio svoj povratak u dvadesetom stoljeću, te postao vrlo popularan u stanovitim kršćanskim krugovima. Jedna od stvari koje se čine vrlo privlačnima kod tripartitne ideje jest mogućnost da iskonstruirate različite duhovne stupnjeve kršćanskog života. Tako navodno postoje oni koji su rođeni od Duha Svetog, ali još nisu ispunjeni, odnosno kršteni Duhom Svetim, te oni koji su i rođeni i kršteni od Duha Svetog. Zapravo postoje tri vrste ljudi; oni koji uopće nemaju Duha Svetog, oni koji su rođeni od Duha ali im nedostaje taj “drugi blagoslov”, te konačno oni kojima je Duh Sveti ušao u sve “pretince”. Naime, ako govorite o tri različite vrste ljudi, onda je zgodno vjerovati i u to da se čovjek sastoji od tri konstitutivna elementa. Razlika je dakle u “pretincima” unutar ljudskog bića koje je zauzeo (ili nije zauzeo) Duh Sveti. Tako se pravi razlika između takozvanih tjelesnih i duhovnih kršćana.

Ovakav način gledanja podsjeća upravo na ranokršćansku herezu gnosticizma (grč. γνωστικός: koji spoznaje, spoznajni) s kojom su se sukobljavali i sami apostoli. Gnosticizam se razvio iz grčkog dualizma, emanacionizma i gnoze, te nekih židovsko-kršćanskih elemenata. Gnosticizam je dijelio ljude u tri stupnja: *hilike* (tvarne), *psihike* (duševne) i *pneumatike* (duhovne). Smatrajući kako je zlo kozmičke, a ne osobne naravi, odbacivali su etičke norme. Umjesto etičkih normi, jedni su slijedili asketizam, kojim se utire put spoznaji i duhovnom izbavljenju, a drugi libertinizam, jer je duh po sebi čist, pa ga nikakvo zemaljsko blato ne može uprljati u osobnim postupcima.

S ovakvim načinom gledanja povezane su i različite neognostičke grupe unutar današnjeg kršćanstva. Tu su prisutne različite krajnosti. Tako jedni prakticiraju strogu i ekskluzivnu disciplinu, dok su drugi skloni libertinizmu. Opasnost se krije i u naučavanju kako je moguće postići gotovo savršeno

posvećenje ili čak biti izliječen od različitih psihičkih i duševnih bolesti samo ako imate adekvatno “znanje”. To je, od prilike, “spoznaja” o vlastitom duhu koji je zauzeo Duh Sveti, te je zato čist i ne može biti afektiran vašom grešnošću, osobnim postupcima ili slabostima. Osim teološke pogreške, ovdje se radi i o nestručnom (a time i potencijalno opasnom) pristupu ljudskim slabostima, pa i psihičkim i duševnim bolestima. Tako mnogi ljudi mogu biti povrijeđeni i razočarani neuspjehom.

Ovdje se zapravo radi o učitavanju određenog načina gledanja na čovjeka i duhovnost u Bibliju i konstruiranju tumačenja. No ne trebamo se dati zbuniti. Uvijek i u svemu postoje različita mišljenja i uvjerenja. No **mišljenje pojedinaca, pentekostalaca ili neognostika nije isto što i mišljenje katoličke kršćanske vjere, odnosno Crkve kao cjeline.**

Čovjek je jedinstvo dva esencijalna elementa

Oni koji zastupaju ideju trihotomije najčešće se pozivaju na retke poput 1 Solunjanima 5, 23 ili Poslanice Hebrejima 4, 12:

A sam Bog mira neka vas posvema posveti i cijelo vaše biće – duh vaš i duša i tijelo – neka se besprijelešnim, savršenim sačuva za dolazak Gospodina našega Isusa Krista. (1 Sol 5, 23)

Živa je, uistinu, Riječ Božja i djelotvorna; oštija je od svakoga dvosjekla mača; prodire dotle da dijeli dušu i duh, zglobove i moždinu te prosuđuje nakane i misli srca. (Heb 4, 12)

Zvuči prilično jasno, zar ne? No moramo biti pažljivi kada zaključujemo koji reci u Bibliji doista govore o ljudskoj temeljnoj konstituciji, a koji o njegovim osobinama, obilježjima ili kvaliteti. Tako u Mateju 22, 37 Isus poručuje jednom zakonoznancu:

Ljubi Gospodina Boga svojega svim srcem svojim, i svom dušom svojom, i svim umom svojim.

U Marku 12, 30 stoji: *Zato ljubi Gospodina Boga svojega iz svega srca svojega, i iz sve duše svoje, i iz svega uma svoga, i iz sve snage svoje!*

Treba li dakle iz ovoga zaključiti da se ljudska konstitucija sastoji od četiri ili više esencijalnih dijelova? Naravno da ne. Ovdje se radi o biblijskom načinu govora u kojem se nabrojanjem više istih ili srodnih pojmova pojačava dojam poruke.

U ovim recima se govori o ljudskim osobinama, obilježjima i kvaliteti egzistencije, a ne o temeljnim konstitutivnim elementima ili nekakvim “dijelovima” čovjeka. Što nam zapravo poručuju apostol Pavao i pisac Hebreja? Ko kršćani smo pozvani da po Božjoj milosti rastemo u posvećenju, kako u pogledu temeljnog unutarnjeg stava i svijesti, tako i u pogledu načina razmišljanja, namjera i postupanja. Božja riječ je oštra poput mača i ne vraća se k Bogu bez ploda. Među ostalim, ona otkriva prave namjere ljudi i njihov unutarnji stav.

Filozofski gledano duša i jest čisti duh koji se nalazi u jedinstvu s fizičkim tijelom. Bez duše tijelo zapravo više i nije (jedinствeno) tijelo nego leš koji se svodi samo na pojedinačne dijelove. **Čovjek je stoga jedinstvo dva esencijalna elementa; onog duhovnog i nevidljivog, kojeg nazivamo duša (ili ponekad duh), te onog materijalnog, odnosno tijela!**

No ono što je za nas ovdje vrlo važno jest upravo činjenica da je duša duhovne prirode. Ona jest duh i stoga nema dijelova. Naime, ne možete podijeliti na nekakve dijelove ono što po svojoj naravi uopće nema dijelova. Stoga ideja o podjeli duše na dva dijela, analogno podjeli između duše i tijela, uopće nema smisla.

Pojmovi duh i duša se u Novom Zavjetu ponekad koriste kao sinonimi, a ponekad im je značenje doista različito ali srodno i povezano. No ta razlika ne uvodi neku dvojnost, odnosno podjelu u dušu.

Ljudski duh znači činjenicu da je Bog pri stvaranju čovjeka na umu imao posebnu svrhu, da njegova duša, po Božjoj milosti, može biti uzdignuta do zajedništva i odnosa s Bogom. **Za Pavla duh označava temeljni stav i svijest o Bogu koja biva uvedena u čovjekovu dušu po milosti, a koja ga uzdiže do razine vjere, razumijevanja i ljubavi prema Bogu kakvu nije mogao postići s obzirom na svoju palu narav.**

Cjelokupna poruka Biblije jest da ljudsku konstituciju čini fizičko tijelo i duhovni element koji nekad nazivamo dušom, a nekad duhom. **Taj nevidljivi duhovni element sadrži našu cjelokupnu osobnost, emocije, um, duh i volju.** Bog nas je stvorio u jedinstvu oba elementa. **Oba elementa su zaražena Padom i oba će biti otkupljena milošću i snagom Božjom.**

Jasmin Koso, veljača 2015.

O pogreškama u “mitu o probuđenju”

Slika preuzeta s <http://wordrevealed.com>.

Danas mnogi kršćani iz pentekosne ili karizmatičke pozadine rado koriste termin “probuđenje”. No ono što često nije baš posve jasno jest što pod tim terminom podrazumijevaju, odnosno kakav teološki koncept iza tog termina stoji. Stječe se dojam da niti same osobe koje taj pojam često koriste ne znaju točno o čemu govore, niti na što pod tim misle. Budući da ni sami vjernici ne znaju točno o čemu govore, još je teže o tome konceptu govoriti nekome izvan pentekosno-karizmatičkih krugova (a to bi trebalo biti nešto što je za sve ljude, ili?).

Odnosi li se taj termin na “probuđenje” vjernika ili na obraćenje grešnika? Izgleda da se termin koristi u oba značenja. Radi li se o obraćenju većeg broja ljudi u nekoj oblasti ili zemlji, ili se radi o nekom velikom očekivanom “probuđenju” u cijelom svijetu? Hoće li se to “probuđenje” možda dogoditi ili je to sigurna stvar? Da li je to uvjetovano ljudskim djelovanjem ili spada u Božju suverenu odluku? Ništa od toga nije sigurno i izgleda da su prisutna različita mišljenja.

Kada govorimo o obraćenju grešnika, ostaje otvorenim i pitanje odnosi li se to “probuđenje” samo na pokajanje i vjeru u Isusa Krista, ili uključuje i prelazak u pentekosne ili karizmatičke zajednice, zajedno s prihvaćanjem pentekosnih ili karizmatičkih nazora? Moguće je da za mnoge, više ili manje svjesno, prvo pretpostavlja i drugo, što svjedoči o iskrivljenim nazorima, odnosno o sektaškim pogledima na Crkvu i kršćanstvo. Drugim riječima, pitanje je može li itko izvan pentekosnog i karizmatičkog kršćanstva uopće smatrati “probuđenim”?

Povijesno gledano, koncept probuđenja (kakav god on točno bio) inspiriran je pokretima koji su doista bili vrlo uspješni u naviještanju Evanđelja u Engleskoj i Americi 18. i 19. stoljeća. Dakle, radilo se o “protestantskom svijetu”, kao i specifičnom socijalnom i povijesnom kontekstu. Neki od tih pokreta su bili ispunjeni pravovjernom (ortodoksnom) protestantskom teologijom, a neki su bili

ispunjeni mnogim (poglavito pelagijanskim) herezama. (Vidi [OVDJE](#) ili [OVDJE](#)itd.). U daljnjem tekstu ćemo objasniti zašto je i kod ovih pokreta prikladnije govoriti o uspjesima u širenju Božjeg kraljevstva nego o “probuđenju”. Ostaje otvoreno pitanje da li bi se sami akteri ovih vrlo uspješnih evangelizacijskih pokreta, ljudi poput Charlesa Wesleya, Georgea Whitefielda, Jonathana Edwardsa i drugih, baš mogli i željeli poistovjetiti s današnjim konceptima vezanim uz termin “probuđenje”. Nadalje se i o svim drugim lokalnim uspjesima u širenju kršćanstva govori kao o istom takvom probuđenju. Sve se nastoji prikazati tako da podupire isti koncept bez obzira što se radi o vrlo različitim povijesni i socijalnim okolnostima.

Biblijski gledano, termin “probuđenje” spada u kontekst starozavjetnog specifičnog naglaska na poslušnost Zakonu. Mada su se istinski vjernici uvijek spašavali milošću Božjom u Kristu (po vjeri u Boga i Mesiju koji ima doći), poslušnost Zakonu je za starozavjetni Izrael imala specifičnu težinu i naglasak; bila je pečat ili “Ustav” Saveza, čuvar Božjeg naroda dok Mesija ne dođe, o njoj su ovisili blagoslovi i kazne. I u tom kontekstu obnove i poslušnosti Izraela govor u starozavjetnom terminu “probuđenje” je imao smisla – kao obnova i povratak Izraela odredbama Saveza.

U današnja (posljednja) novozavjetna vremena korištenje termina “probuđenje” u takvom starozavjetnom kontekstu nema nekog smisla i nije ni biblijsko (Novi zavjet taj termin u takvom kontekstu i ne spominje). Još manje ima smisla govor o “probuđenju” neobraćenih grešnika. Ovaj termin se u tom kontekstu ne koristi ni u Novom ni u Starom Zavjetu.

Prema učenju Novog zavjeta neobraćeni ljudi su potpuno u vlasti grijeha i “duhovno mrtvi” (u smislu pravog odnosa s Bogom). Oni sami sebe ne mogu ni popraviti ni oživjeti. Spasenje grešnika je isključivo djelo Božje suverene milosti. Dakle, duhovno mrtvog čovjeka je nemoguće probuditi, njega samo Bog može oživjeti.

Izliće Duha Svetoga na Pentekost (mada je Duh Sveti bio djelatan u cijeloj povijesti spasenja, a posebno u izabranima) označava “novu kvalitetu” u povijesti spasenja. Isus Krist je dovršio svoje otkupiteljsko djelo i zasjeo s desna prijestolja Božjeg. Radosnu vijest o Božjem kraljevstvu se treba naviještati svim narodima. Izliće Duha označava upravo ove istine. Kristovo djelo je dovršeno, Kraljevstvo Božje je po Duhu Svetom među nama, te se nezaustavljivo širi.

Stoga Novi zavjet o vjernicima govori kao onima koji su trajno obnovljeni. Oni koji su uzvjerovali u Isusa Krista imaju novi život koji im je dat po Kristovom otkupiteljskom djelu. Vjernici su po Duhu Svetom (koji u njima boravi) u trajnom zajedništvu s Kristom. Novi zavjet ne uči da kršćani trebaju moliti za “probuđenje”, već govori o poticanju, ohrabivanju i opominjanju vjernika da žive novi život koji već imaju, odnosno da žive životom dostojnim poziva, te da stalno obnavljaju um (u smislu posvećenja).

Novi zavjet ne govori o “probuđenju” niti u smislu privođenja ljudi k vjeri. On govori isključivo naviještanju i širenju Božjeg kraljevstva koje je već nastupilo, odnosno koje je među nama Isusovim dolaskom. Novi zavjet govori isključivo o poslanju kršćana da naviještaju Radosnu vijest svim narodima. To trebamo činiti i ovakvi nesavršeni kakvi jesmo, sada, odmah i uvijek, a ne moliti i čekati neka posebna vremena “probuđenja”.

U tom kontekstu govor i molitve za probuđenjem mogu biti štetne za poslanje Crkve, u smislu da vjernici bivaju zabavljeni uglavnom sami sobom, svojim grijehom i introspekcijama, kroz stalno kajanje, borbu i molitvu da ih Bog “probudi”. Pravo kršćansko poslanje (i realni život) se ostavlja za neka buduća vremena posebnog Božjeg pohođenja, kad se vjernici dovoljno poprave.

Veći lokalni uspjesi u evangelizaciji i reevangelizaciji su uvijek mogući. Oni spadaju u Božju suverenu volju i providnost, uz, dakako, našu odgovornost i vjernost zadatku koji nam je Isus ostavio. Ljudski gledano, moralno stanje Božjeg naroda svakako može biti pozitivan čimbenik u motiviranosti i evangelizacijskim uspjesima. No nipošto ne treba čekati da to stanje bude izvrsno, pa da bi tek onda izašli izvan vlastitih zidova da dosegne ljude. Čekanje na vlastitu bezgrešnost može nanijeti jedino štetu dostizanju ljudi za Krista. Čini se da česti govor o “probuđenju” za svrhu ima mobilizaciju i održavanje stanja napetosti među vjernicima, ali na pogrešan način i s pogrešnom motivacijom.

Vezano uz vjeru u nekakva masovna obraćenja u cijelom svijetu uoči Isusova drugog dolaska, nažalost, čini nam se da Novi zavjet svjedoči o upravo suprotnom, o sve većem moralnom padu i udaljavanju ljudi od Boga.

Za opširniju biblijsku podlogu vezano uz starozavjetno poimanje probuđenja i novozavjetno poimanje obnove u kontekstu Kristova djela, te širenja Božjeg kraljevstva pročitajte: [Ervin Budiselić Starozavjetni koncept probuđenja u Novom zavjetu](#).

Jasmin Koso, lipanj 2015.

Bibliografija: [Ervin Budiselić Starozavjetni koncept probuđenja u Novom zavjetu](#).

Propovijedanje Evanđelja ili “duhovno ratovanje”?

Slika prenesena s <http://www.clintonfirstwesleyan.com>.

Propovijedanje Evanđelja ili “duhovno ratovanje”? Koji je biblijski način za dovođenje ljudi Kristu i širenje Božjeg kraljevstva?

Biblijski (i nezamjenjivi) način za dovođenje ljudi Kristu, posvjedočen brojnim primjerima u Djelima apostolskim, jest propovijedanje Evanđelja! Drugi bitan element u činjenju ljudi Kristovim učenicima jest krštenje “u Ime Oca, Sina i Duha Svetoga”. (Matej 28)

Stoga su i molitve opisane u Djelima usmjerene ka tome da kršćani budu ohrabreni u naviještanju Evanđelja, unatoč svim pritiscima i napadima, te da Bog učini znake i čudesne koji će to isto propovijedanje Evanđelja učiniti još upečatljivijim. Dakle, i znaci i čudesne, djela ozdravljenja, pa čak i oživljavanja mrtvih, prate primarni zadatak, a to je propovijedanje Evanđelja.

Duhovne borbe opisane u Novom zavjetu (poput govora o Božjoj bojnoj opremi u Efežanima 6) za svrhu imaju obranu vjernika od kušnji Zloga, usmjeravanje ka Gospodinu, i sve u svemu, opet opremanja za širenje Evanđelja.

No nigdje u Novom zavjetu ne možemo naći primjer da se ljude za Krista pridobiva “duhovnim ratovanjem” u smislu “vezivanja i protjerivanja teritorijalnih demona” iznad mjesta, gradova ili država; plesanjem sa zastavama ili glasnim trubljenjem, kajanjem za druge ljude, odnosno grijeha nacije kojoj vjernici pripadaju.

Čak niti u gradovima koji su bili središta određenih poganskih kultova ne možemo naći primjer da su se apostoli i učenici okupljali u “molitvene šetnje” kako bi “nadjačali demone”, već su činili ono što su uvijek činili – propovijedali Evanđelje i krštavali ljude.

Poznato je da postoje mnogi vjernici ne vole ni hermeneutiku ni biblijsku teologiju. Popularno i uobičajeno je dokazivanje određene tvrdnje na osnovu jednog biblijskog retka. To je onaj – “daj mi stih” princip... Međutim, osim što se na osnovu jednog biblijskog retka može “dokazati” gotovo sve što poželimo, pa čak i međusobno kontradiktorne tvrdnje, upravo ovo učenje o “duhovnom ratovanju” se niti ne zasniva na primjerima iz novozavjetne prakse, već na (pogrešnom) teološkom konceptu koji je evoluirao iz nekoliko vrlo nesigurnih pa i heretičkih elemenata poput:

- Diviniziranja čovjeka (stavljanja čovjeka u istu ravan s Bogom);
- Istodobno vrlo reduciranog shvaćanja Božje suverenosti i antropomorfiziranja Boga (pridavanja Bogu ljudskih ograničenja);
- Učenja da je Crkvi data moć da zavlada (fizičkim i duhovnim) svijetom, te postmilenijanističke eshatologije itd.

Kad se svi ovi elementi (i još neki drugih) razviju dobijemo učenje prema kojem molitveno “duhovno ratovanje” postaje važnije od propovijedanja Evanđelja i življenja aktivnog društvenog života.

No bilo kako bilo, propovijedanje Evanđelja, uz pomaganje bližnjima, i dalje ostaje osnovni i primarni Božji način pridobivanja ljudi za Krista i širenja Božjeg kraljevstva. Molitva i duhovna borba primarno služe upravo tome da podignu i opreme svete za taj zadatak.

Jasmin Koso, srpanj 2015.

“Hyper Grace” – Može li vjera egzistirati bez pokajanja i poslušnosti?

Što Božja ljubav jest, a što nije? Ima li Bog od nas neka očekivanja? Da li nam je za spasenje potrebna Crkva? Koja je naša odgovornost?

U prethodnom članku pod naslovom [Žumanjak i bjelanjak](#) govorili smo o rigidnom razumijevanju kršćanskog života kao obdržavanja skupa pravila, propisa i ponajviše zabrana, te

zaključili da je temelj kršćanske poslušnosti vjera koja se očituje u plodonosnoj ljubavi i zahvalnosti. No postoji i druga krajnost, zabluda koje nam donosi [hyper grace](#) pokret i druga učenja koja nose slične osnove i naglaske kao taj pokret. Oni, ukratko rečeno, naučavaju da vjeri nije potrebno ni pokajanje ni aktivno nastojanje da budemo poslušni Bogu.

Stoga se trebamo zapitati kakva je to doista Božja ljubav i milost? Što ona jest, a što nije?

Bog nam je svoju ljubav pokazao u Isusu Kristu. Najviši izraz Božje ljubavi prema ljudima jest smrt Jedinorođenog Sina Božjeg na križu za oprostjenje naših grijeha. Nema većeg izraza ljubavi od Kristovog raspetog tijela i prolivene krvi da bismo mi imali život vječni.

Sada trebamo vidjeti kakva to Božja ljubav nije (a postoje oni koji misle da jest).

Kao što roditelji svoje dijete ne oslobađaju od poslušnosti, obaveza i odgovornosti, već mu zadaju zdrave okvire baš zato jer ga vole, tako nas ni Božja ljubav ne oslobađa odgovornosti i obaveza. Božja ljubav i milost nas ne oslobađaju od poslušnosti i ne uče neodgovornosti, te da ne trebamo ništa raditi.

Dapače, kršćani su opravdani Kristovom smrću na križu zato da bi svojim životom proslavljali Boga, te ustrajali u posvećenju. Kršćani nisu oslobođeni obaveze poslušnosti Gospodinovim zapovijedima, a najviša Gospodinova zapovijed jest zapovijed ljubavi; da ljubimo jedni druge kao što je On nas ljubio i sam sebe za nas predao. Stoga, biti taknut i pokrenut Božjom ljubavlju znači uzvratiti tu ljubav u zahvalnosti, ljubeći Boga i bližnje, nastojeći živjeti aktivnim, poslušnim i odgovornim životom.

Božja ljubav dakle ne dopušta samo pasivno primanje, zadovoljavanje time da Bog mene ljubi i prihvaća. Božja ljubav zahtijeva naš aktivni angažman i sebedavanje. Trebam ljubiti Boga i bližnje jer je Bog prvi ljubio mene. Bitan sadržaj i plod vjere su ljubav i zahvalnost.

Ljubav je dakle najviša od svih zapovijedi i primarni cilj kršćanskog života. No ljubav nije samo teorija, nešto nad čime je dovoljno meditirati i promišljati. Ne, ljubav je praktična, ljubav treba živjeti. Prvenstveno trebamo ljubiti našu kršćansku obitelj. Crkva je Tijelo Kristovo na zemlji i mi smo dio tog Tijela. Trebamo praktično ljubiti Kristovo Tijelo kojem pripadamo. Ljubiti Kristovo Tijelo znači ljubiti i samog Krista.

Kršćansku braću i sestre međutim ne možemo praktično ljubiti na daljinu. Kako bi prakticirali Božju ljubav moramo biti zajedno, aktivno i odgovorno uključeni u crkveno zajedništvo. I to je jedan od važnih razloga i značenja kršćanskih sastanaka, a posebno Euharistije (ili Večere Gospodnje). Ovdje se radi o od Gospodina određenom načinu prakticiranja međusobne ljubavi. Krist je prije svega došao da sebi stvori narod, a ne odvojene kršćane individualiste.

Postoji ta naizgledna suprotnost između učenja apostola Pavla (Efežanima 2, 8-9; Rimljanima 3, 20 i drugdje) i Jakova (Jakovljeva 2, 14-18. 24-26), no oni samo progovaraju o različitoj vrsti problema. Pavao progovara protiv samopravedne vjere, stava da možemo zaslužiti spasenje, odnosno nečime zadužiti Boga. Pavao progovara i protiv stalnog osjećaja krivice i grižnje savjesti jer ne možemo biti savršeni i potpuno izuzeti od grijeha. Jakov pak progovara protiv mrtve vjere koja ne donosi ploda. Vjera je to koja samo „kaže da vjeruje“.

Bog nam neće dati više i uzvišenije objave svoje ljubavi od Kristova križa. Ukoliko smo vjerom doista primili Božje oprostjenje u Isusu Kristu, ta vjera nas osposobljava za služenje Bogu. Ukoliko čekamo još „nešto“, neko posebno znanje ili spoznaju, kako bi počeli aktivno služiti, takvo „nešto“ neće nikada doći.

U odnosu Boga i čovjeka postoji nešto što možemo nazvati sinergijom. Suvereni Bog želi surađivati s čovjekom na planu spasenja, a to ne čini bez čovjekova voljnog pristanka i odluke. Stoga u našem kršćanskom životu nećemo ništa postići ako vjeru ne shvatimo kao aktivan hod s Bogom i ako se ne pokrenemo. Ukoliko budemo stalno čekali ono „nešto“, neke posebne okolnosti, da nas Bog pokrene poput marioneta ili sve učini umjesto nas, nećemo nikada nikamo dospjeti.

Mada kao kršćani imamo novu narav i volju da budemo poslušni Gospodinu, mi nismo savršeni već do kraja života ostajemo i grešnici, i dalje osjećamo privlačnost grijeha. Kršćanski život je aktivni put ka savršenstvu, proces koji nazivamo posvećenje.* Pri tome ne trebamo biti frustrirani i ne trebamo se uspoređivati s drugima. Svakome od nas je dana različita količina i vrsta talenata. Stoga ne možemo i ne trebamo svi činiti isto. Nije važno da budemo isti ili uspješni kao netko drugi. Važno je da rastemo u vjeri i da za Gospodina damo najbolje od sebe, a i kada u tome omanemo Gospodin Isus Krist je naš Posrednik i Zagovornik kod Boga Oca.

Kristovu ljubav kao mjeru i uzor nitko od nas ne može dostići, no ni zbog toga ne trebamo biti frustrirani. Upravo zato imamo najviši cilj prema kojem trebamo ići i koji nam pruža potencijal za neograničen rast.

Da zaključimo, smatrati da vjera može egzistirati bez zahvalnosti očitovane u odgovornosti i poslušnosti završava pasivnošću, grijehom i propadanjem. Sloboda za koju nas je Krist oslobodio nije sloboda od Božjih zapovijedi. Krist nas je otkupio i sada pripadamo Njemu. Sloboda koju nam Krist daje je upravo Njegov jaram. Za Krista sloboda znači oslobođenje od ropstva grijehu i poslušnost Njemu kao Gospodinu.

Bog doista jest onaj koji daje plod i koji je inicijator svega, koji daje htijenje i djelovanje. No On to na otajstven način čini upravo kroz naš aktivan stav vjere, kroz našu volju i odluku da živimo odgovorno i poslušno.

Jasmin Koso, kolovoz 2015.

(*) Hyper Grace i razni slični pokret uvelike sličje kršćanskom gnosticizmu jer vas čine pasivnima i zavaravaju (u raznim varijacijama) tvrdeći da ste „već stigli“ tamo gdje mislite da tek trebate stići, odnosno da ste već savršeni i niste grešnici, samo „to još ne znate“. Zato ste i slobodni ništa ne činiti. Ispada da Bog nije baš previše zainteresiran za vaš karakter, postupke i ponašanje, već na vas gleda isključivo kao na svete i bez mane bez obzira što činili. Grijesi koje činimo ionako „nemaju veze s našom osobom“, odnosno „našom naravi“. Glavni problem dakle nije u grijehu i našim grešnim postupcima nego u „neznanju“. Jednom kad „steknete znanje“, vi ćete činiti dobra djela naprosto jer ste „takvi savršeni“ i jer ste tako izabrali, a ne zato što morate. Naravno, tako nešto nikako da se dogodi iz jednostavnog razloga jer iza toga ne stoji istina, jer ste grešnik na putu posvećenja.

Zašto Jehovini svjedoci, mormoni, razni netrinitarijanci i slični nisu kršćani?

Kako razlikovati kvazikršćanske i heterodoksne(1) kultove, sekte i sljedbe od autentičnog kršćanstva?

Imao sam znanca koji, pretražujući Internet, više nije bio siguran što je autentično kršćanstvo i u što da vjeruje.

I doista, različiti „proroci“, kultovi, sljedbe i sekte bore za svoj „prostor“, to jest nove sljedbenike, a to je u današnje vrijeme posebice izraženo na internetu. Svatko od njih nastupa sa svojim shvaćanjima i tumačenjima.

I naposljetku, tu smo i mi kršćani katolici(2 – neupućeni neka obavezno pogledaju bilješke) sa svojim vjerovanjem. Sve to doista može biti zbunjujuće za one koji se traže.

Želja mi je na što jednostavniji način odgovoriti svome poznaniku, a i svakome tko ima dvojbe oko autentičnog kršćanstva, odnosno pitanja koji bi nauk najbolje odgovarao učenju Isusa Krista i apostola.

Pri tome se neću baviti važnim teološkim pitanjima kao što je osoba Isusa Krista ili Sveto Trojstvo. Između katoličke vjere i raznih kultova postoje fundamentalne teološke razlike. No odgovoru ću prići na nešto drugačiji način.

Kao polazište ću iskoristiti to što mnogi pripadnici i simpatizeri (ili oni koji su nadahnuti njihovim idejama) često prigovaraju da su car Konstantin, neki biskupi ili netko treći fundamentalno izmijenili izvorno kršćanstvo.

Istodobno se najčešće pozivaju na vlastitu vjernost nauku Svetog pisma, putem kojega oni (kao) znaju kako je u stvari izgledalo „izvorno“ kršćanstvo (na stranu to da su im i Novi zavjet predali katolički kršćani).

Međutim, ono što oni u stvari imaju jest vlastito shvaćanje i tumačenje Svetog pisma (često pomiješano sa svim i svačim), odnosno tumačenje i shvaćanje njihovih vođa i osnivača. Pri tome

Jehovini svjedoci imaju jedna shvaćanja, mormoni druga, tzv. „barnhamovci“ i razni netrinitarijanci treća itd.

Dakle, imaju jaz od dvije tisuće godina između apostolske Crkve i njih, i vlastita subjektivna tumačenja. Pri tako oprečnim shvaćanjima u pravu može biti eventualno jedan, ili nitko, ali nikako svi. Drugim riječima, svi oni zapravo nemaju ništa. Duh Sveti ne vodi tako svoj narod.

Sljedbenici tih kultova zapravo uglavnom vjeruju i slijede ono što im formalno ili neformalno usade njihove vođe ili osnivači, misleći

pri tome da slijede Sveto pismo. Neki imaju i druge “izvore” Božje “objave” ili autoriteta (poput mormona).

Istina je sljedeća; što god da su car Konstantin, biskupi ili netko treći učinili, mi bez njih, po brojnim točkama, vrlo malo znamo.

Da sad vidimo što to imamo mi kršćani katolici:

1. Imamo tumačenja Svetog pisma u jednostavnom kanonskom smislu, te u skladu s jezikom-gramatikom, poviješću i kontekstom.
2. Pri tome uvažavamo povijesno i konsensualno čitanje Svetog pisma.
3. Uvažavamo ono za što možemo ustanoviti da je Crkva od najranijih dana, uvijek i od svih vjerovala (i u skladu je sa Svetim pismom tumačenim na način naveden u prve dvije točke), a sadržano je u: ekumenskim Vjеровanjima, spisima crkvenih otaca i naučitelja, drevnoj liturgiji itd.(3)

Drugačije rečeno, mi ipak imamo nešto, imamo kontinuitet! Taj kontinuitet se, drugim imenom, jednostavno zove Crkva! Možemo potvrditi da vjerujemo upravo ono što je i velika većina kršćana, u svim vremenima i posvuda vjerovala. Kako znamo da su svi oni bili u pravu? Možda ne znamo, ali znamo da je većina to vjerovala i smatrala kršćanstvom. To je najbolje što imamo. I to znači da oni koji tako ne vjeruju izmišljaju neko „drugo“ kršćanstvo.

Razni kultovi i sekte koji tvrde da znaju kako je izgledala apostolska Crkva, te da su baš oni njezini nasljednici (ili ju obnavljaju), zapravo nemaju kontinuitet. Između apostola i onih koji su ih osnovali u 19. ili 20. stoljeću ne mogu nabrojati niti jednog Jehovinog svjedoka, mormona i slično. Neki kultovi čak otvoreno tvrde da između apostola i njih, kršćanstvo zapravo nije niti postojalo, sve dok se „njihov prorok“ nije pojavio.

Doduše, i prije u povijesti su postojale razne hereze i heterodoksni pokreti slični ovim današnjim. No oni su po nekim točkama bili doista slični, a po nekim vrlo različiti. Za neke danas točno niti ne znamo u što su vjerovali. Uostalom, zar se ovi naši kultovi ne temelje samo na Pismu?

Da zaključimo...

Razni kultovi, sljedbe i sekte nemaju kontinuiteta. Ono što imaju je njihovo ograničeno znanje, te subjektivna tumačenja i shvaćanja. Oni dakle varaju kad se pozivaju na kršćanstvo i nazivaju sebe kršćanima.

S druge strane, kršćani katolici su oni koji poštuju Sveto pismo (čitajući ga prvenstveno u zajedništvu, jer kršćanstvo je zajedništvo) i ekumenske Sabore i Vjerovanja, visoko cijene i proučavaju spise crkvenih otaca i naučitelja, te stoga imaju kontinuitet. Oni mogu pokazati i dokazati da se njihova vjera temelji na Svetom pismu i onome što je velika većina kršćana, kroz povijest i posvuda konsensualno vjerovala. Stoga se oni mogu s pravom pozivati na kršćanstvo i nazivati kršćanskim imenom.

Jehovini svjedoci, mormoni, oni koji odbacuju Sveto Trojstvo i slični, razni kultovi, sljedbe i sekte, bi trebali ljudima priznati da se ne neopravdano nazivaju kršćanima. Oni se eventualno mogu smatrati novim religijskim pravcima, koji su iz kršćanstva proizašli, imaju dodirnih točaka s kršćanstvom, ali se ne mogu smatrati kršćanskima. Koliko su vjerodostojni, procijenite sami.

Jasmin Koso, veljača 2017.

(1) Oni koji nisu pravovjerni, odnosno u skladu s katoličkom vjerom.

(2) Pod pojmom katolici i katolička vjera ovdje podrazumijevamo nauk, disciplinu, i bogoslužje koje je prakticirala nepodijeljena Crkva u prvim stoljećima poslije Krista. Kao sekundarno značenje uzima se "univerzalna u opsegu", te se odnosi na samu Crkvu kao Tijelo Kristovo, koja je zasigurno najuniverzalnija i najrasprostranjenija religija na svijetu. Sv. Ćiril obuhvatio je više srodnih značenja riječi *katolička* kada je napisao: "*Crkva se, dakle, zove Katolička, jer se proširila cijelim svijetom... i zato što nikad ne prestaje poučavati u svoj svojoj punini svaki nauk u kojem ljudi trebaju biti poučeni... zove se Katolička i zato što dovodi do poslušnosti vjere sve vrste ljudi, vladare i podanike, učene i priproste, i zato jer ima univerzalan tretman i lijek za svaku vrstu grijeha...*"

Dakle, ovdje se ne misli samo na pripadnike partikularne crkve koja se naziva (Rimo ili Grko) Katolička crkva. Tako, klasični protestanti (a pogotovo anglikanci), koji su vjerni Svetom pismu i načelima vjere, su u suštini katolici. Svi koji su ispravno kršteni i ispovijedaju ekumenska Vjerovanja, u većoj ili manjoj mjeri drže katoličku vjeru Crkve, odnosno fundamentalne elemente kršćanske vjere. U Vjerovanju, među ostalim, svi ispovijedamo: "Vjerujem u... svetu sveopću (katoličku) Crkvu..." Za više informacija vidi [ovdje](#).

(3) "Trudio sam se konstantno, uz veliku bol i marljivost, istražiti od najvećeg mogućeg broja ljudi koji su bili izvanredni u svetosti i doktrini, kako bih osigurao utvrđen ili standardan i vodeći princip za razumjeti istinsku katoličku vjeru, odvojenu od degradacije i krivovjerja. A odgovor koji uvijek dobijem, uvijek vodi k ovomu: ako želim ili ako bilo tko želi pronaći zablude krivovjeraca koje se pojavljuju i ako želi izbjeći njihove zamke da bi sačuvao zdravu i ispravnu vjeru, uz Gospodinovu pomoć, mora utvrditi našu vjeru na dva načina. Prvo, po autoritetu Božjeg zakona (pisane Božje Riječi), a zatim (drugo) po tradiciji katoličke Crkve.

Ovdje se, vjerojatno, netko može zapitati: 'Budući da je kanon Pisma kompletiran i sam po sebi dovoljan, kakva nam je potreba tome pridružiti crkveno tumačenje?' Odgovor je u tome da, zbog dubine (poruka) Pisma, ne tumače ga svi ljudi jednako. Izjave istih pisaca različiti ljudi tumače na

različite načine. Ponekad toliko različito da se čini mogućim nabrojiti toliko različitih mišljenja koliko je i ljudi. Novacijan objašnjava na jedan način, Sabelije na drugi... Zbog tih intriga i pogreški, koje su toliko raznolike, postoji velika potreba za utvrđivanjem načela za tumačenje proroka i apostola u skladu sa standardom katoličke Crkve.

Stoga mi u katoličkoj Crkvi uzimamo za najpažljiviji način držati se onoga što je vjerovano svugdje, uvijek i od sviju. To je uistinu pravo katoličko, kako se pokazuje i samom silom značenja te riječi koja obuhvaća sve gotovo univerzalno. Tog ćemo se pravila držati ako slijedimo univerzalnost (opće prihvaćenost), starost (drevnost) i suglasje. Slijediti ćemo univerzalnost, ako prepoznamo tu istu vjeru kao istinitu, koju cijela Crkva po svijetu ispovijeda; drevnost, ako ni na koji način ne odstupimo od onih tumačenja koja su naši pređi i oci jasno poučavali; suglasje, ako u samim starim vremenima slijedimo definicije i mišljenje svih, ili gotovo svih, biskupa i učitelja. Što da učini katolički kršćanin, ako manji dio Crkve odsječe (odvoji) sebe od zajedništva univerzalne vjere?

Odgovor je siguran. On će više voljeti (odabrati) zdravlje cijelog tijela, nego njegov morbidni i korumpirani dio.

Ali što ako neka nova zaraza nastoji inficirati cijelu Crkvu, a ne samo njezin manji dio. Tada će se on pobrinuti da prione uz ono što je starije, što ne može biti zavedeno od bilo koje prijevare novine.

Što ako su i u stara vremena dva ili tri čovjeka, ili grad, ili čak cijela provincija, bili u tom krivovjerju? Tada treba s najvećom pažnjom usvojiti izjave starih sabora, ako takvih ima, umjesto neodgovornog neznanja nekolicine.

Ali što ako se pojavi neko krivo učenje o kojem se ništa po tom pitanju ne može naći? Tada on mora na najbolji način usporediti mišljenje otaca i istražiti njihovo razumijevanje, uvijek nastojeći razaznati da, iako su živjeli u različitim vremenima i na različitim mjestima, oni su živjeli u vjeri i zajedništvu katoličke Crkve. Neka oni dokazani i izvanredni budu učitelji. I kad otkrijemo što su oni držali, potvrđivali i učili, ne samo jedan ili dvojica, nego svi jednako i u slaganju kao jedan, otvoreno, često i ustrajno, neka onda uzme i drži se toga bez ikakvog suzdržavanja." Sv. Vinko Lorenški, *Commonitorium*

Traženje informacija na internetu – kako prepoznati radi li se doista o kršćanstvu?

Internet prevare ili kako “kupiti original umjesto jeftinog falsifikata”

Izvor: <http://www.standupcomedyclinic.com/how-to-avoid-the-creative-paralysis-of-being-original/>

U današnje vrijeme mnogo je onih koji u potrazi za duhovnom istinom, pored raznih drugih izvora, informacije pokušavaju pronaći na internetu.(1) Istovremeno na internetu se nalazi raznovrsna duhovna ponuda. Poznao sam one kojima se zbog takve raznovrsne ponude dogodilo upravo suprotno od željenog. Umjesto da su na internetu pronašli istinu, postali su još više zbunjeni i udaljeniji od smisla života u koji bi vjerovali.

Ono što u čemu su pogriješili je sljedeće; na internetu doista možemo pronaći mnoge korisne informacije, no on nas može dovesti i na stranputicu. Mnoge sekte, kultovi i “usamljeni jahači” vrebaju svoje „klijente“ putem interneta. Doista je teško bez određenog predznanja i kritičkog aparata vezanog uz religiju razabrati što je dobro, a što se samo pričinja takvim.

Naravno, živimo u slobodnoj i sekularnoj zemlji u kojoj razni religijski pravci imaju pravo predstavljanja i promoviranja. Najčešće je nezahvalno s pripadnicima druge religije raspravljati o tome tko je u pravu. Isto tako, ljudi imaju pravo izabrati na koju stranu će se okrenuti i u što će vjerovati, ukoliko su doista točno upoznati s onim što biraju.

No ukoliko želimo izabrati kršćanstvo, tu se već može govoriti o tome što je istina i što je doista kršćanstvo. Ukoliko mislimo da biramo kršćanstvo ili ukoliko nam se ono što biramo predstavlja kao kršćanstvo, moramo biti sigurni da se doista radi o „originalu“, to jest kršćanstvu. Naime, postoje mnoge sekte i kultovi koji sebe nazivaju kršćanskim, ili čak jedinim pravim kršćanskim (takvom

upornom i ratobornom ekskluzivnošću i privlače mnoge), a zapravo se radi o novim religijskim pravcima otpalim od kršćanstva.

Za ovo nam donekle može poslužiti sljedeći primjer, zamislite da imate nešto što slično Nike sportske cipele. Prodavač je tvrdio da se radi o originalu, ali se zapravo radi o kopiji koja mu ne odgovara ni kvalitetom ni performansama. Da su doista originalne bile bi proizvedene na određenom mjestu, od određenog proizvođača, te u skladu s određenom zacrtanom kvalitetom i odlikama. Kad biste saznali da vaše cipele nisu proizvedene na tom određenom mjestu, od strane određenog proizvođača, vjerojatno ne bi ustrajali u uvjerenju da se radi o originalu, već bi bili razočarani.

Slično je i s kršćanstvom, i ono, da bi bilo originalno, mora imati određenu povijest, aktere i (najvažnije) sadržaj. Sve što se nalazi izvan toga nije doista kršćanstvo. Stoga je važno upoznati i na umu imati kriterije koji kršćanstvo doista čine kršćanstvom.

Bojim se da nam u tome često neće biti dovoljna samo Biblija, kao što to neki (često s dobrim namjerama) tvrde i vjeruju. Crkva se naime od početaka suočavala s raznim heretičkim pokretima koji su tumačili dijelove Biblije na način kako je njima odgovaralo, što je kršćanske učitelje dovodilo do očajja. Pojam hereza u biti i podrazumijeva vađenje određenih biblijskih dijelova ili tvrdnji iz konteksta, kako bi potvrdili neko uvjerenje. Zbog toga je pozivanje na kršćansku predaju ili tradiciju ("ono što je predano ili proslijeđeno") bilo od iznimne važnosti.

Od crkvenih otaca i naučitelja možemo mnogo naučiti o tome kako prepoznati hereze i kako se nositi s njima. Tako je Irenej Lionski ustvrdio da se "pravilo vjere" (regula fidei) vjerno odražava u apostolskoj Crkvi. Crkva je vjerno naviještala isto evanđelje od apostolskih vremena do danas. Heretički pokreti nisu mogli potvrditi i dokazati takav kontinuitet s ranom Crkvom. Oni su uglavnom domislili nove ideje i neprimjereno ih predstavili kao kršćanske. Irenej se stoga poziva na kontinuitet službe crkvenog propovijedanja i naučavanja, kao i samih crkvenih službenika (posebice biskupa).

Biblija ili Sveto pismo je pisana Riječ Božja koja sadrži sve potrebno za spasenje. No od početaka kršćanstva postoji određeni kontinuitet i većinski konsenzus u njezinu tumačenju i razumijevanju (barem kad su u pitanju temeljna i vrlo važna učenja). Stoga Bibliju treba čitati, propovijedati, naučavati i biti joj poslušan u skladu s tim povijesnim kontinuitetom i konsenzusom.

Pripadnike različitih sekti i kultova ćete u stvari i prepoznati upravo po tome što će se vrlo kritički odnositi prema crkvenoj predaji i kontinuitetu u učiteljstvu, ili će ih čak u potpunosti odbacivati.

Vinko Lorenški nam donosi možda najbolje i najjasnije kriterije po kojima možemo odrediti radi li se doista o kršćanskoj vjeri:

"Trudio sam se konstantno, uz veliku bol i marljivost, istražiti od najvećeg mogućeg broja ljudi koji su bili izvanredni u svetosti i doktrini, kako bih osigurao utvrđen ili standardan i vodeći princip za razumjeti istinsku katoličku vjeru, odvojenu od degradacije i krivovjerja. A odgovor koji uvijek dobijem, uvijek vodi k ovomu: ako želim ili ako bilo tko želi pronaći zabludu krivovjeraca koje se pojavljuju i ako želi izbjeći njihove zamke da bi sačuvali zdravu i ispravnu vjeru, uz Gospodinovu pomoć, mora utvrditi našu vjeru na dva načina. Prvo, po autoritetu Božjeg zakona (pisane Božje Riječi), a zatim (drugo) po tradiciji katoličke Crkve.

Ovdje se, vjerojatno, netko može zapitati: 'Budući da je kanon Pisma kompletiran i sam po sebi dovoljan, kakva nam je potreba tome pridružiti crkveno tumačenje?' Odgovor je u tome da, zbog

dubine (poruka) Pisma, ne tumače ga svi ljudi jednako. Izjave istih pisaca različiti ljudi tumače na različite načine. Ponekad toliko različito da se čini mogućim nabrojiti toliko različitih mišljenja koliko je i ljudi. Novacijan objašnjava na jedan način, Sabelije na drugi... Zbog tih intriga i pogreški, koje su toliko raznolike, postoji velika potreba za utvrđivanjem načela za tumačenje proroka i apostola u skladu sa standardom katoličke Crkve.

Stoga mi u katoličkoj Crkvi uzimamo za najpažljiviji način držati se onoga što je vjerovano svugdje, uvijek i od svijetu. To je uistinu pravo katoličko, kako se pokazuje i samom silom značenja te riječi koja obuhvaća sve gotovo univerzalno. Tog ćemo se pravila držati ako slijedimo univerzalnost (opće prihvaćenost), starost (drevnost) i suglasje. Slijediti ćemo univerzalnost, ako prepoznamo tu istu vjeru kao istinitu, koju cijela Crkva po svijetu ispovijeda; drevnost, ako ni na koji način ne odstupimo od onih tumačenja koja su naši pređi i oci jasno poučavali; suglasje, ako u samim starim vremenima slijedimo definicije i mišljenje svih, ili gotovo svih, biskupa i učitelja.

Što da učini katolički kršćanin, ako manji dio Crkve odsječe (odvoji) sebe od zajedništva univerzalne vjere?

Odgovor je siguran. On će više voljeti (odabrati) zdravlje cijelog tijela, nego njegov morbidni i korumpirani dio.

Ali što ako neka nova zaraza nastoji inficirati cijelu Crkvu, a ne samo njezin manji dio. Tada će se on pobrinuti da prione uz ono što je starije, što ne može biti zavedeno od bilo koje prijevarne novine.

Što ako su i u stara vremena dva ili tri čovjeka, ili grad, ili čak cijela provincija, bili u tom krivovjerju? Tada treba s najvećom pažnjom usvojiti izjave starih sabora, ako takvih ima, umjesto neodgovornog neznanja nekolicine.

Ali što ako se pojavi neko krivo učenje o kojem se ništa po tom pitanju ne može naći? Tada on mora na najbolji način usporediti mišljenje otaca i istražiti njihovo razumijevanje, uvijek nastojeći razaznati da, iako su živjeli u različitim vremenima i na različitim mjestima, oni su živjeli u vjeri i zajedništvu katoličke Crkve. Neka oni dokazani i izvanredni budu učitelji. I kad otkrijemo što su oni držali, potvrđivali i učili, ne samo jedan ili dvojica, nego svi jednako i u slaganju kao jedan, otvoreno, često i ustrajno, neka onda uzme i drži se toga bez ikakvog suzdržavanja." Sv. Vinko Lorenški, *Commonitorium*

Valja pojasniti da pojam [katolička \(vjera i Crkva\)](#) znači "univerzalna", „jedinstvena“ ili "cijela". Sveti Vinko Lorenški govori o jedinstvu u nauku, disciplini, i bogoslužju kakvo je prakticirala nepodijeljena Crkva u prvim stoljećima poslije Krista, te o jednoj Crkvi "univerzalnoj u opsegu", rasprostranjenoj po cijelom tada poznatom svijetu.

Ćiril Jeruzalemski to ovako sažima: : “Crkva se, dakle, zove katolička, jer se proširila cijelim svijetom... i zato što nikad ne prestaje poučavati u svojoj punini svaki nauk u kojem ljudi trebaju biti poučeni... zove se katolička i zato što dovodi do poslušnosti vjere sve vrste ljudi, vladare i podanike, učene i priproste, i zato jer ima univerzalan tretman i lijek za svaku vrstu grijeha...”

Da ukratko zaključimo. Kršćani su danas nažalost u bitnim pitanjima nesložni i razjedinjeni.(2) Razne sekte i kultovi koriste ovu činjenicu kako bi namjerno umanjili autoritet i značaj katoličke vjere i Crkve, a time i kontinuiteta u tumačenju i poučavanju. Na taj način relativiziraju kršćanstvo, a Bibliju izvlače iz njezina habitusa i povijesnog konteksta, te podvrgavaju svojim subjektivnim interpretacijama i manipulacijama.

No autor ovog teksta vjeruje da je Crkva (čak i u vidljivom pogledu) ipak u bitnome jedna, mada su kršćani u mnogome nesložni i razjedinjeni.(3) No svi kršćani se i danas slažu u temeljnim kršćanskim Vjerovanjima i oko njih ekumenski okupljaju. To su [Nicejsko-Carigradsko](#)(4), [Apostolsko](#), [Kalcedonsko](#), [Atanazijevo](#) i druga. Ova Vjerovanja sadrže sve ono što autentična kršćanska vjera mora ispovijedati. Za početnika (pa i za iskusnijeg vjernika) nemoguće je poznavati i razumjeti svu složenost razvoja kršćanskog katoličkog nauka, stoga je važno poznavati barem (dva ili tri) temeljna ekumenska Vjerovanja.(5) I dalje postoji kontinuitet. Još uvijek je mnogo više onoga oko čega se slažemo, nego onoga u čemu se ne slažemo, i upravo to kršćanstvo čini kršćanstvom.

Da sažmemo ono esencijalno: Kršćani različitih konfesija se danas slažu da autentična kršćanska vjera mora ispovijedati da je Gospodin [Spasitelj Isus Krist potpuni Bog i potpuni čovjek. Dvije naravi, božanska i ljudska sjedinjene su u jednoj jedinstvenoj osobi Isusa Krista. Samo po Njegovom otkupiteljskom djelu na križu ljudi mogu zadobiti Božje oprostjenje i vječni život. Kršćani zatim ispovijedaju vjeru u božanstvo Oca, Sina i Duha Svetoga. Samo je jedan Bog, jedna bit, mada istovremeno postoje ove tri božanske Osobe.](#) Postoje i druga temeljne i važne teme oko kojih se kršćani slažu. Oni koji ne ispovijedaju ova Vjerovanja nisu kršćani, koliko god tvrdili da jesu, već jeftini falsifikat.

Jasmin Koso, siječanj 2015.

(1) Podrazumijeva se da informacije ponuđene u ovom članku mogu biti korisne i šire, odnosno izvan interneta.

(2) Neke grane kršćanstva brane čak i euharistijsko zajedništvo s kršćanima druge tradicije.

(3) O ovome bi se moglo mnogo govoriti... No ukratko, autor vjeruje da zbog toga što smo razjedinjeni zapravo nitko ne posjeduje puninu kakvu bi mogli imati. Ipak postoje partikularne crkve i kršćanske zajednice koje posjeduju više ili manje punine crkvenosti. Među mnogim granama kršćanstva danas postoji i euharistijsko zajedništvo.

(4) S određenim teološkim razlikama između kršćanskog Istoka i Zapada vezanim uz izraz *filioque*. Riječ je o unošenju fraze “i Sina” u prvotni tekst Nicejsko-Carigradskog Vjerovanja, tako da je tekst glasio “koji proizlazi od Oca i Sina”, a ne samo “koji proizlazi od Oca”. Izgleda da se ovaj dodatak u Vjerovanju počeo koristiti od početka 4. stoljeća i da mu je svrha bila ograđivanje od arijanizma. Na zapadu je nailazio na sve veće prihvaćanje, a istok ga je odbijao koristiti.

(5) Treba biti oprezan i promišljen i kod toga kakvoj ćemo se kršćanskoj tradiciji ili zajednici odlučiti prikloniti. Neke tradicije su ostale vjernije autentičnom biblijskom učenju ili su očuvale više elemenata važnih za crkvenost od nekih drugih. Čak i ako se radi o zajednici koja po vjeroispovijedanju pripada kršćanstvu, ona ipak može imati socijalne osobine kulta (koji nastoji kontrolirati privatne živote svojih pripadnika) ili sekte (koja se ponaša isključivo prema drugim kršćanima).

Protestanti i (Rimo)Katolici – u čemu je razlika?

Kada kažem da sam protestant ljudi me često pitaju: “U čemu je razlika između protestanata i katolika?” Neki se pitaju čak i to jesu li protestanti kršćani ili vjeruju li u Isusa. Odgovor je, da, mi smo kršćani, i da, mi iznad svega vjerujemo baš u Isusa!

Moj dobar prijatelj to objašnjava tako što ta dva pravca u kršćanstvu uspoređuje s dva tornja na zagrebačkoj katedrali. Jedan od njih još uvijek je okružen građevinskim skelama, i dalje

je u rekonstrukciji... Taj toranj možemo usporediti s protestantizmom. Moto protestantizma jest da se Crkva uvijek ponovno reformira u skladu sa Svetim pismom. Dvorana, odnosno postolja tim dvama tornjevima, jest naš zajednički i isti temelj.

Treba naglasiti da ovdje pod izrazom protestanti prvenstveno mislim na tradicije povijesno proizašle iz same reformacije (Evngeličku/Luteransku, Reformiranu/Prezbiterijansku i Anglikansku/Episkopalnu). Dok partikularne crkve, proizišle iz ovih tradicija, smatram uistinu protestantskima (i kršćanskima) u mjeri u kojoj nastoje očuvati vjernost apostolskom nauku sadržanom u Svetom pismu, te načelima i vjeroispovijestima reformacije. Pod pojmom protestanti nipošto ne mislim na pojedine sljedbe i kultove kojima se taj naziv ponekad pripisuje.

Vrhovni autoritet Svetog pisma

Vrhovni autoritet za Crkve reformacije jest Sveto pismo za koje one smatraju da je nepogrešiva i nezabludiva Božja riječ. Sveto pismo je iznad svake druge predaje, kontrolni i korektivni faktor koji ispravlja doktrinu i praksu Crkve. Sve što je protivno nauku Svetog pisma, odnosno što se ne može opravdati jasnim i ispravnim tumačenjem Pisma treba odbaciti. Sveto pismo također sadrži sve ono što je potrebno za spasenje i praktičan vjernički život pojedinca.

To ne znači da protestanti potpuno odbacuju crkvenu predaju (tradiciju). Ona je dragocjena pomoć u tumačenju Pisma i praksi Crkve. Suglasnost u tumačenju pojedinih dijelova Pisma od strane mnogih svetih i umnih ljudi u povijesti razotkriva samovoljne i krive interpretacije, te svjedoči o pravovjerju. Svatko ima pravo slobodno čitati i tumačiti Sveto pismo, ali ne proizvoljno i kako god želi, niti svako tumačenje jednako vrijedi i ima jednak autoritet u Crkvi. Također i kontinuitet u razvoju liturgije i crkvenosti kroz povijest uči nas dobroj i ispravnoj praksi. U našem razmatranju doktrinarnih istina i ispravne crkvene prakse ne moramo uvijek polaziti od ničtice jer na raspolaganju imamo veliku baštinu Crkve.

No protestanti ne dijele mišljenje rimske crkve o jednakom autoritetu Svetog pisma i Predaje (u vidu službenog učenja crkvenog učiteljstva). Ne možemo prihvatiti ona učenja koja se nikako ne mogu pronaći u Svetom pismu (ili su čak u očiglednoj suprotnosti), već ih treba prihvatiti isključivo kroz Predaju i autoritet učiteljstva.

Sigurnost spasenja – samo u Kristu i samo milošću Božjom po vjeri

Nadalje, protestanti smatraju da vjernik može steći potpunu sigurnost spasenja¹, za razliku od katoličke strane koje smatra da za života nikada ne možemo sa sigurnošću znati našu vječnu sudbinu. Ta sigurnost za protestante dolazi od pouzdanja i oslanjanja isključivo na Kristovo otkupiteljsko djelo na križu (a ne na svoja djela i pravednost), koje nas jedino i potpuno opravdava.² Jer je takva vjera, prema svjedočanstvu Svetog pisma, jedina spasonosna vjera. (Rimo)Katolici pak na takvu sigurnost vjere gledaju čak kao na čin umišljenosti, a za protestante je to zapravo čin poniznosti jer to znači da vjerujemo brojnim svjedočanstvima Svetog pisma. **U Svetom pismu se nalaze brojni navodi koji govore o savršenoj dostatnosti Kristova otkupiteljskog djela, te o opravdanju koje jednom i zauvijek primamo jednostavnim i iskrenim činom pokajanja i vjere u Isusa Krista.** Takva opravdavajuća vjera jest milostivi dar Duha Svetoga, koji u čovjeku rasplamsava i održava spasonosnu vjeru, obnavlja ga da ljubi i sluša Boga, te svjedoči njegovoj duši da je zaista dijete Božje.

Dakle, protestanti vjeruju da se čovjek pred Bogom opravdava jedino kroz otkupiteljsko djelo Isusa Krista, te da to opravdanje i život vječni prima besplatno, samo milošću Božjom, samo kroz pokajanje i vjeru. S druge strane, katolici smatraju da i naša djela direktno utječu na opravdanje pred Bogom i našu vječnu sudbinu. Dakle, Božje oprostjenje je uvjetovano, ne samo Kristovom žrtvom na križu, već i našim zaslužnim djelima. Protestanti ovakav stav smatraju samopravednim i opasnim jer su sva naša djela, čak i ona najsvetijih među nama, uprljana našom grešnošću i nedostatna da bi nas opravdala pred Bogom. Zato čovjek koji se uzda u svoja djela doista i ne može biti siguran u svoju vječnu sudbinu i normalno je da na Boga gleda s tjeskobom i nepovjerenjem, a ne s ljubavlju i zahvalnošću. Svaki čovjek je rođen grešan i svakodnevno griješi (čak i onaj koji iskreno vjeruje), a Božja pravednost je savršena i ništa manje od savršene pravednosti ne može ga zadovoljiti. S druge strane, otkupiteljska žrtva Sina Božjega jest jedina savršena, dostatna i besplatna zamjena i otkup za sve koji mu vjeruju.

To ne znači da djela nisu važna i za protestante. Sveto pismo nas uči poslušnosti prema Bogu jer On je naš Gospodin. Poslušnost je logičan plod izmijenjenog života, povjerenja, ljubavi i zahvalnosti prema našem nebeskom Ocu. Duh Sveti koji boravi u srcima vjernika vodi ih ka svetom, poslušnom i pobožnom životu u skladu s Pismom. **Djela su stoga svjedočanstvo da se ne radi samo o intelektualnom slaganju s istinama vjere, već da je naša vjera autentična, istinita i spasonosna.** Dakle, djela su svjedočanstvo našeg stanja pred Bogom, ali ipak, ona su sekundarno i subjektivno svjedočanstvo. Objektivno svjedočanstvo jest spoznaja vlastite grešnosti, nedostatnosti i krivice pred Bogom, te bezrezervno pouzdanje u Božja obećanja oprostjenja i prihvaćanja po Isusu Kristu koja možemo naći u Svetom pismu.

Katolička crkva vjeruje da je Krist papu opunomoćio da u potpunosti raspolaže njegovim ovlastima, da papa taj autoritet prenosi dalje na biskupe i svećenike, te da svećenici imaju Kristov osobni autoritet da u njegovo ime opraštaju grijehe. Na temelju tog vjerovanja, rimska crkva prakticira sakrament pokore, u kojem sama Crkva, u Kristovo ime, “oprašta grijehe ... i određuje način zadovoljštine” (Katekizam katoličke crkve, 1448).

U srcu protestantskog odbijanja sakramenta ispovijedi je odbacivanje zahtjeva rimske crkve za takvim autoritetom. **Na temelju biblijskog učenja protestanti odbijaju tvrdnju da Crkva ima takav autoritet da samostalno oprašta grijehe u Kristovo ime. S obzirom da Biblija uči kako grijesi mogu biti oprošteni samo po vjeri u Krista, možemo poreći da papa ili bilo koji svećenik ima takve ovlasti da**

propíše neki drugi način kao zadovoljštinu za grijeh. Protestanti vjeruju da je davanjem ovlasti da “svezuje” ili “odriješuje” Isus govorio o deklarativnoj vlasti Crkve s obzirom na vjerno propovijedanje Božje Riječi. Crkva može službeno proglasiti da se ono što je Bog obećao u Pismu odnosi na dotičnog pojedinca, no međutim, ona ne može samostalno presuditi i odrediti Božju volju za tu osobu.

Ne pravi sebi lika ni oblička

Protestanti vrlo ozbiljno shvaćaju zapovijed koja se nalazi u Dekalogu: “*Ne pravi sebi lika ni oblička*” bilo čega što je gore na nebu, ili dolje na zemlji, ili u vodama pod zemljom. Ne klanjaj im se niti im služi.” Neke tradicije u potpunosti odbijaju slike ili raspelo (križ s korpusom) u crkvi, čak i u svrhu edukacije ili simbola vjere, neke ih pak do izvjesne mjere u tom smislu toleriraju. **No svim protestantima je zajedničko da odbijaju bilo kakvo pobožno štovanje kipova, ikona, relikvija ili vjerskih predmeta, što sve katolička strana prakticira.**

Protestanti ne prakticiraju ni molitve za mrtve, traženje zagovora Bogorodice i svetaca i sličnog jer u Svetom pismu ne nalaze opravdanje za takvo što. Moguće su molitve u kojima se prisjećamo svetih usnulih u Kristu i molimo Boga da slijedimo njihov dobar uzor.

Katolici vjeruju da prilikom Euharistijske službe posvećeni kruh i vino postaju istinsko tijelo i krv Kristova, dok protestanti odbacuju takav koncept³ i vjeruju da kruh ostaje zaista kruh, a vino ostaje vino. Neki protestanti vjeruju u otajstvenu Kristovu prisutnost u samim elementima kruha i vina⁴, a drugi⁵ u Kristovu duhovnu prisutnost u Euharistijskom činu, dok presudnu ulogu u valjanom primanju pričesti ima vjera primatelja: “Tijelo Kristovo se u Euharistiji daje, prima i jede samo u nebeskom i duhovnom smislu. Vjera je pak sredstvo kojim se tijelo Kristovo u Večeri Gospodnjoj prima i blaguje.” (39 članaka vjere, 28. članak)

I protestanti su katolici

U naslovu sam namjerno uz Katolici dodao i ono (Rimo), misleći pritom na pripadnike “Rimske crkve”, jer i mi protestanti sebe smatramo katolicima⁶. Samo što mi na katolicitet gledamo nešto drugačije nego što ga vidi Rim. Smatramo se katolicima u smislu uvjerenja da “Božji Sin, od početka do kraja svijeta, iz čitavoga ljudskog roda, svojim Duhom Svetim i Riječi u zajedništvu prave vjere skuplja sebi zajednicu izabranih za vječni život” (Heidelberški katekizam, 54. pitanje).

Katolicima se također smatramo i u smislu kontinuiteta u očuvanju apostolskog nauka sadržanog u Svetom pismu, ispravnom podjeljivanju sakramenata⁷ i zajedničkom temeljnom vjerovanju Crkve. **Bit katoličanstva⁸ dakle vidimo u očuvanju vjere jednom predane svetima (Jd 1, 3), držanju onoga što se vjerovalo posvuda, uvijek i od strane svih, te univerzalnosti kršćanske vjere i poruke. Za razliku od ovog, za rimokatoličko viđenje katoliciteta važno je pripadanje jednoj određenoj crkvenoj organizaciji pod vlašću jednog čovjeka – Rimokatoličkoj crkvi pod vlašću rimskog pape.**

No ipak, mora se priznati da katoličanstvo uglavnom ima snažnije razvijenu svijest o važnosti Crkve, odnosno o korporativnoj razini kršćanstva, dok je protestantizam “jači” na individualnoj-osobnoj razini. Međutim, **ponekad se stječe dojam da je katolički vjernički pogled više usmjeren prema Crkvi nego prema samome Kristu.** Važno je biti privržen Crkvi i poštivati ono što kaže njezino učiteljstvo, a onda implicitno kroz vjernost Crkvi pripadam i Kristu. **Dok je kod protestanata naglašenije biti osobno, srcem i umom, privržen prvenstveno Kristu i istinama Svetog pisma, a onda kao istinski vjernik pripadati i Tijelu Kristovu – Crkvi.** No i protestanti svakako drže da biti kršćanin znači pripadati zajedništvu, a ne individualizam.

Poput katolika ili pravoslavnih, i anglikanci imaju sačuvanu “apostolsku sukcesiju”⁹, te Crkvu vide kao episkopalno uređenu.¹⁰ No po pitanju vlasti rimskog pape slažu se s pravoslavlima da niti jedan

biskup ne može vladati nad drugim biskupom. **U pogledu duhovne službe svi biskupi su jednaki**, pojedini biskupi mogu imati samo veće administrativne ovlasti i dužnosti (nadbiskup, biskup ordinarij, pomoćni biskup) ili uživati veću čast i ugled među ostalim biskupima, ali **niti jedan biskup ne može vladati nad ostalim biskupima**. **Prema katoličkom pak viđenju rimski papa nije samo prvi biskup u časti i ugledu, već on upravo poput monarha zaista vlada nad drugim biskupima i Crkvom. Katolici također smatraju da je papa nepogrešiv u svojim objavama kada govori službeno (ex chatedra), dok protestanti smatraju da svaki čovjek pogrešiv, te da je jedino Sveto pismo nepogrešiva Božja riječ.**

Postoje i brojne druge razlike između protestantizma i katoličanstva, no naveo sam one koje smatram najznačajnijima. Također, i mnoge druge razlike zapravo proizlaze iz ovih osnovnih. Ozbiljnom interesentu još naravno preostaje da istinitost svih ovih tvrdnji preispita i odvagne kroz svjedočanstvo Svetog pisma.

Jasmin Koso, prvi put objavljeno u listopadu 2012. Uređeno u siječnju 2017.

Ovaj tekst možete usporediti s biblijskim referencama i protestantskim vjeroispovijedanjima na stranicama:

[39 članaka vjere na hrvatskom jeziku](#)

[Belgijsko vjeroispovijedanje na hrvatskom jeziku s biblijskim referencama](#)

[Heidelberški katekizam na engleskom jeziku s biblijskim referencama](#)

[Westminstersko vjeroispovijedanje na engleskom jeziku s biblijskim referencama](#)

[Ostali povijesni crkveni dokumenti na engleskom jeziku](#)

[Why Don't We Practice the Sacrament of Confession?](#)

[1](#) Spasenja od vječne propasti i osude zbog grijeha, odnosno sigurnost Božjeg prihvaćanja i vječnog života u Isus u Kristu.

[2](#) Opravdava pred Bogom od grešne ljudske naravi i krivice zbog grijeha.

[3](#) Taj koncept se naziva "transupstancijacija". Smatraju ga opasno bliskim idolopoklonstvu i kulturnoj žrtvi (ponavljanju žrtvovanja Krista kroz Euharistiju), te da polazište ima u nekim filozofskim konceptima (Aristotelova metafizika) radije nego u Svetom pismu.

[4](#) Evangelici-Luterani. Taj koncept se naziva "konstupstancijacija": supstancija tijela i krvi Kristove su prisutni uz supstancije kruha i vina, koje također ostaju prisutne.

[5](#) Reformirani, prezbiterijanci i anglikanci.

[6](#) Pripadnicima Jedne Svete, Sveopće i Apostolske Crkve.

[7](#) Protestanti vjeruju da postoje dva sakramenta koje je ustanovio osobno Isus Krist, koji imaju materijalni element i koji ukazuju na milost Evanđelja, odnosno na otkupljenje i oproštenje u Isusu Kristu.

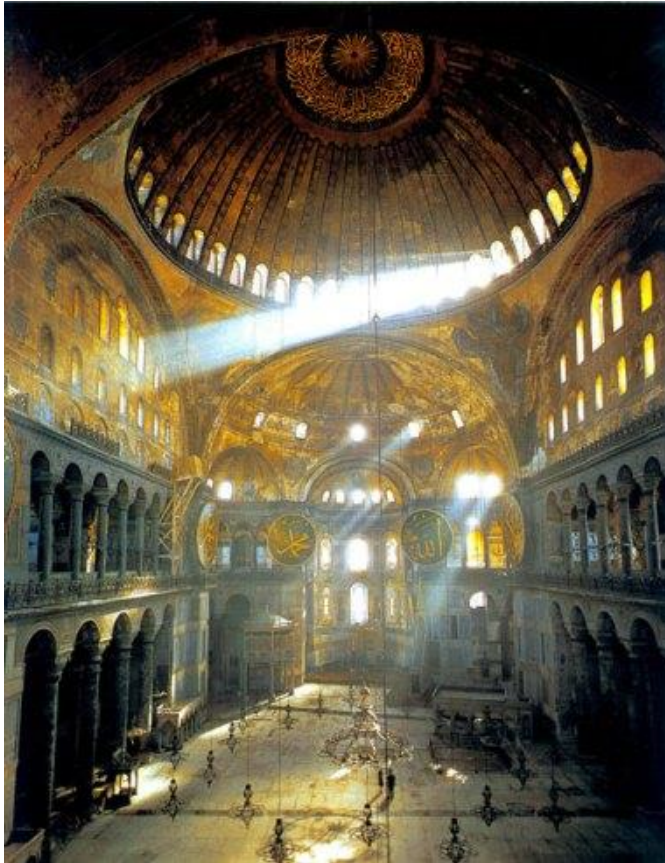
[8](#) Pridjev *katolička* zapravo znači sveopća ili univerzalna.

[9](#) Neprekinuti i povijesno dokumentirani niz u polaganju ruku na biskupe, od apostola do danas.

[10](#) Pojedina lokalna crkva se okuplja se oko svoga biskupa kojem je povjeren autoritet i dužnost da postavlja i nadgleda rad prezbitera (svećenika) i đakona, te čuva povjereno mu stado.

Kako i zašto su rasli papinski zahtjevi za vlašću?

Ustroj rane Crkve i razvoj zahtjeva rimskog biskupa za vlašću nad cijelom Crkvom

Hagia Sofia danas

Uvod – ustroj rane nepodijeljene Crkve

Mnogo prije progona koji su uslijedili nakon kamenovanja svetog Stjepana, pripadnici Jeruzalemske crkve raspršili su se širom Rimskog Carstva. Postupivši prema Kristovoj zapovijedi (Mt 28, 19) oni su propovijedali Radosnu vijest gdje god su išli, najprije Židovima a zatim i drugima. Vrlo brzo niknule su kršćanske zajednice u svim glavnim središtima Rimskog carstva pa čak i izvan njegovih granica.

Carstvo kroz koje su ti prvi misionari putovali, a posebno njegov istočni dio, bilo je carstvo gradova. To je odredilo upravnu strukturu rane crkve. Osnovna jedinica bila je crkvena zajednica u gradu kojom je predsjedao biskup, biskupu su pomagali prezbiteri i đakoni. Okolna manja mjesta ovisila su o crkvi u gradu.

Ta struktura s trostupanjskom hijerarhijom već je bila široko prihvaćena do kraja prvog stoljeća. O tome svjedoči i Ignacije Antiohijski u sedam kratkih poslanica koje je napisao na svome putu u Rim, gdje je bio podvrgnut mučenju. Ignacije je posebno istaknuo dvije stvari: biskupa i euharistiju. Crkvu je doživljavao kao hijerarhijsku i sakramentalnu (svetootajstvenu). Pisao je: "Biskup u svakoj crkvi predsjedava u ime Boga. I neka nitko u crkvi bez biskupa ne čini ni jednu od stvari koje se tiču Crkve...Gdjegod je biskup neka bude i narod, gdje god je Isus Krist tu je i katolička Crkva." Primarna zadaće biskupa jest da slavi euharistiju-"lijek besmrtnosti".(1)

Ljudi često Crkvu doživljavaju kao veliku organizaciju unutar koje svaka lokalna zajednica čini dio ili komadić šire sveobuhvatne cjeline. No sveti Ignacije nije tako gledao na Crkvu. Za njega je upravo lokalna zajednica bila Crkva u pravom smislu te riječi. Crkva je za njega bila sakramentalna zajednica koja svoju pravu prirodu iskazuje kada slavi Posljednju večeru na kojoj prima sakrament Tijela i Krvi. A euharistija je nešto što se događa lokalno-u svakoj pojedinoj zajednici koja je okupljena oko biskupa, i tada je pri tom lokalnom euharistijskom slavlju prisutan čitav Krist a ne samo "dio Krista". Stoga je svaka lokalna zajednica koja slavi euharistiju Crkva u cjelini.

Ipak, osim lokalne zajednice, postoji i šire jedinstvo crkvene zajednice. O tom drugom aspektu govori nam jedan drugi mučenik sveti Ciprijan Kartaški koji je umro 258. godine. Smatrao je da biskupi

trebaju činiti episkopat, no tako da svaki od njih posjeduje cjelinu u biskupskom činu, a ne samo njegov dio. Episkopat je jedinstvena cjelina koju svaki biskup uživa u potpunosti, kao što je i Crkva jedinstvena

Crkvu na okupu nije održavala neka centralna organizacija ili crkveni dostojanstvenik koji bi imao najvišu vlast, već svojevrsna dvostruka spona: jedinstvo u vjeri i zajedništvo svetih sakramenata.

Rana Crkva je pridavala velik značaj ulozi koncila (sabora) u životu crkve. Od početaka Crkve prisutno je uvjerenje da je sabor glavno sredstvo koje je Bog izabrao da putem njega vodi svoj narod, a daje katolička (univerzalna) Crkva u svojoj naravi prvenstveno saborna Crkva. U Crkvi nema diktature s jedne, ili individualizma s druge strane. U njoj vladaju sklad i jednodušnost, a njezini pripadnici su slobodni ali ne i izdvojeni jer ih ujedinjuju ljubav, vjera i pričest. Na saboru se trebaju praktično ostvarivati ideje o skladu i slobodnoj jednodušnosti. Na istinskom saboru niti jedan čovjek ne smije nametati svoju volju drugima već se trebaju među sobom savjetovati i na taj način izgrađivati "zajedničko stajalište". Sabor je utjelovljenje same biti Crkve.

Prvi sabor u povijesti Crkve opisan je u Djelima apostolskim 15. Kada su apostoli konačno donijeli odluku progovorili su riječima: "Čini se ispravnim kako Svetom Duhu tako i nama..." (Dj 15, 28). I kasniji sabori usuđivali su se oglasiti s istim samopouzdanjem. Pojedinaac bi se ustručavao kazati tako nešto, ali, kad su okupljeni u saboru, imaju autoritet koji niti jedan čovjek nema pojedinačno.

Pet patrijaršija rane Crkve i položaj rimskog biskupa

U orvih nekoliko stoljeća Crkve, pet velikih sjedišta (ili patrijaršija) uživalo je posebnu čast, i to prema utvrđenom redosljedu: Rim, Carigrad, Aleksandrija; Antiohija i Jeruzalem (taj poredak se još naziva i "pentarihija"). Svih pet patrijaršija tvrdilo je da su ih osnovali apostoli. Prve četiri bile su velika središta Rimskog Carstva, a Jeruzalem je pridodan jer je to bilo mjesto u kojem je Krist patio, umro na križu i uskrsnuo. Biskupi svih tih sjedišta nosili su naziv patrijarha.

Ovdje treba naglasiti da je ovakav stvar crkvene organizacije. Međutim, kada gledamo sa stajališta božanskoga prava svi biskupi su u osnovi jednaki, ma iz kako skromnog ili veličanstvenog grada dolazili. Ako bi došlo do spora u pitanjima doktrine, nije dovoljno da patrijarh izrazi svoje mišljenje, već svaki biskup ima pravo sudjelovati, govoriti i glasovati na općem saboru.

Također, u prvih nekoliko stoljeća Crkve među kršćanima se uvriježio običaj da posebno mjesto među petoricom pripada rimskom patrijarhu-papi. Treba naglasiti da se ovdje radilo o "prvenstvu u časti", a ne o "vrhovnoj vlasti". To pravo prvenstva proizlazi je iz triju činjenica. Prvo, držalo se da su upravo u Rimu apostoli Petar i Pavao umrli mučeničkom smrću, te da je apostol Petar bio prvi rimski biskup. Drugo, grad Rim je zauzimao poseban položaj unutar Rimskog carstva, a taj položaj je ostao i nakon osnutka Carigrada. Treće, premda je hereza bilo i u Rimu, u cjelini gledano, tijekom prvih osam stoljeća kršćanstva crkva u Rimu se isticala čistoćom vjere. Kada su se druga sjedišta znala i uzdrmati, Rim je uglavnom čvrsto ustrajavao na svojim stajalištima. Tako su ljudi, pritisnuti od heretika, često osjećali da se s povjerenjem mogu obratiti papi, te su ga pozivali da kao konačna instanca presudi u sporovima.

Treba još jednom naglasiti, prvenstvo koje je uživao rimski biskup nije smjelo remetiti suštinsku ravnopravnost svih biskupa. Papa je bio prvi biskup Crkve- ali to znači prvi među jednakima.

Trg sv. Petra u Vatikanu

Razvoj papinskih zahtjeva za vlašću

Jednog ljetnog popodneva 1054. godine, upravo kada je u crkvi Svete Sofije u Carigradu trebalo početi bogoslužje, u zgradu su zakoračili kardinal Humbert i dvojica papinih legata i krenuli prema oltaru. Na oltar su položili Papinski dekret o izopćenju te krenuli prema izlazu. Prolazeći kroz zapadna vrata crkve kardinal je otresao prašinu s nogu poprativši to riječima: "Neka Bog

vidi i presudi". Đakon je uzbuđen potrčao za njim preklinjući ga da uzme Dekret natrag, no kardinal je to odbio učiniti i Dekret je pao na zemlju.

Taj događaj obično se smatra početkom Velikog raskola između istočnog pravoslavlja i latinskog Zapada. Međutim, taj raskol zapravo nije događaj kojemu se može precizno odrediti datum. Do njega je došlo postupno kao posljedica dugog i složenog procesa koji je otpočeo mnogo ranije od jedanaestog stoljeća i koji neće u potpunosti završiti ni nakon njega. Raskol je bio uzrokovan kulturnim, političkim i gospodarskim faktorima, no osnovni razlog je ipak bio teološke prirode. Istok i Zapad sporili su se o više doktrinarnih pitanja, a posebno o dvama od njih: o zahtjevima rimskog biskupa (pape) i dodatku "Filioque"(2) (kojim se ovom prilikom nećemo posebno baviti).

Mnogo prije nego što je došlo do otvorenog i službenog neslaganja dvije su se strane postupno otuđile jedna od druge. U početku kršćanstvo se je širilo u tada čvrsto sazdanom jedinstvenom kulturnom tkivu Rimskog Carstva. To carstvo obuhvaćalo je mnoge različite etničke skupine koje su često imale vlastiti jezik i svoja narječja. Međutim, tim etničkim skupinama vladao je isti car, postojala je prostrana grčko rimska civilizacija, obrazovani ljudi diljem Carstva razumjeli su grčki ili latinski jezik, a često i oba jezika. Te su činjenice uvelike pogodovale crkvi u njezinoj misionarskoj zadaći. No u stoljećima koja su uslijedila jedinstvo sredozemne civilizacije postupno je nestajalo.

Najprije je nestalo političkog jedinstva. Od kraja trećeg stoljeća Carstvo, iako još uvijek formalno jedinstveno, praktički je bilo podijeljeno na zapadni i istočni dio, svaki pod svojim carem. Konstantin je ubrzao taj proces odvajanja utemeljenjem nove prijestolnice na istoku, pokraj već postojeće-Rima. A onda je, početkom petog stoljeća, došlo do provale barbara koji su među sobom podijelili zapadne krajeve Carstva. Najezde barbara uništile su političko jedinstvo grčkog Istoka i latinskog Zapada koje poslije toga nikad više nije uspostavljeno.

Tijekom druge polovine šestog i u sedmom stoljeću Istok i Zapad su još više razdvojeni osvajanjem jugoistoka Europe od strane Avara i Slavena. Ilirski krajevi koji su nekada služili kao most, sada su postali barijerom između Istoka i Zapada. Pojava islama još ih je više razdvojila. Sredozemno more koje su Rimljani nazivali mare nostrum (naše more) sada je velikim dijelom potpalo pod arapsku

upravu. Kulturni i gospodarski dodiri između istočnog i zapadnog Sredozemlja, mada nisu nikad potpuno prekinuti, sada su bili mnogo teže ostvarivi.

Ikonoklastički spor također je pridonio udaljavanju Bizanta od Zapada. Pape koji su bili energični ikonobranitelji nisu desetljećima komunicirali s Bizantskom stranom, sve dok je kod nje prevladavalo ikonoklastičko stajalište. Budući da je bio odsječen od Bizanta kad mu je zatrebala pomoć, papa Stjepan se 754. godine okrenuo prema sjeveru posjetivši franačkog vladara Pipina. Tako je započela velika promjena papinske orijentacije. Do tada je Rim uvelike tvorio dio Bizantskog svijeta, a sada je sve više potpadao pod franački utjecaj.

Godine 800. papa Leon III okrunio je franačkog vladara Karla Velikog za cara Svetog Rimskog Carstva.. Bizant je pak, držeći se i dalje načela jedinstva Carstva, Karla doživljavao kao uljeza a njegovu krunidbu činom raskola unutar Carstva. Tako je ta krunidba, umjesto da je ujedinila Europu, zapravo još više otuđila Istok od Zapada.

Jezični problemi još su više otežavali stvari. Prošla su vremena kad su obrazovani ljudi govorili oba jezika. Od 450. godine još je vrlo malo ljudi u zapadnoj Europi znalo čitati grčki, a samo su rijetki Bizantinci nakon 600. godine razumjeli latinski jezik. Kad bi Grci poželjeli čitati latinska djela (ili obrnuto) mogli su to učiniti samo u prijevodu, a najčešće se nisu trudili ni oko toga. Kako se više nisu oslanjali na iste izvore i literaturu Istok i Zapad su se još više međusobno udaljili. Kulturna renesansa do koje je došlo na dvoru Karla Velikog od samog početka je nosila protugrčka obilježja, a Bizantinci su se sve više zatvarali u svijet vlastitih ideja i nisu pošli u susret Zapadu. Zbog takvih kulturnih i političkih prilika bilo je još teže sačuvati vjersko jedinstvo. Kulturno i političko razilaženje dovelo je i do crkvenih sporenja.

Usljed različitih političkih prilika na Istoku i Zapadu i Crkva je poprimila različite izvanjske oblike. Ljudi su malo pomalo počeli različito razmišljati i o crkvenom poretku. Zapravo, od početka su Istok i Zapad naglašavali njegove različite aspekte. S obzirom da su na istoku mnoge crkve vodile podrijetlo od apostola, među biskupima je postojala svijest o ravnopravnosti, te prevladavao osjećaj da je kolegijalnost i koncilijarnost (sabornost) u samoj prirodi Crkve. Istok je priznavao papu kao biskupa Crkve-ka prvog među jednakima. Međutim, na Zapadu je pak postojalo samo jedno veliko kršćansko središte koje je imalo apostolsko podrijetlo. Bio je to Rim koji se s vremenom počeo smatrati jedinim pravim apostolskim središtem. Crkva je za Zapad bila manje skup biskupa, a više monarhija i to s papom na čelu.

Povijesni događaji još su više zaoštrili ovu razliku u shvaćanjima. Barbarske navale i propadanje Carstva na Zapadu ojačali su autokratski karakter zapadne Crkve. Na Istoku je Car predstavljao čvrstu svjetovnu vlast koja je podržavala građanski poredak i provodila zakon. Na Zapadu je nakon provale barbara postojalo mnoštvo više manje nelegitimnih i zavađenih poglavara. Papinstvo je bilo jedina snaga koja je mogla djelovati u svrhu objedinjenja, te kao faktor duhovnog i političkog kontinuiteta i stabilnosti. Silom prilika papi je dodijeljena uloga koju nisu imali grčki patrijarsi. Papina uloga bila je da naređuje ne samo podčinjenom svećenstvu već i svjetovnim vladarima. Tako je zapadna Crkva s vremenom postala tako centralizirana kako to nije bila niti jedna od četiriju patrijaršija Istoka. Dakle, monarhija je prevladala na Zapadu, a sabor biskupa na Istoku.

Još jedna posljedica provale barbara bila je i ta da je jedino pravo obrazovanje na Zapadu, koje se održalo tijekom tog razdoblja, bilo ono koje je Crkva organizirala za svoje svećenstvo. Teologija je postala stvar svećenstva, s obzirom da većina laika nije znala niti čitati, a kamoli da bi mogla razumjeti stručne rasprave. Nasuprot tome, u Bizantu je bilo mnogo obrazovanih laika koji su se

aktivno bavili teologijom. Unatoč tome što smatra da biskupi imaju ulogu vjerskih učitelja, teolozi laici bili su dobro prihvaćeni na Istoku.

Bizantu nije smetalo što je zapadna Crkva centralizirana sve dok papa nije dirao u poslove Istoka. Međutim, papa je smatrao da njegove neposredne ovlasti ne obuhvaćaju samo zapadne već i istočne zemlje. Čim je pokušao to shvaćanje nametnuti istočnim patrijaršijama neizbježno je došlo do nevolja. Drugi veliki problem bio je dodatak "Filioque".

Papa Nikola je bio veliki reformator s velikim zamislima o počasnom mjestu i primatu Rimskog biskupa. Već je mnogo toga bio učinio na učvršćivanju apsolutne vlasti nad biskupima na Zapadu. Vjerovao je da se njegove ovlasti protežu i na Istok, kao što je i napisao u pismu iz 865. godine u kojem stoji da papa ima vlast "nad čitavim svijetom, to jest nas svakom Crkvom." Međutim, upravo to Bizant nije bio spreman prihvatiti...

Sporenje vezano uz položaj rimskog biskupa traje sve do danas. Zahtjev rimske stolice za prvenstvom u vlasti nisu spremni prihvatiti niti pravoslavni kršćani na Istoku, niti protestanti i starokatolici na Zapadu, dok za rimokatoličku stranu on predstavlja uvjet jedinstva, odnosno punog zajedništva.

Jasmin Koso

Na temelju rada Povijest pravoslavlja i knjige Timothy (Kallistos) Ware Pravoslavna crkva

(1) Poslanice Magnežanima 6, 1; Smirnjanima 8, 1 i Efežanima 20, 2.

(2) Ukratko: Riječ je o unošenju fraze "i Sina" u prvotni tekst Nicejsko-Carigradskog Vjerovanja, tako da je tekst glasio "koji proizlazi od Oca i Sina", a ne samo "koji proizlazi od Oca". Izgleda da se ovaj dodatak u Vjerovanju počeo koristiti od početka 4. stoljeća i da mu je svrha bila ograđivanje od arijanizma. Na zapadu je nailazio na sve veće prihvaćanje, a istok ga je odbijao koristiti.

Liturgija i međusobna zamjenjivost spolova – by Peter J. Leithart

Uloga muškarca i žene u liturgiji: Da li je ređenje žena biblijski utemeljeno?

Prva Timoteju 2, 12-14 je jedan od tekstova koji se najčešće citiraju u raspravi oko ređenja i ordinacije žena: *Poučavati pak ženi ne dopuštam, ni vladati nad mužem, nego – neka bude na miru. Jer prvi je oblikovan Adam, onda Eva; i Adam nije zaveden, a žena je zavedena, učinila prekršaj.*

Neki ljudi, unutar i izvan Crkve, ovaj tekst uzimaju kao primarni dokaz da je kršćanstvo inherentno mizogistički (*op. prev.* mržnja prema ženama) nastrojeno. Čak i za kršćane, koji ovaj tekst uzimaju kao sam po sebi vrijedan, on predstavlja slabu kariku (*op. prev.* zbunjuje ih, ne znaju kako bi se postavili). Kakve veze Adam ima s pastoralom?

No Pavao zna u kakvoj je to vezi. U Postanku 2 ljudska vrsta počinje svoj put u Božjoj kući, Vrtu-svetištu Raju. Gotovo svaka značajka pokazuje da je Vrt Hram.

Kao i ostala biblijska svetišta on je orijentiran na istok. To je dobro navodnjeno mjesto, mjesto životvorne hrane, sveto mjesto gdje je Gospod prisutan među svojim stvorenjima. Nakon (čovjekova) Pada, kerubini su postavljeni na ulazu, predviđajući tako kerubine čuvare na ulazu (kasnijeg) Prebivališta (Tabernakula) i Hrama. Kasnija svetišta su rekonstrukcije Vrta. Vrt je proto-svetište.

Adam je stvoren prvi i zapovjedbno mu je da “obrađuje i čuva” Vrt, ili bolje rečeno, da u njemu služi i da ga čuva. Oba termina opisuju svećeničku službu. Svećenici su čuvari svetih mjesta i nadstojnici sluge Velikog Kralja Izraela, a Adam je prvi u toj liniji.

I Gospod reče: *Nije dobro da čovjek bude sam: načinit ću mu pomoć kao što je on* (Postanak 2, 18). Ovo treba biti shvaćeno u tom istom kontekstu. Ono što Adam treba nije prijatelj, već liturgijski partner – slušatelj i sugovornik s kojim će razgovarati o Božjoj riječi, pjevač koji će harmonizirati njegovo štovanje, odgovaralac na njegove zazive, partner za Stolom s kojim će lomiti kruh u Božjoj prisutnosti. Kad je Gospod stvorio Evu, Adam ju je trebao čuvati i služiti joj. On njoj saopćava Božju riječ i s njom dijeli plodove Stabla Života. Pavao na drugom mjestu kaže: *žena je slava muževa* (1 Korinćanima 11,7), i, čuvajući Evu, Adam čuva svijetli odsjaj slave.

Sotonina iskušenja su izopačenje liturgije: najprije tu su zmijine obmanjujuće riječi, zatim “sakramentalna” hrana koja otvara Evine oči. Umjesto da čuva Evu, Adam pasivno stoji s njom

(Postanak 3, 6), gledajući plaho kako se zmija dokopava njegove liturgijske uloge. Adam Pada u napuštanje svojeg svećeništva.

Muškarci i žene biološki se razlikuju na svima očit način, ali u Postanku se ne radi o biologiji. Crkve su zbunjene u svezi pitanja ređenja jer smo mi materijalisti koji poredak stvaranja poistovjećuju s biologijom, te pretpostavljaju da je sve osim fizičkih činjenica tek kulturna konstrukcija. Liturgijske razlike nisu nametnute samo osnovnim fizičkim razlikama. Prema Pavlu i Postanku, **razlike između muškarca i žene su esencijalno simboličke i fundamentalno liturgijske.**

Ovo doduše nije potpuna obrana prakse ređenja isključivo muškaraca, pa čak niti potpuno objašnjenje 1 Timoteju 2. No to pokazuje da je Pavao imao dobar razlog da se pozove na Postanak u prilog muške pastoralne. A ta linija argumentacije također ukazuje na šire posljedice borbe oko ređenja žena.

Tvrdnja da su homoseksualne želje i djela “neprirodni” također se poziva na red stvaranja. Protivnici istospolnih brakova koriste iste odlomke iz Postanka koje i Pavao koristi u 1. Timoteju. Povijesno stajalište Crkve o homoseksualnosti i njezina tradicionalna pozicija o ređenju imaju zajedničku početnu poziciju u Božanskoj namjeri stvaranja.

Paralela nije slučajna. Iako seksualni čini nisu dio biblijskog obožavanja, Pismo često povlači analogiju između liturgije i seksualnosti. Od kada je napisana, Pjesma nad pjesmama se čita alegorijski, i to s pravom. Tu je puna slika Hrama: Zaručnica sebe opisuje tamnom *kao zavjese Salomonove* (1, 5); ljubavničke prostorije su izgrađene od cedrovine i čempresa (1, 16), dakle hramskog materijala; oni se povlače u vrt da bi uživali u ljubavnoj gozbi (5, 1), a Hram je bio arhitektonski vrt. Ova erotska simbolika je unesena i u kršćanstvo. Crkva se okuplja u Božjoj prisutnosti kao “zaručnica Kristova” da bi uživala u predokusu “svadbene gozbe Jaganjčeve”.

Liturgijski i seksualni poredak stoje zajedno, te mogu i pasti zajedno. Za sada, neke crkve pokušavaju napraviti razliku: Spolovi su međusobno zamjenjivi za propovjedaonicom i Stolom Gospodnjima, ali se zato jako razlikuju u krevetu. Taj nestabilni položaj će erodirati i crkve neće biti sposobne održati liniju u svezi pitanja istospolnih brakova bez preispitivanja i rješavanja pitanja međusobne zamjenjivosti spolova u pastoralnoj službi.

Za mnoge crkve pitanje će se svesti na ovo: Ako su muškarac i žena zamjenjivi u Vrtu-svetišću, zašto ne i drugdje? Ako su spolovi zamjenjivi u centru života – u liturgiji, zašto nisu zamjenjivi posvuda?

Autor: Peter J. Leithart

Preveo i prilagodio: Jasmin Koso

Peter J. Leithart je predsjednik [Theopolis Instituta](#), te od nedavno i autor [Gratitude: An Intellectual History](#). Njegovi dosadašnji članci mogu se naći [ovdje](#).

Postanite ljubitelj First Things na [Facebooku](#) ili slijedite First Things na [Twitteru](#).

Izvornik: <http://www.firstthings.com/web-exclusives/2015/03/liturgy-and-interchangeable-sexes>

Povijest protestantizma

Tko su protestanti?

S obzirom da u našoj zemlji vlada prilično veliko neznanje o Reformaciji i da je kada kažem da smo protestantska crkva najčešće pitanje koje slijedi: "A što je to?" - odlučio sam na ovo pitanje pokušati odgovoriti na što jednostavniji laički način.

Tko su protestanti?

Protestanti su pripadnici reformskog crkvenog pokreta koji je u 16. stoljeću započeo njemački redovnik i teolog Martin Luther. I mnogi prije njega su nastojali poduzeti slične reforme ali su njihovi pokušaji bili (čak i vrlo nasilno) spriječeni.

Martin Luther je čitao Sveto pismo koje bi trebalo imati najviši autoritet u Crkvi. No nasuprot tome, zaključio je da mnoge pojave i učenja u Crkvi nisu u skladu sa Svetim pismom. Predložio je niz reformi koje je trebalo provesti u Crkvi, no papa i crkveni vrh su ga grubo odbili. Rečeno mu je da se odrekne svojih stavova jer će inače biti isključen iz Crkve. Njegova savjest i uvjerenja mu to nisu dopustili i on je isključen iz

Rimokatoličke crkve. Neki njemački knezovi priskočili su u njegovu zaštitu i tako je došlo do pokreta Reformacije koji se odvojio od Rimokatoličke crkve.

Pripadnici tog pokreta u početku su se nazivali jednostavno Evangelicima (sljedbenicima Evanđelja), a kasnije su nazvani protestantima jer su svjedočili svoju vjeru i prosvjedovali protiv zabranjivanja Reformacije. Pokret Reformacije se proširio i prevladao u mnogim zemljama Europe, a također proširio se i na druge kontinente.

Prije Reformacije ljudi su od svećenika novcem kupovali oproštenje grijeha. Isto tako, morali su ići k svećeniku i ispovijedati se, ili odrađivati razne pokore, da bi im on dao oprost grijeha. Papa je zapravo bio samo još jedan moćni vlastodržac u Europi koji se je borio za svoj utjecaj. Praznovjerno su štovani kipovi i relikvije, te se molilo raznim svecima i slično.

Čitanje Svetog pisma Martinu Lutheru je promijenilo život. Zaključio je da je jedini pravi poglavar Crkve Isus Krist, a ne ikoji čovjek. Isus Krist upravlja i djeluje u svojoj Crkvi kroz Duha Svetoga i Sveto pismo (koje je Božja riječ). Samo Bog može opraštati grijeha. Jedinorođeni Božji Sin Isus Krist svojom smrću na križu platio je kaznu za grijeha svakoga tko se pokaje i vjeruje u njega. Znači spasenje je

besplatni Božji dar, iz čiste Božje ljubavi i milosti, koji primamo isključivo iskrenom vjerom, bez naših pokora i zasluga. Klanjati se treba jedino Bogu i njemu jedinome moliti, i to kao svom Ocu kojem imamo pristup zbog Isusa Krista. To je zapravo poruka Evanđelja.

Drugi najznačajniji teolog Reformacije bio je Jean Calvin. On je iz rodne Francuske bio protjeran u Švicarsku gdje je, u gradu Ženevi, najviše djelovao na Reformaciji. U tradiciji Martina Luthera i Jeana Calvina nastale su i dvije najveće protestantske crkve: Evangelička (Luteranska) crkva i Reformirana (Kalvinska) crkva. Ove crkve nisu međusobno povezane nekim centralističkim sustavom ili moćnim vrhovnim poglavarom već srodnim biblijskim učenjem i suradnjom. U njima se provode jednostavna organizacija, red i disciplina bazirani na Svetom pismu. Moć Crkve je jedino u tome da naviješta Evanđelje, a autoritet njezinih službenika u tome da propovijedaju Božju riječ.

Reformacija je povezana i s mnogim drugim društvenim i političkim promjenama u Europi, te svekolikim napretkom. Tako je povezana i s razvojem školstva i opismenjavanjem. Narod je učio čitati da bi mogao čitati Sveto pismo, što do tada nije bilo slobodno za svakog čovjeka.

Jasmin Koso, 2010.

Da li je u Ženevi vladala teokracija?

Napisao: Michael Horton

Prijevod: Jasmin Koso

1992 Modern Reformation Magazine / ACE

Gillian Lewis zabilježio je: na prvi pogled "grad Ženeva imao je mitsko i simboličko značenje. Prijatelji Ženeve vidjeli su je kao ogledalo i model istinske pobožnosti, pravo utočište, leglo žutokljunaca, uporište za slanje vojnika Evanđelja i službenika Riječi u inozemstvo. Također, tu su bili i neprijatelji Ženeve koji su je vidjeli kao Sotonino svetište, izvor hereze, ateizma, libertinstva i centar za širenje propagande" (1)

Čim je Ženeva službeno prihvatila Reformaciju i prekinula svoju lojalnost prema biskupu i vojvodi od Savoja, grad je preplavljen izbjeglicama iz svih krajeva Europe. Preko noći, nakon Wittenberga, Zuricha i Strasbourga, Ženeva je postala prijestolnica protestantske vjere. Strani posjetitelji izražavali su čuđenje primijetivši teološke i praktične atrakcije grada.

Ipak, dojmovi koje smo primili od naših nastavnika u srednjim školama najčešće su imali malo toga zajedničkog s onima o kojima su izvještavali svjedoci iz prve ruke, prijatelji ili neprijatelji. Te slike obiluju tiranima u crnim akademskim haljinama koji su organizirali ekvivalent tajne policije iz 16. stoljeća, koja se brinula za to da nitko, ni u jednom trenutku, i ni na jednom mjestu ne bi uživao.

Ono što začuđuje nije toliko sama ta slika, koliko činjenica da je ona preživjela u mašti javnosti, iako je opovrgnuta konsenzusom vodećih svjetskih povjesničara specijalista za vrijeme Renesanse i Reformacije već duže od pola stoljeća.

Temelj za ovaj javni mit jest tvrdnja da je u Ženevi vladala teokracija i da je Calvin bio njezina papa.

Nevoljko reformator

Oxfordski profesor Alister McGrath piše: "Prije reformacije Ženeva je bila episkopalni grad u opadanju." (2) Godine 1535. gradsko vijeće ukinulo je misu i biskup je odgovorio ekskomunicirajući stanovnike Ženeve. Mjesec dana kasnije oni su iskovali svoj prvi novčić na kojem je pisalo: "Nakon tame, svjetlo!" Protestantski Bern pritekavši u pomoć vojno je branio Ženevu, i ona je stekla nezavisnost od vojvode Savojskog. Pored toga, grad je bio u velikim dugovima i administrativno konfuzan, baš kao što smo to navikli viđati u novim nezavisnim republikama koje su bile dio bivšeg Sovjetskog Saveza. Dok je biskup prijetio uporabom sile, ljudi su glasali za reformaciju 25. svibnja 1536. godine.

No to je bio samo početak. Bez kvalificiranog vodstva Ženeva je bila na rubu kolapsa. Ono što je mlada republika očajnički trebala bio je mladi vizionar.

Jean Calvin studirao je teologiju i pravo, a ovo potonje je izabrao kao svoje daljnji smjer studiranja, te studirajući pod nekima od najvećih intelektualaca Renesanse, završio svoj prvi objavljeni rad, komentar na Senekino djelo "De Clementia". Kombinirajući svoje zanimanje za jezike i pravo, to djelo istražuje brigu rimskog filozofa (i bez sumnje i svoju vlastitu) za blagost i suosjećanje u izvršavanju civilne pravde. Obojica, Seneka i Calvin, živjeli su u teškim vremenima, kada je moć korištena za osobnu korist do točke da su i Crkva i društvo postali demoralizirani. U to doba Calvin je postao "Luteran" i čitao svaki evanđeoski traktat koji je mogao naći. Bježeći od vlasti u Parizu, Calvin se 15. srpnja 1536. uputio u reformirani grad Strasbourg, gdje se nalazio Martin Bucer. Međutim, Francuski kralj i Car bili su angažirani u ratu zbog kojeg je put od Francuske do Strasbourga bio blokiran. Frustriran, ali neustrašiv, Calvin je zaobilaznim putem, koji je bio sigurna po noći, krenuo prema Ženevi.

Calvin nije znao što ga očekuje u Božjoj providnosti. Guillaume Farel, glavni reformirani pastor, ozbiljan stariji gospodin, pozdravio je mladog reformatora. Pošto je Calvin bio anonimn, želio da tako i ostane. Ovo je bila njegova vlastita računica:

"Tamo nitko nije znao da sam ja autor (Institucija)...sve dok me Guillaume Farel nije konačno zadržao u Ženevi, ne toliko kroz savjete i argumente, koliko kroz strašnu kletvu: što ako je Bog s neba položio svoju ruku na mene da me zaustavi... Zatim je netko otkrio tko sam i obavijestio ostale. Po ovome Farel u našli su način kako da me zadrže. I nakon što je čuo da imam nekoliko osobnih studijskih projekata zbog kojih želim ostati slobodan..., dao je oduška kletvama, kao da bi to moglo ugoditi Bogu da prokune moje slobodno vrijeme i mir potreban za studiranje koji sam tražio, ako odem i odbijem pružiti mu potporu i pomoć u situaciji tako velike potrebe. Ove riječi su me toliko šokirale i potresle da sam odustao od putovanja na koje sam namjeravao krenuti. Kako bilo, svjestan svoga srama i straha, nisam htio sebe obavezati na neku određenu dužnost." (3)

Dr. McGrath zapaža: "Povučene osobnosti i intelektualnih sklonosti davao je malo naznaka da bi se u njemu mogao nalaziti potencijal vrijednosti potrebnih da pokrenu Ženevsku politiku 1530-ih."(4) U tom trenutku, Calvin nije bio više od predavača Biblije i teologije. Veliki trenutak je došao kada je Bern, pokušavajući obratiti grad Losanu kroz javnu debatu, pozvao Farel da predstavi reformirano stajalište, a Farel je poveo i Calvina sa sobom. Pomalo zatečen i priklješten tvrdnjom Katoličkih predstavnika da reformirani ignoriraju crkvene oce, Calvin se ustao da odgovori, te "oslanjajući se na izvanredan lanac referenci na pisanja crkvenih otaca, uključujući i mjesta gdje se one nalaze, očito potpuno iz memorije, Calvin je praktički uništio kredibilitet svojih protivnika."(5) Nakon pobjede reformacije u Losani, Calvin je zamoljen da napiše gradsku Ispovijed vjere. Nakon toga imenovan je župnikom katedrale Sv. Petra u Ženevi.

Nakon godina svećeničke dominacije, gradsko vijeće nije bilo spremno dati crkvi niti ispravan duhovni autoritet, a kamoli civilnu moć. "Za razliku od svojih katoličkih prethodnika, oni su bili lišeni moći i bogatstva u gradu, nisu bili čak niti građani Ženeve s pravom pristupa tijelima koja donose odluke."(6) Između Calvina i gradskog vijeća počele su rasti tenzije. Calvin je želio da pričest bude često dijeljena (po mogućnosti svaki put kad se propovijeda Riječ), insistirao je da ekskomunikacija bude u vlasti crkve, a ne u vlasti države (što se kasnije često koristilo kao prijetnja protiv političkih neprijatelja). Drugim riječima; Calvin je želio veću odvojenost između religijske i civilne sfere. Međutim, gradsko vijeće je, iz političkih razloga, to uskratilo Calvinu i Farel. Kada su odbili tolerirati miješanje gradskog vijeća u duhovne poslove, protjerani su u Strasbourg.

Nevoljko povratnik

U Strasbourgu (1538-1541), Calvin se osjećao kao da je na nebu. Martin Bucer postao je njegov mentor i Calvin je preuzeo dužnost župnika tamošnje Francuske reformirane crkve. Tijekom tog vremena, Calvin je objavio neka od svojih najvećih djela, te skrasio dovoljno da se vjenča s Idelette de Bure, udovicom svog anabaptističkog prijatelja. Sa svakim uspjehom postajao je sve zadovoljniji životom u Strasbourgu, ali Ženeva ga je ponovno zvala.

Prvo je gradsko vijeće tražilo od Calvina da napiše odgovor na apel kardinala Sadoleta da se Ženeva vrati pod okrilje Rimske crkve. Calvin je to i učinio, braneći se i misleći da je taj projekt dovoljno bezopasan, s obzirom ga je mogao napisati u slobodno vrijeme, nalazeći se u Strasbourgu gdje je bilo mnogo poticajnije okruženje. Ženeva se ispričala i zamolila Farel i Calvina da se vrate, no niti jedan od njih dvojice nije bio osobito ganut tim pozivom. Konačno, u veljači 1541. godine, iako se on sam nije vratio, Farel je nagovorio Calvina na povratak. Calvin je stigao u Ženevu 13. rujna.

Dr. McGrath ističe: "kako duboko je mit o velikom diktatoru Ženeve ugrađen u popularne religiozne i povijesne spise", te ukazuje na radove Balzaca i Huxleya kao primjer pisaca koji su iznijeli takve tvrdnje bez ikakvih povijesnih činjenica koje bi ih poduprle, no izgleda da su oni unatoč tome imali više utjecaja na oblikovanje modernog pogleda na Calvina od povijesnih činjenica. (7) Ženevskim reformatorima bio je "zabranjen pristup gradskim tijelima koja su donosila odluke, nisu mogli glasati i nisu se mogli kandidirati za gradsku službu." (8) U stvari, Calvin je još uvijek imao nešto malo vlasti nad svojim crkvenim poslovima...

Da li je Calvin želio da Servetus bude spaljen na lomači?

Postoji jedan događaj koji se ističe u našim razmišljanjima o Calvinovom vodstvu u Ženevskoj crkvi, te zaslužuje bliže razmatranje. Dana 25. listopada 1553. godine gradsko vijeće izdalo je dekret da Michael Servatus treba biti spaljen na lomači zbog hereze.

Da li je Calvin želio da Servetus bude spaljen na lomači, kao što to sugerira popularni dojam? Jasan odgovor je-nije!

Prvo, Calvin se dopisivao sa Servetusom i postoje neki dokazi koji sugeriraju da je čak pokušavao sastati se tajno s anti-Trinitarijancem, kako bi ga pokušao uvjeriti u njegove pogreške. Nakon što je pobjegao od egzekucije od strane Rimokatoličkih vlasti u Francuskoj i Beču, Servetus je stigao u Ženevu i otkrio se Calvinu u javnosti. Servetus je uhićen, a Calvin nije bio tužitelj, iako je bio i teolog i školovani pravnik angažiran od strane gradskog vijeća da izradi nacrt zakona o socijalnoj skrbi, urbanizmu, sanitarnim normama i slično. Podsjetimo se, on nije imao čak ni prava običnog građanina!

Drugo, u to vrijeme Calvin je bio na vrhuncu svoje bitke s gradskim vijećem. Zapravo, da je osobno urgirao oko Servetusove egzekucije, to je mogao biti najbolji način za spašavanje njegovog života. Kada je Servatusu pružen izbor da se suoči sa suđenjem u Beču ili Ženevi, Servetus je izabrao Ženevu. Iz nekog razloga, mora da je mislio kako su mu šanse za preživljavanje veće u Ženevi. Kako bilo, gradsko vijeće, predvođeno protu-Calvinovom frakcijom u to vrijeme, bilo je odlučno da pokaže kako se u Ženevu, kao reformirani grad koji se zalaže za poštivanje Vjerovanja, može pouzdati. Tako je Servetus osuđen na smrt spaljivanjem. Calvin se izjasnio pred gradskim vijećem za izvršenje kazne nad Servetusom na humaniji način, umjesto tradicionalnog rituala spaljivanja heretika. No dakako, gradsko vijeće je odbilo Calvinovu molbu. Farel je posjetio Calvina u vrijeme egzekucije, i navodno, on je bio toliko uznemiren da je na rastanku otišao ne rekavši čak ni zbogom.

Usput rečeno, tijekom tog istog razdoblja, trideset i devet heretika spaljeno je u Parizu, inkvizicija je stupila na snagu u Španjolskoj, Italiji i drugim dijelovima Europe. Unatoč činjenici da su mnogi, pa i oni ne baš skroz ortodoksni, potražili utočište u Ženevi, Servetus je jedini heretik koji je spaljen tijekom Calvinove istaknute karijere.

U stvari, treba istaći da su Židovi bili pozvani od strane reformiranih gradova da u njima nađu sigurnost od inkvizicije. Puritanac Cromwell je kasnije Englesku učinio sigurnim utočištem za one drugačijeg mišljenja, čak i za one s kojima on nije slagao, a posebno za Židove. Isto vrijedi i za Nizozemsku i Strasbourgh. Stoga nije nimalo čudno da će nam, kada pomislimo na ljudska prava ili međunarodne odnose, ti reformirani (ili jednom reformirani) gradovi, kao što su Ženeva, Strasbourgh (dom Instituta za ljudska prava, Europskog parlamenta, te drugih humanitarnih organizacija), Amsterdam ili London, među prvima pasti na um.

Molimo, hoće li pravi Calvin istupiti?

Činjenica je da je Calvin bio brižan pastor koji je posjećivao bolesnike koji su umirali od smrtonosne i zarazne kuge u novoosnovanim bolnicama koje je utemeljio, čak i onda kad je bio upozoren na opasnost kojoj se izlaže pri kontaktu. On "ne samo da je riskirao svoj život,"-bilježi Nizozemski povjesničar L. Penning-"već je za pacijente učinio još mnogo više usvajanjem sofisticiranih higijenskih mjera." (9) On je bio genij koji je stajao iza osnivanja mreže đakona koji su, prema dr. Gillianu Lewisu-"preuzeli odgovornost za danonoćnu brigu za bolesne, nemoćne i siromašne", dajući im položaj i dostojanstvo kao dijelu četverostruke uprave Crkve. (10) On je bio taj koji je urgirao pred gradskim vijećem da osigura bankovne kredite s niskom kamatom za siromašne ali poduzetne prognanike, koji su bili osposobljeni u raznim obrtničkim zvanjima kroz obuku i zapošljavanje posredstvom službi koje su funkcionirale kao đakonat.

Calvin je bio taj koji je pozvao na opće besplatno obrazovanje za sve stanovnike grada, kao što su Luther i ostali reformatori činili, a od 1541. godine ustajao je i lijegao s ovom mišlju koja mu je najviše zaokupljala um: "Kako da Ženevi damo sveučilište?"(11) Njegovi učenici su bili ti koji su širili evanđelje, zajedno s proto-demokratskim idealima, diljem zapadnog svijeta.

Za reformatore općenito, pa tako i Calvina, Soli Deo Gloria (Samo Bogu Slava) bio je dizajn života prožet dobrim djelima, u kojem se brine za susjeda, postupa pravedno i radi pošteno, gradi crkve, pabove, bolnice i sveučilišta, sve na slavu Velikog Kralja.

Dakle, ovdje je naš "Ženevski tiranin", koji je prvo opozvan, zatim pozvan natrag s ponovljenim molbama, zatim frustriran, i konačno, duboko poštovan od strane ljudi koje je navodno zlostavljao. L. Penning piše da su pred kraj Calvinova života, kada je prolazio ulicom, i građani i ugledni stranci znali govoriti: Gle, tamo ide naš učitelj Calvin!" Dana 10. ožujka 1564. godine gradsko vijeće odredilo je dan molitve za Calvinovo zdravlje i reformator se oporavio na neko vrijeme. Na Uskrs, 2. travnja Calvin je prenesen u katedralu Sv. Petra u svojoj stolici i nakon što je primio pričest od Theodora Beze, svog nasljednika, zajednica je počela plakati.

Gradsko vijeće koje je ranijih godina odredilo dužinu propovijedi u Ženevi, te se toliko protivilo njegovoj pastoralnoj službi, izglasalo je da se Calvinu da znatan financijski dar, no reformator je odbio prihvatiti novac, s obzirom da više nije mogao ispunjavati svoje dužnosti. U subotu 27. svibnja Calvin je umro u dobi od pedeset pet godina. "Kada se kasno u noći vijest o Calvinovoj smrti proširila, mnogo ljudi u gradu je plakalo, kao što plače narod koji izgubi svog dobrotvora"- piše Penning. "Topnička ulica bila je prepuna ljudi, te je postala ulica hodočašća do reformatora na smrtnoj postelji, a vlasti su morale poduzeti mjere kako bi se spriječio prevelik pritisak." (12) Grad, zajedno s tisućama

prognanika, građana i stranih dostojanstvenika slijedio je procesiju. Calvin je insistirao da bude položen u jednostavan sanduk od borovine i pokopan u neoznačen grob. To sigurno nije bio pogreb jednog despota...

Čak i najveći velikani iz prošlosti činili su pogreške, donosili krive odluke ili iznosili krive tvrdnje, što nas dovodi do toga da ne možemo, posebno stoljećima kasnije, izbjeći činjenicu da ni Calvin nije bio izuzetak. No čini se da je sramežljivi i nevoljki čovjek iz Ženeve, koji je živio u vrijeme kada su propovjednici bili mnogo manje političari i zvijezde, te izgleda nudili i neki manje herojski imidž, uspio prebroditi prezir onih koji u današnje vrijeme, poput onih iz njegova vlastitog vremena, ne mogu shvatiti što to znači biti strastven za Boga. Tom Wolfe, autor knjige *Bonfire of the Vanities*, izjavio je za časopis *Time*: "Naše vrijeme nije pogodno da proizvede velike heroje." Kad bi mu barem današnji Biblijski vjernici, nasljednici reformacije, mogli dokazati da je u krivu.

Dr. Michael Horton je potpredsjednik Saveza evangelikalne vjeroispovijesti (The Alliance of Confessing Evangelicals), diplomirao je na Biola University (BA), Westminster Theological Seminary (MAR) i Wycliffe Hall, Oxford (Ph.D.). Među knjigama koje je napisao ili uredio nalaze se i slijedeće : *Putting Amazing Back Into Grace* , *Made In America* , *Beyond Culture Wars* , *The Law of Perfect Freedom* , *Power Religion* , *Where In The World Is The Church* , a u skorije vrijeme: *In The Face of God: The Dangers and Delights of Spiritual Intimacy*.

Bilješke:

1. Dr. Gillian Lewis, "Calvin and Geneva," in *International Calvinism* (Oxford Univ. Press), p.39
2. Dr. Alister McGrath, *A Life of John Calvin* (Cambridge: Basil Blackwell, 1991), p.86
3. *ibid.*, p.95
4. *ibid.*, p.96
5. *ibid.*, p.97
6. *ibid*
7. *ibid.*, pp.105 ff
8. *ibid.*, p.109
9. L. Penning, *Life and Times of Calvin* , transl. by BS Berrington (London: Kegan, Trench, Trubner, 1912), p.287
10. Lewis, *op. cit.*, p.44
11. Penning, *op. cit.*, p.288
12. *ibid.*, p.391

Za daljnje čitanje:

1. Ralph Hancock, *Calvin and the Foundations of Modern Politics* (NY: Cornell Univ. Press, 1989);
 2. J. McNeill, *The History & Character of Calvinism* (Oxford Univ. Press);
 3. Ronald Wallace, *Calvin, Geneva and the Reformation* (Baker/Scottish Academic Press);
 4. Alister McGrath, *A Life of John Calvin* (cited in notes); Menna Prestwich, ed., *International Calvinism* (cited in notes).
-